

Nieuwe levensfase, nieuwe sport?

De invloed van belangrijke levensgebeurtenissen op sportparticipatie gedurende de levensloop

Jasper van Houten en Ralf Hermsen

Master thesis

Januari 2012

Nieuwe levensfase, nieuwe sport?

De invloed van belangrijke levensgebeurtenissen op sportparticipatie gedurende de levensloop

Jasper van Houten (0818275)

Ralf Hermsen (0322199)

Radboud Universiteit Nijmegen

Sociologie (Faculteit der Sociale Wetenschappen)

Master thesis

Begeleider Radboud Universiteit Nijmegen: Prof. Dr. Gerbert Kraaykamp

Begeleider W.J.H. Mulier Instituut: Dr. Agnes Elling

Datum: 12 Januari 2012

Voorwoord

Ongeveer zeven jaar geleden leerden wij, Ralf en Jasper, elkaar voor het eerst kennen. We deden op dat moment de HBO-opleiding Sport, Gezondheid en Management (SGM) aan de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen. Nog geen vier jaar later, in 2008, hebben we deze opleiding tegelijkertijd en met succes afgerond. Omdat we erg geïnteresseerd waren in het functioneren van samenlevingen en graag wilden doorstuderen, zijn we in september 2008 - samen met Mark Visser, Simon van den Bighelaar en Frank Froom, drie andere SGM-studenten - begonnen met de verkorte Bachelor Sociologie. Sindsdien hebben we de schouders onder onze nieuwe studie gezet en staan we met zijn vijven, met dank aan Wout Ultee, bij velen bekend als ‘de sportbillies’ van de opleiding Sociologie.

Dat we beiden een grote affiniteit hebben met sport, is dus op de faculteit vrij algemeen bekend. We wisten echter niet van elkaar dat we allebei ‘sport’ het onderwerp wilden laten zijn van onze afstudeeronderzoeken en daarvoor het W.J.H. Mulier Instituut wilden benaderen. Hier kwamen we ongeveer een jaar geleden achter, toen we ons aan het oriënteren waren op het afstudeerproject waarmee we onze Master Sociologie zouden afronden. We besloten daarom elf maanden geleden om onze krachten te bundelen en als duo een onderzoek naar sportparticipatie uit te voeren. Dankzij Gerbert Kraaykamp kregen we rechtstreeks mailcontact met Koen Breedveld, directeur van het W.J.H. Mulier Instituut. We zijn overeengekomen dat we gebruik mochten maken van de SportersMonitor 2010, een survey-onderzoek van het W.J.H. Mulier Instituut en NOC*NSF en hij heeft ons in contact gebracht met onze begeleider vanuit het W.J.H. Mulier Instituut, Agnes Elling. Dankzij de unieke levensloopgegevens uit de SportersMonitor 2010 waren we in staat om sportloopbanen te reconstrueren en de invloed van het meemaken van belangrijke levensgebeurtenissen op sportparticipatie gedurende de levensloop te onderzoeken. We hopen daarmee een positieve bijdrage te hebben geleverd aan de kennis en inzichten met betrekking tot de mechanismes die gedurende de levensloop van invloed zijn op sportparticipatie. Deze master thesis, getiteld *‘Nieuwe levensfase, nieuwe sport? De invloed van belangrijke levensgebeurtenissen op sportparticipatie gedurende de levensloop’* is het eindresultaat waar wij erg trots op zijn.

Onze master thesis had niet tot stand kunnen komen zonder de hulp en inzet van anderen, die wij daarom graag willen bedanken. Ten eerste Koen Breedveld, Agnes Elling en Remko van den Dool van het W.J.H. Mulier Instituut. Dankzij Koen Breedveld was de samenwerking met het W.J.H. Mulier Instituut mogelijk en konden we gebruik maken van de gegevens van de SportersMonitor 2010. Zonder deze samenwerking en de data hadden we dit onderzoek niet uit kunnen voeren. Agnes Elling heeft ons van begin tot einde bijgestaan in het schrijven van onze master thesis, door gedurende het gehele onderzoeksproces haar mening en feedback te geven. We waarderen het zeer dat zij hier zoveel tijd en energie in heeft gestoken. Remko van den Dool heeft ons de daadwerkelijke gegevens van de SportersMonitor 2010 verschaft en inzicht gegeven in databewerkingen en analyses die hij op de levensloopgegevens heeft uitgevoerd. Hierdoor raakten we snel met de data vertrouwd en waren we in staat om onze eigen databewerkingen en analyses uit te voeren.

Ten tweede gaat extra aandacht uit naar Gerbert Kraaykamp, die ons de afgelopen elf maanden vanuit de Radboud Universiteit Nijmegen intensief en persoonlijk begeleid heeft. De samenwerking met Gerbert was erg prettig. De afspraken die we met hem hadden, waarin we hoofdstukken van onze thesis en onderzoekskeuzes

bespraken, waren erg verhelderend en zijn enthousiasme en openheid werkten zeer motiverend. Na elke afspraak wisten we wat ons te doen stond en hadden we weer het gevoel dat we er tegenaan konden. Hartelijk dank daarvoor!

Ik, Jasper, wil graag nog persoonlijk het woord richten aan mijn ouders, Koos en Inge, en mijn vriendin Lotte. Pap en mam, dankzij jullie was ik in staat om na het afronden van een hbo-opleiding nog te beginnen aan een wetenschappelijke opleiding en de talrijke manieren waarop jullie mij hebben ondersteund in mijn onderwijsloopbaan hebben er voor een belangrijk deel voor gezorgd dat ik gemotiveerd was en mooie resultaten heb behaald. Lieve Lotte, je staat altijd voor me klaar en geeft me vertrouwen, waardoor ik lekker in mijn vel zit en het maximale uit mijzelf kan halen.

Ik, Ralf, wil graag mijn ouders, Wil en Cecile, en mijn vriendin Melanie bedanken. Papa en mam, jullie hebben ervoor gezorgd dat ik mijn beide studies heb kunnen volgen waarbij jullie mij altijd ondersteund hebben en het vertrouwen gaven zodat ik ze succesvol af kon ronden. Lieve Melanie, bij jou kan ik altijd terecht en ook tijdens het werken aan de scriptie heb je mij regelmatig geholpen wanneer ik tegen vragen aanliep of als het even zwaar werd.

Tot slot bedanken we de andere drie 'sportbillies'. Alles wat we met Mark, Simon en Frank als studiegenoten en vóóral vrienden hebben meegemaakt, heeft ons studentleven - dat we nu met opgeheven hoofd, prachtige herinneringen en een grote glimlach achter ons laten - tot iets onvergetelijks gemaakt!

Nijmegen, januari 2012

Jasper van Houten en Ralf Hermsen

Samenvatting

Nieuwe levensfase, nieuwe sport? De invloed van belangrijke levensgebeurtenissen op sportparticipatie gedurende de levensloop.

Sporten is een belangrijke vrijetijdsbesteding en zichtbaar in het dagelijks leven als leefstijluiting. Mensen kiezen ervoor om te participeren in sporten die het beste bij hun leven past. Doordat het leven van mensen verandert naarmate men ouder wordt, is sport een leefstijluiting waarin niet alleen belangrijke verschillen kunnen bestaan tussen verschillende leden van de samenleving, maar ook binnen individuen op verschillende momenten in het leven. Uit eerder onderzoek blijkt dat in bepaalde levensfasen de kans op sportparticipatie groter of juist kleiner wordt. Doordat sportparticipatie vaak op basis van een momentopname of een serie momentopnames onderzocht werd, konden persoonlijke karakteristieken alleen statisch of in zeer beperkte mate dynamisch worden meegenomen in modellen om sportparticipatie te verklaren en bleven transitie van de ene levensfase naar de andere vaak buiten beschouwing. Voor dit onderzoek hebben we de beschikking over retrospectieve data uit de SportersMonitor 2010, die ons in staat stelt om de gehele sportloopbaan van een individu te reconstrueren en deze te koppelen aan mogelijke determinanten van sportparticipatie, zoals belangrijke levensgebeurtenissen. De gebeurtenissenanalyses laten zien dat de betrokkenheid bij sport afneemt op het moment dat mensen gaan samenwonen of trouwen en op het moment dat ze hun eerste kind krijgen. De betrokkenheid neemt toe op het moment dat kinderen uit huis gaan en ten slotte wisselen mensen vaak van sport wanneer ze beginnen met werken, zelfstandig gaan wonen en met pensioen gaan.

Summary

New life stage, new sport? The effects of important life events on sport participation over the life course.

Sport is an important recreational activity and visible in everyday life as a lifestyle expression. People choose to participate in sports which suit their life best. Because the life of people changes as they grow older, sport is a lifestyle expression in which there are not only important differences between different members of society, but also within individuals in different stages of their lives. Previous research has shown that certain life stages increase or decrease the chance of sport participation. Because sport participation has been often researched on the basis of one snapshot or a series of snapshots, personal characteristics could only be incorporated statically or to a very limited extent dynamically into models used to explain sport participation, and transitions from one life stage to the next were often left undealt with. For this research we could make use of retrospective data from the 'SportersMonitor 2010', which allowed us to reconstruct the entire sports career of an individual, and to relate this to possible determinants of sport participation, such as important life events. Event history analyses show that the involvement in sport decreases at the moment people start living together or get married, and on the moment they have their first child. Involvement in sport increases at the moment children leave home. Finally, people often choose to start a new sport at the expense of their previous sport, when they start working, start living on themselves, and retire.

Inhoudsopgave

Voorwoord	i
Samenvatting	iii
Summary	iii
Inhoudsopgave	iv
Hoofdstuk 1 – Achtergrond	1
1.1 <i>Vrije tijd en sport</i>	1
1.2 <i>Eerder onderzoek naar sportparticipatie</i>	2
1.2.1 De levensloop: levensfasen en transitie	3
1.2.2 Hulpbronnen en restricties	5
1.2.3 Socialisatie: de invloed van ouders, vrienden en sportparticipatie in de jeugd	6
1.2.4 Overige factoren	8
1.2.5 Ontwikkelingen	9
1.3 <i>Onderzoeksvragen</i>	10
1.3.1 Sporten in het algemeen	10
1.3.2 Sporten in verschillende organisatievormen	10
1.3.3 Sporten met verschillende frequenties	13
1.3.4 Sporten vanuit verschillende soorten motivaties	13
1.3.5 Sporten met verschillende gezondheidseffecten	16
Hoofdstuk 2 – Theorie en hypotheses	19
2.1 <i>Gaan beginnen met werken</i>	19
2.1.1 Sport in het algemeen	20
2.1.2 Competitieve verenigingssport	21
2.1.3 Vaak sporten	23
2.1.4 Sporten vanuit een sociale motivatie	24
2.1.5 Sporten met sterke gezondheidseffecten	25
2.2 <i>Zelfstandig gaan wonen</i>	26
2.2.1 Sport in het algemeen	27
2.2.2 Competitieve verenigingssport	27
2.2.3 Vaak sporten	28
2.2.4 Sporten vanuit een sociale motivatie	28
2.3 <i>Gaan samenwonen of trouwen</i>	29
2.3.1 Sport algemeen	29
2.3.2 Competitieve verenigingssport	29
2.3.3 Vaak sporten	30
2.3.4 Sporten vanuit een sociale motivatie	30
2.4 <i>Het krijgen van het eerste kind</i>	31
2.4.1 Sport algemeen	31
2.4.2 Competitieve verenigingssport	32
2.4.3 Vaak sporten	32
2.4.4 Sporten vanuit een sociale motivatie	32
2.4.5 Sporten met sterke gezondheidseffecten	33

<i>2.5 Het uit huis gaan van kinderen</i>	33
2.5.1 Sport algemeen	33
2.5.2 Competitieve verenigingssport	34
2.5.3 Vaak sporten	34
2.5.4 Sporten vanuit een sociale motivatie	34
<i>2.6 Met pensioen gaan</i>	35
2.6.1 Sport in het algemeen	35
2.6.2 Vaak sporten	35
2.6.3 Sporten vanuit een sociale motivatie	36
2.6.4 Sporten met sterke gezondheidseffecten	36
<i>2.7 Beïnvloeding van de effecten van de transities op sportparticipatie</i>	37
Hoofdstuk 3 – Dataverzameling en operationalisering	39
<i>3.1 SportersMonitor 2010</i>	39
3.1.1 Onderzoeksopzet	39
3.1.2 Steekproeftrekking	40
3.1.3 Levensloopgegevens	41
<i>3.2 Gebeurtenissenanalyse</i>	41
3.2.1 Persoon-jaarbestand	42
3.2.2 ‘Risk sets’	43
<i>3.3 Afhankelijke variabelen</i>	45
3.3.1 Sporten in het algemeen	45
3.3.2 Sporten in verschillende organisatievormen	47
3.3.3 Sporten met verschillende frequenties	49
3.3.4 Sporten vanuit verschillende soorten motivaties	52
3.3.5 Sporten met verschillende gezondheidseffecten	53
<i>3.4 Onafhankelijke variabelen</i>	55
3.4.1 Transities	56
3.4.2 Controlevariabelen	58
Hoofdstuk 4 – Analyse en resultaten	63
<i>4.1 Binomiale logistische gebeurtenissenanalyses</i>	63
4.1.1 Sporten in het algemeen	64
<i>4.2 Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse</i>	67
4.2.1 Sporten in verschillende organisatievormen	69
4.2.2 Sporten met verschillende frequenties	73
4.2.3 Sporten vanuit verschillende soorten motivaties	76
4.2.4 Sporten waarvan verschillende gezondheidseffecten worden verwacht	78
<i>4.3 Beïnvloeding van de effecten van de transities op sportparticipatie</i>	82
Hoofdstuk 5 – Conclusie en discussie	85
<i>5.1 De invloed van het meemaken van belangrijke gebeurtenissen op sportparticipatie</i>	85
5.1.1 Gaan beginnen met werken	85
5.1.2 Zelfstandig gaan wonen	88
5.1.3 Gaan samenwonen of trouwen	89
5.1.4 Het krijgen van het eerste kind	90

5.1.5 Het uit huis gaan van kinderen	90
5.1.6 Met pensioen gaan	91
5.2 Maatschappelijke bijdrage	92
5.3 Wetenschappelijke bijdrage	94
5.3.1 Levensloopperspectief	94
5.3.2 Gebeurtenissenanalyse	96
5.3.3 Meer diepgang in onderzoek naar sportparticipatie	97
5.3.4 De invloed van het meemaken van belangrijke gebeurtenissen op sportparticipatie	99
Literatuurlijst	101
Bijlagen	108
<i>Bijlage A. Definitieve vragenlijst SportersMonitor 2010</i>	<i>108</i>
<i>Bijlage B. Indeling van sporten met sterke, matige en zwakke gezondheidseffecten, gebaseerd op de Metabolic rate (MET)</i>	<i>126</i>
<i>Bijlage C. Lineariteitstoetsen opleidingsniveau</i>	<i>127</i>
<i>Bijlage D. Sensitiviteitsanalyses</i>	<i>128</i>
<i>Bijlage E. Modellen inclusief interactie-effecten</i>	<i>137</i>

Hoofdstuk 1 – Achtergrond

1.1 Vrije tijd en sport

In de sociale wetenschap worden vaak vragen gesteld over de sociale verdeling van maatschappelijke voor- en nadelen. Deze vragen zijn afgeleid uit het ongelijkheidsvraagstuk (Ultee, Arts & Flap, 2003) en richten zich voornamelijk op drie statusdimensies, te weten opleiding, beroep en inkomen (Ganzeboom & Ultee, 1996). Deze statusdimensies zijn kenmerken van individuen die direct te maken hebben met hun beroepsmatige leven en hebben consequenties voor alles wat een persoon kan bereiken in zijn leven. Veel van wat men op basis van deze kenmerken nastreeft, komt echter tot uiting in het niet-beroepsmatige leven: de vrije tijd (Kraaykamp, 1996).

In Nederland heeft men per week een kleine 45 uur vrije tijd ter beschikking (De Haan, 2010), iets meer dan een kwart van de wekelijks beschikbare 168 uur. Natuurlijk verschilt de hoeveelheid vrije tijd van persoon tot persoon, maar over het algemeen kan men een aanzienlijk deel van zijn of haar tijd naar eigen goeddunken besteden. Wat iemand in de vrije tijd onderneemt, maakt deel uit van de leefstijl van die persoon. Leefstijluitingen zijn zichtbaar in het dagelijks leven en kunnen daarom werken als communicatiemiddel van sociale verschillen. Via een leefstijl kunnen leden van de samenleving zich in het sociale verkeer presenteren als behorend tot een bepaalde groep (Ganzeboom, 1988). Mensen zijn hierdoor in staat om via leefstijluitingen aansluiting te vinden bij gelijkgestemde personen en zich te onderscheiden van anderen (Kraaykamp, 1996). Het onderzoeken van leefstijldifferentiatie leidt zodoende tot extra kennis over en inzicht in de sociale segmentering van de samenleving.

Een belangrijke vrijetijdsbesteding is sport. Er wordt veel geïnvesteerd in sport door zowel individuen zelf als door beleidsmakers. Dit komt mede door de gedachte dat sportbeoefening positieve effecten met zich meebrengt. Er is dan ook veel onderzoek gedaan naar wat sport met mensen doet en tal van studies onderschrijven de positieve effecten van sport. Sportdeelname kan een gedeeltelijke oplossing zijn voor maatschappelijke opvoedingsvraagstukken, zoals integratie, emancipatie en individuele gezondheid (Knoppers, 2006). Er zijn veel gezondheidsvoordelen van sporten vastgesteld (Lunn, 2010). Een hogere mate van sportdeelname wordt geassocieerd met een kleinere kans op hart- en vaatziekten (Batty, 2002; Bergstrom, Pisani Tenet, Wolk, & Adami, 2001), beroertes (Wendel-Vos et al., 2004), suikerziekte (Jeon, Lokken, Hu, & Van Dam, 2007), verschillende soorten kanker (bijvoorbeeld Bergstrom et al., 2001; Tardon et al., 2005; Monninkhof et al., 2007), obesitas, een hoge bloeddruk (Bergstrom et al., 2001) en een betere botgezondheid (Branca, 1999). Het Physical Activity Guidelines Advisory Committee (2008) in de Verenigde Staten concludeert dat er sterke aanwijzingen zijn dat fysieke activiteit leidt tot een betere gezondheidsgerelateerde conditie, een kleinere kans op medische condities die tot invaliditeit leiden en een lager risico op verschillende chronische ziektes. Voor de maatschappij betekent dit dat wanneer meer mensen sporten, de bevolking gezonder zal zijn. Naar schatting is 1,4 procent van de totale volksgezondheidsuitgaven in Nederland, wat neerkomt op 805 miljoen euro, het gevolg van te weinig bewegen (Tiessen-Raaphorst, Verbeek, De Haan, & Breedveld, 2010). Een hogere sportparticipatie kan dus bijdragen aan een vermindering van de volksgezondheidsuitgaven.

Daarnaast kan sportdeelname positieve sociale gevolgen hebben. Putnam (1995, 2000) laat zien in zijn bijdragen over sociaal kapitaal dat de gezamenlijke interesses die mensen delen bij het beoefenen van sport voor een positieve interactie zorgen tussen mensen, zowel binnen een groep (bonding social capital) als tussen verschillende groepen

(bridging social capital). Sport komt dus de cohesie in een samenleving ten goede. Veel beleid richt zich daarom op het stimuleren van de sportdeelname van verschillende groepen in de samenleving. Zo wordt ernaar gestreefd om jongeren, werknemers, ouderen en etnische minderheden hun leven lang aan sport te (kunnen) laten deelnemen (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport [VWS] 2005, 2007a, 2007b; VWS/Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap [OCW], 2008). De meest recente ontwikkeling is het Olympisch Plan 2028 (Nederlands Olympisch Comité Nederlandse Sport Federatie [NOC*NSF], 2009a), waarin één van de ambities is dat 75 procent van de bevolking in 2016 minstens twaalf keer per jaar sport.

Waar door Putnam vooral de bindende functie van sport wordt genoemd, wijst Bourdieu (1978, 1984) juist op de onderscheidende rol die sport heeft binnen een samenleving. Sport als vrijetijdsbesteding is zeer divers. Denk alleen al aan de vele verschillende takken, organisatievormen en verbanden waarin gesport kan worden. Deze takken, organisatievormen en verbanden zijn volgens Bourdieu ingebed in sociale statusrelaties. Mensen kiezen voor een sport die past bij hun leven om aansluiting te vinden bij gelijkgestemde personen en zich te onderscheiden van mensen die anders zijn dan zichzelf. Doordat het leven van mensen verandert naarmate men ouder wordt, is sport een leefstijluiting waarin niet alleen belangrijke verschillen kunnen bestaan tussen verschillende leden van de samenleving, maar ook binnen individuen op verschillende momenten in hun levensloop. Onderzoek naar leefstijldifferentiatie kan dus plaatsvinden door verschillen tussen mensen in sportdeelname in het algemeen te bestuderen, maar het is ook interessant om specifieke veranderingen in sportparticipatie gedurende de levensloop van individuen onder de loep te nemen. De positieve gevolgen en functies van sporten maken dit extra interessant, omdat dergelijk onderzoek uit kan wijzen welke (groepen) mensen op welke momenten in hun levensloop wel en niet profiteren van deze gevolgen en functies van sporten. Hierop willen we ons in deze bijdrage richten. De centrale probleemstelling (C.P.) luidt:

(C.P.) Op welke momenten in de levensloop vinden er veranderingen plaats in de sportparticipatie van individuen in Nederland?

1.2 Eerder onderzoek naar sportparticipatie

Hieronder volgt een overzicht van determinanten van sportparticipatie die naar voren kwamen in eerder onderzoek. Allereerst wordt de invloed van de levensloop besproken (§1.2.1). Daarbij wordt in het bijzonder ingegaan op het meemaken van belangrijke gebeurtenissen, oftewel transities, in de levensloop, die veranderingen in de mogelijkheden om te sporten teweeg brengen. Hier wordt op voortgeborduurd door de invloed van tijdsrestricties en economische, culturele en sociale hulpbronnen te bespreken (§1.2.2). Bij socialisatie komen vervolgens de invloeden van ouders en vrienden en de invloed van sportparticipatie in de jeugd ter sprake (§1.2.3). Overige factoren die volgens onderzoek invloed kunnen uitoefenen op sportparticipatie, zoals geslacht, etniciteit, stedelijkheid en gezondheid, worden behandeld in de een-na-laatste paragraaf (§1.2.4). We sluiten het overzicht af door de ontwikkelingen in de loop der tijd op het gebied van sportparticipatie te beschrijven (§1.2.5).

1.2.1 De levensloop: levensfasen en transitie's

De levensloop is te zien als een opeenvolging van levensfasen die een persoon doorloopt. Levenslopen kunnen verschillende domeinen betreffen, zoals het demografische domein (huwelijk, kinderen krijgen, het lege nest, het weduwschap) of het sociaal-economische domein (opleiding, werk, pensionering). Ook kennen veel mensen een levensloop van vrijetijdsbestedingen. Elke levensfase kent een combinatie van mogelijkheden en restricties om te sporten (De Haan, 2010). Hierdoor kan de sportparticipatie van een individu in de ene levensfase verschillen van zijn of haar sportparticipatie in een andere levensfase.

Vaak wordt de levensfase als synoniem beschouwd voor iemands chronologische leeftijd (Van der Meulen, 2000). Veel onderzoeken maken ook duidelijk dat leeftijd de kans op sportparticipatie beïnvloedt. Over het algemeen blijkt de kans om te sporten kleiner te worden met het ouder worden (Brukx, Need & Ultee, 2009; Farrell & Shields, 2002; Scheerder, Vanreusel, & Taks, 2005; Stamm & Lamprecht, 2005). Barnet, Gauvin, Craig en Katzmarzyk (2008) laten zien dat ouderen een kleinere kans hebben dan jongeren om in de door hun onderzochte periode van 22 jaar fysiek actief te zijn. Uit een uitgebreide longitudinale studie van Lunn (2010), met retrospectieve data uit Ierland, blijkt dat sportparticipatie het grootst is onder vijftienjarigen. Vervolgens daalt de participatie sterk in de latere tienerjaren en neemt deze geleidelijk af gedurende de volwassenheid. In Nederland blijkt dit ook het geval, alleen ligt de piek wat betreft sportdeelname op tienjarige leeftijd (Tiessen-Raaphorst, 2010). Brown, Frankel en Fennel (1989) onderschrijven het belang van de adolescentie als het gaat om stoppen met sporten. Roberts en Kleiber (1982) schatten dat tachtig procent van de jongeren stoppen met georganiseerde sport tussen de twaalf en zeventien jaar. Ook uit andere onderzoeken blijkt dat veel adolescenten stoppen met sporten (Hansen, 1978; Orlick, 1974; Pooley, 1981; Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Deze afname in sportparticipatie lijkt groter onder vrouwelijke adolescenten dan onder mannelijke adolescenten (Brown, 1983; Duquin, 1978). In 2007 nam in Nederland 77 procent van de zes- tot en met twaalfjarigen minstens veertig weken per jaar deel aan sport. Het percentage sportdeelnemers neemt met het ouder worden af, tot 37 procent voor mensen tussen de 65 en 75 jaar (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Elling (2007) laat zien dat meer dan de helft van de mensen met hun eerste en tweede sport begon voor respectievelijk het tiende en vijftiende levensjaar. Onder sporters is het percentage dat stopt met sporten het hoogst in de leeftijdscategorie 25 tot en met 34 jaar. In de leeftijdscategorie 55 tot en met 64 jaar bevinden zich relatief veel niet-sporters, maar het percentage sporters in deze categorie dat stopt is het laagst vergeleken met de andere categorieën.

Belangrijke gebeurtenissen, ook wel transitie's genoemd, representeren lichamelijke, psychische en sociale veranderingen in levenscondities en bepalen de overgang van de ene levensfase naar de volgende en daarmee in belangrijke mate de levensloop van een persoon (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2010). In levenslopen is in de loop der tijd meer differentiatie en diversiteit ontstaan. Zo'n vijftig jaar geleden bewandelde iedereen daarbij ongeveer hetzelfde pad: men ging (relatief kort) naar school, vervolgens gingen mannen werken en namen vrouwen de zorgtaken op zich, waarna pensionering en ouderdom volgden (Liefbroer & Dykstra, 2000). De transitie's tussen school, arbeid, zorg en vrije tijd waren betrekkelijk eenduidig geordend, waardoor de klassieke levensloop (de standaardbiografie) voorspelbaar en ondubbelzinnig was (Ester, Muffels, & Schippers, 2006). Door onder meer verlengde en verruimde leerwegen, flexibelere carrièremogelijkheden, ontzuiling, secularisering, combinaties van werk

en zorg en een hogere levensverwachting met vrij veel gezonde jaren is de individuele keuzevrijheid groter geworden. Hierdoor is de standaardbiografie veranderd in een vrijekeuzebiografie (Bois-Reymond, Peters, Ravesloot & Guit, 1994). Mensen kunnen en willen zelf beslissen over de duur en inhoud van scholing, voor een vaste liefdesrelatie en het moment van samenwonen en trouwen, over de komst van het eerste kind, of er daarna nog meer kinderen bijkomen en hoeveel (De Haan, 2010). Mensen maken flexibele combinaties van taken en activiteiten in meerdere levenssferen tegelijk zoals betaald werk, zorg, scholing en vrijwilligerswerk (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling [RMO], 2002). Er is hierdoor geen sprake meer van een eenduidig, lineair patroon van levensfasen die mensen doorlopen. Echter, in vrijekeuzebiografieën zijn nog steeds transities waar te nemen die de structuur van een leven voor een groot deel bepalen, zoals de overgang van school naar werk, van vrijgezel naar een leven met een vaste partner en het krijgen van een (eerste) kind (De Haan, 2010). In de literatuurstudie van Seefeldt, Malina en Clark (2002) worden een aantal belangrijke levenstransities opgesomd. Zij noemen de overgang van school naar werk, trouwen en het krijgen van kinderen. Verder wordt de transitie van vroege kinderjaren naar de schooljaren en die van de kinderjaren naar de pubertijd aangehaald en geven ze aan dat naast deze culturele en biologische gerelateerde transities er ook andere gebeurtenissen zijn die een grote impact kunnen hebben op een leven en zodoende als een transitie kunnen worden gezien. Voorbeelden hiervan zijn het krijgen van een ernstige ziekte of ongeluk, het veranderen van baan, sociaal-politieke factoren zoals oorlog en natuurrampen zoals een overstroming.

Doordat elke levensfase een combinatie kent van mogelijkheden en restricties om te sporten (De Haan, 2010) en transities de overgang bepalen van de ene naar de andere levensfase (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2010), verandert de mate waarin iemand de kans heeft om aan sport deel te nemen bij het meemaken van een transitie. Dit is erg interessant, omdat het meemaken van een transitie op een bepaald moment in de levensloop zodoende kan leiden tot veranderingen in de sportparticipatie van een persoon en een verklaring kan bieden voor de effecten van leeftijd. In deze bijdrage zullen transities dan ook een hoofdrol spelen. Uit eerder onderzoek blijkt ten eerste dat (meer) werken tot veranderingen in sportdeelname kan leiden. Zo leidt een toename in het aantal uren dat een individu werkt tot een afname in het aantal uur dat die persoon besteedt aan sport (Nomaguchi & Bianchi, 2004). Kraaykamp, Van Gils en Van der Lippe (2009) maken duidelijk dat niet alleen het eigen aantal werkuren van belang is, maar ook het aantal uren dat een eventuele partner werkt. Mensen die leven in een huishouden waarin zowel de man als de vrouw fulltime werken, besteden minder tijd aan vrijetijdsactiviteiten als sport dan mensen die leven in een huishouden waarin alleen de man of de vrouw werkt of in een huishouden waarin de man en/of de vrouw niet fulltime werken. Werklozen nemen een aparte plek in. Volgens Farrell en Shields (2002) hebben werklozen in Engeland een grotere kans op sportparticipatie dan mensen die fulltime werken. In Nederland nemen werklozen echter minder deel aan sport (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Ten tweede blijkt trouwen invloed uit te oefenen op sportparticipatie. Getrouwde mensen nemen minder deel aan sport dan niet getrouwde mensen (Farrell & Shields, 2002; MINTEL, 2000). Ten derde leidt scheiden tot een kleinere kans op sportdeelname (Scheerder et al., 2005). Ten vierde blijkt het krijgen van kinderen belangrijk te zijn als het gaat om de kans op sportparticipatie. Mensen (met name vrouwen) met (kleine) kinderen nemen namelijk minder deel aan sport dan mensen zonder (kleine) kinderen (Van den Broek, De Haan, Tiessen-Raaphorst, Schols, & Verbeek, 2010; Farrell & Shields, 2002; MINTEL, 2000; Scheerder et al., 2005; Telama, Yang, Laakso & Viikari, 1997). Tot slot heeft het verlaten van het ouderlijk huis volgens onderzoek

van Van den Broek et al. (2010) een negatief effect op sportparticipatie. Dit onderzoek concludeert namelijk dat kinderen die thuis wonen meer sporten dan kinderen die op zichzelf wonen.

1.2.2 Hulpbronnen en restricties

De invloed van transities op sportparticipatie gedurende de levensloop kan beter begrepen worden door te kijken naar hulpbronnen en restricties. De hoeveelheid tijdsrestricties die iemand ervaart en de hoeveelheid economische en culturele hulpbronnen waarover iemand beschikt, veranderen namelijk bij het meemaken van bepaalde transities en oefenen invloed uit op sportparticipatie. Doordat het hebben van vrije tijd een vereiste is voor sportdeelname, wordt sportparticipatie ten eerste moeilijker wanneer iemand meer tijdsrestricties ervaart. Tijdsrestricties worden dan ook vaak genoemd als beperkende factor om aan sport te doen (Schor, 1991). Volgens Elling (2007), die zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek naar sporten deed, geeft 31 procent van de mensen in Nederland die in 2005 niet (meer) aan sport deden als reden dat ze er gewoon niet aan toe kwamen. Degenen die alleenstaand zijn met thuiswonende kinderen geven het vaakst aan geen tijd (65 procent) of geen puf (54 procent) te hebben om te sporten. Verder staat sport minder centraal staat in het leven van mensen met jonge kinderen en bij degenen die een drukke baan hebben.

Om te kunnen sporten is naast vrije tijd ook geld nodig. Daarom hebben ten tweede economische hulpbronnen invloed op sportparticipatie. Een tekort aan dit soort hulpbronnen kan ervoor zorgen dat sporten te kostbaar is. Uit eerdere studies blijkt dat mensen met een hoger inkomen meer kans hebben om deel te nemen aan sport dan mensen met een laag inkomen (Farrell & Shields, 2002; Lunn, 2010; Stamm & Lamprecht, 2005; Telama et al., 1997) en minder kans om te stoppen met een sport na het twintigste levensjaar (Lunn, 2010). Uit een panelstudie in Noord Amerika van 22 jaar van Barnett et al. (2008) blijkt dat de kans om in die periode in gelijke of toenemende mate fysiek actief te zijn geweest, ten opzichte van fysiek inactief zijn, kleiner is voor mensen met een laag inkomen dan voor mensen met een hoog inkomen. Daarnaast hebben mensen met een lager inkomen een grotere kans om minder fysiek actief te zijn geworden in die 22 jaar dan mensen met een hoger inkomen, ten opzichte van een gelijkblijvende fysieke activiteit. Van Bottenburg (2001) laat zien dat het gemiddelde inkomen van beoefenaars van bepaalde verenigingssporten hoger is dan dat van anderen. Mensen met een hoger inkomen blijken uit dit onderzoek echter niet alleen vaker lid te zijn van bepaalde verenigingssporten, maar van bijna alle verenigingssporten. Tiessen-Raaphorst et al. (2010) laten zien dat hoe hoger iemands inkomen is, des te groter de kans dat hij of zij fitness beoefent.

Ten derde hebben culturele hulpbronnen, vaak afgemeten aan de hand van het opleidingsniveau, invloed op sportparticipatie (Bourdieu, 1978). Uit onderzoek blijkt dat hoe hoger iemand is opgeleid, des te groter de kans om deel te nemen aan sport (Farrell & Shields, 2002; Lunn, 2010; Scheerder, Vanreusel, Taks, & Renson, 2002; Scheerder et al., 2006; Stamm & Lamprecht, 2005; Telama et al., 1997) en des te kleiner de kans om te stoppen met sporten (Lunn, 2010). Barnett et al. (2008) laten zien dat de kans om in de door hun onderzochte periode van 22 jaar in gelijke mate fysiek actief te blijven, ten opzichte van fysiek inactief zijn, kleiner is voor lager opgeleiden dan voor hoger opgeleiden. Daarnaast hebben lager opgeleiden een grotere kans om minder fysiek actief te worden in die 22 jaar dan hoger opgeleiden, ten opzichte van een gelijkblijvende fysieke activiteit. Volgens Tiessen-Raaphorst et al. (2010) is de kans om fitness als sport te beoefenen groter voor hoger opgeleiden.

Sportparticipatie kan tot slot worden beïnvloed door sociale hulpbronnen. Dit zijn hulpbronnen waar men via het sociale netwerk toegang toe heeft. Het geheel aan sociale hulpbronnen waarover iemand kan beschikken vormt het sociaal kapitaal van die persoon. Het inzetten ervan levert informatie en hulp op waaruit men voordeel kan halen (Bourdieu, 1986). Het is dus van belang om over sociale hulpbronnen te beschikken en sport kan daarbij helpen, doordat het een goede manier biedt om nieuwe sociale contacten op te doen (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Uit onderzoek van Elling (2007) blijkt dat het verkrijgen van sociale contacten voor 33,1 procent een belangrijke reden is om te gaan sporten. Voor mensen die bij een sportvereniging sporten zijn sociale contacten zelfs voor 51,0 procent een reden om te starten. Echter, naarmate men meer sociale contacten heeft, beschikt men over meer sociale hulpbronnen en over minder mogelijkheden om nieuwe sociale contacten op te doen en te onderhouden. Sociale hulpbronnen kunnen dus een negatief effect hebben op sportparticipatie, doordat de noodzaak en drang om te sporten om sociale contacten te verkrijgen minder groot is naarmate men al meer sociale contacten heeft.

De mate waarin men te maken heeft met tijdsrestricties en de mate waarin men de beschikking heeft over economische en sociale hulpbronnen verschilt per levensfase (Elling, 2007) en verandert bij het meemaken van transities (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2010). Doordat deze hulpbronnen en restricties vervolgens invloed uitoefenen op sportparticipatie, werkt een toename of afname ervan bij het meemaken van een transitie veranderingen in de sportloopbaan in de hand. Tijdsrestricties, economische hulpbronnen en sociale hulpbronnen spelen zodoende een belangrijke rol bij veranderingen in de sportloopbaan die het gevolg zijn van het meemaken van transities. Doordat de meeste mensen geen opleiding meer volgen vanaf het moment dat ze gaan werken, is het hoogst voltooide opleidingsniveau (en dus de hoeveelheid beschikbare culturele hulpbronnen) vanaf dat moment constant. Ook andere transities die men later meemaakt leiden meestal niet tot een verandering in het hoogst voltooide opleidingsniveau. Dit betekent echter niet dat culturele hulpbronnen geen rol spelen bij veranderingen in de sportloopbaan als gevolg van het meemaken van transities. Het is namelijk mogelijk dat de invloed van transities op veranderingen in de sportloopbaan anders is bij mensen met verschillende opleidingsniveaus. Hierover is uit vooronderzoek echter niets bekend, wat het extra interessant maakt om te onderzoeken.

1.2.3 Socialisatie: de invloed van ouders, vrienden en sportparticipatie in de jeugd

Normen en waarden die een kind (met name in de adolescentiefase) meekrijgt van 'significante anderen' (voornamelijk ouders en vrienden) worden overgenomen en eigen gemaakt en beïnvloeden zo het gedrag van het kind (Bandura, 1977). Dit gebeurt ook op het gebied van sport. De sportparticipatie in de jeugd en in de adolescentie wordt beïnvloed door ouders en vrienden. Uit de studie van Brown et al. (1989) blijkt dat mensen die meer aangemoedigd zijn om te sporten door ouders en vrienden, mensen die meer steun krijgen voor hun sportdeelname naarmate ze opgroeiden en mensen die aangeven dat hun ouders en vrienden sport als een goede vorm van sociale participatie voor adolescente vrouwen beschouwen, minder vaak stoppen met sporten in de adolescentie. Volgens Elling (2007) kan sportstimulering door de ouders een belangrijke bijdrage leveren aan een sportief actieve leefstijl van hun kind, maar is het geen voorwaarde. Verder blijkt dat de sportiviteit van ouders invloed heeft op de sportparticipatie van hun kind. Kinderen met fysiek actieve ouders hebben meer kans om deel te nemen aan sportieve activiteiten dan kinderen met fysiek passieve ouders (Brukx et al., 2009; Lunn, 2010; Woolger & Power, 2000; Yang,

Telama, & Laakso, 1996). Lunn (2010) laat daarnaast zien dat mensen met fysiek actieve ouders minder kans hebben om te stoppen met sporten na hun twintigste levensjaar dan mensen met niet fysiek actieve ouders. Voor de Verenigde Staten vinden Woolger en Power (2000) dat moeders meer invloed hebben op het sporten van hun kinderen dan vaders. Yang et al. (1996) laten echter zien dat in Finland vooral vaders invloed uitoefenen. Uit het onderzoek van Brukx et al. (2009) onder thuiswonende kinderen van zestien jaar of jonger, blijkt dat in Nederland, tussen 1983 en 1995, de sportdeelname van de vader meer invloed heeft op de sportdeelname van de zoon en dat de sportdeelname van de moeder meer invloed heeft op de sportdeelname van de dochter. De verschillen werden echter kleiner en in 1999 waren de invloeden van vaders op zoons en van moeders op dochters gelijk. Verder blijkt dat de overdracht van de beoefening van een bepaalde sport sterker is dan die van aan sport doen. De kans dat kinderen dezelfde sport beoefenen als hun vader of moeder is dus groter dan de kans dat ze participeren in een andere sport. Dezelfde studie laat ook het belang van het opleidingsniveau van de ouders en het huishoudinkomen zien. Kinderen van ouders met een hoger opleidingsniveau en een hoger huishoudinkomen hebben een grotere kans om aan sport te doen dan kinderen van ouders met een lager opleidingsniveau en een lager huishoudinkomen. Scheerder et al. (2006) geven aan dat de sociaal-economische status en de sportparticipatie van ouders een positief effect hebben op de sportparticipatie van hun kind tijdens de adolescentie jaren, maar geen effect meer heeft op de sportparticipatie van hun kind wanneer hij of zij volwassen is. Zij stellen dat tijdens de jeugd het sportgedrag van de ouders een van de belangrijkste determinanten is om zelf te sporten, maar dat het geen rol meer speelt wanneer een persoon volwassen is.

Volgens de onveranderlijkheidthese blijven de normen en waarden die kinderen door socialisatie meekrijgen en overnemen gedurende hun jeugd in de loop der tijd stabiel (Glenn, 1980). Normen en waarden die kinderen hebben in hun jeugdjaren en het daarbij behorende gedrag worden hierdoor ook in latere levensfasen teruggevonden. Dit geldt ook op het gebied van sport. Sportparticipatie in jongere levensjaren blijkt mede bepalend te zijn voor de sportparticipatie op latere leeftijd. Uit een longitudinale studie van Yang, Telama, Leino en Viikari (1999) blijkt dat sportgedrag in de jonge levensjaren beter dan huidige sociale en omgevingsfactoren de mate van fysieke activiteiten tijdens de volwassenheid voorspelt. Een groot aantal studies laat een (vaak zwak tot matig) positief significant verband zien tussen de fysieke activiteiten die iemand tijdens de jeugd en tijdens de volwassenheid onderneemt (Lefevre et al., 2000; Raitakari, 1994; Scheerder et al., 2006; Telama et al., 2005; Telama, Leskinen, & Yang, 1996; Telama et al., 1997; Vanreusel, Renson, & Beunen 1993; Vanreusel, Renson, & Beunen 1997; Yang, 1997). Scheerder en Vanreusel (2011) laten zien dat sportbetrokkenheid op de dertien- en veertienjarige leeftijd (de jonge adolescentie) slechts een kleine correlatie laat zien met fysiek actief zijn op de dertigjarige leeftijd ($r=0.06$). Sportbetrokkenheid op vijftien-, zestien- of zeventienjarige leeftijd (de late adolescentie) laat daarentegen een veel sterker verband zien (r is respectievelijk 0.17, 0.20 en 0.30). Mensen die na hun veertiende levensjaar blijven sporten hebben zodoende een grotere kans om te sporten wanneer ze dertig jaar zijn, vergeleken met mensen die niet na hun veertiende levensjaar blijven sporten. Uit bijdrages van Kuh en Cooper (1992), Vanreusel et al. (1997) en Scheerder et al. (2006) blijkt dat mensen die participeerden in sport tijdens de adolescentie een grotere kans hebben om aan sport deel te nemen tijdens de volwassenheid dan degenen die niet participeerden aan sport tijdens de adolescentie. Uit het laatstgenoemde onderzoek blijkt bovendien dat de duur van betrokkenheid in sport tijdens de adolescentie

jaren van belang is. Hoe langer een persoon niet betrokken is in sport tijdens de adolescentie, des te groter is de kans dat hij of zij niet sport als volwassene. Verder kan de intensiteit en diversiteit waarmee in de jeugd gesport wordt van belang zijn. Kinderen die met een grotere intensiteit sporten (Telama et al., 1997) en vrouwen die tijdens de late adolescentie jaren vier of meer verschillende sporten beoefenen (Scheerder et al., 2006) hebben een grotere kans om later te sporten dan kinderen die met een lagere intensiteit sporten en vrouwen die slechts één sport beoefenen tijdens de adolescentie.

1.2.4 Overige factoren

Factoren die volgens eerder onderzoek invloed uitoefenen op sportparticipatie en we nog niet hebben besproken zijn geslacht, etniciteit, (on)gezond gedrag, gezondheid en stedelijkheid.

Wat betreft geslacht blijkt uit verschillende onderzoeken dat vrouwen een kleinere kans hebben op sportparticipatie dan mannen (bijvoorbeeld Farrell & Shields, 2002; Scheerder et al., 2002; Stamm & Lamprecht, 2005; Barnett et al., 2008; Lunn, 2010). Daarnaast hebben etnische minderheden een kleinere kans om deel te nemen aan sport (Farrell & Shields, 2002). Elling en Van den Dool (2010) maken duidelijk dat kinderen met een niet-westerse achtergrond een kleinere kans hebben om te sporten dan kinderen met een westerse achtergrond. Wellicht kan dit verklaard worden doordat etnische minderheden over minder economische en culturele hulpbronnen beschikken, waardoor sportdeelname belemmerd wordt. Bijvoorbeeld doordat ze gemiddeld een lager opleidingsniveau en een lager inkomen hebben. Verder is sporten voor vrouwen onder allochtonen (vooral van niet-westerse afkomst) minder vanzelfsprekend dan voor autochtonen. Ook (on)gezond gedrag en gezondheid zijn van belang. Farrell en Shields (2002) vinden in Engeland een negatief effect van roken en een positief effect van drinken op sportparticipatie. Daarnaast blijkt er uit hun bijdrage een samenhang te bestaan tussen de door iemand zelf gerapporteerde gezondheid en de kans op sportparticipatie. Mensen die aangeven dat ze in tamelijke slechte of slechte gezondheid verkeren hebben minder kans om te participeren in sport dan mensen die aangeven dat ze in goede gezondheid verkeren.

De resultaten met betrekking tot de invloed van stedelijkheid op sportparticipatie zijn minder eenduidig. Stedelijkheid wordt veelal in verband gebracht met de aanbodzijde van sport. Gesuggereerd wordt dat in meer stedelijke gebieden meer (verschillende soorten) sporten en faciliteiten worden aangeboden dan in meer landelijke gebieden. In Noord Amerika blijkt dat hoe meer stedelijk het gebied is waarin iemand woont, des te groter de kans is dat hij of zij fysiek actief is (Barnett et al., 2008). In Finland wordt een dergelijk effect alleen voor mannen gevonden (Telama et al., 1997). Farrell en Shields (2002) vinden geen effect van geografische locatie en Stamm en Lamprecht (2005) vinden geen effect van stedelijkheid op sportparticipatie in respectievelijk Engeland en Zwitserland. Elling (2007) geeft aan dat een persoon die in meer landelijk gebied in Nederland woont een kleinere kans heeft om te stoppen met sporten bij zijn of haar vereniging dan een persoon die in een meer stedelijk gebied in Nederland woont. De bevindingen van Elling (2007) wijzen op een negatief effect van stedelijkheid op sportparticipatie voor Nederland, in ieder geval als het gaat om het stoppen met verenigingssport. Hierbij kunnen compositie-effecten (zoals het percentage allochtonen) en het verschil in het sportaanbod, de sociale controle en de sociale cohesie tussen landelijke en stedelijke gebieden een rol spelen.

1.2.5 Ontwikkelingen

Sport heeft zich in de afgelopen eeuw ontwikkeld van een activiteit van voornamelijk gefortuneerde tot een belangrijke vrijetijdsbesteding voor de massa (Van den Broek et al., 2010). Daarbij was sport vroeger hoofdzakelijk een activiteit voor jongeren (Rijsdorp, 1966), terwijl tegenwoordig ook veel ouderen aan sport doen (Kamphuis & Van den Dool, 2008). Scheerder et al. (2005) benoemen enkele belangrijke ontwikkelingen die de laatste decennia hebben plaatsgevonden in het sportlandschap van de Europese maatschappij. Ten eerste is het belang van sport in de loop der tijd duidelijker geworden. Steeds meer worden de gunstige effecten van sport onder ogen gezien en benadrukt. Het oude jeugdige en mannelijke karakter van sport is minder sterk geworden en sport heeft meer een gezond imago gekregen. De meeste West-Europese landen hebben inmiddels een beleid ontwikkeld dat erop is gericht om iedereen aan het sporten te krijgen. Gelijke kansen in sportparticipatie zijn toegenomen. Ten tweede heeft sport zich volgens de auteurs ontwikkeld van een exclusieve activiteit tot een (bijna) normatieve activiteit. Ten derde heeft een sterke groei plaatsgevonden in het aantal publieke en commerciële sportfaciliteiten. Van den Broek et al. (2010) geven in hun onderzoek aan dat mensen uit oudere geboortejaargangen minder mogelijkheden hadden om te sporten en uit veel minder verschillende soorten en vormen van sport konden kiezen dan mensen uit jongere geboortejaargangen. Tot slot stellen Stamm en Lamprecht (2005) dat fysieke activiteiten in de vrije tijd in de negentiende en twintigste eeuw werden gedomineerd door mannen, maar dat vrouwen sinds de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw steeds meer betrokken zijn geraakt in sport.

De gevolgen van bovenstaande ontwikkelingen blijken uit verschillende onderzoeken. De sportparticipatie in Nederland is in de afgelopen jaren gestegen (VWS, 2005; Breedveld & Tiessen-Raaphorst, 2006; NOC*NSF, 2007; Breedveld, Kamphuis, & Tiessen-Raaphorst, 2008; Van den Broek et al., 2010; Tiessen-Raaphorst et al., 2010). In 1991 sportte 39 procent van de volwassenen tussen de achttien en de 64 jaar. In 2007 was dit percentage opgelopen naar 46 procent. De helft van de Nederlanders van zes jaar en ouder nam in 2007 minstens veertig weken per jaar deel aan sport (Van den Broek et al., 2010). Scheerder et al. (2002) laten zien dat ook de sportdeelname in Vlaanderen in de loop der tijd is toegenomen. Mensen met de laagste posities maakten daarbij de grootste stijging in deelname door. In 1999 participeerde 61 procent van de mannen en vijftig procent van de vrouwen in minstens één georganiseerde sport, wat in vergelijking met 1969 een toename betekent met factor zes voor vrouwen en factor vijf voor mannen. Daarnaast blijkt dat de mensen in de loop der tijd meer verschillende sporten gaan beoefenen. Aan het einde van jaren zestig van de vorige eeuw deed meer dan de helft van de mannen en vrouwen aan slechts één sport. Dit aandeel was rond de eeuwwisseling gereduceerd tot 38 procent. Verder blijkt dat de verschillen in participatie tussen sociale klassen in Vlaanderen kleiner zijn geworden. In 1979 was de kans om sportief actief te zijn 4,6 keer groter bij een persoon uit de hogere klasse, in vergelijking met iemand uit de lagere klasse. In 1999 was deze kans nog maar 3,3 keer zo groot. Wel zijn er verschillen ontstaan in sporten in ongeorganiseerd verband. Dit gebeurde in 1970 onder alle klassen evenveel, maar in 1999 is de hogere klasse oververtegenwoordigd onder sporters in ongeorganiseerd verband (Scheerder et al., 2005). Uit dit laatstgenoemde onderzoek blijkt verder dat het verschil in sportparticipatie tussen mannen en vrouwen in Vlaanderen tussen 1970 en 1999 aanzienlijk kleiner is geworden. In 1979 hadden vrouwen in vergelijking met mannen veertig procent minder kans om aan sport te doen. In 1999 was dit nog maar 20 procent.

1.3 Onderzoeksvragen

1.3.1 Sporten in het algemeen

Mensen beoefenen in hun levensloop vaak verschillende sporten, starten en stoppen daarmee op verschillende momenten en pakken soms een sport later in hun leven weer op. Ook transities die veranderingen weergeven in persoonlijke karakteristieken, zoals iemands positie op de arbeidsmarkt, woonsituatie, huwelijks staat en het aantal kinderen, vinden niet op een vast moment in de levensloop plaats. Zowel levenslooptransities als sportparticipatie hebben dus een duidelijk dynamisch karakter. Het doel van dit onderzoek is derhalve om vanuit een levensloopperspectief te bepalen in hoeverre het meemaken van een zestal belangrijke transities (gaan beginnen met werken, zelfstandig gaan wonen, gaan samenwonen of trouwen, het krijgen van het eerste kind, het uit huis gaan van kinderen en met pensioen gaan) van invloed zijn op veranderingen in de sportparticipatie van een individu. De onderzoeksvragen hierbij luiden:

- (1a) *In welke mate wordt de kans om te starten met sporten beïnvloed door het meemaken van transities in de levensloop?*
- (1b) *In welke mate wordt de kans om te stoppen met sporten beïnvloed door het meemaken van transities in de levensloop?*

De retrospectieve data uit de SportersMonitor 2010 van het Mulier Instituut en NOC*NSF stellen ons in staat om deze onderzoeksvragen te beantwoorden. Het bevat doorlopende informatie over het leven van een individu, in het bijzonder op het gebied van sportparticipatie. Een belangrijk kenmerk van de SportersMonitor 2010 is dat niet slechts algemene dynamische informatie over sportparticipatie is verzameld, zoals op welk moment iemand gestart of gestopt is met een sport, maar dat er is doorgevraagd naar belangrijke details van de sportdeelname, zoals welke sport er werd beoefend, in welk verband de sportbeoefening plaatsvond, met welke frequentie er werd gesport en wat de achterliggende motivatie was om te starten met sporten. Dit stelt ons in staat om zeer gedetailleerde reconstructies te maken van de gehele sportloopbaan van een individu en deze te koppelen aan de transities, waardoor het vervolgens mogelijk is om middels gebeurtenissenanalyse de invloed van de transities op starten en stoppen met sporten te bepalen. We hoeven het daarbij niet te laten bij het onderzoeken van starten en stoppen met sporten in het algemeen, maar kunnen dankzij de additionele informatie de individuele sportparticipatie verder ontrafelen. Ter verdieping van ons onderzoek naar sportparticipatie hebben we, naast sporten in het algemeen, vier verdelingen van sporten gemaakt op basis van theoretisch en maatschappelijk relevante categorieën, te weten: sporten in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties, vanuit verschillende soorten motivaties en met verschillende gezondheidseffecten. Deze vier verdelingen, inclusief de bijbehorende onderzoeksvragen, zullen nu besproken worden.

1.3.2 Sporten in verschillende organisatievormen

Wanneer men wil sporten, kan een keuze gemaakt worden uit verschillende organisatievormen. Zo kan men ervoor kiezen om te gaan sporten in formeel verband, bijvoorbeeld bij een sportvereniging of een (commercieel) sportcentrum. Ook kan men besluiten om alleen of met vrienden of familie te gaan sporten in informeel verband.

Wanneer ervoor gekozen wordt om in formeel verband te sporten bij een sportvereniging, kan men verder nog de beslissing maken om wel of niet deel te nemen aan trainingen en/of wedstrijden. Verschillende van de eerder beschreven determinanten van sportparticipatie kunnen van invloed zijn op de keuze voor een bepaalde organisatievorm.

Traditioneel bestaan de belangrijkste sportaanbieders uit sportbonden en aangesloten verenigingen, waar in formeel verband gesport wordt. In Nederland zijn er tussen 2001 en 2008 veel fusies geweest van sportverenigingen. Hierdoor is in die periode het aantal sportverenigingen gedaald van 29.600 naar 27.700 en het ledental per vereniging gegroeid (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). De 72 sportbonden in Nederland hadden in 2008 gezamenlijk 4,8 miljoen leden (Van Veldhoven & Smink, 2009) en gemiddeld had een vereniging in dat jaar 174 leden, een omzet van 40.000 euro en veertig vrijwilligers. Scheerder et al. (2002) stellen dat in de afgelopen drie decennia judo, voetbal, basketbal en gymnastiek typisch sporten zijn geworden die in formeel verband bij verenigingen beoefend worden. Het blijkt dat sporten in formeel verband bij een vereniging met name door jongeren worden beoefend (Scheerder et al., 2005; Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Mensen tot en met zeventien jaar sporten vaker in formeel verband bij een vereniging en doen daarbij vaker mee aan trainingen en competities dan mensen ouder dan zeventien jaar. Ook thuiswonende kinderen sporten vaker in formeel verband bij een vereniging, vergeleken met kinderen in een andere levensfase. Van de frequente sporters (mensen die minimaal veertig weken per jaar sporten) tussen de zes en zeventien jaar sportte in 2007 rond de negentig procent in formeel verband bij een sportvereniging. Van deze groep nam 78 procent van de zes- tot elfjarigen en bijna alle twaalf- tot zeventienjarigen tevens deel aan trainingen en/of competities. Hoe ouder mensen worden, des te kleiner de kans op verenigingslidmaatschap en deelname aan training en/of competitie. Hierop moet echter wel een uitzondering worden gemaakt. Het blijkt namelijk dat de frequent sportende 65-plussers in 2007 wel vaker lid zijn van een sportvereniging en meedoen aan training of competitie dan de frequent sportende 55-64-jarigen. Een verklaring hiervoor is mogelijk dat ze dankzij hun pensioen weer meer vrije tijd hebben en bij sportieve activiteit veel belang hechten aan gezelligheid en plezier, wat ze bij verenigingen kunnen vinden (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Uit het onderzoek van Lunn (2010) blijkt dat de sportdeelname in formeel verband bij verenigingen het hoogst is onder vijftienjarigen en daarna sterk daalt. Verder laat het onderzoek zien dat vrouwen later beginnen aan sporten in formeel verband bij verenigingen dan mannen en dat ze er over het algemeen weer snel mee stoppen. Volgens Scheerder et al. (2002) zijn er meer volwassen mannen dan vrouwen die deelnemen aan formele sporten en lid zijn van een sportvereniging. Uit de studie van Scheerder et al. (2006) onder enkel vrouwen blijkt dat zij de competitieve sport in formeel verband bij een vereniging geleidelijk aan gaan verlaten vanaf hun achttiende levensjaar en rond hun 30e levensjaar bijna nooit meer een competitieve sport beoefenen. Elling (2007) stelt tot slot dat mensen die sporten in formeel verband bij een sportvereniging vaak tijdsbelemmeringen ervaren. Bij sportverenigingen moet vaak op een vast tijdstip gesport worden. Wanneer mensen daarbij ook deelnemen aan wedstrijden dan vindt dit vaak in het weekend plaats, waar de sportactiviteit moet concurreren met relatief veel andere vrijetijdsactiviteiten, waardoor ze als een belemmering ervaren worden. Dit geldt met name naarmate mensen ouder worden.

Niet alleen bij verenigingen kan in formeel verband gesport worden. Er zijn ook commerciële aanbieders van sport in formeel verband. Met name sportcentra nemen hier een belangrijke plek in. De afgelopen twee decennia

heeft de Nederlandse fitnesssector een enorme groei doorgemaakt. Waar er begin jaren negentig nog maar vierhonderd aanbieders waren, zijn er in 2010 ruim tweeduizend. In 2010 waren er twee miljoen mensen die fitness beoefenden. Dit is ongeveer twee maal zoveel als in 1995. Het blijkt dat het inkomen en het opleidingsniveau van een persoon een positief effect hebben op de kans op het beoefenen van fitness in formeel verband bij een sportcentrum. Daarnaast blijkt dat meer vrouwen dan mannen fitnessen. Verder blijkt dat fitnessparticipatie in formeel verband bij een sportcentrum verschilt tussen verschillende leeftijdscategorieën. Onder de nul tot twaalfjarigen zijn er maar weinigen actief in een fitnesscentrum (4 procent), net als onder 65-plussers (6 procent), terwijl bijna drie op de tien mensen tussen de negentien en 34 jaar fitness beoefent (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Daarnaast blijkt uit onderzoek van Stempel (2005) en Scheerder et al. (2005) dat mensen uit hogere klassen meer kans hebben om fitness in formeel verband bij een sportcentrum te beoefenen dan mensen uit lagere sociale klassen. Stempel (2005) laat zien dat wanneer verder onderscheid gemaakt wordt tussen mensen met veel cultureel kapitaal (de culturele elite) en mensen met veel economisch kapitaal (de economische elite), de eerstgenoemde groep vaker fitness in formeel verband bij een sportcentrum dan de laatstgenoemde groep.

Tot slot sporten mensen in informeel verband, alleen of bijvoorbeeld met vrienden of familie. Het blijkt dat van de sporters in Nederland 35 procent actief is in een zelfgeorganiseerde, informele groep en 45 procent alleen sport (Van den Berg & Tiessen-Raaphorst, 2010). Volgens Scheerder et al. (2002) zijn in de afgelopen drie decennia fietsen, joggen, zwemmen, lopen, skiën, en squash typisch sporten geworden die in informeel verband, alleen of met vrienden of familie, beoefend worden. Uit een verkennend onderzoek naar informele groepen van Van den Berg en Tiessen-Raaphorst (2010) blijkt dat sporten die op de openbare weg worden beoefend vanwege hun laagdrempeligheid (je hebt er bijvoorbeeld geen accommodatie voor nodig) vaak worden beoefend in informeel verband, zoals wandelsport, hardlopen en wielrennen/toerfietsen. Ook team- en duosporten als tennis, voetbal, volleybal en badminton worden vaak in informeel verband beoefend. Uit hetzelfde onderzoek blijkt dat informele sportgroepen vaak ontstaan uit vriendenkringen en geen open circuit, maar eerder een ons-kent-ons- of via-via-circuit vormen. Het blijkt dat sporten in informeel verband vooral wordt gedaan door volwassenen en ouderen (Scheerder et al., 2005; Tiessen-Raaphorst et al., 2010). De jongeren die in informeel verband sporten, doen dit meestal naast hun lidmaatschap bij een sportvereniging. (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Deelname aan (individuele) sport in informeel verband piekt pas op latere leeftijd en neemt veel geleidelijker af dan deelname aan sport in formeel verband bij verenigingen. Daarnaast zijn de verschillen tussen mannen en vrouwen in deelname aan (individuele) sport in informeel verband veel kleiner dan bij sport in formeel verband bij verenigingen (Lunn, 2010). Scheerder et al. (2006) vinden in eerste instantie een lichte afname in de participatie aan sport in informeel verband bij het verlaten van de middelbare school. Vervolgens neemt de participatie vanaf het 21^e levensjaar weer toe.

In deze bijdrage zal onderscheid gemaakt worden tussen de verschillende organisatievormen waarin sport beoefend kan worden. We vergelijken sporten in competitief verenigingsverband (verenigingssport met deelname aan wedstrijden) met sporten in recreatief verenigingsverband (verenigingssport zonder deelname aan wedstrijden), ander formeel verband (zoals sport op school of werk, in sportcentra of buurthuizen) en informeel verband (zoals alleen sporten of sporten met vrienden/familie). De onderzoeksvragen zijn als volgt geformuleerd:

- (2a) *In welke mate wordt de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband beïnvloed door transities in de levensloop?*
- (2b) *In welke mate wordt de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband beïnvloed door transities in de levensloop?*

1.3.3 Sporten met verschillende frequenties

Een belangrijk aspect waar in dit onderzoek naar gekeken wordt is de sportfrequentie. Iemand kan gemiddeld één keer in de maand sporten, maar ook één keer per week of nog vaker. De sportfrequentie is van belang omdat een hogere sportfrequentie samenhangt met een grotere kans op het ontmoeten van iemand met een andere sociaal-economische klasse, het ontmoeten van iemand met een andere etniciteit en het maken van nieuwe vrienden (Elling, 2007). Daarnaast zal iemand die met een hogere frequentie een bepaalde sport beoefent, meer gezondheidseffecten kunnen verwachten, vergeleken met iemand die met een lagere frequentie dezelfde sport beoefent.

In paragraaf 1.2.5 werd al duidelijk dat de sportparticipatie in Nederland in de afgelopen jaren is gestegen (VWS, 2005; Breedveld & Tiessen-Raaphorst, 2006; NOC*NSF, 2007; Breedveld, Kamphuis, & Tiessen-Raaphorst, 2008; Van den Broek et al., 2010; Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Tiessen-Raaphorst et al. (2010) beschrijven een ontwikkeling waarin steeds meer mensen zijn gaan sporten en dat verschillen in sportdeelname tussen leeftijdsgroepen in de loop der jaren kleiner zijn geworden. Er zijn echter nog wel duidelijke verschillen in de sportfrequentie waar te nemen. Zo is frequente sportdeelname (minimaal veertig weken per jaar sporten) rond het tiende levensjaar het grootst en loopt het tot het achttiende levensjaar af waar nog ruim de helft frequent sport. In de leeftijdsgroep van achttien tot 65 jaar is frequente sportdeelname redelijk constant (tussen de 44 en 50 procent) en vanaf 65 jaar neemt frequente sportdeelname sterk af. Wanneer naar de absolute aantallen wordt gekeken zijn het de volwassenen in de leeftijdscategorie achttien tot en met 64 jaar die zowel de grootste groep frequent als niet frequent sporters vormen. Dit is ook logisch omdat in deze groep de meeste mensen zitten. Ook Elling (2007) laat een effect van leeftijd zien. Onder sporters in het algemeen is de sportfrequentie evenredig verdeeld tussen onregelmatige sporters (twaalf tot 59 keer per jaar), regelmatige sporters (zestig tot 119 keer per jaar) en vaak sporters (meer dan 119 keer per jaar). Jongere sporters sporten vaker dan oudere sporters. Veertig procent van de vijftien tot en met 24-jarige sporters, sport meer dan twee keer per week en slechts dertig procent sport onregelmatig. Onder de 65- tot en met 74-jarigen sport slechts 23 procent twee keer per week en 55 procent sport onregelmatig. Daarnaast blijkt geslacht ook een effect op de sportfrequentie te hebben. Voor vrouwen vindt Elling dat 45 procent onregelmatig sport en 29 procent sport meer dan twee keer per week. Voor mannen is dit respectievelijk 37 en 33 procent. Vrouwen sporten dus minder frequent dan mannen. Tiessen-Raaphorst et al. (2010) laten echter zien dat binnen de leeftijdsgroep achttien- tot en met 34-jarigen, mannen significant vaker frequent sporten dan vrouwen. Binnen de leeftijdsgroep 35- tot en met 64-jarigen sporten vrouwen wel vaker frequent dan mannen. Uit een onderzoek van Van den Broek et al. (2010) blijkt dat thuiswonende kinderen vaker frequent sporten (minimaal 40 weken per jaar sporten) dan mensen in andere levensfasen. Daarnaast vinden ze dat mensen met kinderen jonger dan zes jaar, minder vaak frequent sporten dan mensen die geen of oudere kinderen hebben. Ook etniciteit speelt een rol bij de sportfrequentie. Niet-westerse allochtonen sporten minder vaak frequent dan autochtonen (Tiessen-Raaphorst et al.,

2010). Verder heeft opleiding een positief effect op sportfrequentie. Mensen met een hogere opleiding sporten vaker frequent dan mensen met een lagere opleiding (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Verenigingssporters sporten vaker dan mensen die sporten bij een commercieel bedrijf. 32 procent van de verenigingssporters sport onregelmatig en 38 procent sport meer dan twee keer per week. Voor sporten bij een commerciële organisatie is dit respectievelijk 43 en 25 procent. Vooral team- en verenigingssporters die op hoog niveau acteren, zien hun medesporters frequent en zijn ook vaak op hen aangewezen voor het ontwikkelen van meer diepgaande contacten en vriendschappen (Elling, 2007). Tot slot blijken sporters die met een hoge frequentie sporten (meer dan 119 keer per jaar), vaker aan te geven dat actieve sportbeoefening nodig is voor een goede gezondheid, sport belangrijk is bij de opvoeding van kinderen en dat sportclubs een belangrijke bijdrage leveren aan de sociale samenhang van een dorp, wijk of buurt (Elling, 2011).

In dit onderzoek zal gekeken worden naar de frequentie waarmee iemand sport. Hierbij vergelijken we vaak sporten met regelmatig en soms sporten. Mensen sporten vaak wanneer zij drie of meer keer sporten per week sporten (bij reguliere sporten) of vijf of meer dagen sporten per jaar (bij periodieke sporten), degenen die regelmatig sporten doen dit één of twee keer per week (bij reguliere sporten) of één tot vier dagen per jaar (bij periodieke sporten) en mensen die twee keer per maand sporten of één keer per maand of minder worden beschouwd als soms sporters. De onderzoeksvragen luiden:

(3a) In welke mate wordt de kans om te starten met vaak sporten beïnvloed door transities in de levensloop?

(3b) In welke mate wordt de kans om te stoppen met vaak sporten beïnvloed transities in de levensloop?

1.3.4 Sporten vanuit verschillende soorten motivaties

Motivatie is de bereidheid tot het leveren van doelgerichte inspanning. Iemand die totaal niet bereid is om een bepaalde inspanning te leveren kan dus gekarakteriseerd worden als ongemotiveerd, terwijl iemand die wel bereid is om een bepaalde inspanning te leveren als gemotiveerd kan worden beschouwd. Niet alleen de mate waarin iemand gemotiveerd is kan echter verschillen, maar ook het soort, oftewel de oriëntatie van motivaties kan verschillen. De oriëntatie van motivatie betreft de onderliggende attitudes en doelen die tot bepaald gedrag leiden en zegt zo wat over de werkelijke reden om bepaald gedrag te vertonen (Ryan & Deci, 2000). In de motivatiepsychologie wordt er een onderscheid gemaakt tussen intrinsieke en extrinsieke motivatie (Deci, 1971). Intrinsieke motivatie verwijst naar het uitvoeren van een activiteit omdat ze op zich leuk of interessant is. Bij extrinsieke motivatie daarentegen, wordt gedrag vertoond omwille van een uitkomst die buiten de activiteit gelegen is (Van den Broeck, Vansteenkiste, De Witte, Lens, & Andriessen, 2009). Wat betreft sportparticipatie geldt dat mensen die sporten vanuit een intrinsieke motivatie dit doen omdat het 'leuk' is en omdat ze plezier ervaren aan het beoefenen van sport. Daartegenover staat dat mensen die sporten vanuit een extrinsieke motivatie dit doen omdat ze er andere doelen dan sportief actief zijn mee kunnen bereiken (Alexandris, Tsorbatzoudis, & Grouios, 2002; Elling, 2011). Ryan & Deci (2000) geven aan dat het waardevol is om extrinsieke motivatie niet als een construct te beschouwen, maar onderscheid te maken tussen verschillende soorten extrinsieke motivaties. In de sport kan daarbij bijvoorbeeld gedacht worden aan gezondheidsmotieven (zoals sporten om de conditie/fitheid te verbeteren of sporten om af te slanken), sociale

motieven (sporten omdat bekenden het ook doen of sporten om nieuwe contacten op te doen) of statusmotieven (sporten omdat het aanzien oplevert).

Motivaties om te sporten kunnen niet alleen beïnvloed worden door individuele kenmerken zoals smaak en mogelijkheden, maar ook door socialisatiepatronen (Elling, 2011) en transitie in de levensloop. Het is dus erg interessant om te onderzoeken waardoor verschillen in motivaties om te starten met een sport tot stand komen. Dergelijke vragen sluiten ook aan bij het huidige sportbeleid van het VWS (Breedveld, Molleman, Smits, & Reijgersberg, 2010) en NOS*NSF (NOC*NSF, 2009b), om het aanbod van de georganiseerde sport beter af te stemmen op verschillende motieven om te sporten en verschillende levensfasen.

Uit eerder onderzoek blijkt dat mensen die ervoor kiezen om te gaan sporten dat vaak doen omdat ze het 'gewoon' leuk vinden (Van den Dool, Elling, & Hoekman, 2009). Zij zijn dus intrinsiek gemotiveerd. Uit Elling (2007) blijkt dat het extrinsieke gezondheidsmotief, waarbij mensen sporten omdat het goed is voor de gezondheid, het meest genoemde motief is om te sporten. Leeftijd heeft invloed op de motieven die iemand heeft om te gaan sporten. Uit Tiessen-Raaphorst et al. (2010) blijkt dat alle leeftijdsgroepen vaak het plezier in het sporten, het belang van een goede gezondheid en bewegen, het verbeteren van de conditie en de gezelligheid noemen als motivaties om te gaan sporten. De rangorde verschilt echter per leeftijdsgroep. Scholieren tot en met zeventien jaar beoefenen hun sport vooral vanwege het plezier. Het belang van een goede gezondheid komt voor hen op de tweede plaats. Zij zijn dus meer intrinsiek gemotiveerd om te sporten. Wanneer leerlingen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs met elkaar worden vergeleken dan wordt duidelijk dat leerlingen in het basisonderwijs vaker sporten vanwege een intrinsieke motivatie (het spelplezier) en minder vaak vanwege een extrinsieke motivatie (de lichamelijke effecten van sport) dan leerlingen uit het voortgezet onderwijs (Stuij, Wisse, Van Mossel, Lucassen, & van den Dool, 2010; Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Bij volwassenen staat het gezondheidsmotief op de eerste plaats, terwijl plezier afhankelijk van de leeftijdscategorie op de tweede of derde plaats komt. Zij zijn dus meer extrinsiek gemotiveerd. Verbetering van de conditie wordt door de achttien- tot en met 34-jarigen als tweede motief benoemd, na gezondheid en beweging. Ook bij de 35-64-jarigen staat fitheid hoog in het vaandel, namelijk op de derde plaats. Bij de 75-plussers zijn gezelligheid en sociale contacten een belangrijk motief. Ook Van Exel, De Graaf en Brouwer (2005) constateren dat jongeren hoofdzakelijk sporten vanuit een intrinsieke motivatie en niet omdat het moest of omdat het bijvoorbeeld gunstige effecten heeft op de gezondheid of het sociale netwerk. Volgens Elling (2007) worden het gezondheidsmotief en sociale contacten vooral belangrijk vanaf respectievelijk het 25ste en vijftigste levensjaar. Ook transitie in de levensloop kunnen van invloed zijn op motivaties om te sporten. Elling (2007) benoemt het hebben van kleine kinderen, het uit huis gaan van de kinderen, het krijgen van een nieuwe baan, het verliezen van een baan, verhuizing en het krijgen of hebben van een fysieke beperking als belangrijke gebeurtenissen in iemands leven die van invloed kunnen zijn op motivaties en de betekenis die mensen aan sport geven. Verder vinden kinderen met overgewicht de lichamelijke effecten die ze van sport verwachten de belangrijkste reden om te sporten (Tiessen-Raaphorst et al., 2010).

Wat betreft geslacht blijkt dat vrouwen in het algemeen vaker vanuit gezondheidsmotieven sporten dan mannen en minder vaak om nieuwe vaardigheden te leren en te presteren. Het sociale aspect is voor zowel mannen als vrouwen even belangrijk (Elling, 2007). De resultaten op basis van gegevens uit de SportersMonitor 2008 (Van den

Dool en Elling, 2009) sluiten hierbij aan en laten zien dat meisjes vaker sporten vanwege de positieve lichamelijke effecten die ze van sporten verwachten dan jongens en minder vaak vanwege het aanzien, spelplezier, spanning en avontuur. Ook opleidingsniveau en etniciteit hebben effect op sportmotieven. Het blijkt dat kinderen die een praktijkgerichte vmbo-opleiding volgen spelplezier minder belangrijk vinden als reden om te sporten en op gewicht blijven en het uiterlijk belangrijker vinden dan kinderen die vmbo-t. havo of vwo volgen. Autochtonen Nederlanders sporten vergeleken met niet-westerse allochtonen minder vaak vanwege de sociale contacten, maar meer vanwege de gezondheidseffecten (Tiessen-Raaphorst, Verbeek, de Haan en Breedveld, 2010). Tot slot heeft ook de soort sport invloed op de motivatie om te sporten. Er zijn duidelijke verschillen te zien tussen mensen die in commercieel verband en mensen die in verenigingsverband sporten. Zo sporten mensen in verenigingsverband vaker om te presteren, vanwege het plezier, de sociale contacten en om nieuwe vaardigheden te leren. Mensen die in commercieel verband sporten noemen als belangrijkste motieven het krijgen van een slank lichaam, het opbouwen van kracht en afvallen. Verder hebben mensen die lid zijn bij een sportvereniging en mensen die in een informele groep sporten een grotere kans om te sporten vanuit een sociale motivatie vergeleken met mensen die in een ander verband sporten. Mensen die een solosport beoefenen hebben een kleinere kans om te sporten vanuit een sociale motivatie vergeleken met mensen die een teamsport beoefenen (Elling, 2007).

Vanwege causaliteitsproblemen is het niet mogelijk om te onderzoeken wat de invloed is van startmotivaties op de kans om te starten met een sport. Motivaties om te starten met sporten gaan namelijk vooral gepaard met het starten met een sport zelf. De invloed van startmotivaties op de kans om te stoppen met een sport levert geen causaliteitsproblemen op en kan dus wel onderzocht worden. Wij doen dat door startmotivaties als onafhankelijke variabele mee te nemen in analyses die betrekking hebben op stoppen met sporten. Daarnaast construeren we een afhankelijke variabele voor starten met sporten op basis van de motivatie waarmee een sporter gestart is. Op deze manier zijn we in staat om uitspraken te doen over de invloed van transities op de kans om te starten met een sport vanuit een bepaalde motivatie. Bij zowel de onafhankelijke als afhankelijke variabele maken we onderscheid tussen een intrinsieke motivatie (sporten voor het plezier, de ontspanning en als uitlaatklep), een tweetal extrinsieke motieven, te weten een gezondheidsmotief (sporten om de conditie/fitheid te verbeteren en om af te slanken) en een sociale motivatie (sporten om nieuwe contacten op te doen) en een gemengde motivatie om te sporten. Daarbij stellen we de volgende onderzoeksvraag:

(4a) In welke mate wordt de kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie beïnvloed door transities in de levensloop?

1.3.5 Sporten met verschillende gezondheidseffecten

Zoals hierboven al beschreven staat blijkt dat voor de meest beoefende sport ‘gezondheid, fitheid en lichaamsbeweging’ het meest genoemde motief is. Dit is volgens Elling (2007) niet opvallend omdat dit in lijn is met de sterke maatschappelijke gezondheidscultus. Omdat het gezondheidsmotief belangrijk is, is het interessant om te kijken naar verschillen in de mate van gezondheidseffecten tussen de verschillende sporten.

Niet elke sport heeft hetzelfde effect op de gezondheid. Zo zijn er sporten die veel calorieën verbranden, zoals wielrennen, hardlopen en lange baan schaatsen (<http://www.nutristrategy.com/caloriesburned.htm>). Daarnaast zijn er sporten die veelal beoefend worden om een goed uiterlijk te verkrijgen of kracht op te bouwen, zoals aerobics, spinning en fitness (Elling, 2007). Naast sporten waarvan een relatief sterk gezondheidseffect wordt verwacht zijn er ook sporten waarvan dit niet verwacht wordt, omdat ze weinig fysieke inspanning vereisen. Voorbeelden hiervan zijn biljart, bridge, dammen, schaken en midgetgolf. Een veelgebruikte objectieve maat voor de intensiteit van fysieke activiteiten is de MET-waarde (Metabolic rate) volgens het compendium van Ainsworth (1993). Een MET-waarde geeft het aantal keren het rustmetabolisme weer. Zo heeft iemand die rustig zit een MET-waarde van één en iemand die aan het hardlopen is heeft een MET-waarde van acht. Zodoende wordt van een sport met een hogere waarde een sterker gezondheidseffect verwacht vergeleken met een sport met een lagere waarde. Kempers, Ooijendijk en Stiggelbout (2000) formuleren in hun artikel richtlijnen over de minimale hoeveelheid lichaamsbeweging die nodig is voor de instandhouding en verbetering van de gezondheid. Een van de belangrijkste redenen voor het formuleren van deze richtlijnen is de onduidelijkheid die er heerst over de mate waarin bepaalde lichamelijke activiteiten de gezondheid in stand houden of kunnen verbeteren. Hierbij maken de auteurs gebruik van de zojuist genoemde MET-waarde. Ze geven drie afkappunten voor de mate van intensiteit en omdat leeftijd een rol speelt bij de maximaal te behalen MET-waarde, maken ze een onderscheid tussen jeugd (jonger dan achttien jaar) volwassenen (tussen de achttien en 55 jaar) en 55-plussers. Voor de jeugd zijn sporten met een MET-waarde lager dan vijf licht intensief, tussen de vijf tot acht matig intensief en sporten met een waarde van acht of hoger zijn intensief. Voor volwassenen zijn waarden lager dan vier, licht intensief. Sporten met een MET-waarde dat zich bevindt tussen vier tot 6,5 zijn matig intensief en de sporten met een waarde van 6,5 of groter zijn intensief. Voor 55-plussers zijn de waarden onder drie licht intensief, tussen drie tot vijf matig intensief en waarden van vijf of hoger zijn intensief. Kemper et al. (2000) baseren de norm voor jeugdigen op twee artikelen, namelijk van Sallis (1994) en Biddle (1998). De norm voor volwassenen baseren de auteurs op publicaties van het American College of Sports Medicine en het artikel van Pate et al. (1995) en de norm voor 55-plussers is gebaseerd op de wetenschappelijke publicaties van ACSM (American College of Sports Medicine Position Stand, 1998).

Elling (2007) geeft in haar onderzoek een overzicht van de meest beoefende sporten van sporters tussen de vijftien en 74 jaar. Fitness wordt het meest genoemd met 25 procent gevolgd door wandelen (22,5 procent). Wanneer we gebruik maken van de indeling van Kempers et al. (2000) voor volwassenen, dan wordt fitness gezien als een matige en wandelen als een licht intensieve sport. Voor 55-plussers worden deze twee sporten respectievelijk beschouwd als intensieve en matig intensieve sport. Deze twee sporten worden gevolgd door de intensieve sporten fietsen/wielrennen, hardlopen/joggen. Daarna volgt zwemmen wat een matig intensieve sport is voor volwassenen en een intensieve sport voor 55-plussers.

Verschillende factoren lijken van invloed te zijn om voor sporten met bepaalde gezondheidseffecten te kiezen. Zo rapporteren Tiessen-Raaphorst et al. (2010) dat meisjes vaker sporten vanwege de lichamelijke effecten die ze met sporten verwachten vergeleken met jongens die vaker sporten vanwege het aanzien, spelplezier en spanning en avontuur. Scheerder e.a. (2005) vinden dat mannen zijn oververtegenwoordigd in de verschillende sporten behalve de fitnesssporten, waar vrouwen in oververtegenwoordigd zijn. Vrouwen vinden de gezondheidseffecten van een sport

belangrijker dan dat mannen dit vinden. Of ze vervolgens ook voor de sporten kiezen die daadwerkelijk de grootste gezondheidseffecten hebben, laat onderzoek niet zien. Naast geslacht blijkt ook opleiding van invloed. Hoger opgeleiden hebben een grotere kans om te fitnessen dan lager opgeleiden (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Stempel (2006) onderschrijft dat de mensen met een hogere sociale status (die veelal ook een hogere opleiding hebben genoten) geassocieerd worden met een mager en gezond lichaam en de arbeidersklasse (die veelal een lagere opleiding hebben genoten) met een dik en ongezond lichaam. Dit doet vermoeden dat de hogere sociale klasse vaker sporten met een hoge intensiteit beoefent, maar het kan ook betekenen dat andere aspecten van een gezonde leefstijl een rol spelen zoals voeding. Vergeleken met autochtone Nederlanders sporten niet-westerse allochtonen minder vaak vanwege de sociale contacten, maar meer vanwege de gezondheidseffecten die zij van sporten verwachten (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Ook kinderen met overgewicht vinden de lichamelijke effecten die ze van sport verwachten de belangrijkste reden om te sporten (Tiessen-Raaphorst et al., 2010). Of deze groepen vervolgens ook daadwerkelijk de intensieve sporten beoefenen, wordt niet onderzocht.

In voorgaande studies worden vooral de fitnesssporten gezien als de sporten waarvan de deelnemers de meeste gezondheidseffecten verwachten. In deze studies wordt voorbijgegaan aan de daadwerkelijke intensiteit van de verschillende sporten. Wanneer de MET-waarde wordt gebruikt als objectieve maat, blijkt bijvoorbeeld het beoefenen van fitness voor volwassenen slechts matig intensief te zijn. In deze bijdrage zal daarom sporten met sterke gezondheidseffecten vergeleken worden met sporten met matige en zwakke gezondheidseffecten, op basis van een objectieve maat, namelijk de MET-waarde. De onderzoeksvragen zijn:

- (5a) *In welke mate wordt starten met een sport met sterke gezondheidseffecten beïnvloed door transities in de levensloop?*
- (5b) *In welke mate wordt stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten beïnvloed door transities in de levensloop?*

Hoofdstuk 2 – Theorie en hypotheses

De hoeveelheid hulpbronnen en restricties die iemand heeft om aan sport deel te nemen, zoals de hoeveelheid vrije tijd, economische hulpbronnen en sociale hulpbronnen, hangt mede af van de omstandigheden waarin iemand leeft. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de huwelijks staat, woonsituatie, iemands positie op de arbeidsmarkt en het hebben van kinderen. Deze levenscondities blijven niet altijd hetzelfde, maar veranderen gedurende de levensloop. Transitieën representeren lichamelijke, psychische en sociale veranderingen in levenscondities en bepalen de overgang van de ene levensfase naar de volgende en daarmee in belangrijke mate de levensloop van een persoon (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2010). Bij het meemaken van belangrijke transitieën verandert ook de hoeveelheid beschikbare vrije tijd, economische hulpbronnen en/of sociale hulpbronnen. Doordat deze hulpbronnen een grote invloed hebben op sportparticipatie, vergroten transitieën de kans op veranderingen in de sportparticipatie van individuen (Seefeldt et al., 2002). In dit hoofdstuk zullen we op basis van eerder onderzoek en aan de hand van verschillende theorieën beschrijven in hoeverre gaan beginnen met werken (§2.1), zelfstandig gaan wonen (§2.2), gaan samenwonen of trouwen (§2.3), het krijgen van het eerste kind (§2.4), het uit huis gaan van kinderen (§2.5) en met pensioen gaan (§2.6) veranderingen in de hoeveelheid beschikbare hulpbronnen teweeg brengen en welke consequentie dit heeft op participatie in sporten in het algemeen, sporten in competitief verenigingsverband, vaak sporten, sporten vanuit een sociale motivatie en op participatie in sporten met sterke gezondheidseffecten. Tot slot komt kort de mogelijke beïnvloeding van de effecten van deze transitieën op de sportloopbaan door geslacht, opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd aan bod (§2.7).

2.1 Gaan beginnen met werken

Gaan beginnen met werken is over het algemeen één van de eerste belangrijke transitieën die een volwassene meemaakt. Wanneer iemand begint met werken, veranderen zijn of haar levensomstandigheden aanzienlijk. Vaak wordt werken de belangrijkste dagtaak en neemt het dus een prominente plaats in het leven in. Werken neemt dus veel tijd in beslag. Een volledige baan kost in Nederland, afhankelijk van de bedrijfstak, zo'n 32 tot veertig uur per week. Tijd in het algemeen is echter beperkt. Iedereen heeft wekelijks 168 uur beschikbaar en in die tijd moeten alle activiteiten uitgevoerd worden die men wil en/of moet realiseren in een week. Daarbij geldt dat wanneer tijd eenmaal is gespendeerd aan een activiteit, deze niet nogmaals kan worden uitgegeven aan andere activiteiten. Daarnaast kan tijd niet worden opgespaard voor momenten waarop dit het hardst nodig is (Szalai, 1973). Beginnen met werk leidt zodoende tot een afname in de beschikbare vrije tijd van een persoon. Daar komt bij dat de tijd die mensen (moeten) besteden aan hun werk zeer inflexibel is. Veel activiteiten kunnen gedaan worden op verschillende momenten gedurende de dag of week, maar werktijden liggen over het algemeen vast (Kraaykamp et al., 2009). Het is erg lastig om tijd vrij te maken omdat minder tijd besteden aan werk of op andere tijden werken vaak geen optie is. Werken levert zodoende tijdsrestricties op.

Naast de afname van vrije tijd levert werk van de andere kant wel meer economische en sociale hulpbronnen op. Beginnen met werken zorgt voor een toename in de hoeveelheid financiële middelen waarover iemand beschikt. Uit gegevens van het CBS blijkt dat het gemiddeld jaarinkomen in 2009 voor de groep vijftien- tot twintigjarigen 2.600

euro bedraagt (CBS Statline). In deze levensfase zitten de meeste mensen nog op school of zijn ze aan het studeren. Tussen de achttien en 24 jaar gaan veel mensen voor het eerst aan het werk. De meeste hoogopgeleiden vinden hun eerste baan tussen hun 25ste en 34ste levensjaar (De Haan, 2010). Uit gegevens van het CBS blijkt ook dat het inkomen in deze leeftijdscategorieën groter wordt. Het gemiddelde inkomen van twintig tot en met 24-jarigen en dat van 25 tot en met 34-jarigen bedraagt namelijk respectievelijk 14.300 euro en 27.850 euro. Deze toename van economische hulpbronnen wordt in zeer belangrijke mate veroorzaakt doordat mensen beginnen met werken. Beginnen met werken brengt daarnaast een toename van de sociale hulpbronnen met zich mee. Iemands sociale netwerk wordt door het meemaken van deze transitie namelijk uitgebreid met nieuwe werkgerelateerde contacten, bestaande uit bijvoorbeeld collega's en zakenrelaties.

2.1.1 Sport in het algemeen

Gaan beginnen met werken levert meer economische en sociale hulpbronnen op. De keuze om wel of niet te starten of te stoppen met sport in het algemeen hangt echter niet zozeer af van de mate waarin iemand beschikt over sociale en economische hulpbronnen. Mensen met weinig economische en/of sociale hulpbronnen zijn net zo goed in staat om te sporten als mensen met veel economische en/of sociale hulpbronnen. De meeste sporten zijn namelijk niet erg duur en er zijn eventuele financiële regelingen te treffen met gemeenten waardoor ook mensen met weinig geld kunnen sporten. Ook uit onderzoek van Tiessen-Raaphorst et al. (2010) blijkt dat financiële restricties slechts bij een beperkt deel van de bevolking een rol speelt bij de keuze om wel of niet aan sport te doen. Ook sociale contacten zijn niet noodzakelijk om te sporten. Iemand kan er ook (al dan niet vrijwillig) voor kiezen om alleen te gaan sporten. Bij de keuze om wel of niet te starten of te stoppen met een sport is dus vooral de mate waarin iemand tijdsrestricties ervaart belangrijk. Bij de keuze voor een bepaalde sport ligt dit wel anders, doordat sporten kunnen verschillen in de kosten en sociale contacten die ze met zich meebrengen. Sociale en economische hulpbronnen zijn dus met name van belang bij de keuze voor een bepaalde sport, wanneer iemand al heeft besloten om te gaan sporten. Hier zullen we later verder op in gaan.

De consequenties van de afname in vrije tijd door het beginnen met werken voor deelname aan vrijetijdsactiviteiten kunnen worden beschreven vanuit het algemene principe van tijdsbudgetten. Er kan gesteld worden dat voor deelname aan vrijetijdsactiviteiten het hebben van een leeg tijdsvenster dat aansluit op de karakteristieken van de gekozen activiteit een vereiste is (Southerton, 2003). Een individu moet dus in een bepaalde mate beschikken over vrije tijd en moet in staat zijn om die tijd te kunnen gebruiken om de desbetreffende activiteit uit te kunnen voeren. Hoe minder vrije tijd iemand heeft, des te meer tijdsrestricties heeft die persoon en daardoor is het moeilijker om een vrij tijdsvenster te creëren (Kraaykamp et al., 2009). Hierdoor wordt de kans op deelname aan vrijetijdsactiviteiten kleiner, naarmate een individu over minder vrije tijd beschikt (Knulst, 1989; Kraaykamp et al., 2009). Daar kan aan worden toegevoegd dat vrijetijdsactiviteiten, zoals het uitoefenen van een hobby, het beoefenen van sport en lezen, flexibel en vaak niet strikt gebonden zijn aan een vast schema en niet veel planning vereisen. Vrijetijdsactiviteiten worden als minder verplichte activiteiten beschouwd dan andere activiteiten en zijn dus relatief vrijblijvend. Een individu kan vrije keuzes maken over het wel of niet uitvoeren van vrijetijdsactiviteiten (Gershuny

& Sullivan, 1998). Hierdoor wordt er gemakkelijk bezuinigd op vrijetijdsactiviteiten wanneer andere activiteiten, zoals werk, meer tijd vragen (Knulst, 1989; Kraaykamp et al., 2009).

Voor sporten, een belangrijke vrijetijdsbesteding, geldt het bovenstaande ook (Nomaguchi & Bianchi, 2004). De kans op sportparticipatie wordt daarom kleiner naarmate een individu over minder vrije tijd beschikt. De mate waarin iemand over vrije tijd beschikt wordt dan ook vaak genoemd als belangrijke verklarende factor voor sportparticipatie (Elling, 2007; Schor, 1991). De met beginnen met werk gepaard gaande afname in vrije tijd (en dus de toename van tijdsrestricties) en de negatieve consequenties hiervan op de kans op sportparticipatie leidt met betrekking tot starten met sporten tot de volgende dynamische hypothese:

(H1.1a) Gaan beginnen met werken verkleint de kans om te starten met een sport.

De vermindering in de beschikbare vrije tijd die beginnen met werken met zich meebrengt, heeft niet alleen uitwerking op de keuze van een individu om te beginnen met sporten. Ook de keuze om te stoppen met sporten kan beïnvloed worden door de tijdsrestricties die gepaard gaan met beginnen met werken. Het kan zijn dat mensen besluiten om te stoppen met sporten, omdat ze minder vrije tijd hebben doordat ze begonnen zijn met werken. Dit wordt geïllustreerd met het gegeven dat 31 procent van de mensen in Nederland die in 2005 niet (meer) aan sport deden, als reden geven dat ze er niet genoeg tijd voor hadden (Elling, 2007). De dynamische hypothese met betrekking tot stoppen met sporten luidt daarom:

(H1.1b) Gaan beginnen met werken vergroot de kans om te stoppen met een sport.

2.1.2 Competitieve verenigingssport

Wanneer iemand het besluit heeft genomen om te gaan sporten, moeten er nog een aantal andere keuzes worden gemaakt. Een daarvan is in welke organisatievorm het individu wil gaan sporten. Men kan bijvoorbeeld kiezen om te gaan sporten in competitief verenigingsverband (verenigingssport met deelname aan wedstrijden), recreatief verenigingsverband (verenigingssport zonder deelname aan wedstrijden), ander formeel verband (zoals sport op school of werk, in sportcentra of buurthuizen) of informeel verband (zoals alleen sporten of sporten met vrienden/familie). Wat betreft sportparticipatie concurreren deze organisatievormen van sport met elkaar en kunnen zodoende beschouwd worden als ‘competing risks’ (Hachen, 1988). Iemand kiest voor de organisatievorm die het beste bij hem of haar past op het moment waarop de keuze wordt gemaakt, in dit geval vanaf het moment dat de persoon is gaan werken. Doordat deelname aan een sport in de ene organisatievorm meer of minder (vrije) tijd in beslag neemt en leidt tot meer of minder nieuwe sociale contacten dan deelname aan een sport in de andere organisatievorm, kan de keuze voor een bepaalde organisatievorm van deze kenmerken afhangen.

Allereerst bepalen tijdsaspecten aan de aanbodzijde van de sport of een bepaalde organisatievorm van sport wel of niet bij iemand past en dus wel of niet de voorkeur heeft op een bepaald moment. De ‘temporal organization theory’ (Southerton, 2006) stelt dat de keuze voor het uitvoeren van activiteiten afhangt van hoe moeilijk het is om de desbetreffende activiteit te organiseren. Hoe moeilijker een activiteit te organiseren is, des te kleiner de kans dat er voor die activiteit wordt gekozen. Dit geldt met name wanneer iemand veel tijdsrestricties ervaart, zoals vanaf het

moment dat men gaat werken. Om te bepalen hoe moeilijk het is om een activiteit te organiseren kan gebruik gemaakt worden van vijf dimensies van tijd die Fine in 1996 beschreef (Kraaykamp et al., 2009; Southerton, 2006), te weten periodiciteit, tempo, synchronisatie, duur en sequentie. Periodiciteit staat voor de regelmaat waarmee de activiteit moet worden uitgevoerd. Tempo geeft de snelheid aan waarmee (handelingen binnen) een activiteit uitgevoerd moeten worden. Synchronisatie staat voor de mate waarin afstemming met of aanpassing aan andere activiteiten noodzakelijk is voor het uitvoeren van de activiteit. De duur geeft de lengte van de activiteit aan, oftewel hoeveel tijd het kost om de activiteit uit te voeren. Sequentie staat tot slot voor de opeenvolging van (handelingen binnen) activiteiten. Op basis van deze tijdsaspecten kan worden bepaald welke organisatievorm van sport het moeilijkst is om aan deel te nemen (Southerton, 2006).

Van de verschillende organisatievormen van sport is deelname aan een sport in competitief verenigingsverband het moeilijkst te organiseren. Over het algemeen nemen mensen die een verenigingssport beoefenen en daarbij participeren in wedstrijden deel aan minstens één training en één wedstrijd per week, waardoor de frequentie hoog is. Het meedoen aan trainingen en het spelen van wedstrijden kost daarnaast veel tijd (denk daarbij ook aan voorbereidingstijd en reistijd bij uitwedstrijden), waardoor de duur van competitieve verenigingssport lang is. Omdat deelname niet alleen ‘voor de lol’ is, maar prestaties een belangrijke rol spelen bij competitieve verenigingssport, ligt het tempo erg hoog. Verder liggen de tijdstippen waarop competitieve verenigingssport beoefend wordt in zeer grote mate vast. Trainingen en wedstrijden worden al lang van te voren vastgelegd en kunnen moeilijk verplaatst worden. Dit komt ook doordat er vaak meerdere mensen bij betrokken zijn en dus niet alleen rekening gehouden moet worden met iemands persoonlijke agenda, maar ook met de agenda’s van anderen, zoals teamgenoten, tegenstanders en scheidsrechters (Van Gils, 2007). Een hoge mate van synchronisatie is dus noodzakelijk. Ook vinden wedstrijden vaak in het weekend plaats, waar de sportactiviteit moet concurreren met relatief veel andere vrijetijdsactiviteiten en sociale contacten. Alles bij elkaar opgeteld maakt dit het erg lastig om competitieve verenigingssport in te passen in vrije tijdsvensters.

Deelname aan sport in de andere organisatievormen is gemakkelijker in te passen in vrije tijdsvensters. Mensen die in recreatief verenigingsverband sporten hoeven bijvoorbeeld geen of veel minder wedstrijden te spelen dan mensen die in competitief verenigingsverband sporten en hoeven vaak minder vaak en minder hard te trainen, waardoor de frequentie en het tempo van recreatieve verenigingssport lager is dan die van competitieve verenigingssport en de duur korter. Daarnaast is de beoefening van recreatieve verenigingssport vrijblijvender en flexibeler dan de beoefening van competitieve verenigingssport. Mensen die in ander formeel verband sporten, bijvoorbeeld bij een (commercieel) sportcentrum, zijn over het algemeen minder aan vaste tijden gebonden en kunnen in grotere mate zelf hun sportduur, -frequentie en -tempo bepalen dan mensen die in verenigingsverband sporten. Dit geldt nog meer voor mensen die in informeel verband sporten.

Ook de mate waarin de deelname aan sport in een bepaalde organisatievorm leidt tot nieuwe sociale contacten bepaalt of de desbetreffende organisatievorm wel of niet bij iemand past en dus wel of niet de voorkeur heeft. Hoe meer sociale contacten iemand heeft, des te meer sociaal kapitaal heeft die persoon tot zijn of haar beschikking. Sociaal kapitaal bestaat uit hulpbronnen waar je via het sociale netwerk toegang tot hebt en is instrumenteel: het inzetten van sociale hulpbronnen levert voordelen op (Bourdieu, 1986). Wanneer de hoeveelheid sociale

hulpbronnen waartoe iemand via zijn sociale netwerk toegang heeft toeneemt, neemt de mogelijkheid, maar ook de noodzaak en drang af om toegang te krijgen tot meer sociale hulpbronnen door via nieuwe wegen nieuwe contacten op te doen en te onderhouden. Hierdoor zal een persoon bij een toename van het aantal sociale contacten dat hij of zij heeft, minder geneigd zijn om deel te nemen aan een sport die leidt tot veel nieuwe sociale contacten die onderhouden moeten worden. Wanneer we de verschillende organisatievormen met elkaar vergelijken, dan kunnen we stellen dat competitieve verenigingssport tot de meeste nieuwe sociale contacten leidt. In deze organisatievorm van sport maakt iemand deel uit van een vereniging en daarbinnen van een of meerdere teams. Teamgenoten zien elkaar vaak en een dergelijk team speelt wedstrijden, waardoor een hechte band ontstaat met teamgenoten (Elling, 2007) en men in aanraking komt met spelers uit andere teams. Recreatieve verenigingssport en andere formele sportverbanden leiden tot nieuwe contacten binnen de vereniging of sportaccommodatie waar gesport wordt en komt in mindere mate in aanraking met mensen die dezelfde sport in hetzelfde verband beoefenen bij andere aanbieders. Daarnaast zijn de contacten door het recreatieve karakter vluchtiger. Het aantal nieuwe contacten dat mensen met recreatieve verenigingssport of andere formele sportverbanden opdoet, is hierdoor lager dan bij deelname aan competitieve verenigingssport. Sporten in informeel verband levert het minste nieuwe sociale contacten op, doordat mensen dit individueel doen of met vrienden of kennissen die al tot hun sociale netwerk behoren. Uit Van den Berg & Tiessen-Raaphorst (2010) blijkt ook dat mensen die sport in informeel verband beoefenen dit niet doen om nieuwe mensen te leren kennen.

Deelname aan competitieve verenigingssport is in vergelijking met deelname aan de andere organisatievormen dus het moeilijkst te organiseren en levert de meeste nieuwe contacten op die vervolgens onderhouden moeten worden. Doordat een individu dat begint met werken minder vrije tijd, meer economische hulpbronnen en nieuwe sociale contacten krijgt en deze sociale contacten ook moet onderhouden, past competitieve verenigingssport het slechts bij zijn of haar leven op zo'n moment. Met betrekking tot het starten en stoppen met sporten in competitief verenigingsverband kunnen zodoende de volgende dynamische hypothesen worden geformuleerd:

- (H1.2a) Gaan beginnen met werken verkleint de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.*
- (H1.2b) Gaan beginnen met werken vergroot de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met stoppen met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.*

2.1.3 Vaak sporten

Wanneer iemand wil starten met sporten, dient een keuze gemaakt te worden over de frequentie waarmee deze persoon gaat sporten. Iemand kan namelijk besluiten om een paar keer in de maand te sporten of om een paar keer in de week te sporten. De sportfrequenties verschillen in de mate dat ze vrije tijd kosten en sociale hulpbronnen opleveren; daardoor kan de keuze voor de sportfrequentie afhangen van deze twee hulpbronnen.

Zoals hierboven staat beschreven stelt de 'temporal organization theory' (Southerton, 2006) dat de keuze voor het uitvoeren van activiteiten afhangt van de moeilijkheid om de desbetreffende activiteit te organiseren. Wanneer

gekeken wordt naar de vijf dimensies van Fine (1996), dan kan gesteld worden dat naarmate de sportfrequentie toeneemt, de periodiciteit toeneemt. Wanneer iemand besluit om vaak te sporten is de periodiciteit dus hoger dan wanneer iemand besluit om regelmatig of soms te sporten. Hierdoor is vaak sporten in verhouding het moeilijkst om te organiseren en dus het lastigst in te passen in vrije tijdsvensters.

Naast het tijdsaspect hebben ook de sociale contacten die een bepaalde sportfrequentie met zich meebrengt invloed op de keuze om vaak, regelmatig of soms te sporten. Boven staat beschreven dat door een toename van sociale hulpbronnen de mogelijkheid, drang en noodzaak afneemt om nieuwe sociale contacten op te doen en te onderhouden. Elling (2007) geeft aan dat de sociale opbrengsten van sportdeelname groter zijn voor frequente sporters. Mensen die vaak sporten zien medesporters vaker dan mensen die regelmatig of soms sporten. Dus hoe hoger de sportfrequentie, hoe groter de kans op veel nieuwe contacten en hoe groter de kans op het ontwikkelen van meer diepgaande contacten.

Vaak sporten is in vergelijking met regelmatig en soms sporten dus het moeilijkst te organiseren en levert de meeste nieuwe sociale contacten op. Vaak sporten past zodoende slechter bij iemand die is begonnen met werken dan regelmatig of soms sporten, omdat beginnen met werken leidt tot minder vrije tijd en veel nieuwe sociale contacten die onderhouden moeten worden. Met betrekking tot het starten en stoppen met vaak sporten zijn derhalve de volgende dynamische hypothesen geformuleerd:

- (H1.3a) *Gaan beginnen met werken verkleint de kans om te starten met vaak sporten, in vergelijking met starten met regelmatig sporten of soms sporten.*
- (H1.3b) *Gaan beginnen met werken vergroot de kans om te stoppen met vaak sporten, in vergelijking met stoppen met regelmatig sporten of soms sporten.*

2.1.4 Sporten vanuit een sociale motivatie

De motivatie waarmee iemand start met sporten geeft aan waarom iemand bereid is om te sporten (Ryan & Deci, 2000). De motivatie om te starten zegt daarmee iets over de doelen die iemand met sportparticipatie nastreeft en dus over welke opbrengsten van sportparticipatie voor hem of haar van belang zijn. Mensen die starten met sporten vanuit een intrinsieke motivatie vinden de sportactiviteit zelf leuk en sporten niet om een ander doel te verwezenlijken. De opbrengst van sport is voor hen dus alleen het plezier en de ontspanning die de sportactiviteit oplevert. Wanneer mensen starten met sporten vanuit een extrinsieke motivatie, is het doel juist buiten de sportactiviteit zelf gelegen. Mensen die sporten vanuit een sociale motivatie of vanuit gezondheidsmotieven sporten niet primair omdat ze het leuk vinden, maar omdat het wat oplevert, namelijk respectievelijk nieuwe sociale contacten en een betere gezondheid (Alexandris et al., 2002; Elling, 2011).

In tegenstelling tot de keuze voor een bepaalde organisatievorm en de keuze om te sporten met een bepaalde frequentie, hangt de motivatie waarmee iemand start met sporten niet af van tijdsaspecten. Sporten vanuit een sociale motivatie kost namelijk niet per definitie meer of minder tijd dan sporten vanuit een intrinsieke motivatie of gezondheidsmotieven. Wanneer iemand begint met werken zal zijn motivatie om te starten met een sport dus niet afhangen van de tijd die sporten met een bepaalde motivatie in beslag neemt, ook al neemt de hoeveelheid vrije tijd waarover die persoon beschikt bij beginnen met werken af. De motivatie om te starten met een sport hangt ook niet

af van de kosten van deelname, doordat deelname aan sport vanuit de ene motivatie niet meer of minder kost dan deelname aan een sport vanuit een andere motivatie.

Bij het afleiden van eerdere hypothesen werd wel duidelijk dat de mogelijkheid, noodzaak en drang om toegang te krijgen tot meer sociale hulpbronnen door via nieuwe wegen nieuwe contacten op te doen en te onderhouden afneemt wanneer iemand begint met werken, doordat hij of zij door het werk al nieuwe contacten krijgt en moet onderhouden en doordat hij of zij meer economische hulpbronnen krijgt. Hierdoor zal iemand die begint met werken niet snel gaan sporten om nieuwe sociale contacten op te doen, maar eerder omdat het bijvoorbeeld als uitlaatklep kan dienen, kan zorgen voor ontspanning of omdat hij of zij het plezierig vindt. Daarnaast is werk een bron van bewegingsarmoede. Tegenwoordig besteden steeds meer mensen tijdens hun werk minder tijd aan lichamelijke activiteiten en zitten over het algemeen meer dan wanneer ze niet werken. Zo wordt er op een werkdag gemiddeld meer gezeten dan op een vrije dag: 6,3 uur tegenover 4,4 uur (Hildebrandt, Chorus en Tiessen-Raaphorst, 2010). Wanneer mensen gaan werken wordt de kans dus groter dat ze beginnen met sporten om de bewegingsarmoede tijdens hun werk te compenseren. Met betrekking tot starten met sporten vanuit een sociale motivatie is zodoende de volgende dynamische hypothese opgesteld:

(H1.4a) Gaan beginnen met werken verkleint de kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie, in vergelijking met starten met een sport vanuit een gezondheidsmotief of een intrinsieke motivatie.

2.1.5 Sporten met sterke gezondheidseffecten

Bij het starten met sporten moet men een keuze maken tussen sporten die verschillen in de mate dat ze gezondheidseffecten opleveren. Niet elke sport vraagt eenzelfde inspanning van het lichaam, waardoor sommige sporten sterke gezondheidseffecten met zich meebrengen terwijl andere sporten slechts matige of zwakke effecten hebben op de gezondheid van een individu. De sporten verschillen hierdoor in het nut dat ze opleveren voor een persoon. De mate waarin iemand een grotere waarde hecht aan dit gezondheidseffect hangt af van de levensfase waarin iemand zich bevindt.

Evenals bij keuze om te starten met een sport vanuit een bepaalde motivatie, is het tijdsaspect niet van belang bij de keuze om te starten met een gezonde sport. Het beoefenen van een sport met sterke gezondheidseffecten is niet per se tijdsintensiever dan het beoefenen van een sport met minder gezondheidseffecten. Ook hangt het starten met een sport met een bepaald gezondheidseffect niet af van de kosten van deelname, omdat een sport met sterke gezondheidseffecten niet duurder of goedkoper hoeft te zijn dan een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten. Daarnaast speelt ook het sociale aspect geen rol bij de keuze om te starten met een sport met sterke, matige of zwakke gezondheidseffecten. Sporten met sterke gezondheidseffecten hebben per definitie niet meer of minder sociale opbrengsten dan sporten met matige of zwakke opbrengsten. Zo zijn er sporten met sterke gezondheidseffecten die veel sociale opbrengsten hebben zoals voetbal, maar ook gezonde sporten die weinig sociaal kapitaal genereren zoals hardlopen. Bij sporten met minder gezondheidseffecten geldt hetzelfde. Zo heeft een sport als volleybal voor volwassenen onder de 55 jaar zwakke gezondheidseffecten, maar levert het wel veel sociale contacten op. Een sport als wandelen heeft ook zwakke gezondheidseffecten (voor 55-plussers heeft wandelen matige gezondheidseffecten), maar het heeft in tegenstelling tot volleybal slechts weinig sociale opbrengsten.

Zoals hierboven bij sporten vanuit een sociale motivatie staat aangegeven zal iemand die begint met werken in het algemeen minder bewegen vergeleken met degene die niet werkt. Omdat minder bewegen veelal negatieve consequenties heeft voor de gezondheid zal deze persoon dit proberen te compenseren door te kiezen voor een sport met sterke gezondheidseffecten. Hieruit volgende de volgende dynamische hypothesen:

(H1.5a) Beginnen met werken vergroot de kans om te starten met een sport met sterke gezondheidseffecten, in vergelijking met starten met een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten.

(H1.5b) Beginnen met werken verkleint de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, in vergelijking met starten met een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten.

2.2 Zelfstandig gaan wonen

Wanneer mensen het ouderlijk huis verlaten, begint er een nieuwe fase in het leven. Iemand die nog thuis woont bij zijn of haar ouders, hoeft relatief weinig taken uit te voeren om in zijn of haar levensonderhoud te voorzien. Zo worden huishoudelijke taken als boodschappen doen, koken, wassen, strijken, opruimen en schoonmaken, administratief werk als het betalen van rekeningen, het afsluiten van verzekeringen en de boekhouding en activiteiten die met onderdak te maken hebben zoals het inrichten van een huis en klusjes in en om huis (bijvoorbeeld reparaties, onderhoud, verbouwing en tuinieren), voor het grootste gedeelte uitgevoerd door de ouders. Wanneer een persoon het ouderlijk huis verlaat en zelfstandig gaat wonen, zal hij of zij vanaf dat moment in veel grotere mate op zichzelf aangewezen zijn. Bovengenoemde activiteiten, die in het ouderlijk huis vaak gedaan werden door de ouders, moeten nu zelf worden uitgevoerd. Wanneer iemand zelfstandig gaat wonen, moet hij of zij dus letterlijk en figuurlijk zijn of haar eigen boontjes gaan doppen. Hierdoor zal de hoeveelheid beschikbare vrije tijd afnemen en worden tijdsrestricties groter.

Naast de toename in tijdsrestricties, heeft zelfstandig wonen ook invloed op de economische hulpbronnen van een persoon. Wanneer iemand nog in het ouderlijk huis woont, heeft deze persoon doorgaans minder vaste lasten. Zo hoeft er geen huur of hypotheekrente betaald te worden. Daarnaast zorgen ouders ervoor dat er eten in huis is. Kosten van gas, elektra en een televisie en internetabonnement worden doorgaans ook door de ouders betaald. Wanneer mensen het ouderlijk huis verlaten en op zichzelf gaan wonen, moeten deze kosten over het algemeen zelf betaald worden. Dit zorgt voor een toename aan vaste lasten en daarmee een afname van het besteedbaar inkomen. Het verlaten van het ouderlijk huis brengt dus een toename van financiële beperkingen met zich mee.

Verder nemen sociale hulpbronnen af wanneer iemand op zichzelf gaat wonen. Wanneer iemand nog thuis woont, maakt hij of zij deel uit van een gezin. Leden van het gezin zien elkaar regelmatig omdat ze in hetzelfde huis wonen en hebben daardoor vaak contact met elkaar. Verder heeft een persoon contact met mensen in zijn of haar nabije omgeving. Deze contacten bestaan bijvoorbeeld uit vrienden uit de buurt en burens. Wanneer iemand het huis verlaat, zullen contacten met deze mensen verminderen of verdwijnen. De hoeveelheid sociale hulpbronnen die iemand tot zijn of haar beschikking heeft, is hierdoor afgenomen. Het sociale leven zal opnieuw opgebouwd moeten worden op de plek waar iemand is komen te wonen.

2.2.1 Sport in het algemeen

Zoals al gesteld werd, hangt de keuze om wel of niet te starten of te stoppen met sport in het algemeen, niet zozeer af van de mate waarin iemand beschikt over sociale en economische hulpbronnen, maar wel van de mate waarin iemand beschikt over vrije tijd en dus tijdsrestricties ervaart; Hoe minder tijdsrestricties, des te groter de kans op sportparticipatie. Doordat zelfstandig gaan wonen leidt tot toenemende tijdsrestricties, kunnen de volgende dynamische verwachtingen over starten met sporten worden geformuleerd:

(H2.1a) Zelfstandig gaan wonen verkleint de kans om te starten met een sport.

De met zelfstandig gaan wonen gepaard gaande toename van tijdsrestricties zorgt er ook voor dat mensen eerder de keuze moeten maken om te stoppen met sporten, omdat ze er te weinig tijd voor hebben. Vandaar deze dynamische verwachting over stoppen met sporten:

(H2.1b) Zelfstandig gaan wonen vergroot de kans om te stoppen met een sport.

2.2.2 Competitieve verenigingssport

Bij gaan beginnen met werken werd al beschreven dat een persoon kiest voor de organisatievorm die het beste bij hem of haar past op het moment waarop de keuze wordt gemaakt, in dit geval vanaf het moment dat diegene zelfstandig gaat wonen. Of een bepaalde organisatievorm bij iemand past, hangt daarbij af van hoe moeilijk het is om deelname aan een sport in de desbetreffende organisatievorm te organiseren en de mate waarin die organisatievorm leidt tot nieuwe contacten die onderhouden moeten worden.

Deelname aan competitieve verenigingssport is moeilijker te organiseren dan deelname aan de recreatieve verenigingssport, sport in andere formele organisatievormen en sport in informeel verband. Aangezien mensen die zelfstandig gaan wonen minder vrije tijd overhouden voor activiteiten, kan vanuit de 'temporal organization theory' (Southerton, 2006) beredeneerd worden dat competitieve verenigingssport niet zo goed in het leven past van deze mensen. Echter, deelname aan competitieve verenigingssport levert in vergelijking met deelname aan de andere organisatievormen wel de meeste sociale hulpbronnen op, die personen die zelfstandig gaan wonen zeer goed kunnen gebruiken. Doordat ze het ouderlijk huis verlaten zullen ze namelijk contacten verliezen en zal het aantal sociale hulpbronnen waarover ze beschikken afnemen, waardoor de noodzaak en drang groter wordt om toegang te krijgen tot nieuwe sociale hulpbronnen door via nieuwe wegen nieuwe contacten op te doen en te onderhouden. Competitieve verenigingssport past hier het beste bij, omdat deelname hieraan het meeste nieuwe contacten oplevert.

De vraag is nu of een persoon die zelfstandig gaat wonen, kiest voor deelname aan een competitieve verenigingssport, omdat dit het meeste nieuwe contacten en dus sociale hulpbronnen oplevert, of juist kiest voor sport in een andere organisatievorm, omdat competitieve verenigingssport het moeilijkst is om te organiseren. De 'social motivation theory' (Hills & Argyle, 1998; Hills, Argyle & Reeves, 2000) stelt dat mensen met tijdsrestricties activiteiten met de meeste sociale opbrengsten verkiezen boven activiteiten met minder sociale opbrengsten. In dit geval levert deelname aan competitieve verenigingssport de meeste sociale opbrengsten op, maar is tegelijkertijd het meest tijdsintensief. Doordat de hoeveelheid beschikbare sociale hulpbronnen afneemt wanneer iemand zelfstandig

gaat wonen, zal iemand die deze transitie meemaakt het meeste belang hechten aan de sociale opbrengsten van sport en dus voor een sport kiezen die het meeste nieuwe sociale contacten oplevert, ook al kost dat misschien meer vrije tijd dan een sport die minder sociale contacten oplevert en moeten er wellicht andere vrijetijdsactiviteiten voor worden opgeofferd. Met betrekking tot het starten en stoppen met sporten in competitief verenigingsverband zijn de dynamische verwachtingen daarom als volgt:

(H2.2a) Zelfstandig gaan wonen vergroot de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.

(H2.2b) Zelfstandig gaan wonen verkleint de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met stoppen met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.

2.2.3 Vaak sporten

Bij de vorige transitie hebben we al beschreven dat de keuze om vaak, regelmatig of soms te sporten bepaalt hoeveel vrije tijd de sportparticipatie kost en hoeveel sociale contacten een persoon ermee opdoet. Vaak sporten kost de meeste vrije tijd, maar levert ook de meeste nieuwe sociale contacten op. Wanneer iemand zelfstandig gaat wonen, veranderen deze twee aspecten. De vrije tijd waarover iemand beschikt en het aantal sociale hulpbronnen van deze persoon nemen af. Hierdoor ontstaat de vraag welke verandering de meeste invloed heeft op de keuze met welke frequentie iemand gaat sporten. Bij de keuze voor welke organisatievorm iemand kiest, hebben we beredeneerd dat door de afname van het aantal sociale hulpbronnen het meeste belang wordt gehecht aan de sociale opbrengsten van de sport. Omdat vaak sporten meer nieuwe sociale contacten oplevert dan regelmatig of soms sporten, past deze frequentie het beste bij iemand die zelfstandig gaat wonen. De hypothesen luiden dan ook:

(H2.3a) Zelfstandig gaan wonen vergroot de kans om te starten met vaak sporten, in vergelijking met starten met regelmatig sporten of soms sporten.

(H2.3b) Zelfstandig gaan wonen verkleint de kans om te stoppen met vaak sporten, in vergelijking met stoppen met regelmatig sporten of soms sporten.

2.2.4 Sporten vanuit een sociale motivatie

Wanneer iemand zelfstandig gaat wonen speelt de daarbij gepaard gaande afname in sociale hulpbronnen een grote rol bij de motivatie van waaruit besloten wordt om te starten met een sport. Zoals al aan bod kwam, zorgt deze afname in sociale hulpbronnen er namelijk voor dat de noodzaak en drang toeneemt om toegang te krijgen tot meer sociale hulpbronnen door via nieuwe wegen nieuwe contacten op te doen en te onderhouden. Persoonlijke gezondheid is bij deze transitie niet echt van invloed op de motivatie om te starten met sporten, doordat deze niet verandert wanneer iemand zelfstandig gaat wonen. Hierdoor zal iemand die zelfstandig gaat wonen eerder kiezen om te starten met sporten om nieuwe sociale contacten op te doen en de hoeveelheid sociale hulpbronnen waarover hij of zij beschikt aan te vullen, dan om zijn of haar gezondheid te verbeteren of omdat het als uitlaatklep kan dienen en

zorgt voor ontspanning. Wat betreft starten met sporten vanuit een sociale motivatie kan dus de volgende dynamische hypothese worden geformuleerd:

(H2.4) Zelfstandig gaan wonen vergroot de kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie, in vergelijking met starten met een sport vanuit een gezondheidsmotief of een intrinsieke motivatie.

2.3 Gaan samenwonen of trouwen

Wanneer iemand gaat samenwonen of trouwen, kunnen de bij de vorige transitie besproken activiteiten met betrekking tot levensonderhoud met de partner gedeeld worden, zoals huishoudelijke taken, administratief werk en activiteiten die met onderdak te maken hebben. Hierdoor hoeft een individu zelf minder tijd te besteden aan dit soort activiteiten en neemt de hoeveelheid beschikbare vrije tijd toe. Echter, doordat activiteiten verdeeld en gedeeld worden, krijgen mensen die gaan samenwonen of trouwen te maken met een gezamenlijk tijdsbudget (Kraaykamp et al., 2009; Moen, 2003). De mate waarin iemand over vrije tijd beschikt, is hierdoor niet meer alleen afhankelijk van de activiteiten die diegene zelf wil en moet ondernemen, maar ook van de mate waarin de partner over vrije tijd beschikt en dus van de activiteiten die hij of zij wil en moet ondernemen. Daarnaast zijn er veel activiteiten die men samen met de partner wil ondernemen. Dit maakt het ondanks een algemene toename in vrije tijd toch moeilijker om geschikte tijdsvensters te vinden voor vrijetijdsactiviteiten en levert dus extra tijdsrestricties op.

De hoeveelheid economische hulpbronnen waarover iemand beschikt, neemt toe bij samenwonen of trouwen, doordat financiële lasten die aan het huishouden verbonden zijn kunnen worden gedeeld. Een persoon die gaat samenwonen of trouwen, hoeft niet meer alleen de huur of hypotheekrente, gas, water en licht, het televisie en internetabonnement en eten te betalen. Dit zorgt voor minder vaste lasten en dus een groter besteedbaar inkomen. Zodoende ervaren mensen die samenwonen of getrouwd zijn minder financiële beperkingen dan alleenstaanden. Samenwonen of trouwen zorgt ook voor meer sociale hulpbronnen. Wanneer een individu gaat samenwonen of trouwen, krijgt hij of zij niet alleen een hechtere band en meer contact met de partner, maar ook met een groot gedeelte van de mensen in het netwerk van de partner, zoals zijn of haar familie, vrienden en kennissen. Dit leidt tot nieuwe en hechtere sociale contacten en dus een groter sociaal netwerk waar meer hulpbronnen uit geput kunnen worden.

2.3.1 Sport algemeen

Met betrekking tot de keuze om wel of niet te starten of te stoppen met sport in het algemeen, volgen uit de met samenwonen of trouwen gepaard gaande afname van de beschikbare vrije tijd de volgende dynamische verwachtingen:

(H3.1a) Gaan samenwonen of trouwen verkleint de kans om te starten met een sport.

(H3.1b) Gaan samenwonen of trouwen vergroot de kans om te stoppen met een sport.

2.3.2 Competitieve verenigingssport

Wanneer iemand gaat samenwonen of trouwen, wordt het erg lastig om deel te nemen aan competitieve verenigingssport en wordt de drang en noodzaak om te kiezen voor deze organisatievorm kleiner, omdat deelname

tot veel nieuwe sociale contacten leidt. Dit komt doordat samenwonen of trouwen leidt tot meer tijdsrestricties en meer sociale hulpbronnen en deelname aan competitieve verenigingssport in vergelijking met deelname aan de andere organisatievormen het moeilijkst te organiseren is en de meeste nieuwe contacten oplevert die vervolgens onderhouden moeten worden. Met betrekking tot het starten en stoppen met sporten in competitief verenigingsverband kunnen zodoende de volgende dynamische hypothesen worden geformuleerd:

(H3.2a) Gaan samenwonen of trouwen verkleint de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.

(H3.2b) Gaan samenwonen of trouwen vergroot de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met stoppen met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.

2.3.3 Vaak sporten

Bij de keuze voor de frequentie waarmee iemand gaat sporten zijn de tijdsrestricties en de nieuwe sociale contacten die het oplevert van belang op deze keuze. Wanneer mensen gaan samenwonen of trouwen nemen de tijdsrestricties toe doordat ze een gezamenlijk tijdsbudget krijgen. Daarnaast nemen ook de sociale hulpbronnen toe. Omdat vaak sporten de meeste tijd kost en de meeste nieuwe sociale contacten oplevert, past vaak sporten het slechtst bij personen die gaan samenwonen of trouwen. Zodoende komen we tot de volgende twee verwachtingen:

(H3.3a) Gaan samenwonen of trouwen verkleint de kans om te starten met vaak sporten, in vergelijking met starten met regelmatig sporten of soms sporten.

(H3.3b) Gaan samenwonen of trouwen vergroot de kans om te stoppen met vaak sporten, in vergelijking met stoppen met regelmatig sporten of soms sporten.

2.3.4 Sporten vanuit een sociale motivatie

Wanneer iemand gaat samenwonen of trouwen speelt de hoeveelheid beschikbare sociale hulpbronnen een hoofdrol bij de motivatie van waaruit hij of zij heeft besloten om te starten met een sport. De persoonlijke gezondheid verandert namelijk niet per definitie bij samenwonen of trouwen, terwijl wel de hoeveelheid sociale hulpbronnen van een persoon bij het meemaken van deze transitie toeneemt. Hierdoor neemt de noodzaak en drang af om te starten met sport om toegang te krijgen tot meer sociale hulpbronnen en gaat iemand die gaat samenwonen of trouwen dus eerder sporten omdat het als uitlaatklep kan dienen en het zorgt voor ontspanning of omdat hij of zij het plezierig vindt. De dynamische hypothese over starten met sporten vanuit een sociale motivatie wanneer iemand gaat samenwonen of trouwen luidt:

(H3.4a) Gaan samenwonen of trouwen verkleint de kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie, in vergelijking met starten met een sport vanuit een gezondheidsmotief of een intrinsieke motivatie.

2.4 Het krijgen van het eerste kind

Het krijgen van het eerste kind verandert het leven drastisch. Vanaf de geboorte van een kind (misschien zelfs al vanaf de zwangerschap) moet er rekening gehouden worden met een extra persoon, die veeleisend en in grote mate afhankelijk van de ouders is (Minnen & Glorieux, 2004). Van Baelen (2003) geeft aan dat de komst van kinderen niet alleen leidt tot meer huishoudelijk werk, maar ook tot nieuwe taken die uitgevoerd moeten worden, waaronder het opvoeden en het verzorgen van het kind. Hierdoor neemt de hoeveelheid vrije tijd af.

Om goed om te kunnen gaan met de levensomstandigheden die horen bij het krijgen van het eerste kind, ontwikkelen ouders vaak een nieuwe verdeling van de verantwoordelijkheden binnen het gezin (Minnen & Glorieux, 2004). Deze verdeling blijkt in de praktijk nog altijd sterk beïnvloed te worden door traditionele rollenpatronen (Glorieux, Koelet & Moens, 2001). Hierdoor komen de taken die bij het krijgen van het eerste kind horen met name op de schouder van de moeder terecht en neemt vooral de vrije tijd die zij tot haar beschikking heeft af. Bij het krijgen van kinderen krijgt een moeder dus met meer tijdsrestricties te maken dan de vader.

Met het krijgen van het eerste kind gaan ook de huishoudkosten omhoog, omdat er meer besteed moet worden aan eten, kleding, gezondheidszorg en huisvesting. Het verzorgen van een kind vermindert hierdoor het besteedbaar inkomen (Bird, 1997). Met deze verhoogde druk op de economische hulpbronnen zullen de financiële beperkingen om te sporten groter worden.

Het aantal sociale contacten van ouders zal toenemen, wanneer ze hun eerste kind krijgen. Ouders komen namelijk tijdens en na de zwangerschap op plaatsen waar ze veel nieuwe mensen leren kennen. Zo zullen ze bij zwangerschapsgym andere mensen leren kennen die een kind verwachten. De kans is groot dat men na de zwangerschap contact houdt met (een aantal van) deze nieuwe sociale contacten. Daarnaast spelen kleine kinderen vaak met elkaar, waardoor de ouders van deze kinderen ook met elkaar in contact komen. Tot slot gaan veel kleine kinderen naar een crèche of het kinderdagverblijf. Ook hier ontmoeten de ouders van de kinderen elkaar. Het aantal nieuwe sociale contacten van de ouders neemt bij het krijgen van het eerste kind dus toe.

Het krijgen van het eerste kind heeft daarnaast invloed op de gezondheid van zowel de moeder als de vader. Uit het onderzoek van Jabaaij, Timmermans, Dekker, Bakker en Schellevis (2006) blijkt dat het zorggebruik onder volwassenen in de vruchtbare leeftijd stijgt, zodra er kinderen komen. De auteurs geven aan dat deze ouders de fysieke woonomgeving delen met hun kind. Doordat het kind allerlei mogelijke ziektes meeneemt via de crèche naar huis, hebben de ouders een grotere kans op een slechtere gezondheid. Daarnaast kan ook stress zorgen voor het verslechteren van de gezondheid. De auteurs geven tevens aan dat vrouwen vaker dan mannen een slechtere gezondheid hebben bij het krijgen van kinderen. Oorzaak hiervan is volgens hen dat vrouwen het kind moeten baren en het meestal de vrouwen zijn die de opvoeding en verzorging van het kind op zich nemen.

2.4.1 Sport algemeen

Met betrekking tot de keuze om bij het krijgen van het eerste kind wel of niet te starten of te stoppen met een sport in het algemeen, worden op basis van de toenemende tijdsrestricties de onderstaande dynamische hypothesen geformuleerd:

(H4.1a) Het krijgen van het eerste kind verkleint de kans om te starten met een sport.

(H4.1b) Het krijgen van het eerste kind vergroot de kans om te stoppen met een sport.

2.4.2 Competitieve verenigingssport

Net als bij de transitie van geen werk naar werk en bij samenwonen of trouwen, wordt het erg lastig om deel te nemen aan competitieve verenigingssport en wordt de drang en noodzaak om te kiezen voor deze organisatievorm kleiner bij het krijgen van het eerste kind, omdat deelname tot veel nieuwe sociale contacten leidt. Ook het krijgen van het eerste kind leidt namelijk tot meer tijdsrestricties en meer sociale hulpbronnen, waardoor competitieve verenigingssport niet goed past bij een persoon die deze transitie meemaakt. Bij het starten en stoppen met een sport in competitief verenigingsverband wanneer iemand het eerste kind krijgt, zijn zodoende de volgende dynamische hypothesen geformuleerd:

(H4.2a) Het krijgen van het eerste kind verkleint de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.

(H4.2b) Het krijgen van het eerste kind vergroot de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met stoppen met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.

2.4.3 Vaak sporten

Wanneer iemand het eerste kind krijgt, nemen de tijdsrestricties toe door het opvoeden en verzorgen van het kind. Daarnaast neemt het aantal sociale contacten van de ouders toe. Zoals eerder vermeld kost vaak sporten de meeste tijd en levert het de meeste nieuwe sociale contacten op. Vaak sporten past daarom het slechtst in de levensomstandigheden van mensen die een eerste kind krijgen. Dit leidt tot onderstaande twee hypothesen:

(H4.3a) Het krijgen van het eerste kind verkleint de kans om te starten met vaak sporten, in vergelijking met starten met regelmatig sporten of soms sporten.

(H4.3b) Het krijgen van het eerste kind vergroot de kans om te stoppen met vaak sporten, in vergelijking met stoppen met regelmatig sporten of soms sporten.

2.4.4 Sporten vanuit een sociale motivatie

Wanneer iemand het eerste kind krijgt, speelt de daarbij gepaard gaande toename in sociale hulpbronnen, stress en toenemende kans op een slechtere gezondheid een rol bij de motivatie van waaruit besloten wordt om te starten met een sport. Ten eerste zorgt de toename in sociale hulpbronnen ervoor dat wanneer iemand het eerste kind krijgt, de noodzaak en drang afneemt om te starten met sport om toegang te krijgen tot meer sociale hulpbronnen. Ten tweede wordt de kans groter dat iemand start met een sport om een betere gezondheid te krijgen, wanneer hij of zij het eerste kind krijgt, ter compensatie van de toegenomen kans op een slechtere gezondheid. Tot slot zorgt de toegenomen stress ervoor dat de kans groter wordt dat iemand start met een sport omdat het als uitlaatklep kan dienen en zorgt voor ontspanning. Het krijgen van het eerste kind leidt met betrekking tot starten met sporten vanuit een sociale motivatie daarom tot de volgende dynamische hypothese:

(H4.4a) Het krijgen van het eerste kind verkleint de kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie, in vergelijking met starten met een sport vanuit een gezondheidsmotief of een intrinsieke motivatie.

2.4.5 Sporten met sterke gezondheidseffecten

Zoals gezegd neemt volgens Jabaaij et al. (2006) de gezondheid van zowel vrouwen als mannen af, wanneer ze het eerste kind krijgen. Dit kan de keuze om te starten met een sport met sterke, matige of zwakke gezondheidseffecten beïnvloeden. Wanneer iemand een eerste kind krijgt en ervoor kiest om te sporten, dan zal het verbeteren van de gezondheid een belangrijke reden zijn, omdat hij of zij de afname in gezondheid door het krijgen van het eerste kind wil compenseren. Dit betekent dat een sport die sterke gezondheidseffecten heeft, beter bij iemand past die het eerste kind heeft gekregen dan een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten. Dit leidt tot de volgende twee dynamische hypothesen:

(H5.5a) Het krijgen van kinderen vergroot de kans om te starten met een sport met sterke gezondheidseffecten, in vergelijking met starten met een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten.

(H5.5b) Het krijgen van kinderen verkleint de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, in vergelijking met starten met een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten.

2.5 Het uit huis gaan van kinderen

Kinderen worden ouder en groeien op. Hierdoor worden ze zelfstandiger en neemt de tijd die ouders kwijt zijn met het huishouden en met de opvoeding en verzorging van kinderen af, naarmate ze ouder worden. Een transitie die in dit proces een hoofdrol speelt, is het uit huis gaan van kinderen. Vanaf het moment dat kinderen uit huis gaan daalt de directe zorg van ouders voor hun kinderen sterk (De Haan, 2010). Het kind zal vanaf dat moment in veel grotere mate op zichzelf aangewezen zijn en zelfstandig door het leven gaan. Hierdoor neemt de hoeveelheid vrije tijd bij ouders toe op het moment dat hun kinderen uit huis zijn en nemen tijdsrestricties af.

Ten tweede dalen de vaste lasten voor een ouder wanneer kinderen het huis uitgaan, doordat de extra kosten die thuiswonende kinderen met zich meebrengen aan onder andere eten, kleding, gezondheidszorg en huisvesting gedeeltelijk of zelfs in zijn geheel komen te vervallen. Hierdoor wordt het besteedbaar inkomen en dus de hoeveelheid economische hulpbronnen om aan sport deel te nemen groter.

Bij het uit huis gaan van kinderen zal het contact dat de ouders hebben met mensen uit het sociale netwerk van hun kinderen, zoals hun vrienden, ouders van vrienden en kennissen, verminderen of zelfs helemaal wegebben. Hierdoor neemt tot slot de hoeveelheid sociale hulpbronnen af.

2.5.1 Sport algemeen

De afname om tijdsrestricties die mensen meemaken bij het uit huis gaan van kinderen levert met betrekking tot de keuze om wel of niet te starten of te stoppen met sport in het algemeen de volgende dynamische hypothesen op:

(H5.1a) Het uit huis gaan van kinderen vergroot de kans om te starten met een sport.

(H5.1b) Het uit huis gaan van kinderen verkleint de kans om te stoppen met een sport.

2.5.2 Competitieve verenigingssport

Doordat de hoeveelheid sociale hulpbronnen van een persoon afnemen wanneer zijn of haar kinderen het huis uit gaan, wordt de noodzaak en prikkel groter om via nieuwe wegen, nieuwe contacten op te doen en te onderhouden, omdat ze zo de hoeveelheid voor hun beschikbare sociale hulpbronnen weer op peil kunnen brengen. Competitieve verenigingssport is de organisatievorm die bij deelname tot het meeste sociale hulpbronnen leidt. Wanneer kinderen uit huis gaan en de ouders deel (willen) nemen aan sport, is de kans dus groot dat ze de voorkeur geven aan deze organisatievorm. Het moet vervolgens wel mogelijk zijn om deelname aan competitieve verenigingssport in te passen in het leven en dat is lastig, omdat deelname aan deze organisatievorm het moeilijkst is om te organiseren. Doordat het uit huis gaan van kinderen ook leidt tot meer vrije tijd, wordt dit echter wel gemakkelijker. Competitieve verenigingssport past zo goed bij een persoon wanneer zijn of haar kinderen het huis uit gaan. Daarom kunnen wat betreft het starten en stoppen met een sport in competitief verenigingsverband de volgende dynamische hypothesen worden geformuleerd:

- (H5.2a) *Het uit huis gaan van kinderen vergroot de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.*
- (H5.2b) *Het uit huis gaan van kinderen verkleint de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met stoppen met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband.*

2.5.3 Vaak sporten

Vaak sporten kost de meeste vrije tijd en leidt tot de meeste sociale hulpbronnen, gevolgd door regelmatig sporten en soms sporten. Hoe vaker iemand namelijk sport, des te meer tijd neemt de sportparticipatie in beslag en des te meer contactmomenten zijn er met andere sporters, waardoor de kans op nieuwe sociale contacten groter is. Door de afname in tijdsrestricties en het aantal sociale hulpbronnen van de ouders bij het uit huis gaan van kinderen, past vaak sporten het beste bij mensen die deze transitie meemaken. De twee hypothesen luiden:

- (H5.3a) *Het uit huis gaan van kinderen vergroot de kans om te starten met vaak sporten, in vergelijking met starten met regelmatig sporten of soms sporten.*
- (H5.3b) *Het uit huis gaan van kinderen verkleint de kans om te stoppen met vaak sporten, in vergelijking met stoppen met regelmatig sporten en soms sporten.*

2.5.4 Sporten vanuit een sociale motivatie

Bij het uit huis gaan van kinderen speelt de daarbij gepaard gaande afname in sociale hulpbronnen een hoofdrol bij de motivatie van waaruit besloten wordt om te starten met een sport. Zoals al vaker aan bod kwam, zorgt de afname in sociale hulpbronnen er namelijk voor dat de noodzaak en drang toeneemt om toegang te krijgen tot meer sociale hulpbronnen door via nieuwe wegen nieuwe contacten op te doen en te onderhouden. Persoonlijke gezondheid is bij deze transitie niet echt van invloed op de motivatie om te starten met sporten, omdat deze niet verandert doordat kinderen uit huis gaan. Hierdoor zal iemand, wanneer zijn of haar kinderen uit huis gaan, eerder kiezen om te starten

met sporten om nieuwe sociale contacten op te doen en de hoeveelheid sociale hulpbronnen waarover hij of zij beschikt aan te vullen, dan om zijn of haar gezondheid te verbeteren of omdat het als uitlaatklep kan dienen en zorgt voor ontspanning en plezier. Wat betreft starten met sporten vanuit een sociale motivatie kan voor deze transitie dus de volgende dynamische hypothese worden geformuleerd:

(H5.4a) Het uit huis gaan van kinderen vergroot de kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie, in vergelijking met starten met een sport vanuit een gezondheidsmotief of een intrinsieke motivatie.

2.6 Met pensioen gaan

Het pensioen leidt de fase na het werkzame leven in en wordt gekenmerkt door relatieve rust (De Haan, 2010). In Nederland heeft iedere inwoner van 65 jaar en ouder recht op een AOW-pensioen. Een groot gedeelte gaat echter al voor het 65^e levensjaar met pensioen. Zo blijkt uit gegevens van het CBS dat in 2008 42 procent van de zestig tot 65 jarigen al met pensioen zijn. Daarnaast blijkt dat de gemiddelde leeftijd waarop werknemers in 2010 met pensioen gaan 62,7 jaar is. Wanneer mensen met pensioen gaan, krijgen ze meer vrije tijd waarin ze kunnen deelnemen aan sport. Zij ervaren dus minder tijdsrestricties.

De hoeveelheid economische hulpbronnen waarover mensen beschikken, neemt af wanneer iemand met pensioen gaat. De hoogte van het pensioen komt idealiter overeen met 70 procent van het laatstverdiende loon, maar is in de praktijk per persoon verschillend. Uit cijfers van het CBS blijkt dat pensioenontvangers van 65 jaar en ouder in 2009 gemiddeld een inkomen hadden van 20.300 euro. Werkzame mensen ontvingen in dat jaar gemiddeld 34.100 euro (CBS Statline).

Ook de hoeveelheid sociale hulpbronnen neemt af wanneer iemand met pensioen gaat. De meeste contacten die een persoon tijdens het werk heeft opgedaan met bijvoorbeeld collega's en zakenrelaties, zullen namelijk geen stand houden en/of verwateren wanneer hij of zij met pensioen gaat, waardoor het sociale netwerk kleiner wordt.

2.6.1 Sport in het algemeen

Omdat tijdsrestricties leidend zijn bij de keuze om wel of niet te starten of te stoppen met een sport in het algemeen en deze afnemen wanneer iemand met pensioen gaat, worden onderstaande hypothesen geformuleerd:

(H6.1a) Met pensioen gaan vergroot de kans om te starten met een sport.

(H6.1b) Met pensioen gaan verkleint de kans om te stoppen met een sport.

2.6.2 Vaak sporten

Zoals al vaker beschreven is, dient bij het starten met sporten een keuze gemaakt te worden over de frequentie waarmee iemand gaat sporten. Hierbij is vaak sporten volgens de 'temporal organization theory' (Southerton, 2006) in verhouding het lastigst in te passen in vrije tijdsvensters. Daarnaast heeft iemand die vaak sport een grotere kans op nieuwe en meer diepgaande sociale contacten vergeleken met iemand die regelmatig of soms sport. Omdat met pensioen gaan leidt tot meer vrije tijd en minder sociale contacten, past vaak sporten het beste bij iemand die deze transitie meemaakt. Met betrekking tot het starten en stoppen met vaak sporten zijn derhalve de volgende dynamische hypothesen geformuleerd:

(H6.3a) Met pensioen gaan vergroot de kans om te starten met vaak sporten, in vergelijking met starten met regelmatig sporten of soms sporten.

(H6.3b) Met pensioen gaan verkleint de kans om te stoppen met vaak sporten, in vergelijking met stoppen met regelmatig sporten of soms sporten.

2.6.3 Sporten vanuit een sociale motivatie

Bij de eerdere transitie wordt duidelijk dat de motivatie waarmee iemand start met sporten afhangt van de mate waarin hij of zij beschikt over sociale hulpbronnen en van de gezondheid van de persoon. Hoe minder sociale hulpbronnen een persoon heeft, des te groter de kans om te gaan sporten vanuit een sociale motivatie in plaats van een gezondheidsmotief of een intrinsieke motivatie. Daarnaast geldt hoe slechter de gezondheid van een persoon, des te groter de kans om te gaan sporten vanuit een gezondheidsmotief in plaats van een sociale motivatie of een intrinsieke motivatie.

Wanneer iemand met pensioen gaat, verliest hij of zij werkgerelateerde contacten en nemen zijn of haar sociale hulpbronnen af. Het belang van sociale motieven in relatie tot sportbeoefening neemt hierdoor toe (Elling, 2007; Kelly, 1993). Voor mensen die met pensioen gaan, is de noodzaak en drang om via nieuwe wegen nieuwe contacten op te doen en te onderhouden namelijk hoog, omdat ze zo de hoeveelheid voor hun beschikbare sociale hulpbronnen weer op peil kunnen brengen. Wanneer iemand met pensioen gaat, kan er dus worden gesteld dat hij of zij eerder start met sporten vanuit een sociale motivatie dan vanuit een intrinsieke motivatie. Met betrekking tot starten met sporten vanuit een sociale motivatie is zodoende de volgende dynamische hypothese opgesteld:

(H6.4a) Met pensioen gaan vergroot de kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie, in vergelijking met starten met een sport vanuit een intrinsieke motivatie.

2.6.4 Sporten met sterke gezondheidseffecten

Bij het starten met een sport moet een keuze gemaakt worden tussen sporten met sterke, matige of zwakke gezondheidseffecten. Zoals we bij de transitie gaan beginnen met werken duidelijk hebben gemaakt, spelen sociale, geld- en tijdsaspecten geen rol bij deze keuze, maar gezondheidsaspecten wel.

Uit onderzoek van Jettinghof en Smulders (2008) en Elovianio, Kivimäki, & Forma (2005) blijkt dat vervroegd uitreden vaak gepaard gaat met een slechtere gezondheid. Aangezien een aanzienlijk gedeelte van de Nederlandse bevolking vervroegd met pensioen gaat en wij onderzoek doen bij mensen tot en met 65 jaar, zullen gezondheidsklachten een belangrijke rol spelen bij het meemaken van deze transitie. Wanneer iemand met pensioen gaat en ervoor kiest om een sport te gaan beoefenen, zal het verbeteren van de gezondheid dus een belangrijke reden zijn. Hierdoor passen sporten met sterke gezondheidseffecten beter bij iemand die met (vervroegd) pensioen gaat dan sporten met matige of zwakke gezondheidseffecten. Vanuit deze beredenering volgen onderstaande dynamische hypothesen:

(H2.4a) Met pensioen gaan vergroot de kans om te starten met een sport met sterke gezondheidseffecten, in vergelijking met starten met een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten.

(H2.4b) Met pensioen gaan verkleint de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, in vergelijking met starten met een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten.

2.7 Beïnvloeding van de effecten van de transities op sportparticipatie

Inmiddels is duidelijk gemaakt dat gaan beginnen met werken, zelfstandig gaan wonen, gaan samenwonen of trouwen, het krijgen van het eerste kind, het uit huis gaan van kinderen en met pensioen gaan, veranderingen teweeg brengen in de hoeveelheid beschikbare vrije tijd, economische hulpbronnen en/of sociale hulpbronnen en dat deze veranderingen kunnen leiden tot veranderingen in de sportloopbaan. Het is echter waarschijnlijk dat het meemaken van deze belangrijke transities niet bij iedereen tot een even grote verandering in de hoeveelheid beschikbare hulpbronnen leidt. Zo kan er bijvoorbeeld naar aanleiding van de theorie over traditionele rolpatronen (Glorieux et al., 2001) worden verwacht dat vrouwen met meer tijdsrestricties te maken krijgen bij het krijgen van het eerste kind en bij beginnen met werken dan mannen. Bij een traditionele verdeling van verantwoordelijkheden zullen vrouwen namelijk meer zorgtaken op zich nemen en naast hun werk meer huishoudelijke taken vervullen dan mannen. Hierdoor is de kans om te starten met sporten bij het krijgen van het eerste kind en bij het beginnen met werken wellicht kleiner voor vrouwen dan voor mannen en de kans om te stoppen met sporten juist groter. Ook het opleidingsniveau zou invloed kunnen hebben op de mate waarin transities veranderingen teweeg brengen in de hoeveelheid beschikbare hulpbronnen. Zo zouden hoger opgeleiden met meer tijdsrestricties te maken kunnen krijgen bij beginnen met werken dan lager opgeleiden, wanneer er vanuit wordt gegaan dat hoger opgeleiden banen krijgen die meer tijd in beslag nemen dan de banen die lager opgeleiden krijgen. In dat geval zullen hoger opgeleiden die beginnen met werken minder vaak starten en vaker stoppen met sporten dan lager opgeleiden die beginnen met werken.

Dat het effect van het meemaken van de transities op sportparticipatie niet voor iedereen gelijk is, kan ook komen doordat sport niet voor iedereen een even belangrijke plaats in het leven inneemt. Er kan verwacht worden dat hoe hoger iemand sport in het vaandel heeft staan, des te meer hij of zij er aan wil doen om deel te nemen aan sport. Wanneer iemand meer restricties ervaart om te sporten als gevolg van het meemaken van een transitie, zal iemand die sport belangrijk vindt hierdoor meer zijn best doen om toch te (blijven) sporten dan iemand die sport niet zo belangrijk vindt. Daarnaast zal iemand die sport belangrijk vindt een afname in restricties om te sporten als gevolg van het meemaken van een transitie eerder uitbuiten om te kunnen (blijven) sporten dan iemand die sport niet belangrijk vindt. Naar aanleiding van de sociale leertheorie van Bandura (1977) en de onveranderlijkheidstheorie (Glenn, 1980) kan gesteld worden dat de normen en waarden die kinderen in hun jeugd door socialisatie meekrijgen in de rest van hun leven een rol blijven spelen. Hierdoor kan worden verwacht dat mensen die in hun jeugd hebben gesport de norm hebben meegekregen dat sport een belangrijke plaats inneemt in het leven en daardoor in de rest van hun leven sport hoger in het vaandel hebben staan dan mensen die in hun jeugd niet hebben gesport. Sportparticipatie in de jeugd is dus ook een factor die het effect van een transitie op sportparticipatie kan beïnvloeden. Er kan bijvoorbeeld verwacht worden dat mensen die in hun jeugd hebben gesport vaker zullen starten met sporten en minder vaak zullen stoppen met sporten, wanneer tijdsrestricties toenemen als gevolg van het beginnen met werken of het krijgen van het eerste kind, dan mensen die in hun jeugd niet hebben gesport.

In deze bijdrage zullen we op een exploratieve wijze onderzoeken of geslacht, opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd van invloed zijn op de effecten die belangrijke levensgebeurtenissen hebben op sportparticipatie. Dit zullen we doen door de interactie-effecten van deze drie factoren met de zes transities op de kans om te starten en de kans om te stoppen met sporten in het algemeen te bekijken.

Hoofdstuk 3 – Dataverzameling en operationalisering

Om de onderzoeksvragen te beantwoorden en de hypothesen te toetsen, wordt gebruik gemaakt van individuele gegevens over de gehele levensloop uit de SportersMonitor 2010. In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de dataset (§3.1). Daarnaast bespreken we de door ons gehanteerde analysemethode, te weten gebeurtenissenanalyse en de daarvoor benodigde persoon-periode bestanden (§3.2). Vervolgens wordt de operationalisering uiteengezet van de afhankelijke (§3.3) en onafhankelijke variabelen (§3.4).

3.1 SportersMonitor 2010

De SportersMonitor 2010 is een survey-onderzoek van het W.J.H. Mulier Instituut en NOC*NSF en komt voort uit de ambitie van het NOC*NSF om zich als koepelorganisatie in de toekomst te profileren als kenniscentrum met betrekking tot sport. Daartoe wil ze op continue basis informatie verzamelen over sportgedrag (participatie), houding en attitude ten aanzien van sport. Vanuit deze informatiebehoefte heeft NOC*NSF het initiatief genomen tot het uitzetten van een SportersMonitor, waarbij periodiek (eens in de twee jaar) een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking van vijf tot en met tachtig jaar wordt ondervraagd over sportparticipatie en sportattitudes. De doelstelling van de SportersMonitor is het verkrijgen van inzicht in de sportparticipatie, de sporthistorie en de attitudes ten aanzien van sport van de Nederlandse bevolking van vijf tot en met tachtig jaar. De doelpopulatie bestaat uit de bijna 14,9 miljoen niet-geïnstitutionaliseerde Nederlanders van vijf tot en met tachtig jaar, wonend in particuliere huishoudens (Zie tabel 3.1). Het W.J.H. Mulier Instituut is vanuit haar expertise op het gebied van sportonderzoek door NOC*NSF benaderd om het rapportagetraject van de SportersMonitor uit te voeren. Voor de dataverzameling is GfK Panel Services Benelux bv te Dongen (hierna GfK genoemd) benaderd.

*Tabel 3.1: Doelpopulatie in cijfers, opgesplitst naar leeftijd;
Niet-geïnstitutionaliseerde Nederlandse bevolking van 5 tot en met 80 jaar*

Doelgroep (naar leeftijd)	Doelpopulatie <i>Aantal</i>	<i>Percentage</i>
5 t/m 14 jaar	1.986.465	13,3
15 t/m 17 jaar	599.948	4,0
18 t/m 24 jaar	1.390.744	9,3
25 t/m 34 jaar	1.988.189	13,4
35 t/m 44 jaar	2.516.313	16,9
45 t/m 64 jaar	4.519.016	30,4
65 t/m 80 jaar	1.887.547	12,7
<i>Totaal</i>	<i>14.888.222</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010

3.1.1 Onderzoeksopzet

NOC*NSF en het W.J.H. Mulier Instituut ondervragen voor de SportersMonitor periodiek (één keer per twee jaar) circa vierduizend Nederlanders in de leeftijd van vijf tot en met tachtig jaar over hun sportgedrag. De vragenlijst wordt telkens door het W.J.H. Mulier Instituut aangeleverd aan GfK, die het veldwerk uitvoert. Daarbij wordt vanwege efficiencyvoordelen als onderzoeksmethode dataverzameling via internet verkozen. GfK beschikt over verschillende consumentenpanels, waarvan het ‘GfK ConsumerJury Panel’ als steekproefkader voor de SportersMonitor dient. Dit panel vormt een representatieve afspiegeling van de Nederlandse populatie van vijftien

jaar en ouder op de kenmerken leeftijd, geslacht, regio en opleidingsniveau. In totaal kunnen via internet ruim twintigduizend panelleden worden geraadpleegd.

In de tweede helft van oktober 2010 heeft GfK in opdracht van het W.J.H. Mulier Instituut het veldwerk voor de SportersMonitor 2010 uitgevoerd. Vanuit de definitieve vragenlijst die door het W.J.H. Mulier Instituut is aangeleverd ten behoeve van dit onderzoek (zie bijlage A) zijn door GfK twee internet vragenlijsten geprogrammeerd in Bellview. De eerste versie is de 'volwassen versie' van de vragenlijst, bedoeld voor respondenten die op het moment van meting vijftien jaar of ouder waren. De tweede versie is de 'kindversie' van de vragenlijst, bedoeld om het sportgedrag vast te leggen van respondenten die op het moment van meting tussen de vijf en veertien jaar waren. Omdat wij sportloopbanen van personen van minimaal achttien jaar oud analyseren, maken wij alleen gebruik van de gegevens die zijn verzameld aan de hand van de 'volwassen versie' van de vragenlijst. Deze vragenlijst bestaat uit verschillende vraagblokken elk met een ander thema en kent een gemiddelde responstijd van 22,5 minuut. De vragenlijst voor volwassenen kon ingevuld worden van dinsdag 12 oktober 2010 tot en met dinsdag 19 oktober 2010. De resultaten zijn vastgelegd in een SPSS-bestand, waarvan de eerste versie op donderdag 11 november 2010 is opgeleverd aan het W.J.H. Mulier Instituut.

3.1.2 Steekproeftrekking

De bruto steekproef van de SportersMonitor 2010 is representatief naar leeftijd, geslacht, opleiding en etniciteit middels een proportioneel samengestelde gestratificeerde steekproef van het 'GfK ConsumerJury Panel'. Het uitgangspunt bij de bruto steekproeftrekking is dat er uiteindelijk minimaal 4.000 personen tussen de vijf en tachtig jaar in de netto steekproef moesten zijn opgenomen. Omdat 86,7 procent van deze totale doelgroep vijftien jaar of ouder is, dient de netto steekproef voor de vragenlijst voor volwassenen te bestaan uit minimaal 3.468 personen ($4.000 \cdot 0,867$). De grootte van de bruto steekproef hangt vervolgens af van het verwachte responspercentage. GfK verwachtte een respons van 67 procent, waardoor de brutosteekproef uit minimaal 5.176 personen ($(3.468/67) \cdot 100$) moet bestaan. Omdat de kans bestaat dat de verwachting van de respons te rooskleurig is en niet alle respons bruikbaar is (bijvoorbeeld doordat respondenten de vragenlijst niet in zijn geheel invullen) heeft GfK een kleine marge in acht genomen en een bruto steekproef getrokken van 5.259 personen. Alle respondenten die de vragenlijst hebben ingevuld hebben een 'incentive' (een beloning, in de vorm van bonuspunten) ontvangen. Er wordt verondersteld dat het toekennen van de 'incentive' ertoe leidt dat respondenten die mogelijk minder betrokken zijn bij het thema 'sport' meer gemotiveerd raken om de vragenlijst in te vullen.

In tabel 3.2 wordt een overzicht gegeven van de steekproeven en de respons. Van de 5.259 personen uit de brutosteekproef die benaderd zijn voor de volwassen versie van de vragenlijst, hebben 3.540 personen de vragenlijst in de veldwerkperiode ingevuld. Het responspercentage bedraagt dus 67,3 procent. Om de netto steekproef representatief te maken voor de doelpopulatie heeft er een matrix-weging (ook wel celweging genoemd) naar opleiding en geslacht gecombineerd met leeftijd plaatsgevonden. Hierna is op randtotaal gewogen naar etniciteit.

Tabel 3.2: Overzicht van steekproeven en respons

SportersMonitor 2010 Vragenlijst	Bruto steekproef Aantal	Netto steekproef Aantal	Respons Percentage
Volwassen versie (15+)	5.259	3.540	67,3

BRON: SportersMonitor, 2010

3.1.3 Levensloopgegevens

Aan de 2.707 van de 3.540 respondenten (76,5 procent) die in hun leven minstens één sport regulier (minimaal eens per 14 dagen) of periodiek intensief (vier dagen per jaar gedurende een groot deel van de dag) beoefenden zijn retrospectieve vragen gesteld over hun sportparticipatie en belangrijke momenten en fases in het leven. Hierdoor bevat de dataset voor deze respondenten naast statische informatie ook dynamische gegevens over de levensloop. Van de 833 respondenten die in hun leven helemaal nooit of nooit regulier of periodiek intensief hebben gesport, zijn geen levensloopgegevens verzameld. Dit is nadelig, omdat de sportloopbaan van niet-sporters hierdoor niet gereconstrueerd kan worden en onbekend is wanneer belangrijke transities in hun leven hebben plaatsgevonden, waardoor we ze uit de dataset hebben moeten verwijderen. De levensloopgegevens zijn namelijk cruciaal voor ons onderzoek. De uiteindelijke dataset bestaat dus in totaal uit de 2707 respondenten die in hun leven minstens één sport regulier of periodiek intensief beoefenden.

Een belangrijk kenmerk van de SportersMonitor 2010 is dat niet slechts algemene dynamische informatie over sportparticipatie is verzameld, zoals op welk moment iemand gestart of gestopt is met een sport, maar dat er in het geval van reguliere of periodiek intensieve sportparticipatie door is gevraagd naar belangrijke details hiervan, zoals welke sport er werd beoefend, in welk verband de sportbeoefening plaatsvond, met welke frequentie er werd gesport en wat de achterliggende motivatie was om te starten met sporten. Hierdoor kan voor elke leeftijd worden vastgesteld of een respondent bijvoorbeeld gestart of gestopt is met een sport, welke kenmerken de eventuele sportparticipatie had en of een respondent een belangrijke gebeurtenis heeft meegemaakt, zoals beginnen met werken, het krijgen van het eerste kind of trouwen. Het is met de data dus mogelijk om zeer gedetailleerd de sportloopbaan van respondenten te reconstrueren en deze te relateren aan belangrijke transities over de levensloop.

3.2 Gebeurtenissenanalyse

Om te onderzoeken welke levensgebeurtenissen van invloed zijn op het starten en stoppen met sporten gedurende de levensloop, wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van gebeurtenissenanalyse. Gebeurtenissenanalyse is oorspronkelijk afkomstig uit het medische onderzoek naar overlevingskansen, maar wordt sinds de jaren zeventig ook binnen de sociale wetenschappen toegepast (Allison, 1984). Met behulp van gebeurtenissenanalyse kan men bekijken welke factoren de kans op het meemaken van een gebeurtenis (in ons geval het starten of stoppen met sporten) beïnvloeden.

Binnen gebeurtenissenanalyse dient er eerst onderscheid gemaakt te worden tussen twee opvattingen van het begrip tijd, namelijk continu of discreet. Wanneer men tijd continu opvat, kan een gebeurtenis op elk willekeurig moment in de tijd plaatsvinden. Bij de discrete opvatting wordt tijd opgedeeld in tijdsintervallen van gelijke lengte, bijvoorbeeld jaren, maanden of dagen. De precieze tijd binnen de periode waarop een bepaalde gebeurtenis plaatsvond, is niet bekend. Dit kan op elk moment binnen deze periode zijn. Een meting van tijd is altijd discreet. Hoe kleiner de periodes zijn die men onderscheidt, hoe dichter de meting van de tijd het continue karakter van de tijd benadert en hoe beter de werkelijke gebeurtenistijd benaderd wordt, maar ook hoe minder personen men zal aantreffen die de gebeurtenis in een periode hebben meegemaakt. (Lammers, Pelzer, Hendrickx & Eisinga, 2007).

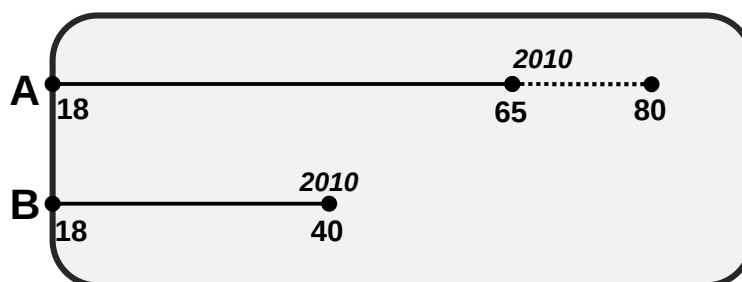
De SportersMonitor 2010 onderscheidt tijd in periodes van (leef)jaren. Wij hanteren dus de discrete opvatting van het begrip tijd waarbij een discreet tijdmodel het beste past.

3.2.1 Persoon-jaarbestand

Met de discrete opvatting van tijd in jaren in de data van de SportersMonitor 2010 kan een persoon-jaarbestand gemaakt worden waarin voor elke respondent per leefjaar wordt bijgehouden of deze persoon een gebeurtenis meemaakt. De gebeurtenissen die in de SportersMonitor 2010 zijn opgenomen en door ons dynamisch worden verwerkt in het persoon-jaar bestand zijn: het starten met een sport (en indien gestart enkele kenmerken van de sportbeoefening), het stoppen met een sport (en indien gestopt enkele kenmerken van de beëindigde sportbeoefening) en een aantal belangrijke momenten en/of fases in het leven, te weten: beginnen met werken, met pensioen gaan, zelfstandig gaan wonen, samenwonen of trouwen, het krijgen van kinderen en het uit huis gaan van kinderen. In het persoon-jaar bestand wordt voor iedere respondent per leefjaar dat hij of zij in het persoon-jaar bestand is opgenomen één rij aangemaakt. Elke rij stelt zo een persoon-jaar combinatie (een bepaalde persoon op een bepaalde leeftijd) voor. Wanneer een respondent bijvoorbeeld vijftig jaar in het persoon-jaar bestand zit, dan zijn er voor die respondent vijftig rijen, oftewel vijftig persoon-jaar combinaties aangemaakt.

Per respondent wordt er echter niet zomaar voor elk jaar dat hij of zij leeft een persoon-jaar combinatie (rij) in het persoon-jaar bestand aangemaakt. Het aantal persoon-jaar combinaties hangt af van de transities waarin wij geïnteresseerd zijn, namelijk de transities die van invloed zijn op veranderingen in de sportloopbaan van volwassenen. Daarom nemen we respondenten vanaf hun achttiende tot en met hun 65ste levensjaar op in het persoon-jaar bestand. Respondenten zullen de door ons onderzochte transities namelijk vrijwel altijd in die periode meemaken en niet daarna. Hierdoor is de variantie in het meemaken van de transities na het 65ste levensjaar nagenoeg nihil en bieden de transities geen goede verklaring voor mogelijke veranderingen in de sportloopbaan na het 65ste levensjaar. Het maximaal aantal persoon-jaar combinaties bedraagt zodoende 48 (van het achttiende tot en met het 65ste levensjaar). Verreweg het merendeel van de respondenten was op het moment van dataverzameling in 2010 echter niet precies 65 jaar, maar jonger of ouder. Respondenten die in 2010 ouder waren dan 65 zullen door de gehanteerde selectie van hun achttiende tot en met hun 65ste levensjaar in het persoon-jaar bestand zitten (zie het meetraam; figuur 3.1, situatie A) en zijn rechts gecensureerd. Respondenten die in 2010 jonger waren dan 65 jaar, zullen van hun achttiende tot en met hun leeftijd in 2010 in het persoon-jaar bestand zitten (zie het meetraam; figuur 3.1, situatie B). Ook zij zijn dus rechts gecensureerd.

Figuur 3.1: Het meetraam; Schematische weergave van respondenten in het persoon-jaar bestand

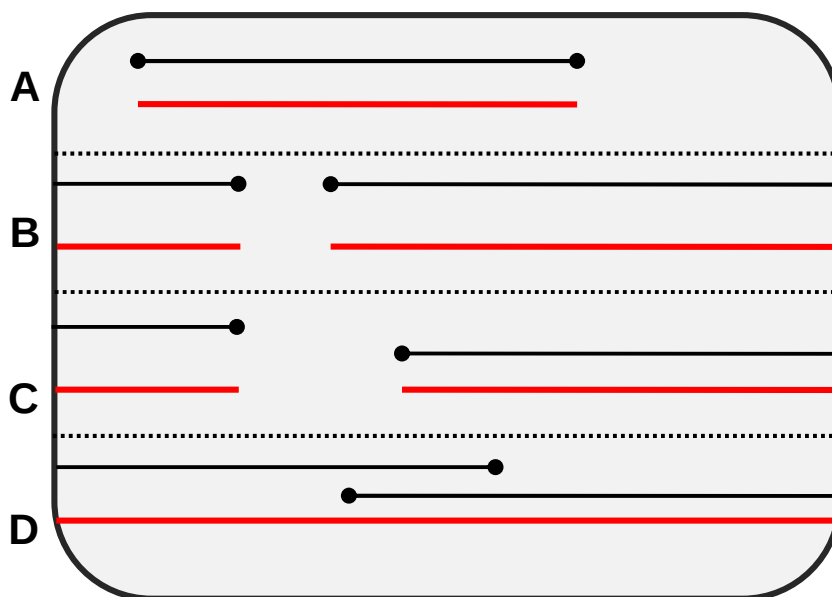
3.2.2 'Risk sets'

Niet per definitie alle persoon-jaar combinaties in het persoon-jaar bestand maken deel uit van de uiteindelijke 'risk sets' waarop de analyses worden uitgevoerd. Een 'risk set' bestaat uit alle risicoperioden van alle respondenten. Een risicoperiode is de periode waarin een respondent de kans loopt om een gebeurtenis mee te maken. De gebeurtenis fungeert in een analyse als afhankelijke variabele. Bij onze analyses van starten met een sport gaan we er van uit dat het meemaken van de gebeurtenis 'starten met een sport' niet betekent dat deze gebeurtenis zich vervolgens verder in de levensloop van een persoon niet meer voor kan doen. Hierdoor lopen de respondenten in alle (leef)jaren dat ze in het persoon-jaar bestand zijn opgenomen de kans om te starten met een sport. De 'risk set' voor starten met een sport bestaat dus uit alle persoon-jaar combinaties van alle respondenten in het persoon-jaar bestand. Hierbij moet wel de opmerking worden gemaakt dat respondenten de loopbaan van maximaal tien sporten konden rapporteren. Wanneer een respondent in zijn of haar leven meer dan tien sporten heeft beoefend, konden alleen de tien meest beoefende sporten worden gerapporteerd. Hierdoor loopt de respondent in principe niet meer de kans om te starten met een sport wanneer hij of zij al tien sporten heeft gerapporteerd. Het blijkt dat zes respondenten al voor hun achttiende levensjaar tien sporten hebben beoefend en daardoor dus vanaf hun achttiende niet meer de kans lopen om te beginnen met sporten. Deze respondenten zijn verwijderd uit de 'risk set' voor starten met een sport. Verder zijn er vier respondenten met 25 of meer persoon-jaar combinaties waarin ze tien sporten beoefenen en dus niet meer de kans lopen om te starten met een sport. Ook deze mensen zijn uit 'risk set' voor starten met een sport verwijderd. Er blijven vervolgens 532 persoon-jaar combinaties over waarin respondenten tien sporten beoefenen. In die jaren lopen ze dus eigenlijk niet meer de kans om te starten met sporten, maar omdat het gaat om slechts 0,8 procent van het totaal aantal van 70.631 persoon-jaar combinaties, kiezen we ervoor om ze niet uit 'risk set' voor starten met sporten te verwijderen.

Om te kunnen stoppen met een sport moet iemand uiteraard deelnemen aan een sport. De risicoperioden van respondenten en de daaruit opgemaakte 'risk sets' voor stoppen en starten met een sport verschillen dus van elkaar. De 'risk set' voor stoppen met sporten bestaat uit alle persoon-jaar combinaties waarin respondenten deelnemen aan minstens één sport. Dit wordt toegelicht aan de hand van vier situaties (A, B, C en D) in figuur 3.2. Per situatie staan de zwarte lijnen voor de jaren waarin de respondent deelneemt aan sport en de rode lijn voor de persoon-jaar combinaties van een respondent die in de 'risk set' zitten, omdat een respondent bij die persoon-jaar combinaties de kans loopt om te stoppen met sporten. In situatie A heeft een respondent één sport beoefend in één doorlopende periode. In deze periode loopt de respondent de kans om te stoppen met sporten. De respondent zit dus niet in de 'risk set' voordat hij of zij begint en vanaf het moment dat de respondent is gestopt met het beoefenen van de desbetreffende sport. In situatie B heeft een respondent ook één sport beoefend, maar is hij of zij een tijdje gestopt om de sport vervolgens weer op te pakken. De keer dat de respondent met de sport startte, was hij of zij jonger dan achttien jaar, waardoor hij of zij al direct op zijn achttiende de kans liep om te stoppen met sporten. Op het moment dat de respondent stopt met de enige sport die hij of zij beoefent, loopt hij niet meer de kans om te stoppen met sporten en zit hij of zij dus ook niet meer in de 'risk set'. De respondent pakt de sport later in zijn of haar leven weer op en zit vanaf dat moment weer in de 'risk set'. Ook in situatie C is de respondent begonnen met een sport voor zijn achttiende. Echter, nadat hij een periode gestopt is met deze sport, pakt hij of zij de sport niet meer op, maar start

met het beoefenen van een andere sport. Deze respondent kan niet stoppen met sporten in de periode zonder sportparticipatie (tussen het beoefenen van de twee sporten in) en zit in die periode dus niet in de 'risk set'. In de laatste situatie (D) beoefent een respondent eerst een sport, start vervolgens met een tweede sport en stopt later met de eerste sport terwijl hij of zij de tweede sport blijft beoefenen. Doordat de deelname aan de eerste en tweede sport overlapt, loopt de respondent in alle persoon-jaar combinaties die in het persoon-jaar bestand van hem of haar zijn opgenomen de kans om te stoppen met sporten.

Figuur 3.2: Schematische weergave van de 'risk set' voor stoppen met sporten in het algemeen

Om meer inzicht te krijgen in verschillen in sportparticipatie in de Nederlandse samenleving en daarmee extra kennis te verwerven over de sociale segmentering in de samenleving, onderzoeken we naast starten en stoppen met sporten in het algemeen, ook starten en stoppen met sporten in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties, vanuit verschillende soorten motivaties en met verschillende gezondheidseffecten. Daarbij geldt dat de 'risk sets' voor starten en stoppen met sporten in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties, vanuit verschillende soorten motivaties en met verschillende gezondheidseffecten op dezelfde wijze tot stand zijn gekomen als de risk set voor respectievelijk starten en stoppen met een sport in het algemeen. Ten eerste lopen respondenten dus de kans om te starten met bijvoorbeeld een competitieve verenigingssport, met vaak sporten, met sporten vanuit een sociale motivatie en met een sport met sterke gezondheidseffecten in alle persoon-jaar combinaties die in het persoon-jaar bestand zitten. Vervolgens lopen ze de kans om hiermee te stoppen in alle persoon-jaar combinaties waarin respondenten deelnamen aan minstens één specifieke sport.

Tabel 3.3 geeft een overzicht van de verschillende 'risk sets', inclusief het aantal respondenten en persoon-jaar combinaties die erin zijn opgenomen. Er is duidelijk te zien dat de vijf 'risk sets' voor starten met sporten bestaan uit hetzelfde aantal respondenten en persoon-jaar combinaties. Alle 2.707 respondenten uit onze dataset zijn erin opgenomen, met in totaal 70.631 persoon-jaar combinaties. Gemiddeld zit een respondent dus 26,1 jaar ($70.631/2.707$) in de 'risk sets' voor starten met sporten. In de vijf 'risk sets' voor stoppen met sporten zijn ook

evenveel respondenten en persoon-jaar combinaties opgenomen, namelijk respectievelijk 2.580 en 43.712. Een respondent zit gemiddeld 16,9 jaar ($43.712/2.580$) in deze ‘risk sets’.

*Tabel 3.3: Overzicht van de verschillende ‘risk sets’;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

Risk Sets	N respondenten	N persoon-jaar combinaties	Gem. aantal jaren in risk set
Starten met sporten in het algemeen	2.707	70.631	26,1
Starten met sporten in verschillende organisatievormen	2.707	70.631	26,1
Starten met sporten met verschillende frequenties	2.707	70.631	26,1
Starten met sporten vanuit verschillende soorten motivaties	2.707	70.631	26,1
Starten met sporten met verschillende gezondheidseffecten	2.707	70.631	26,1
Stoppen met sporten in het algemeen	2.580	43.712	16,9
Stoppen met sporten in verschillende organisatievormen	2.580	43.712	16,9
Stoppen met sporten met verschillende frequenties	2.580	43.712	16,9
Stoppen met sporten vanuit verschillende soorten motivaties	2.580	43.712	16,9
Stoppen met sporten met verschillende gezondheidseffecten	2.580	43.712	16,9

BRON: SportersMonitor, 2010

3.3 Afhankelijke variabelen

Hieronder bespreken we de operationalisaties van sporten in het algemeen (§3.3.1), sporten in verschillende organisatievormen (§3.3.2), sporten met verschillende frequenties (§3.3.3), sporten vanuit verschillende soorten motivaties (§3.3.4) en sporten met verschillende gezondheidseffecten (§3.3.5). Daarbij wordt telkens onderscheid gemaakt tussen starten en stoppen met sporten.

3.3.1 Sporten in het algemeen

In tegenstelling tot de andere analyses, wordt er bij de analyses van sporten in het algemeen geen onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten theoretische en maatschappelijk relevante categorieën van sport.

Starten met een sport in het algemeen

Voor de operationalisatie van de variabele starten met een sport in het algemeen zijn de antwoorden op verschillende vragen uit de vragenlijst van de SportersMonitor 2010 gebruikt. Aan respondenten werd gevraagd welke sporten ze in de afgelopen twaalf maanden beoefenden en welke sporten ze ooit beoefenden, afgezien van de sporten die ze volgens hun eerdere opgave in de afgelopen 12 maanden beoefenden. De antwoorden op deze vragen leveren een overzicht op van alle sporten die een respondent in zijn of haar leven heeft beoefend. Om hieruit incidentele sportbeoefening (zoals een keertje bowlen met het hele gezin) te kunnen filteren, werd de respondenten ten eerste gevraagd welke van de opgegeven sporten ze op dat moment of ooit minimaal eens per veertien dagen of ooit minimaal eens per 14 dagen beoefenden. Dit levert per respondent het totaal aantal regulier beoefende sporten op. Ten tweede werd gevraagd welke van de opgegeven sporten ze (ooit) een bepaalde periode van het jaar intensief (minimaal vier dagen per jaar gedurende een groot deel van de dag) beoefenden. Dit levert per respondent het totaal aantal periodiek beoefende sporten op. Wanneer een respondent in zijn leven bij elkaar opgeteld meer dan tien reguliere en periodieke sporten beoefende, werd hem of haar gevraagd om aan te geven welke sporten hij of zij het meest heeft beoefend of nog beoefende. Op die manier krijgen we inzicht in de sportparticipatie van de respondenten gedurende hun gehele levensloop. Sportparticipatie gedurende de levensloop wordt in ons geval dus gevormd door de (maximaal) tien meest

beoefende reguliere en/of periodieke sporten die respondenten in hun leven minimaal eens per veertien dagen beoefenden of intensief (minimaal vier dagen per jaar gedurende een groot deel van de dag) beoefenden in een bepaalde periode van het jaar.

Vervolgens moesten respondenten aangeven op welke leeftijd zij begonnen met hun deelname aan deze sporten. Omdat iemand gedurende de levensloop op meerdere momenten kan stoppen met het beoefenen van een sport en de sportbeoefening later weer kan oppakken, is het mogelijk dat iemand in zijn of haar leven meer dan één keer gestart is met één en dezelfde sport. Om deze reden konden respondenten per sport maximaal vijf leeftijden opgeven waarop zij begonnen met het beoefenen van de sport. Wanneer een respondent meer dan vijf keer gestart is met het beoefenen van een sport, diende hij of zij de eerste vijf startmomenten op te geven.

Op basis van deze levensloopgegevens hebben we aan de dynamische variabele *starten met een sport in het algemeen* in alle jaren in het persoon-jaar bestand waarop een respondent startte met het beoefenen van een sport de waarde '1' toegekend. Dit geldt ook voor de 560 persoon-jaar combinaties (0,8 procent van het totaal aantal persoon-jaar combinaties) waarin respondenten gestart zijn met het beoefenen van meer dan één sport. In alle andere jaren hebben de respondenten de waarde '0' gekregen. Van de 2.707 respondenten startten er 2.268 (83,8 procent) minimaal een keer tussen hun achttiende en 65ste levensjaar met sporten in het algemeen. De overige 439 (16,2 procent) zijn in die periode dus nooit gestart met het beoefenen van een sport maar zijn wel voor hun achttiende levensjaar gestart met minimaal één sport. Tabel 3.4 geeft de frequentieverdeling weer. Er is in 5.030 van de 70.631 persoon-jaar combinaties gestart met het beoefenen van een sport. Dit komt overeen met 7,1 procent van alle persoon-jaar combinaties in de 'risk set'. Logischerwijs is er niet gestart met het beoefenen van een sport in de resterende 65.600 persoon-jaar combinaties (92,9 procent).

*Tabel 3.4: Starten met een sport in het algemeen;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Niet gestart met een sport in het algemeen	65.600	92,9
Wel gestart met een sport in het algemeen	5.030	7,1
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$)

Stoppen met een sport in het algemeen

Respondenten moesten met betrekking tot hun sportparticipatie niet alleen aangeven op welke leeftijd(en) zij begonnen met hun deelname aan een sport, maar ook op welke leeftijd(en) zij stopte met sporten. Ook hier konden respondenten per sport maximaal vijf leeftijden opgeven waarop zij stopten met het beoefenen van de sport. Wanneer een respondent meer dan vijf keer gestopt is met het beoefenen van een sport, diende hij of zij de eerste vijf stopmomenten op te geven.

Op basis van de hierboven beschreven gegevens hebben we aan de dynamische variabele *stoppen met een sport in het algemeen* de waarde '1' toegekend in alle jaren in het persoon-jaar bestand waarop een respondent stopte met het beoefenen van een sport. Dit geldt ook voor de 409 persoon-jaar combinaties (0,9 procent van het totaal aantal persoon-jaar combinaties) waarin respondenten gestopt zijn met het beoefenen van meer dan één sport. In alle andere jaren waarin niet gestopt werd en de respondenten minimaal één sport beoefende hebben zij de waarde '0' gekregen.

Van de 2.580 respondenten stopten er 1.767 (68,5 procent) minimaal een keer tussen hun achttiende en 65ste levensjaar met sporten in het algemeen. De overige 813 (31,5 procent) zijn in die periode dus nog niet gestopt met het beoefenen van een sport. Uit tabel 3.5, die de frequentieverdeling voor deze variabele bevat, blijkt dat er in 3.963 van de 43.712 persoon-jaar combinaties die in de ‘risk set’ voor stoppen met sporten in het algemeen opgenomen zijn, is gestopt met het beoefenen van een sport. Dit komt overeen met 9,1 procent van alle persoon-jaar combinaties in de ‘risk set’. Hieruit volgt dat er in de resterende 39.749 persoon-jaar combinaties (90,9 procent) niet is gestopt met een sport.

*Tabel 3.5: Stoppen met een sport in het algemeen;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Niet gestopt met een sport in het algemeen	39.749	90,9
Wel gestopt met een sport in het algemeen	3.963	9,1
<i>Totaal</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

3.3.2 Sporten in verschillende organisatievormen

Om de hypothesen over de invloed van transities in de levensloop op de kans om te starten en te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband te toetsen, maken we onderscheid tussen verschillende organisatievormen waarin gesport kan worden. In de SportersMonitor 2010 is onderscheid gemaakt tussen competitieve verenigingssport (verenigingssport met deelname aan wedstrijden), recreatieve verenigingssport (verenigingssport zonder deelname aan wedstrijden), andere formele organisatievormen (zoals sport op school of werk, in sportcentra of buurthuizen) en informele organisatievormen (zoals alleen sporten of sporten met vrienden/familie). Deze indeling is gebaseerd op de Richtlijn Sportdeelname-Onderzoek (RSO). De RSO bevat afspraken over de (basis)vraagstelling van grootschalig sportdeelname-onderzoek onder de bevolking op landelijk en gemeentelijk niveau. Daarnaast bevat de RSO afspraken over het onderzoeksprotocol en de presentatie van gegevens. Het doel van de RSO is om het grootschalig bevolkingsonderzoek naar sportdeelname in de kern te standaardiseren, zodat de onderzoeksresultaten onderling beter vergelijkbaar worden (Van Bottenburg & Smit, 2000).

Starten met sporten in competitief verenigingsverband

Aanvullend op de vraag op welke leeftijd(en) respondenten begonnen met hun deelname aan een sport, is in de SportersMonitor 2010 gevraagd in welk verband zij de sport doorgaans beoefenden. Daarbij kon men kiezen uit de hierboven genoemde organisatievormen. Op basis van deze gegevens is in de jaren in het persoon-jaar bestand waarin respondenten gestart zijn met sporten in competitief verenigingsverband de waarde ‘4’ toegekend aan de dynamische variabele *starten met sporten in competitief verenigingsverband*. De waarden ‘3’, ‘2’ en ‘1’ zijn toegekend in de jaren waarin respondenten zijn gestart met sporten in respectievelijk recreatief verenigingsverband, ander formeel verband en informeel verband. In de jaren waarin niet werd gestart met een sport hebben de respondenten de waarde ‘0’ gekregen.

In de 302 persoon-jaar combinaties (0,4 procent van de 70.631 persoon-jaar combinaties in totaal) waarin respondenten tegelijkertijd begonnen met het beoefenen van twee of meer sporten in verschillende organisatievormen

is uitgegaan van de sportdeelname in de organisatievorm die het meeste (vrije) tijd in beslag neemt en leidt tot de meeste nieuwe sociale contacten. Het starten met sporten in die organisatievorm zal namelijk op dat moment de meeste impact hebben op het leven van de respondent. Sporten in competitief verenigingsverband kost het meeste tijd en leidt tot de meeste nieuwe sociale contacten, gevolgd door sporten in recreatief verenigingsverband en sporten in ander formeel verband. Sporten in informeel verband kost het minste tijd en leidt tot de minste nieuwe sociale contacten. Wanneer een respondent op een bepaalde leeftijd begonnen is met het beoefenen van twee of meer sporten in verschillende organisatievormen, wordt er zodoende voorrang gegeven aan sporten in competitief verenigingsverband, gevolgd door sporten in recreatief verenigingsverband, sporten in ander formeel verband en sporten in informeel verband.

De frequentieverdeling in tabel 3.6 laat zien dat in 0,9 procent van alle persoon-jaar combinaties die in de ‘risk set’ voor starten met sporten in verschillende organisatievormen zijn opgenomen, een respondent is gestart met het beoefenen van een sport in competitief verenigingsverband. Dit komt neer op 639 keer starten. 1.204 keer (1,7 procent) zijn respondenten gestart met sporten in recreatief verenigingsverband, 1.101 keer (1,6 procent) met sporten in ander formeel verband en 2.087 keer (3,0 procent) met sporten in informeel verband.

*Tabel 3.6: Starten met sporten in competitief verenigingsverband;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Gestart met sporten in competitief verenigingsverband	639	0,9
Gestart met sporten in recreatief verenigingsverband	1.204	1,7
Gestart met sporten in ander formeel verband	1.101	1,6
Gestart met sporten in informeel verband	2.087	3,0
Niet gestart met een sport	65.600	92,9
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$)

Tot slot een overzicht van het aantal respondenten dat minimaal één keer in hun leven is gestart met sporten in een bepaalde organisatievorm: 542 respondenten (20,0 procent) startten minimaal een keer in hun leven met sporten in competitief verenigingsverband, 869 respondenten (32,1 procent) met sporten in recreatief verenigingsverband, 799 respondenten (29,5 procent) met sporten in ander formeel verband en 1.386 respondenten (51,5 procent) met sporten in informeel verband.

Stoppen met sporten in competitief verenigingsverband

Doordat de organisatievorm en de leeftijd waarop een respondent stopte met het beoefenen van zijn of haar meest beoefende sporten bekend is, kon de dynamische variabele *stoppen met sporten in competitief verenigingsverband* worden geconstrueerd. In de jaren in het persoon-jaarbestand waarin werd gestopt met sporten in competitief verenigingsverband scoren respondenten een ‘4’ op deze variabele. In de jaren waarin gestopt werd met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband en informeel verband scoren respondenten achtereenvolgens een ‘3’, ‘2’ en ‘1’. In de jaren waarin niet werd gestopt met een sport scoren respondenten een ‘0’.

In de 228 persoon-jaar combinaties (0,5 procent van de 43.712 persoon-jaar combinaties in totaal) waarin respondenten tegelijkertijd stopten met het beoefenen van twee of meer sporten in verschillende organisatievormen, zijn we op dezelfde manier te werk gegaan als bij de variabele ‘starten met sporten in competitief verenigingsverband’.

Dit betekent dat wanneer een respondent op een bepaalde leeftijd gestopt is met het beoefenen van twee of meer sporten in verschillende organisatievormen, er voorrang gegeven wordt aan sporten in competitief verenigingsverband, gevolgd door sporten in recreatief verenigingsverband, sporten in ander formeel verband en sporten in informeel verband.

In de 'risk set' voor stoppen met sporten in verschillende organisatievormen zijn respondenten 906 keer gestopt met sporten in competitief verenigingsverband (zie tabel 3.7). Dit komt overeen met 2,1 procent van de 43.712 persoon-jaar combinaties die in totaal in deze 'risk set' zitten. Het aantal is hoger dan het aantal keer dat er in de 'risk set' voor starten met sporten wordt gestart met sporten in competitief verenigingsverband. Dit is mogelijk doordat niet alleen de respondenten die na hun achttiende gestart zijn met een sport in de 'risk set' voor stoppen de kans lopen om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, maar ook de respondenten die voor hun achttiende gestart zijn met een sport (mits ze er niet al voor hun achttiende mee gestopt zijn). Dat het aantal keer stoppen ook echt hoger is dan het aantal keer starten kan verklaard worden doordat respondenten die voor hun achttiende starten met een sport relatief vaak in competitief verenigingsverband gaan sporten en hiermee stoppen als ze volwassen zijn. Respondenten zijn 945 keer (2,2 procent) gestopt met sporten in recreatief verenigingsverband, 838 keer (1,9 procent) met sporten in ander formeel verband en 1.273 keer (2,9 procent) met sporten in informeel verband.

*Tabel 3.7: Stoppen met sporten in competitief verenigingsverband;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Gestopt met sporten in competitief verenigingsverband	906	2,1
Gestopt met sporten in recreatief verenigingsverband	945	2,2
Gestopt met sporten in ander formeel verband	838	1,9
Gestopt met sporten in informeel verband	1.273	2,9
Niet gestopt met een sport	39.749	90,9
<i>Totaal</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

Van de 2580 respondenten stopten er 727 (28,2 procent) minimaal een keer in hun leven met sporten in competitief verenigingsverband. Wanneer we dit aantal vergelijken met het aantal respondenten uit de 'risk sets' van starten met sporten dat minimaal een keer in hun leven is gestart met sporten in competitief verenigingsverband (542), dan blijkt dat er meer respondenten gestopt zijn met sporten in competitief verenigingsverband dan dat er gestart zijn. Deze bevinding ligt in het verlengde van de bevinding dat er in totaal vaker is gestopt met sporten in competitief verenigingsverband dan dat er gestart is en kan dan ook op dezelfde wijze worden verklaard. Verder stopten 695 respondenten (26,9 procent) minimaal een keer in hun leven met sporten in recreatief verenigingsverband, 596 respondenten (23,1 procent) met sporten in ander formeel verband en 1.273 respondenten (49,3 procent) met sporten in informeel verband.

3.3.3 Sporten met verschillende frequenties

Om de hypothesen over de invloed van transitie in de levensloop op de kans om te starten en te stoppen met vaak sporten te toetsen, maken we onderscheid tussen verschillende frequenties waarmee gesport kan worden. In de SportersMonitor 2010 is respondenten gevraagd of zij de door hem of haar meest beoefende reguliere sporten

dagelijks, drie of meer keer per week, één of twee keer per week, twee keer per maand of tot slot één keer per maand of minder beoefenden. Daarnaast is respondenten gevraagd of zij de door hem of haar meest beoefende periodieke sporten één tot en met vier dagen per jaar, vijf tot en met acht dagen per jaar of tot slot negen of meer dagen per jaar beoefenden. Vervolgens is op basis van deze vragen in de SportersMonitor 2010 één verdeling gemaakt van frequenties waarmee gesport kan worden, door de antwoordcategorieën van reguliere sporten samen te voegen met die van periodieke sporten. Deze verdeling, die loopt van meest naar minst frequente sportbeoefening, is als volgt: dagelijks (bij reguliere sporten) of negen of meer dagen per jaar (bij periodieke sporten), drie of meer keer per week (bij reguliere sporten) of vijf tot acht dagen per jaar (bij periodieke sporten), één of twee keer per week (bij reguliere sporten) of één tot vier dagen per jaar (bij periodieke sporten), twee keer per maand (bij reguliere sporten) en tot slot één keer per maand of minder (bij reguliere sporten)

Starten met vaak sporten

Op basis van de informatie uit de SportersMonitor 2010 over de leeftijd waarmee gestart werd met het beoefenen van een sport en de frequentie waarmee de sport beoefend werd, is de dynamische variabele *starten met vaak sporten* tot stand gekomen. In de jaren in het persoon-jaar bestand waarin respondenten gestart zijn met drie of meer keer sporten per week of dagelijks sporten (bij reguliere sporten) of negen of meer dagen sporten per jaar of vijf tot acht dagen per jaar (bij periodieke sporten) is de waarde '3' toegekend. Deze waarde geeft aan dat respondenten in dat jaar begonnen met vaak sporten. In de jaren waarin respondenten gestart zijn met één of twee keer sporten per week (bij reguliere sporten) of één tot vier dagen per jaar (bij periodieke sporten) is de waarde '2' toegekend. Deze waarde geeft aan dat respondenten in dat jaar begonnen met regelmatig sporten. De waarde '1' is toegekend in de jaren waarin respondenten gestart zijn met twee keer per maand sporten of één keer per maand of minder sporten (bij reguliere sporten). Deze waarde geeft aan dat respondenten in dat jaar begonnen met soms sporten. In de jaren waarin niet werd gestart met een sport is de waarde '0' toegekend.

In de 251 persoon-jaar combinaties (0,4 procent van de 70.631 persoon-jaar combinaties in totaal) waarin respondenten tegelijkertijd begonnen met het beoefenen van twee of meer sporten met verschillende frequenties is uitgegaan van de sportbeoefening met de hoogste frequentie. Een hogere sportfrequentie kost namelijk meer (vrije) tijd en kan leiden tot meer nieuwe sociale contacten. Dus hoe hoger de frequentie van de sportbeoefening, des te meer impact de sportbeoefening heeft op het leven van de respondent. Wanneer een respondent op een bepaalde leeftijd is begonnen met het beoefenen van twee of meer sporten met verschillende frequenties, wordt er dus voorrang gegeven aan vaak sporten, gevolgd door regelmatig sporten en soms sporten.

Tabel 3.8 geeft de frequentieverdeling weer. In de 'risk set' voor starten met sporten met verschillende frequenties zijn respondenten 1.204 keer gestart met vaak sporten. Dit komt overeen met 1,7 procent van de 70.631 persoon-jaar combinaties die in totaal in deze 'risk set' zitten. Verder zijn respondenten 3.308 keer (4,7 procent) gestart met regelmatig sporten en 518 keer (0,7 procent) met soms sporten.

Tot slot een overzicht van het aantal respondenten dat minimaal één keer in hun leven gestart is met sporten met een bepaalde frequentie: 914 respondenten (33,8 procent) startten minimaal een keer in hun leven met vaak sporten, 1.826 respondenten (67,5 procent) met regelmatig sporten en 447 respondenten (33,8 procent) met soms sporten.

Tabel 3.8: *Starten met vaak sporten;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Gestart met vaak sporten	1.204	1,7
Gestart met regelmatig sporten	3.308	4,7
Gestart met soms sporten	518	0,7
Niet gestart met een sport	65.600	92,9
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$)

Stoppen met vaak sporten

Op basis van de informatie uit de SportersMonitor 2010 over de leeftijd waarop gestopt werd met het beoefenen van een sport en de frequentie waarmee de sport beoefend werd, is de dynamische variabele *stoppen met vaak sporten* aangemaakt. In de jaren in het persoon-jaar bestand waarin respondenten gestopt zijn met drie of meer keer sporten per week of dagelijks sporten (bij reguliere sporten) of negen of meer dagen sporten per jaar of vijf tot acht dagen per jaar (bij periodieke sporten) is de waarde '3' toegekend. Deze waarde geeft aan dat respondenten in dat jaar stopten met vaak sporten. In de jaren waarin respondenten gestopt zijn met één of twee keer sporten per week (bij reguliere sporten) of één tot vier dagen per jaar (bij periodieke sporten) is de waarde '2' toegekend. Deze waarde geeft aan dat respondenten in dat jaar stopten met regelmatig sporten. De waarde '1' is toegekend in de jaren waarin respondenten gestopt zijn met twee keer per maand sporten of één keer per maand of minder sporten (bij reguliere sporten). Deze waarde geeft aan dat respondenten in dat jaar stopten met soms sporten. In de jaren waarin niet werd gestopt met een sport is de waarde '0' toegekend.

In de 184 persoon-jaar combinaties (0,4 procent van de 43.712 persoon-jaar combinaties in totaal) waarin respondenten tegelijkertijd stopten met het beoefenen van twee of meer sporten met verschillende frequenties is net als bij het starten met sporten met verschillende frequenties uitgegaan van de sportbeoefening met de hoogste frequentie. Wanneer een respondent op een bepaalde leeftijd is gestopt met het beoefenen van twee of meer sporten met verschillende frequenties, wordt er dus voorrang gegeven aan vaak sporten, gevolgd door regelmatig sporten en soms sporten.

In de 'risk set' voor stoppen met sporten met verschillende frequenties zijn respondenten 922 keer gestopt met vaak sporten (zie tabel 3.9). Dit komt overeen met 2,1 procent van de 43.712 persoon-jaar combinaties die in totaal in deze 'risk set' zitten. Respondenten zijn verder 2.693 keer (6,2 procent) gestopt met regelmatig sporten en 348 keer (0,8 procent) met soms sporten.

Tot slot een overzicht van het aantal respondenten dat minimaal één keer in hun leven gestopt is met sporten met een bepaalde frequentie: 704 respondenten (27,3 procent) stopten minimaal een keer in hun leven met vaak sporten, 1.455 respondenten (56,4 procent) met regelmatig sporten en 288 respondenten (11,2 procent) met soms sporten.

Tabel 3.9: *Stoppen met vaak sporten;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Gestopt met vaak sporten	922	2,1
Gestopt met regelmatig sporten	2.693	6,2
Gestopt met soms sporten	348	0,8
Niet gestopt met een sport	39.749	90,9
<i>Totaal</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

3.3.4 Sporten vanuit verschillende soorten motivaties

Er is al eerder opgemerkt dat motivaties om te starten met een sport gepaard gaan met het starten met de desbetreffende sport zelf. Daarom is het niet mogelijk om te onderzoeken wat de invloed is van het starten met sporten vanuit een bepaalde motivatie op de kans om starten met een sport, door startmotivaties als onafhankelijke variabele mee te nemen in de analyses. Om toch uitspraken te kunnen doen over de rol van startmotivaties bij het starten met sporten, is ervoor gekozen om een afhankelijke variabele te construeren die aangeeft of iemand in een bepaald jaar wel of niet is gestart met sporten vanuit een bepaalde motivatie. Hiermee kunnen de hypothesen over de invloed van transities in de levensloop op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie getoetst worden. Het onderzoeken van de invloed van starten met een sport vanuit een bepaalde motivatie op de kans om te stoppen met die sport, levert geen causaliteitsproblemen op. Startmotivaties kunnen in de analyses die betrekking hebben op stoppen met sporten dus wel als onafhankelijke variabele worden meegenomen (zie §3.4.2). Omdat we op deze manier het effect van de startmotivatie op de kans om te stoppen met sporten in het algemeen, in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties, vanuit verschillende soorten motivaties en met verschillende gezondheidseffecten direct kunnen onderzoeken, laten we een analyse van de kans om te stoppen met een sport waarmee iemand vanuit een bepaalde motivatie gestart is, achterwege. Er hoeft zodoende geen afhankelijke variabele geconstrueerd te worden die aangeeft of iemand in een bepaald jaar wel of niet gestopt is met een sport waarmee hij of zij vanuit een bepaalde motivatie gestart is.

In de SportersMonitor 2010 is per beoefende sport de vraag gesteld waarom iemand is begonnen met het beoefenen van de sport. Daarbij waren de antwoordmogelijkheden: 'leren kennen mensen', 'verbeteren conditie/fitheid', 'afslanken', 'leuke sport', 'ontspanning/uitlaatklep', 'gering blessurerisico', 'prestatie', 'bekende mensen', 'kosten', 'in de buurt', 'ouders wilden dit', 'weet ik niet (meer)' en 'anders'. Elke reden is in de SportersMonitor 2010 opgenomen als variabele, waarop respondenten de waarde '1' hebben gekregen wanneer ze wel begonnen zijn met een sport om de desbetreffende reden en de waarde '0' als dat niet het geval was.

Op basis van de antwoordmogelijkheden hebben we een indeling gemaakt van vier verschillende motivaties om te starten met een sport. Ten eerste een sociale motivatie. Wanneer respondenten aan hebben gegeven dat ze begonnen zijn met een sport om nieuwe mensen te leren kennen, dan zijn ze vanuit deze eerste vorm van extrinsieke motivatie gestart met een sport. De tweede motivatie is een gezondheidsmotief. Respondenten zijn vanuit deze tweede vorm van extrinsieke motivatie gestart met een sport, wanneer ze aan hebben gegeven dat ze begonnen om hun conditie of fitheid te verbeteren én om af te slanken. Ten derde een intrinsieke motivatie. Respondenten zijn vanuit deze motivatie gestart met een sport, wanneer ze aan hebben gegeven dat ze begonnen zijn omdat ze het een leuke sport vonden én de deelname een uitlaatklep voor ze vormde of voor ontspanning zorgde. Mensen die niet vanuit een van de bovenstaande motivaties zijn gestart met een sport en mensen die zijn gestart vanuit een combinatie van redenen die bij verschillende van de hierboven beschreven motivaties horen, zijn gestart vanuit een gemengde of andere motivatie. Dit is de laatste motivatie die wij onderscheiden.

Starten met een sport vanuit een sociale motivatie

Door de informatie over de leeftijd(en) waarop respondenten begonnen met het beoefenen van een sport te koppelen aan de informatie over de motivatie van waaruit er gestart werd met het beoefenen van de sport, kon de dynamische variabele *starten met een sport vanuit een sociale motivatie* geconstrueerd worden. In de jaren in het persoon-jaar bestand waarin respondenten gestart zijn met een sport vanuit een sociale motivatie is de waarde '4' toegekend. De waarden '3' en '2' zijn toegekend in de jaren waarin respondenten zijn gestart met sporten vanuit respectievelijk een gezondheidsmotief en een intrinsieke motivatie. In de jaren dat respondenten gestart zijn met een sport vanuit een andere motivatie dan een sociale motivatie, gezondheidsmotief of intrinsieke motivatie en in de jaren dat respondenten zijn gestart vanuit een combinatie van redenen die bij verschillende van de hierboven beschreven motivaties horen, is de waarde '1' toegekend.

In 109 persoon-jaar combinaties (0,2 procent van de 70.631 persoon-jaar combinaties in totaal) zijn respondenten tegelijkertijd begonnen met het beoefenen van twee of meer sporten vanuit verschillende soorten motivaties. In deze gevallen wordt voorrang gegeven aan een sport die gestart is vanuit een sociale motivatie, gevolgd door een sport die gestart is vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie en een gemengde motivatie. Wanneer iemand bijvoorbeeld in één jaar is gestart met een sport vanuit een sociale motivatie en met een sport vanuit een gezondheidsmotief, wordt er in dat jaar uitgegaan van de sport die werd begonnen vanuit een sociale motivatie.

In de 'risk set' voor starten met sporten met verschillende soorten motivaties zijn respondenten 223 keer gestart met een sport vanuit een sociale motivatie, zo blijkt uit de frequentieverdeling (zie tabel 3.10). Dit komt neer op 0,3 procent van de 70.631 persoon-jaar combinaties die in totaal in deze 'risk set' zitten. Verder zijn de respondenten 749 keer (1,1 procent) gestart met een sport vanuit een gezondheidsmotief, 1.153 keer (1,6 procent) vanuit een intrinsieke motivatie en 2.905 keer (4,1 procent) vanuit een gemengde of andere motivatie.

*Tabel 3.10: Starten met een sport vanuit een sociale motivatie;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Gestart vanuit een sociale motivatie	223	0,3
Gestart vanuit een gezondheidsmotief	749	1,1
Gestart vanuit een intrinsieke motivatie	1.153	1,6
Gestart vanuit een gemengde of andere motivatie	2.905	4,1
Niet gestart met een sport	65.600	92,9
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>

NOOT: Gezondheidsmotief = Sporten om af te slanken en om de conditie te verbeteren.

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$)

Tot slot een overzicht van het aantal respondenten dat minimaal één keer in hun leven gestart is met sporten vanuit een bepaalde motivatie: 202 respondenten (7,5 procent) startten minimaal een keer in hun leven met sporten vanuit een sociale motivatie, 568 respondenten (21,0 procent) met sporten vanuit een gezondheidsmotief, 823 respondenten (30,4 procent) met sporten vanuit een intrinsieke motivatie en 1.731 respondenten (63,9 procent) met sporten vanuit een gemengde of andere motivatie.

3.3.5 Sporten met verschillende gezondheidseffecten

Om de hypothesen over de invloed van transitie in de levensloop op de kans om te starten en te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten te toetsen, wordt gekeken naar de mate van gezondheidseffecten die de

verschillende sporten hebben. In de SportersMonitor 2010 is respondenten gevraagd naar de door hem of haar meest beoefende reguliere of periodieke sporten. Vervolgens is een indeling gemaakt naar de mate van gezondheidseffecten van de desbetreffende sport. De indeling bestaat uit sporten met sterke, matige en zwakke gezondheidseffecten, gebaseerd op Kemper et al. (2000). Uitgangspunt van de auteurs is de MET-waarde van een sport (zie paragraaf 1.4.4). Voor volwassenen tot en met 55 jaar hebben sporten met waardes lager dan vier, zwakke gezondheidseffecten. Sporten met een MET-waarde tussen de vier en 6,5 hebben matige effecten en sporten met een MET-waarde van 6,5 of groter hebben sterke gezondheidseffecten. Voor 55-plussers zijn de gezondheidseffecten van sporten met een MET-waarde onder de drie zwak, tussen de drie en vijf matig en sporten met een MET-waarde van vijf of hoger hebben sterke gezondheidseffecten (zie voor de exacte indeling van de verschillende sporten bijlage B).

Starten met een sport met sterke gezondheidseffecten

Op basis van de informatie uit de SportersMonitor 2010 over de leeftijd waarmee gestart werd met het beoefenen van een sport en de indeling van sterke, matige en zwakke gezondheidseffecten van de sporten, is de dynamische variabele *starten met een sport met sterke gezondheidseffecten* tot stand gekomen. In de jaren in het persoon-jaar bestand waarin respondenten gestart zijn met een sport met sterke gezondheidseffecten is de waarde '3' toegekend. De waarden '2' en '1' zijn toegekend in de jaren waarin respondenten zijn gestart met sporten met respectievelijk matige en zwakke gezondheidseffecten. In de jaren waarin niet werd gestart met een sport hebben de respondenten de waarde '0' gekregen.

In de 336 persoon-jaar combinaties (0,5 procent van de 70.631 persoon-jaar combinaties in totaal) waarin respondenten tegelijkertijd begonnen met het beoefenen van twee of meer sporten met verschillende gezondheidseffecten is uitgegaan van de sportbeoefening met de sterkste gezondheidseffecten. Zodoende wordt voorrang gegeven aan een sport met sterke gezondheidseffecten, gevolgd door een sport met matige gezondheidseffecten en een sport met zwakke gezondheidseffecten.

Tabel 3.11 geeft de frequentieverdeling weer. In de 'risk set' voor starten met sporten met verschillende gezondheidseffecten zijn respondenten 1.798 keer gestart met een sport met sterke gezondheidseffecten. Dit komt overeen met 2,5 procent van de 70.631 persoon-jaar combinaties die in totaal in deze 'risk set' zitten. Verder zijn respondenten 2.289 keer (3,4 procent) gestart met een sport met matige gezondheidseffecten en 943 keer (1,3 procent) met een sport met zwakke gezondheidseffecten.

*Tabel 3.11: Starten met een sport met sterke gezondheidseffecten;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Gestart met een sport met sterke gezondheidseffecten	1.798	2,5
Gestart met een sport met matige gezondheidseffecten	2.289	3,4
Gestart met een sport met zwakke gezondheidseffecten	943	1,3
Niet gestart met een sport	65.600	92,9
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$)

Een overzicht van het aantal respondenten dat minimaal één keer in hun leven gestart is met sporten met bepaalde gezondheidseffecten laat het volgende zien: 1.244 respondenten (46,0 procent) startten minimaal één keer

in hun leven met een sport met sterke gezondheidseffecten, 1.477 respondenten (54,6 procent) met een sport met matige gezondheidseffecten en 794 respondenten (29,3 procent) met een sport met sterke gezondheidseffecten.

Stoppen met een sport met hoge gezondheidseffecten

Op basis van de informatie uit de SportersMonitor 2010 over de leeftijd waarmee gestopt werd met het beoefenen van een sport en de indeling van sterke, matige en zwakke gezondheidseffecten van de sporten, is de dynamische variabele *stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten* tot stand gekomen. In de jaren in het persoon-jaar bestand waarin respondenten gestopt zijn met een sport met sterke gezondheidseffecten is de waarde '3' toegekend. De waarden '2' en '1' zijn toegekend in de jaren waarin respondenten zijn gestopt met sporten met achtereenvolgens matige en zwakke gezondheidseffecten. In de jaren waarin niet werd gestopt met een sport hebben de respondenten de waarde '0' gekregen.

In de 232 persoon-jaar combinaties (0,5 procent van de 43.712 persoon-jaar combinaties in totaal) waarin respondenten tegelijkertijd stopten met het beoefenen van twee of meer sporten met verschillende gezondheidseffecten is uitgegaan van de sportbeoefening met de sterkste gezondheidseffecten. Zodoende wordt voorrang gegeven aan een sport met sterke gezondheidseffecten, gevolgd door een sport met matige gezondheidseffecten en een sport met zwakke gezondheidseffecten.

Tabel 3.12 geeft de frequentieverdeling weer. In de 'risk set' voor stoppen met sporten met verschillende gezondheidseffecten zijn respondenten 1.606 keer gestopt met een sport met sterke gezondheidseffecten. Dit komt overeen met 3,7 procent van de 43.712 persoon-jaar combinaties die in totaal in deze 'risk set' zitten. Verder zijn respondenten 1.755 keer (4,0 procent) gestopt met een sport met matige gezondheidseffecten en 601 keer (1,4 procent) met een sport met zwakke gezondheidseffecten.

*Tabel 3.12: Stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Gestopt met een sport met sterke gezondheidseffecten	1.606	3,7
Gestopt met een sport met matige gezondheidseffecten	1.755	4,0
Gestopt met een sport met zwakke gezondheidseffecten	601	1,4
Niet gestopt met een sport	39.749	90,9
<i>Totaal</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

Tot slot een overzicht van het aantal respondenten dat minimaal één keer in hun leven gestopt is met sporten met bepaalde gezondheidseffecten: 1.072 respondenten (41,6 procent) stopten minimaal een keer in hun leven met een sport met sterke gezondheidseffecten, 1.143 respondenten (44,3 procent) met een sport met matige gezondheidseffecten en 498 respondenten (19,3 procent) met een sport met zwakke gezondheidseffecten.

3.4 Onafhankelijke variabelen

In deze paragraaf wordt de operationalisatie van de verschillende transities (§3.4.1) en controlevariabelen (§3.4.2) beschreven.

3.4.1 Transitie

De onafhankelijke variabelen *gaan beginnen met werken, zelfstandig gaan wonen, gaan samenwonen of trouwen, het krijgen van het eerste kind, het uit huis gaan van kinderen en met pensioen gaan* zijn geconstrueerd om de invloed van de gelijknamige transitie op de kans om te starten en te stoppen met sporten te onderzoeken. Voor de operationalisatie van deze variabelen is gebruik gemaakt van de retrospectieve informatie uit de SportersMonitor 2010 over of en zo ja wanneer een respondent bovenstaande transitie heeft meegemaakt. Voor elke transitie geldt dat een respondent de waarde '1' toegewezen krijgt in het jaar waarin hij of zij de transitie meemaakt. Mensen zijn echter in staat om te anticiperen op het meemaken van een transitie. Hierdoor kunnen zij op voorhand bepaald gedrag vertonen dat gebaseerd is op de kennis dat ze een transitie gaan meemaken. Wanneer een man en een vrouw hun eerste kind verwachten, kan de vrouw bijvoorbeeld besluiten om per direct te stoppen met sporten ten gunste van het ongeboren kind, terwijl de transitie nog niet werkelijk heeft plaatsgevonden. Daarnaast zou de man bijvoorbeeld kunnen besluiten om te stoppen met sporten voordat het kind geboren is omdat het voetbalseizoen is afgelopen en hij toch al weet dat hij er volgend voetbalseizoen geen tijd meer voor heeft omdat het kind dan geboren is. Om deze reden krijgen respondenten ook de waarde '1' toegewezen in het jaar voorafgaand aan het meemaken van de transitie (het 'anticiperjaar'). Naast anticipatieeffecten zijn er ook zogenaamde naijleffecten. Dit betekent dat mensen nog een tijd na het meemaken van een transitie bepaald gedrag kunnen vertonen dat mede door een transitie wordt veroorzaakt. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer iemand na een jaar gepensioneerd te zijn genoeg heeft van het rustige gepensioneerde leven en besluit om te starten met sporten om wat vrije tijd in te vullen en nieuwe mensen te leren kennen. Om voor dit soort naijleffecten te controleren kennen we de waarde '1' tot slot ook toe in het jaar nadat een respondent een transitie heeft meegemaakt (het 'naijjaar'). In alle andere jaren krijgen de respondenten de waarde '0' toegewezen.

Door niet alleen de waarde '1' toe te kennen in het jaar waarin transitie plaatsvindt, maar ook in het jaar dat daaraan vooraf gaat en het jaar dat daarna komt, wordt naast anticipatie- en naijleffecten tevens in acht genomen dat mensen er bij het beantwoorden van retrospectieve vragen een jaar naast kunnen zitten door een onzuivere herinnering. Het meemaken van een transitie duurt door deze operationaliseringswijze dus drie jaar. Of ook alle drie de jaren van het meemaken van een transitie aanwezig zijn in een 'risk sets' hangt af van het moment waarop respondenten de transitie meemaken. Wanneer een respondent bijvoorbeeld op zeventienjarige leeftijd begint met werken, zit alleen het 'naijjaar' van deze transitie in de 'risk set', omdat de levensloop vanaf het achttiende levensjaar in kaart wordt gebracht. Wanneer een respondent op 25-jarige leeftijd zelfstandig gaat wonen én begint met het beoefenen van een eerste sport, dan zitten alleen het jaar waarin de respondent de transitie meemaakt en het 'naijjaar' van de transitie in de 'risk sets' voor stoppen. Dit komt doordat de respondent in het 'anticiperjaar' (op 24-jarige leeftijd) nog niet de kans liep om te stoppen met sporten, omdat deze persoon nog geen sport beoefende en dit jaar dus niet is opgenomen in deze 'risk sets'. In tabel 3.13 staan de frequentieverdelingen van de zes transitie voor zowel de 'risk sets' voor starten met sporten als de 'risk sets' voor stoppen met sporten.

We zullen per transitie kort beschrijven hoeveel respondenten de transitie meemaakten en hoeveel persoon-jaar combinaties het meemaken van de transitie voor rekening neemt. Doordat respondenten in de vragenlijst alleen het jaartal waarin ze een bepaalde transitie voor het eerst meemaakten konden vermelden, kunnen zij elke transitie één

keer in hun leven meemaken en is het aantal respondenten dat een bepaalde transitie meemaakt gelijk aan het totaal aantal keer dat die transitie wordt meegemaakt. We kijken ten eerste naar de ‘risk sets’ voor starten met sporten.

*Tabel 3.13: Transities;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	Starten met sporten		Stoppen met sporten	
	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
<i>Gaan beginnen met werken</i>				
Begint niet met werken	66.160	93,7	40.944	93,7
Begint wel met werken	4.471	6,3	2.768	6,3
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>
<i>Zelfstandig gaan wonen</i>				
Gaat niet zelfstandig wonen	65.102	92,2	40.364	92,3
Gaat wel zelfstandig wonen	5.529	7,8	3.348	7,7
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>
<i>Gaan samenwonen of trouwen</i>				
Gaat niet samenwonen of trouwen	64.751	91,7	40.341	92,3
Gaat wel samenwonen of trouwen	5.880	8,3	3.371	7,7
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>
<i>Het krijgen van het eerste kind</i>				
Krijgt geen eerste kind	66.239	93,8	41.334	94,6
Krijgt wel het eerste kind	4.392	6,2	2.377	5,4
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>
<i>Het uit huis gaan van kinderen</i>				
Kinderen gaan niet uit huis	68.643	97,2	42.455	97,1
Kinderen gaan wel uit huis	1.987	2,8	1.257	2,9
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>
<i>Met pensioen gaan</i>				
Gaat niet met pensioen	69.713	98,7	43.063	98,5
Gaat wel met pensioen	917	1,3	649	1,5
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp. (starten)} = 2707; N_{resp. (stoppen)} = 2580)

1.837 respondenten (67,9 procent) in deze ‘risk sets’ maken tussen hun achttiende en 65ste levensjaar de transitie ‘gaan beginnen met werken mee’.

Het meemaken van deze transitie beslaat in totaal 4.471 persoon-jaar combinaties, wat overeenkomt met 6,3 procent van de 70.631 persoon-jaar combinaties die in totaal aanwezig zijn in deze ‘risk sets’. 2.113 respondenten (78,1 procent) gaan zelfstandig wonen. Het meemaken van deze transitie bevat 5.529 persoon-jaar combinaties (7,8 procent). 2.126 respondenten (78,5 procent) gaan samenwonen of trouwen, wat 5.880 persoon-jaar combinaties (8,3 procent) inneemt. Het krijgen van het eerste kind maken 1.593 respondenten (58,9 procent) in hun leven mee. Het meemaken van deze transitie bestrijkt in totaal 4.392 persoon-jaar combinaties (6,2 procent). Van 762 respondenten (28,1 procent) gaan op een gegeven moment de kinderen uit huis. Het meemaken van deze transitie neemt 1.987 persoon-jaar combinaties in beslag (2,8 procent). Tot slot maken 413 respondenten (15,3 procent) tussen hun achttiende en 65ste levensjaar de transitie ‘met pensioen gaan’ mee. Dit beslaat 917 persoon-jaar combinaties (1,3 procent).

Dan rest nu de bespreking voor de ‘risk sets’ voor stoppen met sporten. 1.222 respondenten (47,4 procent) in deze ‘risk sets’ maken tussen hun achttiende en 65ste levensjaar de transitie ‘gaan beginnen met werken’ mee, wat in

totaal 2.768 persoon-jaar combinaties (6,3 procent) inneemt. 1411 respondenten (54,7 procent) gaan een keer zelfstandig wonen. Het meemaken van deze transitie bevat 3.348 persoon-jaar combinaties (7,7 procent). 1.342 respondenten (78,5 procent) gaan samenwonen of trouwen, wat 3.371 persoon-jaar combinaties (7,7 procent) beslaat. Het krijgen van het eerste kind maken 938 respondenten (36,4 procent) in hun leven mee. Het meemaken van deze transitie bestrijkt in totaal 2.377 persoon-jaar combinaties (6,2 procent). Van 512 respondenten (19,8 procent) gaan op een gegeven moment de kinderen uit huis. Het meemaken van deze transitie neemt 1.257 persoon-jaar combinaties in beslag (2,9 procent). Tot slot maken 308 respondenten (11,9 procent) tussen hun achttiende en 65ste levensjaar de transitie ‘met pensioen gaan’ mee. Dit beslaat 649 persoon-jaar combinaties (2,4 procent) in de ‘risk set’.

3.4.2 Controlevariabelen

Er wordt een negental controlevariabelen meegenomen in de gebeurtenissenanalyses, te weten het aantal sporten dat iemand in een bepaald jaar beoefent, de sportparticipatie in de jeugd, het opleidingsniveau, de sportduur, de motivatie van waaruit iemand gestart is met sporten, geslacht, leeftijd, periode en etniciteit. Hier bespreken we de operationalisatie van deze controlevariabelen.

Aantal sporten

Om rekening te kunnen houden met de invloed van het aantal sporten dat iemand op een bepaald moment beoefent op de kans om te starten met een nieuwe sport of te stoppen met een sport, is de continue variabele *aantal sporten* geconstrueerd. Hiervoor is het aantal sporten dat een respondent in een jaar beoefent, exclusief de sporten waarmee hij of zij in dat jaar is begonnen, bij elkaar opgeteld. Een sport wordt dus meegeteld vanaf het jaar nadat iemand ermee gestart is, tot en met het jaar waarin hij of zij ermee stopt. Respondenten scoren dus de waarde ‘0’ in de jaren waarin ze in zijn geheel niet aan sportbeoefening doen en in de jaren waarin ze beginnen met het beoefenen van een eerste sport. Omdat de jaren waarin respondenten in zijn geheel niet aan sportbeoefening doen niet zijn opgenomen in de ‘risk sets’ voor stoppen met sporten, bestaat de categorie ‘0 sporten’ in deze ‘risk sets’ enkel uit de jaren waarin respondenten zijn begonnen met het beoefenen van een eerste sport.

In de ‘risk sets’ voor starten met een sport is de categorie ‘0 sporten’ met 29.032 (41,1 procent) persoon-jaar combinaties het grootst (zie tabel 3.14). De categorie ‘1 sport’ heeft 22.867 (32,4 procent) persoon-jaar combinaties en is de tweede grootste categorie. Het beoefenen van 10 sporten komt bij slechts 20 (0,03 procent) persoon-jaar combinaties voor en is hiermee de kleinste categorie. In de ‘risk sets’ voor stoppen met een sport is de categorie ‘1 sport’ met 22.889 (52,4 procent) persoon-jaar combinaties het grootst, waarna ‘2 sporten’ de tweede grootste categorie is met 10.601 (24,3 procent). De categorie ‘10 sporten’ is wederom de kleinste met 20 persoon-jaar combinaties. Tot slot kunnen we uit de tabel opmaken dat de 2580 respondenten in de ‘risk sets’ voor stoppen met sporten in totaal in 1.891 jaren (4,3 procent), en dus evenzoveel keer, zijn gestart met het beoefenen van een eerste sport. In die 1.891 persoon-jaar combinaties vallen ze namelijk nog in de categorie ‘0 sporten’.

Sportparticipatie in de jeugd

Om te kunnen onderzoeken of sportparticipatie in de jeugd de effecten van de transitie op de kans om te starten en te stoppen met een sport versterkt of verzwakt, wordt sportparticipatie in de jeugd meegenomen. Zoals in paragraaf 3.3.1 staat beschreven, is in de SportersMonitor 2010 voor elke respondent informatie beschikbaar over de (maximaal) tien meest beoefende reguliere en/of periodieke sporten die respondenten in hun leven minimaal eens per

*Tabel 3.14: Aantal sporten;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	Starten met sporten		Stoppen met sporten	
	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
0 sporten	29.032	41,1	1.891	4,3
1 sport	22.867	32,4	22.889	52,4
2 sporten	10.546	14,9	10.601	24,3
3 sporten	4.771	6,8	4.842	11,1
4 sporten	1.987	2,8	2.022	4,6
5 sporten	811	1,1	812	1,9
6 sporten	317	0,4	318	0,7
7 sporten	138	0,2	141	0,3
8 sporten	67	0,1	97	0,2
9 sporten	75	0,1	78	0,2
10 sporten	20	0,0	20	0,0
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$; $N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

14 dagen beoefenden of intensief beoefenden in een bepaalde periode van het jaar. Daarbij is ook bekend op welke leeftijd een respondent is begonnen en gestopt met hun deelname aan deze sporten. Deze gegevens worden gebruikt voor de operationalisering van de variabele *jeugdparticipatie*. Wanneer een respondent tussen zijn achtste en twaalfde levensjaar minstens één jaar lang één of meerdere sporten heeft beoefend, wordt de waarde '1' toegewezen. Een respondent die geen enkele sport heeft beoefend in deze periode heeft de waarde '0' gekregen. Er is gekozen voor de periode van acht tot en met twaalf jaar. Wanneer kinderen opgroeien met sport, beginnen ze namelijk al vaak op jonge leeftijd met sporten. Sportsocialisatie vindt dus vroeg plaats.

In de 'risk sets' voor starten met een sport hebben 1.705 (63,0 procent) wel en 1.002 respondenten (37,0 procent) geen sport beoefend tussen het achtste en twaalfde levensjaar. Uit de frequentieverdelingen in tabel 3.15 blijkt dat de 1.705 respondenten die wel een sport beoefenden in hun jeugd 40.092 persoon-jaar combinaties (56,8 procent) voor hun rekening nemen en de 1.002 respondenten die geen sport beoefenden in hun jeugd 30.539 (43,2 procent). In de 'risk sets' voor stoppen met een sport hebben 1.599 respondenten (62,0 procent) wel en 981 (38,0 procent) geen sport beoefend tussen het achtste en twaalfde levensjaar. De twee groepen nemen respectievelijk 28.002 (64,1 procent) en 15.709 (35,9 procent) persoon-jaar combinaties voor hun rekening.

*Tabel 3.15: Jeugdparticipatie;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	Starten met sporten		Stoppen met sporten	
	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Wel gesport	40.092	56,8	28.002	64,1
Niet gesport	30.539	43,2	15.709	35,9
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$; $N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

Opleidingsniveau

Ook het opleidingsniveau wordt opgenomen. In de SportersMonitor 2010 is van elke respondent bekend of hij of zij een laag, gemiddeld of hoog opleidingsniveau heeft. Dit opleidingsniveau is gebaseerd op de hoogst voltooide opleiding van de respondent of op de gevolgde opleiding op het moment van ondervraging, wanneer de respondent zijn of haar onderwijsloopbaan nog niet heeft afgerond. De indeling van de SportersMonitor 2010 is voor de operationalisatie van de variabele *opleidingsniveau* gehandhaafd: laag (1), gemiddeld (2) of hoog (3). In de 'risk sets' voor starten met een sport hebben 834 (30,8 procent) een laag, 1.092 (40,3 procent) een gemiddeld en 781 respondenten (28,9 procent) een hoog opleidingsniveau. In tabel 3.16 staat de frequentieverdeling van opleiding weergegeven. Hieruit blijkt dat de 834 respondenten met een laag opleidingsniveau samen 22.934 persoon-jaar combinaties (32,5 procent) hebben. De 1.092 respondenten met een gemiddeld opleidingsniveau hebben samen 27.900 persoon-jaar combinaties (39,5 procent) en de 781 respondenten met een hoog opleidingsniveau 19.796 (28,0 procent). In de 'risk sets' voor stoppen met een sport hebben 784 respondenten (30,4 procent) een laag, 1.040 respondenten (40,3) een gemiddeld en 756 respondenten (29,3 procent) een hoog opleidingsniveau. De drie groepen hebben respectievelijk 12.490 (28,6 procent), 17.219 (39,4 procent) en 14.003 (32,0 procent) persoon-jaar combinaties. Uiteindelijk is het opleidingsniveau als continue variabele opgenomen in de analyses, omdat uit de globale lineariteitstoetsen (zie bijlage C, tabel C1) blijkt dat het verband tussen het opleidingsniveau en de afhankelijke variabelen rechtlijnig is.

*Tabel 16: Opleidingsniveau;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	Starten met sporten		Stoppen met sporten	
	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Laag	22.934	32,5	12.490	28,6
Gemiddeld	27.900	39,5	17.219	39,4
Hoog	19.796	28,0	14.003	32,0
<i>Totaal</i>	<i>70.631</i>	<i>100,0</i>	<i>43.712</i>	<i>100,0</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$; $N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

Sportduur

Om te zien of de sportduur een effect heeft op de kans om te stoppen met een sport, wordt deze als continue variabele meegenomen in de 'risk sets' voor stoppen met sporten. Hiervoor is het aantal achtereenvolgende jaren dat iemand sport zonder te stoppen, opgeteld. Wanneer een respondent stopt met een sport, begint de variabele in het eerstvolgende leefjaar op nul. Ook wanneer meer dan één sport wordt beoefend, wordt sportduur in het eerstvolgende leefjaar op nul gesteld wanneer de respondent met een sport stopt. De variabele *sportduur* varieert van nul tot en met 47 jaar achtereenvolgend gesport zonder te stoppen, met een gemiddelde van 7,9 jaar en een standaardafwijking van 8,6.

Startmotivatie

Doordat we motivaties om te starten met een sport meenemen als afhankelijke variabele, zijn we in staat om te onderzoeken in hoeverre het meemaken van transities de kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie beïnvloedt. Als aanvulling hierop verdisconteren we startmotivaties als onafhankelijke variabele in de analyses die betrekking hebben op het stoppen met een sport, om het effect van de startmotivaties op de kans om te

stoppen met een sport te kunnen onderzoeken. Daarbij is uitgegaan van de indeling van vier verschillende motieven om te starten met een sport die eerder werd gehanteerd bij de operationalisatie van de afhankelijke variabele.

Door de informatie over de leeftijd(en) waarop respondenten begonnen en stopten met het beoefenen van een sport te koppelen aan de informatie over de motivatie van waaruit er gestart werd met het beoefenen van de sport, kon de onafhankelijke variabele *startmotivatie* geconstrueerd worden. In de jaren in het persoon-jaar bestand waarin respondenten deel hebben genomen aan een sport die zij vanuit een sociale motivatie begonnen zijn, is de waarde ‘4’ toegekend. De waarden ‘3’, ‘2’ en ‘1’ zijn toegekend in de jaren waarin respondenten deel hebben genomen aan een sport die zij begonnen zijn vanuit achtereenvolgens een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie en een gemengde motivatie. In de jaren dat respondenten gestart zijn met een sport vanuit een andere motivatie dan een sociale motivatie, gezondheidsmotief of intrinsieke motivatie en in de jaren dat respondenten zijn gestart vanuit een combinatie van redenen die bij verschillende van de hierboven beschreven motivaties horen, is de waarde ‘1’ toegekend.

In 4.577 persoon-jaar combinaties (10,5 procent van de 43.712 persoon-jaar combinaties in totaal) beoefenen respondenten twee of meer sporten vanuit verschillende soorten motivaties. Van welke startmotivatie er in deze gevallen wordt uitgegaan hangt af van de prioritering die ook werd toegepast bij de vergelijkbare afhankelijke variabele, namelijk (van hoog naar laag): gestart vanuit een sociale motivatie, een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie en een gemengde motivatie. Wanneer iemand bijvoorbeeld in één jaar een sport beoefent vanuit een sociale motivatie en een sport beoefent vanuit een gezondheidsmotief, wordt er in dat jaar uitgegaan van de sport die werd begonnen vanuit een sociale motivatie.

Uit de frequentieverdeling (zie tabel 3.17) kan worden opgemaakt dat respondenten in 2.484 persoon-jaar combinaties hebben deelgenomen aan een sport die zij gestart zijn vanuit een sociale motivatie. Dit is 5,7 procent van de 43.712 persoon-jaar combinaties die in totaal in de ‘risk sets’ voor stoppen met sporten zitten. In 4.166 persoon-jaar combinaties (9,5 procent) namen respondenten deel aan een sport die zij gestart zijn vanuit een gezondheidsmotief. Respondenten hebben in 14.433 persoon-jaar combinaties (33,0 procent) deelgenomen aan een sport die zij gestart zijn vanuit een intrinsieke motivatie en in 22.628 persoon-jaar combinaties (51,8 procent) namen zij deel aan een sport die gestart werd vanuit een gemengde of andere motivatie.

Tabel 3.17: *Startmotivatie;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>N persoon-jaar combinaties</i>	<i>Percentage</i>
Gestart vanuit een sociale motivatie	2.484	5,7
Gestart vanuit een gezondheidsmotief	4.166	9,5
Gestart vanuit een intrinsieke motivatie	14.433	33,0
Gestart vanuit een gemengde of andere motivatie	22.628	51,8
<i>Totaal</i>	<i>43.712</i>	<i>100</i>

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

Tot slot een overzicht van het aantal respondenten dat minimaal één keer in hun deel heeft genomen aan een sport vanuit een bepaalde motivatie: 261 respondenten (10,1 procent) beoefenden minimaal een keer in hun leven een sport vanuit een sociale motivatie, 599 respondenten (23,2 procent) vanuit een gezondheidsmotief, 1103

respondenten (42,8 procent) vanuit een intrinsieke motivatie en 1.733 respondenten (67,2 procent) vanuit een gemengde of andere motivatie.

Geslacht, leeftijd, periode en etniciteit

Tabel 3.18 bevat de beschrijvende statistieken van de overige controlevariabelen in persoon-jaren, voor zowel de ‘risk sets’ voor starten met sporten als die voor stoppen met sporten. Geslacht is geoperationaliseerd als *man* (1) en *vrouw* (0). De ‘risk sets’ voor starten met sporten bestaat uit 1.299 mannen (48,0 procent) en 1.408 vrouwen (52,0 procent). Daarbij zijn de mannen goed voor 35.344 (50,0 procent) van de 70.0631 persoon-jaar combinaties die totaal in deze ‘risk set’ zitten. De vrouwen beslaan de overige 35.287 persoon-jaar combinaties (50,0 procent). De ‘risk sets’ voor stoppen met sporten bestaat uit 1.251 mannen (48,5 procent) en 1329 vrouwen (51,5 procent). Daarbij nemen de mannen 24.018 (54,9 procent) van de 43.712 persoon-jaar combinaties die totaal in deze ‘risk set’ zitten in beslag. De vrouwen nemen de overige 19.694 persoon-jaar combinaties in beslag (45,1 procent).

Tabel 3.18: Beschrijvende statistieken van de controlevariabelen (in persoon-jaar combinaties); Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Starten met sporten					Stoppen met sporten				
	<i>N</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	<i>Gem.</i>	<i>S.D.</i>	<i>N</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	<i>Gem.</i>	<i>S.D.</i>
Man	70.631	0	1	0.5	0.5	43.712	0	1	0.5	0.5
Leeftijd	70.631	18	65	34.9	12.2	43.712	18	65	35.6	12.4
Periode	70.631	1948	2010	1992	13.2	43.712	1948	2010	1993	12.8
Aantal sporten	70.631	0	10	1.1	1.3	43.712	0	10	1.7	1.2
Etniciteit	70.631	0	2	0.3	0.6	43.712	0	2	0.3	0.6

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$; $N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

Leeftijd is meegenomen als continue variabele en varieert door de selectiecriteria van achttien tot en met 65 jaar, met een gemiddelde van 34,9 jaar en een standaardafwijking van 12,2 in de ‘risk sets’ voor starten met sporten en met een gemiddelde van 35,6 jaar en een standaardafwijking van 12,4 in de ‘risk sets’ voor stoppen met sporten.

De continue variabele *periode* wijst erop of starten en/of stoppen met sporten in de loop der tijd steeds vaker (of minder vaak) voorkomt. De periode loopt van 1948 tot en met 2010, met een gemiddelde in het jaar 1992 en een standaardafwijking van 13,2 in de ‘risk sets’ voor starten met sporten en met een gemiddelde in het jaar 1993 en een standaardafwijking van 12,8 in de ‘risk sets’ voor stoppen met sporten.

De laatste controlevariabele *etniciteit* is gecodeerd in drie categorieën, te weten: autochtoon, de referentiecategorie met de waarde ‘0’, niet-westerse allochtoon met de waarde ‘1’ en westerse allochtoon met de waarde ‘2’. De ‘risk sets’ voor starten met sporten bestaat uit 2300 autochtonen (85,0 procent), 216 niet-westerse allochtonen (8,0 procent) en 191 westerse allochtonen (7,0 procent). Daarbij nemen de autochtonen 58.283 (82,5 procent) van de 70.0631 persoon-jaar combinaties die totaal in deze ‘risk set’ zitten in beslag. De niet-westerse allochtonen zijn goed voor 6.776 persoon-jaar combinaties (9,6 procent) en de westerse allochtonen voor 5.572 persoon-jaar combinaties (7,9 procent). De ‘risk sets’ voor stoppen met sporten bestaat uit 2198 autochtonen (85,2 procent), 198 niet-westerse allochtonen (7,7 procent) en 184 westerse allochtonen (7,1 procent). Daarbij beslaan de autochtonen, niet-westerse allochtonen en westerse allochtonen achtereenvolgens 36.170 (82,7 procent), 3.984 (9,1 procent) en 3.557 (8,1 procent) van de 70.0631 persoon-jaar combinaties die totaal in deze ‘risk set’ zitten.

Hoofdstuk 4 – Analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de verschillende gebeurtenissenanalyses gepresenteerd en besproken. We beginnen met binomiale logistische gebeurtenissenanalyses van sporten in het algemeen (§4.1). Vervolgens komen multinomiale logistische gebeurtenissenanalyses aan bod van achtereenvolgens sporten in verschillende organisatievormen, sporten met verschillende frequenties, sporten vanuit verschillende soorten motivaties en sporten waarvan verschillende gezondheidseffecten worden verwacht (§4.2). We sluiten het hoofdstuk af met een beschrijving van de invloed van geslacht, opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te starten en te stoppen met een sport in het algemeen (§4.3).

4.1 Binomiale logistische gebeurtenissenanalyses

Omdat de afhankelijke variabelen starten en stoppen met een sport in het algemeen beide dichotoom zijn, is gebruik gemaakt van binomiale logistische gebeurtenissenanalyse. Het logistische model gaat uit van kansverhoudingen. In het logistisch model van een gebeurtenissenanalyse wordt de logaritme over de verhouding van de kans dat een individu een bepaalde gebeurtenis meemaakt versus de kans dat die individu de gebeurtenis niet meemaakt, lineair afhankelijk gesteld van zijn of haar scores op de onafhankelijke variabelen. De verhouding van de kans dat een individu een bepaalde gebeurtenis meemaakt versus de kans dat die individu de gebeurtenis niet meemaakt, wordt ook wel de odds genoemd. De odds wordt berekend door de kans dat een individu de gebeurtenis wel meemaakt te delen door de kans dat een individu de gebeurtenis niet meemaakt. De som van deze kansen is 1. De logaritme over de odds wordt vaak simpel aangeduid als de logit (Lammers et al., 2007).

In het logistische model van starten met een sport in het algemeen is de odds de kans dat een respondent wel start met een sport in een bepaald jaar gedeeld door de kans dat een respondent niet start met een sport in dat jaar. De logit in dit model is de logaritme over deze odds. In het logistische model van stoppen met een sport in het algemeen is de odds de kans dat een respondent wel stopt met een sport in een bepaald jaar gedeeld door de kans dat een respondent niet stopt met een sport in dat jaar. De logit in dit model is de logaritme over deze kansverhouding.

In onderstaande subparagraaf (§4.1.1) zullen we de resultaten van de binomiale logistische gebeurtenissenanalyse van starten met een sport in het algemeen en stoppen met een sport in het algemeen bespreken. De parameters die gepresenteerd worden zijn de logitparameter (b), de standaardfout van de logitparameter ($s.e.$) en de oddsratio ($Exp(B)$). De logitparameter geeft de toe- of afname van de logit aan per eenheid van een onafhankelijke variabele. De oddsratio is de vermenigvuldigingsfactor van de odds en geeft de toe- of afname aan van de odds per eenheid van een onafhankelijke variabele. Wanneer een onafhankelijke variabele een positief effect heeft, is de bijbehorende logitparameter ook positief en de oddsratio groter dan 1. Wanneer een onafhankelijke variabele een negatief effect heeft, is de logitparameter negatief en de oddsratio kleiner dan 1. Omdat logitparameters en oddsratio's verder lastig te interpreteren zijn, geven we in onze bespreking tevens de verschillen in kansen weer tussen eenheden van een onafhankelijke variabele, berekend met behulp van de oddsratio's. Wanneer de oddsratio groter is dan 1, kunnen verschillen in kansen als volgt berekend worden: $(Exp(B) - 1) * 100\%$. Wanneer de oddsratio kleiner is dan 1, worden verschillen in kansen op de volgende wijze berekend: $1 - 1/Exp(B) * 100\%$.

4.1.1 Sporten in het algemeen

Starten met een sport in het algemeen

Tabel 4.1 geeft de resultaten weer van de binomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met een sport in het algemeen. In model 1 zijn de controlevariabelen man, leeftijd, periode en etniciteit opgenomen. Uit het model blijkt dat de kans om te starten met een sport voor mannen 12,7 procent kleiner is dan voor vrouwen ($1 - (1/0,887) \cdot 100\%$). De b bedraagt $-0,120$. Leeftijd heeft een negatief effect op de kans om te starten met een sport ($b = -0,033$). Wanneer iemand een jaar ouder wordt, neemt de kans om te starten met een sport met 3,3 procent af ($1 - (1/0,968) \cdot 100\%$). Periode heeft een positief effect ($b = 0,030$). Elk decennium neemt de kans om te starten met een sport toe met 34,4 procent ($(1,030^{10} - 1) \cdot 100\%$). Tot slot blijkt uit model 1 dat niet-westerse allochtonen 9,6 procent minder kans hebben om te starten met een sport dan autochtonen ($b = -0,92$).

In model 2 zijn naast de controlevariabelen man, leeftijd, periode en etniciteit ook het aantal sporten, sportparticipatie in de jeugd en opleidingsniveau opgenomen. Na deze toevoeging blijkt dat niet alleen niet-westerse, maar ook westerse allochtonen minder kans hebben om te starten met een sport dan autochtonen. Om precies te zijn is die kans 8,7 procent kleiner ($b = -0,083$). Het aantal sporten, sportparticipatie in de jeugd en opleidingsniveau hebben alle drie een positieve invloed op de kans om te starten met een sport. Per beoefende sport wordt de kans om te starten met een sport 6,5 procent groter ($b = 0,063$). Wanneer iemand tussen het achtste en twaalfde levensjaar aan sport heeft gedaan, is de kans 16,9 procent groter om als volwassene te starten met een sport dan wanneer iemand in de jeugd jaren niet aan sport heeft gedaan ($b = 0,156$). Tot slot kan uit de resultaten van model 2 worden opgemaakt dat mensen met een gemiddeld opleidingsniveau en mensen met een hoog opleidingsniveau respectievelijk 17,3 procent ($(1,173 - 1) \cdot 100\%$) en 37,6 procent ($(1,173^2 - 1) \cdot 100\%$) meer kans hebben om te starten met een sport dan mensen met een laag opleidingsniveau.

Aan het laatste model, model 3, zijn de zes transities toegevoegd. Uit de resultaten blijkt dat beginnen met werken een positief effect heeft op de kans om te starten met een sport ($b = 0,162$). Wanneer iemand begint met werken, vergroot dat de kans om te starten met een sport met 17,5 procent ($(1,175 - 1) \cdot 100\%$). Ook zelfstandig gaan wonen vergroot de kans om te starten met een sport, met 19,2 procent ($b = 0,176$). Gaan samenwonen of trouwen heeft geen significant effect op de kans om te starten met een sport. Het krijgen van het eerste kind heeft een negatief effect ($b = -0,218$). Wanneer iemand het eerste kind krijgt, verkleint dit de kans om te starten met een sport met 24,4 procent. Het uit huis gaan van kinderen vergroot de kans om te starten met een sport met 31,4 procent ($b = 0,273$) en met pensioen gaat vergroot deze kans met 121,4 procent ($b = 0,795$).

Stoppen met een sport in het algemeen

De resultaten van de binomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te stoppen met een sport in het algemeen zijn weergegeven in tabel 4.2. Model 1 bevat wederom alleen de controlevariabelen man, leeftijd, periode en etniciteit. De kans om te stoppen met een sport is voor mannen 38,9 procent kleiner dan voor vrouwen ($b = -0,329$). Wat betreft de invloed van leeftijd blijkt dat wanneer iemand een jaar ouder wordt, de kans om te stoppen met een sport afneemt met 0,4 procent ($b = -0,034$). Als laatste blijkt uit model 1 dat niet-westerse allochtonen 12,9 procent minder kans hebben om te stoppen met een sport dan autochtonen ($b = -0,92$).

Tabel 4.1: Binomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met een sport in het algemeen;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Model 1			Model 2			Model 3		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>									
Man	-0,120***	0,030	0,887	-0,165***	0,030	0,848	-0,169***	0,030	0,844
Leeftijd	-0,033***	0,001	0,968	-0,030***	0,001	0,971	-0,030***	0,002	0,970
Periode	0,030***	0,001	1,030	0,027***	0,001	1,027	0,027***	0,001	1,027
<i>Etniciteit</i>									
Autochtoon (ref.)									
Niet-westerse allochtoon	-0,092*	0,050	0,912	-0,108*	0,050	0,898	-0,108*	0,050	0,898
Westerse allochtoon	-0,066	0,057	0,936	-0,083*	0,057	0,920	-0,083*	0,057	0,921
Aantal sporten				0,063***	0,011	1,065	0,064***	0,011	1,066
Sportparticipatie in de jeugd				0,156***	0,033	1,169	0,155***	0,033	1,168
Opleidingsniveau				0,160***	0,020	1,173	0,155***	0,020	1,167
<i>Transities^a</i>									
Gaan beginnen met werken							0,162**	0,054	1,175
Zelfstandig gaan wonen							0,176***	0,052	1,192
Gaan samenwonen of trouwen							0,047	0,053	1,048
Het krijgen van het eerste kind							-0,218***	0,066	0,804
Het uit huis gaan van kinderen							0,273**	0,096	1,314
Met pensioen gaan							0,795***	0,128	2,214
Constante	-61,067***	2,529	0,000	-54,783***	2,592	0,000	-54,837***	2,602	0,000
Model Chi-kwadraat	858,585			1014,081			1096,494		
Vrijheidsgraden	5			8			14		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,030			0,035			0,038		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, †p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D, tabel D1) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

Tabel 4.2: Binomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te stoppen met een sport in het algemeen; Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Model 1			Model 2			Model 3			Model 4		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>												
Man	-0,329***	0,034	0,720	-0,326***	0,034	0,722	-0,321***	0,035	0,725	-0,320***	0,035	0,726
Leeftijd	-0,034***	0,002	0,996	-0,016***	0,002	0,984	-0,016***	0,002	0,984	-0,013***	0,002	0,987
Periode	0,007	0,001	1,007	0,003*	0,001	1,003	0,001	0,001	1,001	0,001	0,001	1,001
<i>Etniciteit</i>												
Autochtoon (ref.)												
Niet-westerse allochtoon	-0,121*	0,059	0,886	-0,126*	0,060	0,881	-0,137*	0,060	0,872	-0,133*	0,060	0,876
Westerse allochtoon	-0,033	0,063	0,968	-0,019	0,064	0,981	-0,015	0,064	0,985	-0,009	0,064	0,991
<i>Sportduur</i>												
Aantal sporten				-0,049***	0,003	0,952	-0,048***	0,003	0,954	-0,046***	0,003	0,955
Sportparticipatie in de jeugd				0,252***	0,012	1,287	0,231***	0,012	1,260	0,233***	0,012	1,263
Opleidingsniveau				0,275***	0,041	1,316	0,282***	0,041	1,326	0,277***	0,041	1,320
<i>Startmotivaties</i>												
Sociale motivatie (ref.)												
Gezondheidsmotief							0,037	0,079	1,038	0,035	0,080	1,036
Intrinsieke motivatie							-0,200**	0,069	0,818	-0,203**	0,069	0,816
Gemengde of andere motivatie							-0,342***	0,069	0,711	-0,344***	0,069	0,709
<i>Transities^a</i>												
Gaan beginnen met werken										0,218***	0,060	1,244
Zelfstandig gaan wonen										0,167**	0,059	1,181
Gaan samenwonen of trouwen										0,169**	0,059	1,184
Het krijgen van het eerste kind										0,107*	0,069	1,113
Het uit huis gaan van kinderen										0,099	0,120	1,104
Met pensioen gaan										0,252*	0,179	1,287
Constante	-15,109***	2,713	0,000	-7,109**	2,777	0,001	-3,791*	2,832	0,023	-4,470*	2,844	0,011
Model Chi-kwadraat	579,714			1362,186			1420,809			1465,601		
Vrijheidsgraden	5			9			12			18		
N persoon-jaar combinaties	43,712			43,712			43,712			43,712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,029			0,067			0,070			0,072		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, *p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D, tabel D2) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

Na de toevoeging van de overige controlevariabelen in model 2, blijkt dat periode een positief effect heeft ($b = 0,003$). Elk decennia neemt de kans om te stoppen met een sport toe met 3,0 procent. Sportduur heeft een negatief effect ($b = -0,049$). Voor elk jaar dat iemand zonder te stoppen aan sport deelneemt, wordt de kans om te stoppen met een sport 5,0 procent kleiner. Het aantal sporten dat iemand in een bepaald jaar beoefent, heeft een positieve invloed op de kans om te stoppen met een sport ($b = 0,252$). Per beoefende sport neemt deze kans namelijk met 28,7 procent toe. Wanneer iemand tussen het achtste en twaalfde levensjaar aan sport heeft gedaan, is de kans 31,6 procent groter om als volwassene te stoppen met een sport dan wanneer iemand in deze jeugd jaren niet aan sport heeft gedaan ($b = 0,275$). Tot slot het effect van opleidingsniveau ($b = 0,081$). Mensen met een laag opleidingsniveau hebben de kleinste kans om te stoppen met een sport. Voor mensen met een gemiddeld opleidingsniveau is deze kans 8,5 procent groter en voor mensen met een hoog opleidingsniveau 17,7 procent.

Aan model 3 zijn de motivaties toegevoegd van waaruit iemand gestart is. Het blijkt dat wanneer iemand vanuit een intrinsieke motivatie is gestart met sporten, de kans om te stoppen met een sport 22,2 procent kleiner is dan wanneer iemand vanuit enkel een sociale motivatie is gestart ($b = -0,200$). Wanneer iemand gestart is met sporten vanuit een combinatie van sociale, gezondheids- en/of intrinsieke motieven (een gemengde motivatie) of vanuit een andere motivatie, dan is de kans om te stoppen met een sport 40,6 procent kleiner dan wanneer iemand gestart is vanuit een sociale motivatie.

De toevoeging van de transities in Model 4 laat zien dat wanneer iemand begint met werken, de kans om te stoppen met een sport 24,4 procent groter is dan wanneer iemand niet begint met werken ($b = 0,218$). Zelfstandig gaan wonen heeft een positief effect ($b = 0,167$): het vergroot de kans om te stoppen met een sport met 18,1 procent. Gaan samenwonen of trouwen vergroot de kans om te stoppen met een sport met 18,4 procent ($b = 0,169$) en het krijgen van het eerste kind vergroot deze kans met 11,3 procent ($b = 0,107$). Het uit huis gaan van kinderen heeft geen significant effect op de kans om te stoppen met een sport. Tot slot blijkt dat met pensioen gaan een positief effect heeft ($b = 0,252$). De kans om te stoppen met een sport neemt bij het meemaken van deze transitie toe met 28,7 procent.

4.2 Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse

De afhankelijke variabelen starten en stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, met vaak sporten, vanuit een sociale motivatie en starten en met sterkte gezondheidseffecten, bestaan uit vier of vijf categorieën. Om die reden is gebruik gemaakt van multinomiale logistische gebeurtenissenanalyses. Deze analysemethode lijkt sterk op binomiale logistische gebeurtenissenanalyse. Echter, omdat de afhankelijke variabelen uit meer dan twee categorieën bestaat, wordt telkens één van de categorieën als referentie gekozen en worden de parameters geschat op basis van de kansverhouding van elke andere categorie versus de referentiecategorie (Lammers et al., 2007).

Laten we als voorbeeld kijken naar de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband. De afhankelijke variabele bestaat uit vijf categorieën: starten met sporten in competitief verenigingsverband, starten met sporten in recreatief verenigingsverband, starten met sporten in ander formeel verband, starten met sporten in informeel verband en niet starten met sporten. Om uiteindelijk de geformuleerde hypothesen te kunnen toetsen, zijn achtereenvolgens starten met sporten in recreatief

verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet starten met sporten als referentiecategorie gekozen en is er gekeken naar de kansverhoudingen tussen starten met sporten in competitief verenigingsverband en deze referentiecategorieën. Dit betekent dat de parameters geschat worden die horen bij vier kansverhoudingen (odds). Ten eerste de verhouding van de kans dat een individu start met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans dat een individu start met sporten in recreatief verenigingsverband. Ten tweede de verhouding van de kans dat een individu start met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans dat een individu start met sporten in ander formeel verband. Ten derde de verhouding van de kans dat een individu start met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans dat een individu start met sporten in informeel verband. Tot slot de verhouding van de kans dat een individu start met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans dat een individu niet start met sporten. In het algemeen kan gesteld worden dat het aantal kansverhoudingen op basis waarvan de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse wordt uitgevoerd gelijk is aan het aantal categorieën van de afhankelijke variabele minus één.

In onderstaande subparagrafen worden de resultaten gepresenteerd en besproken van de analyses van achtereenvolgens sporten in verschillende organisatievormen (§4.2.1), sporten met verschillende frequenties (§4.2.2), sporten vanuit verschillende soorten motivaties (§4.2.3) en sporten met verschillende gezondheidseffecten (§4.2.4). Wederom worden logitparameters, standaardfouten van de logitparameters en oddsratio's gepresenteerd en worden verschillen in kansen tussen eenheden van onafhankelijke variabelen besproken. Daarbij beginnen we met de effecten van de transities, omdat deze een hoofdrol spelen in dit onderzoek. Vervolgens bespreken we overige significante effecten. De analyses worden uitgevoerd op het model waarin alle variabele meegenomen worden. Voor de analyses die betrekking hebben op starten met sporten is dit model 3 en voor de analyses die betrekking hebben op stoppen met sporten is dit model 4.

Een bespreking van de resultaten die betrekking hebben op de kansverhoudingen waarbij niet starten of niet stoppen de referentiecategorie is, laten we bij alle analyses achterwege. De keuze om wel of niet te starten of te stoppen met sporten hebben we namelijk al uitgebreid aan bod laten komen in de vorige paragraaf. Verder is er om de bespreking van de resultaten zo overzichtelijk mogelijk te houden voor gekozen om per analyse alleen de resultaten te bespreken die betrekking hebben op de kansverhouding met (naar verwachting) het grootste contrast. De bespreking van de resultaten van de analyse van starten met sporten vanuit een bepaalde motivatie vormt hierop een uitzondering. Omdat er geen duidelijke rangorde aangebracht kan worden in de verschillende startmotivaties en dus moeilijk te concluderen is welke kansverhouding het grootste contrast zal hebben, komen bij deze analyse alle kansverhoudingen aan bod. Bij de analyses van sporten in verschillende organisatievormen worden enkel de resultaten besproken die betrekking hebben op de kans om te starten of te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans om te starten of te stoppen met sporten in informeel verband. Sporten in competitief verenigingsverband is namelijk het moeilijkst te organiseren en levert de meeste nieuwe contacten en sporten in informeel verband is het gemakkelijkst te organiseren en levert de minste nieuwe contacten op. Bij de analyses van sporten met verschillende frequenties worden de resultaten besproken die betrekking hebben op de kans om te starten of te stoppen met vaak sporten versus de kans om te starten of te stoppen met soms sporten. Tot slot worden bij de analyses van sporten met verschillende gezondheidseffecten de resultaten besproken die betrekking

hebben op de kans om te starten of te stoppen met sporten met sterke gezondheidseffecten versus de kans om te starten of te stoppen met sporten met zwakke gezondheidseffecten. Voor de meer genuanceerdere resultaten die betrekking hebben op de andere kansverhoudingen verwijzen we naar de bij de analyses behorende tabellen.

4.2.1 Sporten in verschillende organisatievormen

Starten met sporten in competitief verenigingsverband

In tabel 4.3 zijn de resultaten weergegeven van de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans om te starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet starten met sporten. Uit de resultaten blijkt dat gaan beginnen met werken geen significant effect heeft op de kans om in plaats van te starten met sporten in informeel verband, te starten met sporten in competitief verenigingsverband. Wanneer iemand begint met werken wordt de kans om bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband te verkiezen boven een informeel verband dus niet groter of kleiner. Zelfstandig gaan wonen heeft wel een positief effect ($b = 0,216$). Het vergroot de kans om bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband te verkiezen boven een informeel verband met 24,1 procent. Wanneer iemand gaat samenwonen of trouwen wordt de kans dat hij of zij bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband verkiest boven een informeel verband, kleiner met 44,7 procent ($b = -0,370$). Het krijgen van het eerste kind en het uit huis gaan van kinderen blijken geen effect te hebben op de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband. Tot slot blijkt met pensioen gaan een positief effect te hebben ($b = 0,596$). De kans om bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband te verkiezen boven een informeel verband wordt 81,5 procent groter wanneer iemand met pensioen gaat.

Enkele controlevariabelen blijken ook effect te hebben op de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband. Ten eerste neemt per beoefende sport de kans om bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband te verkiezen boven een informeel verband af met 4,6 procent ($b = -0,045$). Sportparticipatie in de jeugd heeft een positief effect op de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband ($b = 0,290$). Wanneer iemand tussen het achtste en twaalfde levensjaar aan sport heeft gedaan, is de kans om als volwassene bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband te verkiezen boven een informeel verband 33,7 procent groter dan wanneer iemand in deze jeugdjaren niet aan sport heeft gedaan. Wanneer er gestart wordt met sporten, geven mannen in vergelijking met vrouwen vaker de voorkeur aan sporten in competitief verenigingsverband dan aan sporten in informeel verband. De kans om bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband te verkiezen boven een informeel verband, is voor mannen namelijk 67,8 procent groter dan voor vrouwen ($b = 0,518$). De kans dat iemand bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband verkiest boven een informeel verband, wordt kleiner met het ouder worden. Wanneer iemand een jaar ouder wordt, neemt de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband in plaats van te starten met sporten in informeel verband af met achtereenvolgens 0,9 procent ($b = -0,009$). Het effect van periode laat zien dat de kans om bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband te verkiezen boven een informeel verband, per decennium afneemt met 34,4 procent ($b = -0,030$). Tot slot blijkt, wat betreft etniciteit, dat wanneer er gestart wordt met sporten, niet-westerse allochtonen in vergelijking met autochtonen minder vaak de voorkeur geven aan competitief verenigingsverband dan

Tabel 4.3: Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans om te starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet starten met sporten; Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Comp. verenigingsverband vs. Informeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Ander formeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Recr. verenigingsverband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>												
Man	0,518***	0,096	1,678	1,074***	0,106	2,926	1,193***	0,104	3,297	0,565***	0,085	1,759
Leeftijd	-0,009*	0,005	0,991	-0,013*	0,006	0,987	-0,005	0,006	0,995	-0,038***	0,005	0,963
Periode	-0,030***	0,004	0,971	-0,045***	0,004	0,956	-0,034***	0,004	0,967	-0,003	0,003	0,997
<i>Etniciteit</i>												
Autochtoon (ref.)												
Niet-westerse allochtoon	-0,290*	0,176	0,748	-0,268*	0,187	0,765	-0,236	0,186	0,790	-0,355*	0,160	0,701
Westerse allochtoon	-0,168	0,185	0,846	-0,188	0,202	0,829	-0,326*	0,195	0,722	-0,276*	0,164	0,759
Aantal sporten	-0,045*	0,034	0,956	0,012	0,038	1,012	0,017	0,038	1,017	0,049*	0,030	1,050
Sportparticipatie in de jeugd	0,290**	0,102	1,337	0,164*	0,113	1,178	0,206*	0,110	1,229	0,364***	0,090	1,438
Opleidingsniveau	0,074	0,062	1,077	-0,078	0,068	0,925	-0,020	0,067	0,980	0,163**	0,054	1,177
<i>Transities^a</i>												
Gaan beginnen met werken	0,086	0,150	1,090	0,014	0,166	1,014	0,246*	0,166	1,279	0,253*	0,128	1,288
Zelfstandig gaan wonen	0,216*	0,148	1,241	0,071	0,164	1,074	0,127	0,161	1,136	0,309**	0,127	1,362
Gaan samenwonen of trouwen	-0,370*	0,166	0,691	-0,470**	0,180	0,625	-0,266*	0,180	0,767	-0,271*	0,147	0,763
Het krijgen van het eerste kind	0,062	0,198	1,064	0,129	0,222	1,137	0,052	0,213	1,053	-0,151	0,172	0,860
Het uit huis gaan van kinderen	-0,259	0,346	0,772	-0,355	0,364	0,701	0,290	0,396	1,336	0,120	0,320	1,127
Met pensioen gaan	0,596*	0,396	1,815	0,614*	0,429	1,848	0,626*	0,442	1,870	1,331***	0,351	3,785
Constante	57,791***	7,389		88,305***	8,560		65,884***	8,146		1,009	6,320	
Model Chi-kwadraat	1502,24			1502,24			1502,24			1502,24		
Vrijheidsgraden	56			56			56			56		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,042			0,042			0,042			0,042		

***p<0.001, **p<0.01, *p<.05, *p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D, tabel D3) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

aan sporten in informeel verband. De kans om bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband te verkiezen boven een informeel verband, is voor niet-westerse allochtonen namelijk 33,7 procent kleiner dan voor autochtonen ($b = -0,290$).

Stoppen met sporten in competitief verenigingsverband

De resultaten van de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te stoppen met een sport in competitief verenigingsverband versus de kans om te stoppen met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet stoppen met sporten zijn weergegeven in tabel 4.4. Gaan beginnen met werk blijkt geen significante effecten te hebben met betrekking tot de kans om te stoppen met sporten in competitief verband. Zelfstandig gaan wonen heeft een positief effect ($b = 0,491$). Het vergroot de kans om te stoppen met sporten in competitief verband, in vergelijking met stoppen met sporten in informeel verband, met 63,4 procent. Samenwonen en of trouwen heeft een negatief effect ($b = -0,260$). Het verkleint de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met stoppen met sporten in informeel verband, met 29,7 procent. Ook het krijgen van het eerste kind verkleint de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met stoppen met sporten in informeel verband. In dit geval met 37,2 procent ($b = -0,317$). Het uit huis gaan van kinderen beïnvloedt de kans om te stoppen met sporten in competitieve verenigingssport juist in positieve zin ($b = 0,793$). Wanneer kinderen uit huis gaan, wordt de kans om te stoppen met sporten in competitief verband, in vergelijking met stoppen met sporten in informeel verband, 121,2 procent groter. Tot slot neemt de kans om te stoppen met sporten in competitief verband, in vergelijking met stoppen met informeel verband, toe met en 112,3 procent wanneer iemand met pensioen gaat ($b = 0,753$).

Bij de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband spelen tevens startmotivaties een rol. De kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband, in vergelijking met stoppen met sporten in informeel verband, is het grootst voor mensen die gestart zijn met sporten vanuit een sociale motivatie. De kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus stoppen in informeel verband is voor mensen die gestart zijn met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie en een gemengde of andere motivatie namelijk achtereenvolgens 147,7 procent ($b = -0,906$), 65,2 procent ($b = -0,502$) en 110,0 procent ($b = -0,742$) kleiner dan voor mensen die gestart zijn vanuit een sociale motivatie.

Naast startmotivaties blijkt ook een aantal andere controlevariabelen effect te hebben op de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband. Ten eerste de sportduur. Wanneer iemand een jaar langer sport zonder te stoppen, neemt de kans om te stoppen met sporten in competitief verband, in vergelijking met stoppen met sporten in informeel verband, toe met 3,2 procent ($b = 0,032$). Hoe langer de sportduur dus is, des te groter de kans dat iemand stopt met sporten in competitief verenigingsverband versus stoppen met sporten in informeel verband. Ten tweede het aantal sporten. Per beoefende sport neemt de kans om te stoppen met sporten in competitief verband, in vergelijking met stoppen met sporten in informeel verband, af met 5,0 procent ($b = -0,048$). Hoe meer sporten iemand dus tegelijkertijd beoefent, des te kleiner de kans dat hij of zij stopt met sporten in competitief verenigingsverband versus stoppen met sporten in informeel verband. Ten derde sportparticipatie in de jeugd. Wanneer iemand tussen het achtste en twaalfde levensjaar aan sport heeft gedaan, is de kans om als volwassene

Tabel 4.4: Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans om te stoppen met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet stoppen met sporten; Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Comp. verenigingsverband vs. Informeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Ander formeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Recr. verenigingsverband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Niet stoppen (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>												
Man	0,369***	0,091	1,447	0,834***	0,101	2,301	1,002***	0,099	2,723	0,212**	0,072	1,236
Leeftijd	-0,057***	0,006	0,944	-0,043***	0,007	0,958	-0,031***	0,006	0,970	-0,051**	0,005	0,950
Periode	-0,012***	0,004	0,988	-0,014***	0,004	0,987	-0,018***	0,004	0,982	-0,010***	0,003	0,991
Etniciteit												
Autochtoon (ref.)												
Niet-westerse allochtoon	-0,216+	0,163	0,806	-0,141	0,176	0,869	-0,119	0,171	0,887	-0,269*	0,132	0,764
Westerse allochtoon	-0,179	0,172	0,837	-0,338*	0,184	0,713	-0,284*	0,180	0,753	-0,216*	0,136	0,806
Sportduur	0,032***	0,008	1,032	0,083***	0,010	1,087	0,051***	0,009	1,052	-0,006	0,007	0,994
Aantal sporten	-0,048*	0,030	0,953	-0,061*	0,033	0,941	-0,076**	0,032	0,927	0,188***	0,024	1,207
Sportparticipatie in de jeugd	0,144*	0,111	1,154	0,309**	0,122	1,361	0,489***	0,116	1,631	0,514***	0,088	1,672
Opleidingsniveau	0,057	0,059	1,059	-0,072	0,066	0,930	0,057	0,063	1,059	0,084*	0,046	1,088
<i>Startmotivaties</i>												
Sociale motivatie (ref.)												
Gezondheidsmotief	-0,906***	0,225	0,404	-0,961***	0,222	0,383	-0,417*	0,219	0,659	-0,601***	0,171	0,548
Intrinsieke motivatie	-0,502**	0,180	0,605	0,196	0,185	1,217	0,139	0,174	1,149	-0,267*	0,125	0,766
Gemengde of andere motivatie	-0,742***	0,182	0,476	-0,122	0,185	0,885	-0,078	0,175	0,925	-0,599***	0,127	0,549
<i>Transities^a</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,046	0,147	0,955	0,022	0,156	1,022	0,130	0,153	1,139	0,224*	0,103	1,252
Zelfstandig gaan wonen	0,491***	0,145	1,633	0,528***	0,156	1,696	0,307*	0,146	1,359	0,456***	0,098	1,578
Gaan samenwonen of trouwen	-0,260*	0,146	0,771	-0,101	0,159	0,904	0,017	0,156	1,017	0,079	0,109	1,082
Het krijgen van het eerste kind	-0,317*	0,182	0,729	-0,377*	0,195	0,686	-0,285*	0,192	0,752	-0,138	0,145	0,871
Het uit huis gaan van kinderen	0,793**	0,313	2,211	0,482*	0,345	1,619	0,685*	0,355	1,984	0,660**	0,249	1,934
Met pensioen gaan	0,753*	0,481	2,123	0,995*	0,590	2,704	1,477*	0,672	4,836	0,997**	0,423	2,710
Constante	25,957***	7,118		27,570***	7,872		35,396***	7,523	-34,852	-16,147**	5,244	
Model Chi-kwadraat	2074,26			2074,26			2074,26			2074,26		
Vrijheidsgraden	72			72			72			72		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,081			0,081			0,081			0,081		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, +p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D, tabel D4) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

te stoppen met sporten in competitief verband versus stoppen met sporten in informeel verband, 15,5 procent groter dan wanneer iemand in deze jeugd jaren niet aan sport heeft gedaan ($b = 0,144$). Sportparticipatie in de jeugd vergroot dus de kans om als volwassene te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus stoppen met sporten in informeel verband. In vergelijking met vrouwen stoppen mannen relatief gezien vaker met sporten in competitief verenigingsverband dan met sporten in andere organisatievormen. De kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus stoppen met sporten in informeel verband, is voor mannen 44,7 procent groter dan voor vrouwen ($b = 0,369$). Leeftijd en periode hebben beide een negatief effect op de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband. Bij een oplopende leeftijd of periode wordt de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband vergeleken met stoppen met sporten in informeel verband kleiner. Om precies te zijn neemt de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus stoppen met sporten in informeel verband, af met 5,9 procent wanneer iemand één jaar ouder wordt ($b = -0,057$). Per decennia neemt deze kans af met 12,7 procent ($b = -0,012$). Wat betreft etniciteit blijkt tot slot dat de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus stoppen in informeel verband, voor niet-westerse allochtonen 24,1 procent kleiner is dan voor autochtonen ($b = -0,216$).

4.2.2 Sporten met verschillende frequenties

Starten met vaak sporten

De resultaten van de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met vaak sporten versus de kans om te starten met regelmatig sporten, soms sporten of niet starten met sporten zijn weergegeven in tabel 4.5. Wanneer iemand begint met werken is de kans om bij het starten met sporten vaak sporten te verkiezen boven soms sporten 29,7 procent ($b = -0,260$) kleiner dan wanneer iemand niet start met werken. Zelfstandig gaan wonen, gaan samenwonen of trouwen, het krijgen van het eerste kind en het uit huis gaan van kinderen hebben geen significant effect op de kans om bij het starten met sporten vaak sporten te verkiezen boven soms sporten. Bij het meemaken van de laatste transitie, met pensioen gaan, wordt de kans om bij het starten met sporten vaak sporten te verkiezen boven soms sporten 195,3 procent groter ($b = 1,083$).

Van de controlevariabelen heeft het aantal sporten een significant effect op de kans om bij het starten met sporten vaak sporten te verkiezen boven soms sporten. Per beoefende sport neemt de kans om bij het starten met sporten vaak sporten te verkiezen boven soms sporten af met 4,8 procent ($b = -0,047$). Daarnaast hebben leeftijd, periode en etniciteit een significant effect. De kans om bij het starten met sporten vaak sporten te verkiezen boven soms sporten neemt wanneer iemand één jaar ouder af met 1,1 procent ($b = -0,011$) en neemt per decennium toe met 7,2 procent ($b = 0,007$). De kans om bij het starten met sporten vaak sporten te verkiezen boven soms sporten is voor niet-westerse allochtonen 42,2 procent groter dan voor autochtonen ($b = 0,353$).

Stoppen met vaak sporten

In tabel 4.6 staan de resultaten van de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te stoppen met vaak sporten versus de kans om te stoppen met regelmatig sporten, soms sporten of niet stoppen met sporten weergegeven. Van de zes transities blijken zelfstandig gaan wonen, het uit huis gaan van kinderen en met pensioen gaan een positief effect te hebben op de kans om te stoppen met vaak sporten versus de kans om te stoppen met

Tabel 4.5: Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met vaak sporten versus de kans om te starten met regelmatig sporten, soms sporten en niet starten met sporten;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Vaak sporten vs. Soms sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Regelmatig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>									
Man	-0,124	0,108	0,883	0,439***	0,069	1,552	0,107*	0,060	1,113
Leeftijd	-0,011*	0,006	0,989	-0,011**	0,004	0,989	-0,039***	0,003	0,962
Periode	0,007*	0,005	1,007	-0,003	0,003	0,997	0,025***	0,003	1,026
<i>Etniciteit</i>									
Autochtoon (ref.)									
Niet-westerse allochtoon	0,353*	0,187	1,423	0,253*	0,110	1,288	0,090	0,094	1,094
Westerse allochtoon	0,259	0,211	1,295	0,131	0,128	1,140	0,029	0,110	1,029
Aantal sporten	-0,047*	0,036	0,954	0,062**	0,025	1,064	0,098***	0,021	1,102
Sportparticipatie in de jeugd	-0,113	0,118	0,893	-0,116*	0,074	0,890	0,068	0,064	1,070
Opleidingsniveau	-0,046	0,072	0,955	-0,078*	0,046	0,925	0,099**	0,040	1,104
<i>Transities^a</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,260*	0,181	0,771	-0,176*	0,122	0,839	0,019	0,106	1,019
Zelfstandig gaan wonen	0,034	0,176	1,034	0,092	0,115	1,096	0,237**	0,098	1,268
Gaan samenwonen of trouwen	-0,222	0,178	0,801	-0,001	0,120	0,999	0,022	0,104	1,022
Het krijgen van het eerste kind	-0,254	0,239	0,776	-0,286*	0,161	0,751	-0,437**	0,143	0,646
Het uit huis gaan van kinderen	0,349	0,380	1,418	0,136	0,221	1,145	0,396*	0,192	1,486
Met pensioen gaan	1,083*	0,566	2,953	0,516*	0,273	1,676	1,222***	0,230	3,395
Constante	-11,748*	9,014		5,518	5,897		-53,460***	5,057	
Model Chi-kwadraat	1218,90			1218,90			1218,90		
Vrijheidsgraden	42			42			42		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,036			0,036			0,036		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, †p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D, tabel D5) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

Tabel 4.6: Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te stoppen met vaak sporten versus de kans om te stoppen met regelmatig sporten, soms sporten en niet stoppen met sporten;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Vaak sporten vs. Soms sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Regelmatig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Niet stoppen (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>									
Man	-0,002	0,130	0,998	0,389***	0,078	1,476	0,055	0,069	0,946
Leeftijd	-0,039***	0,007	0,962	-0,006*	0,005	0,994	0,021***	0,004	0,980
Periode	0,015*	0,005	1,015	0,001	0,003	1,001	-0,003	0,003	1,003
Etniciteit									
Autochtoon (ref.)									
Niet-westerse allochtoon	0,115	0,221	1,122	0,270*	0,131	1,310	-0,057	0,113	1,059
Westerse allochtoon	0,609**	0,257	1,839	0,304*	0,136	1,355	-0,241*	0,116	1,272
Sportduur	-0,005	0,010	0,995	0,017**	0,007	1,017	0,036***	0,006	0,964
Aantal sporten	-0,042	0,040	0,958	0,062**	0,025	1,064	-0,270***	0,022	1,310
Sportparticipatie in de jeugd	-0,175	0,155	0,840	0,005	0,094	1,005	-0,266***	0,082	1,305
Opleidingsniveau	-0,113*	0,085	0,894	-0,073*	0,052	0,929	-0,005	0,045	1,005
Startmotivaties									
Sociale motivatie (ref.)									
Gezondheidsmotief	0,228	0,308	1,256	-0,012	0,177	0,988	-0,041	0,157	1,041
Intrinsieke motivatie	0,002	0,256	1,002	0,082	0,153	1,086	0,145	0,135	0,865
Gemengde of andere motivatie	-0,247	0,256	0,781	0,157	0,154	1,170	0,259*	0,136	0,772
<i>Transities^a</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,123	0,229	0,884	0,082	0,129	1,086	-0,263*	0,113	1,301
Zelfstandig gaan wonen	0,315*	0,240	1,370	0,073	0,125	1,076	-0,235*	0,110	1,265
Gaan samenwonen of trouwen	-0,247	0,218	0,781	0,149	0,127	1,160	-0,251*	0,111	1,286
Het krijgen van het eerste kind	0,276	0,293	1,318	-0,162	0,156	0,851	-0,014	0,139	1,014
Het uit huis gaan van kinderen	0,818*	0,449	2,267	0,376*	0,258	1,457	-0,426*	0,218	1,531
Met pensioen gaan	0,853*	0,568	2,347	0,706*	0,382	2,026	-0,775**	0,307	2,171
Constante	-26,476**	10,731		-3,584	6,340		9,772*	5,561	
Model Chi-kwadraat	1609,16			1609,16			1609,16		
Vrijheidsgraden	54			54			54		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,068			0,068			0,068		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, *p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D tabel D6) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

soms sporten. Wanneer iemand zelfstandig gaat wonen, wordt de kans dat hij of zij stopt met vaak sporten in vergelijking met stoppen met soms sporten 37,0 procent groter ($b = 0,315$). Het uit huis gaan van kinderen vergroot de kans om te stoppen met vaak sporten in vergelijking met stoppen met soms sporten met 128,8 procent ($b = 0,818$). Wanneer iemand met pensioen gaat, wordt deze kans 134,7 procent groter ($b = 0,853$). De overige drie transitie, gaan beginnen met werken, gaan samenwonen of trouwen en het krijgen van het eerste kind, hebben geen significant effect.

De verschillende startmotivaties blijken geen significant effect te hebben op de kans om te stoppen met vaak sporten versus stoppen met soms sporten. Van de overige controlevariabelen blijken het opleidingsniveau, leeftijd, periode en etniciteit van invloed te zijn op de kans om te stoppen met vaak sporten versus stoppen met soms sporten. De kans om te stoppen met vaak sporten in vergelijking met stoppen met soms sporten, is voor mensen met een hoog opleidingsniveau 11,9 procent kleiner dan voor mensen met een gemiddeld opleidingsniveau en 25,2 procent kleiner dan voor mensen met een laag opleidingsniveau ($b = -0,113$). Wanneer iemand een jaar ouder wordt, neemt de kans om te stoppen met vaak sporten in vergelijking met stoppen met soms sporten af met 4,0 procent ($b = -0,039$). Daarnaast neemt deze kans per decennium toe met 16,3 procent ($b = 0,015$). Tot slot hebben westerse allochtonen een 83,8 procent grotere kans om te stoppen met vaak sporten in vergelijking met soms sporten dan autochtonen ($b = 0,609$).

4.2.3 Sporten vanuit verschillende soorten motivaties

Starten met een sport vanuit een sociale motivatie

De resultaten van de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie versus de kans om te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie, een gemengde of andere motivatie en niet starten met sporten zijn weergegeven in tabel 4.7. Alle transitie blijken op een of meerdere manieren invloed uit te oefenen op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie. Gaan beginnen met werken heeft een negatief effect op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie. Wanneer iemand begint met werken is de kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie en een gemengde of andere motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie respectievelijk 84,5 procent ($b = -0,613$), 60,3 procent ($b = -0,472$) en 77,3 procent ($b = -0,572$) kleiner dan wanneer iemand niet begint met werken. Zelfstandig gaan wonen heeft juist een positief effect op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie. De kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie en een gemengde of andere motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie, wordt wanneer iemand zelfstandig gaat wonen namelijk achtereenvolgens 79,2 procent ($b = 0,583$), 45,1 procent ($b = 0,372$) en 59,5 procent ($b = 0,467$) groter. Wanneer iemand gaat samenwonen of trouwen, wordt de kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie, 71,2 procent ($b = -0,538$) kleiner. Echter, deze transitie heeft geen effect op de kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een intrinsieke motivatie en een gemengde of andere motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie. Het krijgen van het eerste kind heeft enkel een effect op de kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gemengde of andere motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale

Tabel 4.7: Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie versus de kans om te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie, een gemengde of andere motivatie en niet starten met sporten; Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Sociale motivatie vs. Gezondheidsmotief (ref.)			Sociale motivatie vs. Intrinsieke motivatie (ref.)			Sociale motivatie vs. Gemengde of andere motivatie (ref.)			Sociale motivatie vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>												
Man	0,503***	0,157	1,654	-0,220*	0,149	0,803	0,037	0,141	1,037	-0,126	0,136	0,882
Leeftijd	-0,003	0,008	0,997	-0,002	0,008	0,998	0,000	0,008	1,000	-0,031***	0,008	0,969
Periode	-0,081***	0,007	0,922	-0,001	0,006	0,999	-0,012*	0,006	0,988	0,011*	0,006	1,011
Etniciteit												
Autochtoon (ref.)												
Niet-westerse allochtoon	-0,268	0,282	0,765	-0,269	0,277	0,764	-0,299	0,265	0,742	-0,390*	0,257	0,677
Westerse allochtoon	0,169	0,288	1,184	0,080	0,271	1,084	0,057	0,256	1,059	-0,007	0,247	0,993
Aantal sporten	0,202***	0,057	1,224	0,046	0,053	1,047	0,047	0,050	1,049	0,128**	0,048	1,136
Sportparticipatie in de jeugd	-0,203	0,168	0,816	-0,385**	0,161	0,680	-0,134	0,152	0,875	-0,040	0,146	0,961
Opleidingsniveau	-0,175*	0,105	0,839	0,038	0,099	1,039	0,046	0,094	1,048	0,166*	0,091	1,181
<i>Transities^a</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,613*	0,309	0,542	-0,472*	0,297	0,624	-0,572*	0,285	0,564	-0,368*	0,278	0,692
Zelfstandig gaan wonen	0,583*	0,255	1,792	0,372*	0,236	1,451	0,467*	0,223	1,595	0,616**	0,214	1,851
Gaan samenwonen of trouwen	-0,538*	0,290	0,584	-0,283	0,280	0,754	-0,328	0,268	0,721	-0,292	0,260	0,747
Het krijgen van het eerste kind	-0,276	0,416	0,758	-0,358	0,395	0,699	-0,600*	0,379	0,549	-0,703*	0,371	0,495
Het uit huis gaan van kinderen	-1,314*	0,797	0,269	-1,167*	0,792	0,311	-1,241*	0,775	0,289	-0,926	0,766	0,396
Met pensioen gaan	1,478**	0,536	4,386	1,006*	0,495	2,734	0,951*	0,445	2,587	1,774***	0,416	5,894
Constante	160,102***	14,533		1,375	12,283		20,914*	11,696		-26,309*	11,266	
Model Chi-kwadraat	1565,37			1565,37			1565,37			1565,37		
Vrijheidsgraden	56			56			56			56		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,045			0,045			0,045			0,045		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, °p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D tabel D7) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

motivatie ($b = -0,600$). Deze kans wordt bij het meemaken van de transitie 82,3 procent kleiner. Het uit huis gaan van kinderen heeft een negatief effect op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie. Het uit huis gaan van kinderen verkleint namelijk de kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie en een gemengde of andere motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie, met respectievelijk 272,3 procent ($b = -1,314$), 221,1 procent ($b = -1,167$) en 246,0 procent ($b = -1,241$). Met pensioen gaan heeft als laatste transitie een positief effect op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie. De kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie en een gemengde of andere motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie, wordt wanneer iemand deze transitie meemaakt achtereenvolgens 338,6 procent ($b = 1,478$), 173,2 procent ($b = 1,006$) en 158,4 procent ($b = 0,951$) groter.

Ook de controlevariabelen blijken effect te hebben op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie. De kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie, neemt per beoefende sport toe met 22,4 procent ($b = 0,202$) en neemt bij een hoger opleidingsniveau af met 19,1 procent ($b = -0,175$). In vergelijking met een gezondheidsmotief start iemand dus eerder met een (nieuwe) sport vanuit een sociale motivatie, naarmate hij of zij al meer sporten beoefent en juist minder snel naarmate hij of zij hoger opgeleid is. In vergelijking met iemand die niet in zijn jeugd in sport heeft geparticipeerd, start iemand die in zijn jeugd wel in sport heeft geparticipeerd minder snel vanuit een sociale motivatie dan vanuit een intrinsieke motivatie. Wanneer iemand tussen het achtste en twaalfde levensjaar aan sport heeft gedaan, is de kans om als volwassene in plaats van te starten met sporten vanuit een intrinsieke motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie, namelijk 47,0 procent ($b = -0,385$) kleiner dan wanneer iemand in deze jeugdjaren niet aan sport heeft gedaan. Van de overige controlevariabelen oefenen geslacht (man) en periode invloed uit op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie. In vergelijking met vrouwen starten mannen sneller met sporten vanuit een sociale motivatie dan vanuit een gezondheidsmotief, maar minder snel vanuit een sociale motivatie dan vanuit een intrinsieke motivatie. De kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie, is voor mannen namelijk 65,3 procent groter ($b = 0,503$) dan voor vrouwen, terwijl de kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een intrinsieke motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie 24,6 procent kleiner is ($b = -0,220$). Tot slot neemt de kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief en een gemengde of andere motivatie, te starten met sporten vanuit een sociale motivatie, per decennium af met respectievelijk 124,0 ($b = -0,081$) en 12,7 procent ($b = -0,012$).

4.2.4 Sporten waarvan verschillende gezondheidseffecten worden verwacht

Starten met een sport met sterke gezondheidseffecten

De resultaten van de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met een sport met sterke gezondheidseffecten versus de kans om te starten met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten of niet starten met sporten zijn weergegeven in tabel 4.8. Gaan beginnen met werken,

Tabel 4.8: Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te starten met een sport met sterke gezondheidseffecten versus de kans om te starten met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten en niet starten met sporten; Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Sterke gezondheidseffecten vs. Zwakke gezondheidseffecten (ref.)			Sterke gezondheidseffecten vs. Matige gezondheidseffecten (ref.)			Sterke gezondheidseffecten vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>									
Man	0,077	0,083	1,080	0,789***	0,066	2,201	0,201***	0,049	1,223
Leeftijd	-0,011**	0,004	0,989	0,003	0,003	1,003	-0,030***	0,003	0,970
Periode	0,026***	0,003	1,027	-0,010***	0,003	0,990	0,027***	0,002	1,028
<i>Etniciteit</i>									
Autochtoon (ref.)									
Niet-westerse allochtoon	-0,066	0,143	0,936	-0,085	0,108	0,919	-0,169*	0,085	0,845
Westerse allochtoon	0,002	0,154	1,002	0,051	0,123	1,052	-0,061	0,092	0,941
Aantal sporten	-0,006	0,029	0,994	0,132***	0,024	1,141	0,116***	0,017	1,123
Sportparticipatie in de jeugd	0,275**	0,089	1,317	0,151*	0,071	1,163	0,281***	0,055	1,324
Opleidingsniveau	0,176***	0,055	1,192	0,037	0,043	1,038	0,206***	0,033	1,229
<i>Transities^a</i>									
Gaan beginnen met werken	0,113	0,142	1,120	0,362***	0,112	1,436	0,338***	0,081	1,402
Zelfstandig gaan wonen	-0,012	0,141	0,988	0,025	0,109	1,025	0,188*	0,082	1,207
Gaan samenwonen of trouwen	0,155	0,149	1,167	-0,024	0,111	0,976	0,064	0,085	1,066
Het krijgen van het eerste kind	-0,022	0,178	0,978	0,093	0,143	1,098	-0,180*	0,108	0,835
Het uit huis gaan van kinderen	-0,400*	0,259	0,670	-0,281	0,222	0,755	0,050	0,179	1,051
Met pensioen gaan	1,015**	0,406	2,761	0,365*	0,262	1,440	1,112***	0,186	3,042
Constante	-52,131***	6,815		19,796***	5,726		-58,260***	4,276	
Model Chi-kwadraat	1516,58			1516,58			1516,58		
Vrijheidsgraden	42			42			42		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,044			0,044			0,044		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, +p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D, tabel D8) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

zelfstandig gaan wonen, gaan samenwonen of trouwen en het krijgen van het eerste kind hebben geen significant effect op de kans om bij het starten met sporten een sport met sterke gezondheidseffecten te verkiezen boven een sport met zwakke gezondheidseffecten. Wanneer de kinderen uit huis gaan, wordt de kans om bij het starten met sporten een sport met sterke gezondheidseffecten te verkiezen boven een sport met zwakke gezondheidseffecten 49,3 procent kleiner ($b = -0,400$). Wanneer iemand met pensioen gaat, wordt de kans om bij het starten met sporten een sport met sterke gezondheidseffecten te verkiezen boven een sport met zwakke gezondheidseffecten 176,1 procent groter ($b = 1,015$).

Zowel sportparticipatie in de jeugd als opleidingsniveau laten een significant effect zien op de kans om bij het starten met sporten een sport met sterke gezondheidseffecten te verkiezen boven een sport met zwakke gezondheidseffecten. Wanneer iemand in zijn jeugd een sport heeft beoefend, wordt de kans dat deze persoon bij het starten met sporten een sport met sterke gezondheidseffecten verkiest boven een sport met zwakke gezondheidseffecten 31,7 procent groter ($b = 0,275$). Vergeleken met iemand die een laag opleidingsniveau heeft, wordt bovenstaande kans voor een persoon met een gemiddeld of hoog opleidingsniveau respectievelijk 19,2 procent en 42,1 procent groter ($b = 0,176$). Van de overige controlevariabelen hebben leeftijd en periode een significant effect. De kans om bij het starten met sporten een sport met sterke gezondheidseffecten te verkiezen boven een sport met zwakke gezondheidseffecten neemt wanneer iemand één jaar ouder met 1,1 procent af ($b = -0,011$) en neemt per decennium toe met 2,7 procent ($b = 0,026$).

Stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten

De resultaten van de multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten versus de kans om te stoppen met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten en niet stoppen met sporten zijn weergegeven in tabel 4.9. Van de zes transities hebben alleen zelfstandig gaan wonen, gaan samenwonen of trouwen en het uit huis gaan van kinderen significante effecten. Wanneer iemand zelfstandig gaat wonen, neemt de kans dat deze persoon stopt met een sport met sterke gezondheidseffecten versus een sport met zwakke gezondheidseffecten toe met 26,4 procent ($b = 0,234$). Gaan samenwonen of trouwen verkleint de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten in vergelijking met een sport met zwakke gezondheidseffecten met 44,9 procent ($b = -0,371$). Het uit huis gaan van kinderen vergroot de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten in vergelijking met een sport met zwakke gezondheidseffecten met 78,6 procent ($b = 0,580$).

Startmotivaties spelen een rol bij de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten. Degene die gestart zijn vanuit een sociale motivatie hebben een kleinere kans op stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten versus stoppen met een sport met zwakke gezondheidseffecten vergeleken met mensen die gestart zijn vanuit een gezondheidsmotief of een gemengde of andere motivatie. De kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, versus stoppen met een sport met zwakke gezondheidseffecten is voor mensen die gestart zijn vanuit een gezondheidsmotief 173,3 procent groter ($b = 1,006$) dan mensen die gestart zijn vanuit een sociale

Tabel 4.9: Multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse van de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten versus de kans om te stoppen met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten en niet stoppen met sporten; Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Sterke gezondheidseffecten vs. Zwakke gezondheidseffecten (ref.)			Sterke gezondheidseffecten vs. Matige gezondheidseffecten (ref.)			Sterke gezondheidseffecten vs. Niet stoppen (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
Controlevariabelen									
Man	0,017	0,099	1,017	0,855***	0,073	2,352	0,058	0,053	1,060
Leeftijd	-0,003	0,006	0,997	0,015***	0,004	1,015	-0,006*	0,003	0,994
Periode	0,011**	0,004	1,012	-0,011***	0,003	0,989	-0,002	0,002	0,998
Etniciteit									
Autochtoon (ref.)									
Niet-westerse allochtoon	0,346*	0,195	1,414	0,000	0,120	1,000	-0,103	0,092	0,902
Westerse allochtoon	-0,102	0,177	0,903	-0,111	0,132	0,895	-0,079	0,099	0,924
Sportduur	0,006	0,009	1,006	0,019**	0,007	1,019	-0,038***	0,004	0,963
Aantal sporten	0,055*	0,032	1,056	0,091***	0,024	1,095	0,277***	0,017	1,320
Sportparticipatie in de jeugd	0,401***	0,115	1,494	0,359***	0,087	1,432	0,513***	0,066	1,670
Opleidingsniveau	0,098*	0,065	1,103	0,091*	0,047	1,095	0,118**	0,035	1,126
Startmotivaties									
Sociale motivatie (ref.)									
Gezondheidsmotief	1,006***	0,250	2,733	-0,275*	0,160	0,759	-0,002	0,121	0,998
Intrinsieke motivatie	0,106	0,175	1,111	0,077	0,143	1,080	-0,151	0,103	0,860
Gemengde of andere motivatie	0,383*	0,179	1,467	0,022	0,143	1,023	-0,269**	0,104	0,764
Transities ^a									
Gaan beginnen met werken	-0,017	0,161	0,983	0,271*	0,120	1,311	0,334***	0,088	1,396
Zelfstandig gaan wonen	0,234*	0,163	1,264	0,241*	0,117	1,273	0,309***	0,087	1,362
Gaan samenwonen of trouwen	-0,371*	0,162	0,690	-0,234*	0,121	0,791	-0,001	0,094	0,999
Het krijgen van het eerste kind	-0,182	0,188	0,834	-0,105	0,142	0,900	0,024	0,110	1,024
Het uit huis gaan van kinderen	0,580*	0,397	1,786	-0,014	0,242	0,986	0,168	0,173	1,183
Met pensioen gaan	0,293	0,470	1,340	0,819*	0,423	2,269	0,535*	0,230	1,707
Constante	-22,710**	7,789		20,071**	5,858		-1,786	4,390	
Model Chi-kwadraat	1886,00			1886,00			1886,00		
Vrijheidsgraden	54			54			54		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	0,077			0,077			0,077		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, *p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van een sensitiviteitsanalyse waarbij de zes transities separaat zijn toegevoegd aan het model (zie bijlage D, tabel D9) verschillen niet wezenlijk van de resultaten van deze analyse. Hieruit is geconcludeerd dat de transities zonder problemen tegelijkertijd toegevoegd konden worden aan het model.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

motivatie. Voor degenen die gestart zijn vanuit een gemengde of andere motivatie is deze kans 46,7 procent groter ($b = 0,373$) dan degenen die gestart zijn vanuit een sociale motivatie.

Enkele andere controlevariabelen hebben een significant effect op de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten. Zo neemt per beoefende sport de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, versus stoppen met een sport met zwakke gezondheidseffecten, toe met 5,6 procent ($b = 0,055$). Wanneer iemand in zijn of haar jeugd aan sport participeerde, neemt de kans op stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, versus stoppen met een sport met zwakke gezondheidseffecten toe met 49,4 procent ($b = 0,401$). Mensen met een hoger opleidingsniveau hebben een grotere kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, versus stoppen met een sport met zwakke gezondheidseffecten ($b = 0,098$). Deze kans is voor personen met een gemiddeld en hoog opleidingsniveau achtereenvolgens 10,3 procent en 21,6 procent groter dan voor mensen met een laag opleidingsniveau. Als laatste laten nog twee controlevariabelen een significant effect zien. Per decennia neemt de kans op stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, versus stoppen met een sport met zwakke gezondheidseffecten, toe met 12,7 procent ($b = 0,011$). Als laatste blijken niet-westerse allochtonen vergeleken met autochtonen een 41,4 procent grotere kans te hebben om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten, versus stoppen met een sport met zwakke gezondheidseffecten ($b = 0,276$).

4.3 Beïnvloeding van de effecten van de transities op sportparticipatie

Als laatste zullen we de resultaten beschrijven die betrekking hebben op de mate waarin geslacht, opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd van invloed zijn op de effecten van de zes transities op sportparticipatie. Omdat dit onderdeel van het onderzoek van exploratieve aard is, is ervoor gekozen om de interactietermen met bijbehorende transities separaat toe te voegen aan model 3 van starten met sporten in het algemeen en model 4 van stoppen met sporten in het algemeen. Dit levert algemene, robuuste interactie-effecten op, die kennis verschaffen over de mate waarin geslacht, opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd de effecten van de zes transities op sportparticipatie beïnvloeden. De resultaten staan weergegeven in tabel 4.10. Een bespreking van de invloed van geslacht, opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op starten en stoppen met sporten in competitief verband, met vaak sporten, met sterke gezondheidseffecten en starten vanuit een sociale motivatie laten we dus achterwege. Voor inzicht in deze interactie-effecten verwijzen we naar bijlage E.

Starten met een sport in het algemeen

Mannen hebben vergeleken met vrouwen een 18,9 procent ($b = 0,173$) grotere kans om te starten met een sport bij het gaan beginnen met werken. Ook het krijgen van het eerste kind laat een positief interactie-effect van geslacht zien ($b = 0,170$). Vergeleken met vrouwen, hebben mannen bij het krijgen van het eerste kind een 18,6 procent grotere kans om te starten met een sport. Het opleidingsniveau blijkt het effect van gaan beginnen met werken en met pensioen gaan te beïnvloeden. Vergeleken met een persoon met een laag opleidingsniveau, heeft iemand met een gemiddeld opleidingsniveau een 13,5 procent en iemand met een hoog opleidingsniveau een 28,8 procent kleinere kans om te starten met een sport bij het beginnen met werken ($b = -0,127$). Wanneer iemand met pensioen gaat blijkt dat mensen met een gemiddeld opleidingsniveau en mensen met een hoog opleidingsniveau respectievelijk 41,2

Tabel 4.10: Invloed van geslacht (man), opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te starten en te stoppen met een sport in het algemeen;^a
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Starten met sport in het algemeen			Stoppen met sport in het algemeen		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Hoofdeffecten</i>						
Man	c			c		
Opleidingsniveau	c			c		
Sportparticipatie in de jeugd	c			c		
<i>Hoofdeffecten transities^b</i>						
Gaan beginnen met werken	c			c		
Zelfstandig gaan wonen	c			c		
Gaan samenwonen of trouwen	c			c		
Het krijgen van het eerste kind	c			c		
Het uit huis gaan van kinderen	c			c		
Met pensioen gaan	c			c		
<i>Interacties met geslacht (man)^b</i>						
Gaan beginnen met werken	0,173*	0,101	1,189	-0,092	0,113	0,913
Zelfstandig gaan wonen	0,045	0,094	1,046	-0,153 ⁺	0,106	0,858
Gaan samenwonen of trouwen	0,045	0,098	1,046	-0,071	0,108	0,931
Het krijgen van het eerste kind	0,170 ⁺	0,130	1,186	-0,190 ⁺	0,136	0,748
Het uit huis gaan van kinderen	-0,045	0,190	0,947	-0,027	0,237	0,973
Met pensioen gaan	0,122	0,245	1,130	0,014	0,346	1,015
<i>Interacties met opleidingsniveau^b</i>						
Gaan beginnen met werken	-0,127*	0,071	0,881	0,001	0,080	1,001
Zelfstandig gaan wonen	0,005	0,065	1,005	0,091	0,072	1,095
Gaan samenwonen of trouwen	0,056	0,067	1,058	-0,007	0,072	0,993
Het krijgen van het eerste kind	0,001	0,087	1,001	-0,155*	0,089	0,856
Het uit huis gaan van kinderen	0,040	0,121	1,041	-0,145	0,148	0,865
Met pensioen gaan	-0,345*	0,175	0,708	0,196	0,210	1,217
<i>Interacties met sportparticipatie in de jeugd^b</i>						
Gaan beginnen met werken	0,102	0,114	1,107	-0,320*	0,139	0,726
Zelfstandig gaan wonen	-0,107	0,102	0,899	-0,019	0,135	0,981
Gaan samenwonen of trouwen	-0,021	0,105	0,979	-0,035	0,132	0,966
Het krijgen van het eerste kind	0,057	0,138	1,058	-0,221 ⁺	0,155	0,801
Het uit huis gaan van kinderen	0,077	0,189	1,080	0,024	0,246	1,024
Met pensioen gaan	-0,420*	0,249	0,657	0,782*	0,375	2,185
Model Chi-kwadraat	c			c		
Vrijheidsgraden	10			14		
N persoon-jaar combinaties	70.631			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	c			c		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, ⁺p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van binomiale gebeurtenissenanalyses van starten en stoppen met sport in het algemeen. Omdat we ons focussen op de interactie-effecten, is een presentatie van de effecten van de andere variabelen achterwege gelaten.

^b De interactietermen met bijbehorende transitie zijn separaat toegevoegd aan de binomiale logistische modellen

^c Door de separate toevoeging moest er per interactie een binomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er verschillende schattingen van de waarden van de hoofdeffecten, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden deze waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp. (starten)} = 2707; N_{resp. (stoppen)} = 2580)

procent en 99,5 procent minder kans hebben om te starten met een sport dan mensen met een laag opleidingsniveau ($b = -0,345$). Ten slotte blijkt sportparticipatie in de jeugd alleen het effect van met pensioen gaan significant te beïnvloeden. Iemand die in de jeugd aan sport participeerde en met pensioen gaat, heeft een 52,2 procent ($b = -0,420$) kleinere kans om te starten met een sport dan iemand die met pensioen gaat en in de jeugd niet aan sport heeft gedaan.

Stoppen met een sport in het algemeen

Geslacht beïnvloedt zowel het effect van zelfstandig gaan wonen als het krijgen van het eerste kind op het stoppen met een sport in het algemeen. Mannen hebben vergeleken met vrouwen een 16,6 procent ($b = -0,153$) kleinere kans om te stoppen met een sport wanneer ze zelfstandig gaan wonen en een 33,7 procent ($b = -0,190$) kleinere kans bij het krijgen van het eerste kind. Het opleidingsniveau beïnvloedt alleen het effect van het krijgen van het eerste kind. Wanneer

iemand het eerste kind krijgt, hebben degenen met een gemiddeld en een hoog opleidingsniveau respectievelijk 16,8 procent en 36,5 procent minder kans om te stoppen met een sport dan mensen met een laag opleidingsniveau ($b = -0,155$). Sportparticipatie in de jeugd blijkt ten slotte het effect van gaan beginnen met werken, het krijgen van het eerste kind en met pensioen gaan op stoppen met een sport in het algemeen te beïnvloeden. Iemand die in de jeugd aan sport participeerde, heeft bij het beginnen met werken en bij het krijgen van het eerste kind achtereenvolgens 37,7 procent ($b = -0,320$) en 24,8 procent ($b = -0,221$) minder kans om te stoppen met een sport dan iemand die in de jeugd niet aan sport deed. Wanneer iemand met pensioen gaat, heeft een persoon die in zijn jeugd aan sport participeerde, vergeleken met iemand die dit niet deed, 118,5 procent meer kans om te stoppen met een sport.

Hoofdstuk 5 – Conclusie en discussie

Sporten is een belangrijke vrijetijdsbesteding en zichtbaar in het dagelijks leven als leefstijluiting. Doordat het leven van mensen verandert naarmate men ouder wordt, is sport een leefstijluiting waarin niet alleen belangrijke verschillen kunnen bestaan tussen verschillende leden van de samenleving, maar ook per individu op verschillende momenten in zijn of haar levensloop. Een sport die op het ene moment goed bij het leven van een persoon past, kan op een ander moment in zijn of haar leven namelijk minder goed passen. Wij hebben er daarom in deze bijdrage voor gekozen om leefstijldifferentiatie - en daarmee sociale segmentering in de samenleving - te onderzoeken door specifieke veranderingen in sportparticipatie gedurende de levensloop van individuen onder de loep te nemen, in plaats van alleen te kijken naar verschillen in sportdeelname tussen mensen. Hiervoor is de volgende centrale probleemstelling geformuleerd: *Op welke momenten in de levensloop vinden er veranderingen plaats in de sportparticipatie van individuen in Nederland?*

Om deze vraag te beantwoorden, hebben we de invloed van zes belangrijke levensgebeurtenissen (transities) op sportparticipatie onderzocht, te weten gaan beginnen met werken, zelfstandig gaan wonen, gaan samenwonen of trouwen, het krijgen van het eerste kind, het uit huis gaan van kinderen en met pensioen gaan. Transities representeren lichamelijke, psychische en sociale veranderingen in levenscondities die samen gaan met een verandering in temporele economische, sociale en culturele hulpbronnen en bepalen de overgang van de ene levensfase naar de volgende en daarmee in belangrijke mate de levensloop van een persoon (Tiessen-Raaphorst & De Haan, 2010). We verwachten zodoende dat het meemaken van de zes transities leidt tot veranderingen in sportparticipatie, waardoor de kans om te starten en/of te stoppen met sporten in het algemeen, in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties, vanuit verschillende soorten motivaties en met verschillende gezondheidseffecten groter of kleiner wordt (zie tabel 5.1).

Om de verwachtingen te toetsen, is de invloed van de zes transities op de kans om te starten en stoppen met sporten geanalyseerd aan de hand van gebeurtenissenanalyses op basis van retrospectieve data uit de SportersMonitor 2010 van het Mulier Instituut en NOC*NSF. In dit laatste hoofdstuk vergelijken we de resultaten van dit onderzoek met de theoretische verwachtingen (§5.1). Op basis van de conclusies die hieruit voortvloeien, zullen we enkele aanbevelingen doen aan beleidsmakers (§5.2), waarna we afsluiten met een uiteenzetting van de wetenschappelijke bijdrage van dit onderzoek (§5.3).

5.1 De invloed van het meemaken van belangrijke gebeurtenissen op sportparticipatie

5.1.1 Gaan beginnen met werken

Gaan beginnen met werken blijkt op verschillende manieren invloed uit te oefenen op de kans om te starten en te stoppen met sporten. In tegenstelling tot de verwachting (H1.1a) dat beginnen met werken door een afname in vrije tijd, de kans op starten met een sport verkleint, blijkt beginnen met werken deze kans juist te vergroten. Gaan beginnen met werken vergroot ook de kans om te stoppen met sporten, wat volgens verwachting is (H1.1b). Dat beginnen met werken zowel de kans om te starten als de kans om te stoppen met sporten vergroot, kan mogelijk verklaard worden door veranderingen in de sociale en fysieke omgeving van een persoon die deze transitie meemaakt. Wanneer iemand begint met werken, komt hij of zij in een nieuwe omgeving met nieuwe mensen. Dit biedt nieuwe perspectieven als het om sporten gaat. Zo kan iemand deel gaan nemen aan bedrijfssport of gaan sporten met nieuwe collega's, waardoor de kans

*Tabel 5.1: Overzicht van de effecten van de verschillende transities
Hypothesetoetsing tussen haakjes weergegeven^a*

	<i>Transities</i>					
	Gaan beginnen met werken (H1)	Zelfstandig gaan wonen (H2)	Gaan samenwonen of trouwen (H3)	Het krijgen van het eerste kind (H4)	Het uit huis gaan van kinderen (H5)	Met pensioen gaan (H6)
<i>Kans om te starten met sporten in het algemeen</i>	Vergroot (-)	Vergroot (-)	Geen effect (-)	Verkleint (+)	Vergroot (+)	Vergroot (+)
sporten in competitief verenigingsverband ^b	Vergroot ^f (-)	Vergroot ^f (+)	Verkleint (+)	Geen effect (-)	Geen effect (-)	Vergroot (nvt)
vaak sporten ^c	Verkleint (+)	Geen effect (-)	Geen effect (-)	Verkleint ^f (+)	Geen effect (-)	Vergroot (+)
sporten vanuit een sociale motivatie ^d	Verkleint (+)	Vergroot (+)	Verkleint ^f (+)	Vergroot ^f (-)	Verkleint (-)	Vergroot (+)
een sport met sterke gezondheidseffecten ^e	Vergroot ^f (+)	Geen effect (nvt)	Geen effect (nvt)	Geen effect (-)	Verkleint ^f (nvt)	Vergroot (+)
<i>Kans om te stoppen met sporten in het algemeen</i>	Vergroot (+)	Vergroot (+)	Vergroot (+)	Vergroot (+)	Geen effect (-)	Vergroot (-)
sporten in competitief verenigingsverband ^b	Geen effect (-)	Vergroot (-)	Verkleint ^f (-)	Verkleint (-)	Vergroot (-)	Vergroot (nvt)
vaak sporten ^c	Geen effect (-)	Vergroot ^f (-)	Geen effect (-)	Geen effect (-)	Vergroot (-)	Vergroot (-)
een sport met sterke gezondheidseffecten ^e	Vergroot ^f (-)	Vergroot (nvt)	Verkleint (nvt)	Geen effect (-)	Vergroot ^f (nvt)	Vergroot (-)

^a (+) = hypothese bevestigd, (-) = hypothese niet bevestigd, (nvt) = er is geen hypothese opgesteld

^b Vs. Sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of informeel verband

^c Vs. Regelmatig sporten of soms sporten

^d Vs. Sporten vanuit een gezondheidsmotief of een intrinsieke motivatie

^e Vs. Een sport met matige of zwakke gezondheidseffecten

^f Het effect is gedeeltelijk significant

om te starten met een sport toeneemt. Deze nieuwe perspectieven kunnen er echter ook voor zorgen dat mensen eerdere sportbeoefening beëindigen ten gunste van nieuwe sportdeelname. De toename in tijdsrestricties die gepaard gaat met beginnen met werken maakt het namelijk lastig om eerdere sportparticipatie voort te zetten, als men ook gebruik wil maken van de nieuwe sportmogelijkheden. De ene sportbeoefening wordt dan dus ingeruild voor een andere.

Tevens blijkt dat wanneer mensen beginnen met werken, ze bij het starten met een nieuwe sport minder snel kiezen voor vaak sporten (H1.3a). Deze bevinding ondersteunt de 'temporal organization theory' (Southerton, 2006), die stelt dat hoe moeilijker een activiteit te organiseren is, des te kleiner de kans is dat er voor de activiteit gekozen wordt, met name wanneer men veel tijdsrestricties ervaart. Daar komt bij dat mensen regelmatig verhuizen wanneer ze beginnen met werken, omdat ze dankzij hun baan het geld hebben om een huis te kopen of omdat de afstand tussen thuis en werk anders te groot is. Aangezien sportparticipatie vaak locatiegebonden is, vergroot dit de kans om de huidige sportdeelname te beëindigen en deel te gaan nemen aan een sport in de buurt van de nieuwe woonplaats.

Een volgende interessante bevinding is dat de kans om te starten met sporten wanneer er begonnen wordt met werken voor hoger opgeleiden kleiner is dan voor lager opgeleiden. Dit kan verklaard worden door het verschil tussen hoger en lager opgeleiden in de toename van tijdsrestricties door beginnen met werken. Hoger opgeleiden ervaren over het algemeen meer tijdsrestricties wanneer zij beginnen met werken dan lager opgeleiden, doordat het werk van hoger opgeleiden vaak minder tijdsloot gebonden is dan het werk van lager opgeleiden. Hierdoor heeft het meemaken van deze transitie meer impact op de vrijetijdsbesteding van hoger opgeleiden dan van lager opgeleiden. Dit is terug te zien in de kleinere kans voor hoger opgeleiden, in vergelijking met lager opgeleiden, om te starten met sporten wanneer er begonnen wordt met werken. Ook blijkt dat de kans om te stoppen met sporten wanneer er begonnen wordt met werken voor mensen die in hun jeugdjaren aan sport deden kleiner is dan voor mensen die in hun jeugdjaren niet aan sport deden. Dit zou verklaard kunnen worden met socialisatie (Bandura, 1977), waardoor mensen die in hun jeugdjaren gesport hebben sporten hoger in het vaandel hebben staan dan mensen die in hun jeugdjaren niet gesport hebben. Daardoor neemt sport bij de eerstgenoemde groep een belangrijkere plek in het leven in en geven ze sportbeoefening niet snel op, ook al wordt het lastiger wanneer ze beginnen met werken.

Uit ons onderzoek concluderen we verder dat mensen die gaan beginnen met werken veel nieuwe sociale contacten opdoen, wat de drang en noodzaak wegneemt om nieuwe contacten op te doen via sport. De kans om te starten met een sport vanuit een sociale motivatie vergeleken met een gezondheidsmotief of een intrinsieke motivatie blijkt namelijk kleiner te worden wanneer er begonnen wordt met werken (H1.4a). Dat het gezondheidsmotief belangrijk is, komt voort uit het sedentaire leven dat gaat beginnen met werken voor velen met zich meebrengt. Men probeert dit te compenseren door te kiezen voor een sport met sterke gezondheidseffecten (H1.5a). Mensen die beginnen met werken hebben echter ook een grotere kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten (H1.5b). Dit kan wederom duiden op het verruilen van de ene sport voor een andere sport, doordat het werk een wisseling van de sociale en fysieke omgeving met zich meebrengt.

Door de vergrote kans om zowel te starten als te stoppen met sporten, kan geconcludeerd worden dat beginnen met werken niet leidt tot het beëindigen van sportparticipatie, maar tot een overgang in sportbeoefening. Het argument van Nomaguchi et al. (2004) dat er gemakkelijk bezuinigd wordt op sporten wanneer andere activiteiten als werk tijd vragen, wordt hiermee niet ondersteund. Wat betreft sportparticipatie gedurende de levensloop is deze transitie dus van groot

belang, omdat gaan beginnen met werken er in veel gevallen voor zorgt dat mensen een overstap maken van hun oude sport naar een nieuwe sport. Daarbij is de kans klein dat deze nieuwe sport vaak beoefend wordt en is de kans groot zij is gestart vanuit een intrinsieke motivatie of een gezondheidsmotief.

5.1.2 Zelfstandig gaan wonen

Net als bij gaan beginnen met werken luidt zelfstandig gaan wonen een nieuwe levensfase in. De verhuizing die meestal centraal staat bij het zelfstandig gaan wonen, heeft veelal tot gevolg dat iemand in een nieuwe omgeving terecht komt. De tijdsrestricties die ontstaan wanneer iemand zelfstandig gaat wonen, blijken echter geen reden om niet te gaan sporten. Op het moment dat iemand zelfstandig gaat wonen, wordt de kans om een sport te starten groter (H2.1a), maar ook de kans om een sport te stoppen neemt toe (H2.1b). Net als bij beginnen met werken is zelfstandig gaan wonen een moment waarop een overgang plaatsvindt waarbij iemand stopt met het beoefenen van zijn of haar oude sport en start met het beoefenen van een nieuwe sport. Mensen bezuinigen dus niet snel op sporten wanneer activiteiten als het huishouden meer tijd vragen. Het argument van Nomaguchi et al. (2004) wordt hier ook niet ondersteund.

De kans om te stoppen met een sport op het moment dat iemand zelfstandig gaat wonen, blijkt kleiner te zijn voor mannen dan voor vrouwen. Een mogelijk verklaring hiervoor kan zijn dat mannen een grotere kans hebben om een teamsport te beoefenen, wat relatief veel vriendschappen oplevert. Deze vriendschappen willen ze niet graag verliezen, waardoor ze niet snel zullen stoppen met hun sport. Bovenstaande redenering sluit aan op de 'social motivation theory' (Hills et al., 1998; Hills et al., 2000), die stelt dat activiteiten met de meeste sociale opbrengsten verkozen worden boven activiteiten met minder sociale opbrengsten wanneer tijdsrestricties worden ervaren.

Doordat iemand de leden van het gezin waar iemand voorheen mee samenwoonde en de vrienden uit de oude buurt minder regelmatig zal zien, neemt de hoeveelheid beschikbare sociale hulpbronnen af. Het sociale leven zal opnieuw opgebouwd moeten worden op de plek waar iemand is komen te wonen. Dat het opbouwen van nieuwe sociale contacten belangrijk is bij het zelfstandig gaan wonen, blijkt uit de bevinding dat de kans om bij het starten met sporten een competitieve verenigingssport te verkiezen boven sporten in informeel verband groter wordt op het moment dat iemand zelfstandig gaat wonen (H2.2a). Deze bevinding ondersteunt de 'social motivation theory' (Hills et al., 1998; Hills et al., 2000). In dit geval kost de deelname aan een competitieve verenigingssport meer vrije tijd, maar levert ook meer sociale opbrengsten op dan sporten in een ander verband. Dat sociale contacten een belangrijke rol spelen als het gaat om de invloed van zelfstandig gaan wonen op sportparticipatie blijkt tevens uit de bevinding dat de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie in plaats van andere motivaties groter wordt op het moment dat iemand zelfstandig gaat wonen (H2.4a).

De sporten die het moeilijkst te organiseren zijn, te weten competitieve verenigingssporten, zijn de sporten die de grootste kans hebben om gestopt te worden op het moment dat iemand zelfstandig gaat wonen (H2.2b). Waarschijnlijk komt dat doordat mensen, wanneer ze nog in hun ouderlijk huis wonen, vaak een sport in competitieve verenigingsverband beoefenen, in vergelijking met andere organisatieverbanden. Dit is mogelijk, doordat ouders in grote mate zorg dragen voor onder andere het huishouden en de contributie, waardoor er voldoende tijd en geld is om voor deze sportbeoefeningsvorm te kiezen. Hierdoor is de kans groot dat wanneer iemand stopt met sporten op het moment dat hij of zij zelfstandig gaat wonen, het een sport in competitief verenigingsverband betreft.

Samengevat blijkt zelfstandig gaan wonen, net als gaan beginnen met werken, een transitie te zijn waarbij mensen een overstap maken van een oude sport naar een nieuwe sport. Ook deze transitie is dus van belang als het gaat om sportparticipatie gedurende de levensloop. Bij de keuze om te starten met een nieuwe sport op het moment dat iemand zelfstandig gaat wonen, lijkt het op peil brengen van de hoeveelheid beschikbare sociale hulpbronnen een belangrijke rol te spelen, waardoor degene vaak een sociale motivatie heeft om te starten met sporten en kiest voor een sport waarmee hij of zij veel nieuwe sociale contacten op kan doen.

5.1.3 Gaan samenwonen of trouwen

Gaan samenwonen of trouwen blijkt de kans te vergroten om te stoppen met een sport (H3.1b). Dit kan verklaard worden doordat mensen die gaan samenwonen of trouwen een gezamenlijk tijdsbudget krijgen, waardoor tijdsrestricties toenemen (Kraaykamp et al., 2009; Moen, 2003). Mensen die gaan samenwonen of trouwen kunnen weliswaar huishoudelijke taken delen, maar hebben ook te maken met een partner waarmee activiteiten verdeeld en gedeeld moeten worden. Daarnaast zullen er activiteiten zijn die iemand samen met de partner wil en moet ondernemen. Al met al maakt samenwonen of trouwen het moeilijker om vrije tijd te vinden om te sporten. Bij het meemaken van deze transitie leidt de toename in de tijd die andere activiteiten in beslag nemen tot bezuinigingen op het gebied van sportparticipatie, zoals Nomaguchi et al. (2004) beschrijven.

De kans dat mensen bij het starten met sporten een competitief verenigingsverband kiezen boven andere organisatievormen wordt kleiner op het moment dat ze gaan samenwonen of trouwen (H3.2a), omdat sporten in competitief verenigingsverband het moeilijkst te organiseren is en de meeste nieuwe contacten oplevert die vervolgens onderhouden moeten worden. Naast tijdsrestricties speelt de hoeveelheid sociale hulpbronnen dus een rol. Doordat de hoeveelheid beschikbare sociale hulpbronnen toeneemt op het moment dat iemand gaat samenwonen of trouwen, neemt de noodzaak en drang af om te starten met een sport om toegang te krijgen tot meer sociale hulpbronnen. Dit blijkt ook uit de bevinding dat de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie in plaats van een gezondheidsmotief kleiner wordt op het moment dat iemand samen gaat wonen of gaat trouwen (H3.4a).

De verwachting dat mensen eerder stoppen met een competitieve verenigingssport wanneer ze gaan samenwonen of trouwen blijkt niet uit te komen. Vergeleken met sporten in informeel verband wordt de kans om te stoppen op het moment van samenwonen of trouwen zelfs kleiner (H3.2b). Een mogelijke verklaring is dat een sport in informeel verband gemakkelijker te stoppen is dan een sport in competitief verenigingsverband, omdat er minder verplichtingen aan vast zitten. Daarnaast kan vanuit de 'social motivation theory' (Hills et al., 1998; Hills et al., 2000) worden beredeneerd dat sport in competitief verenigingsverband minder snel wordt opgegeven dan sport in informeel verband, omdat het meer sociale opbrengsten heeft.

Als overkoepelende conclusie kan er gesteld worden dat gaan samenwonen of trouwen een transitie is die de betrokkenheid in sport vermindert. Op het moment dat iemand gaat samenwonen of trouwen wordt de kans namelijk groter om te stoppen met sporten. Dit wordt waarschijnlijk veroorzaakt doordat mensen te maken krijgen met een gezamenlijk tijdsbudget en daardoor minder vrije tijd overhouden om te besteden aan sportbeoefening. Daarnaast lijkt de toename van sociale hulpbronnen tot effect te hebben dat er minder snel gestart wordt met sporten vanuit een sociaal belang.

5.1.4 Het krijgen van het eerste kind

Van Baelen (2003) stelt dat bij het krijgen van het eerste kind de hoeveelheid vrije tijd afneemt, doordat de komst van kinderen leidt tot meer huishoudelijk werk en tot nieuwe taken die uitgevoerd moeten worden, waaronder het opvoeden en het verzorgen van het kind. Doordat deze activiteiten tijd in beslag nemen, moet er bezuinigd worden op sportdeelname (Nomaguchi et al., 2004). Dit blijkt ook uit de resultaten van ons onderzoek. De kans om een sport te starten wordt namelijk kleiner en de kans om te stoppen met een sport wordt groter op het moment dat iemand het eerste kind krijgt (H4.1a en H4.1b). In overeenstemming met Glorieux et al. (2001) blijkt de verdeling van de verantwoordelijkheden binnen het gezin nog altijd beïnvloed te worden door traditionele rolpatronen, waardoor vooral de vrije tijd van de moeder afneemt bij het krijgen van het eerste kind. Vrouwen hebben vergeleken met mannen namelijk een kleinere kans om te starten en een grotere kans om te stoppen met sporten op het moment van het krijgen van het eerste kind. De invloed van het krijgen van het eerste kind op sportparticipatie, als gevolg van de toename van tijdsrestricties, laat zich ook vertalen naar de bevinding dat mensen die starten met sporten op het moment dat ze hun eerste kind krijgen regelmatig sporten verkiezen boven vaak sporten (H4.3a).

Hoger opgeleiden blijken een kleinere kans te hebben om te stoppen met sporten wanneer ze hun eerste kind krijgen dan lager opgeleiden. Wellicht hechten hoger opgeleiden meer belang aan sporten, doordat ze de positieve effecten ervan op bijvoorbeeld hun gezondheid en sociaal kapitaal beter inzien dan lager opgeleiden. Degenen die in hun jeugd aan sport deelnamen hebben vergeleken met mensen die dit niet hebben gedaan een kleinere kans om te stoppen met sporten bij het krijgen van het eerste kind. Deze bevinding is in lijn met de sociale leertheorie van Bandura (1977) en de onveranderlijkheidstheorie (Glenn, 1980), waaruit duidelijk wordt dat de normen en waarden die mensen in hun jeugd meekrijgen in de rest van hun leven een rol blijven spelen. Hierdoor neemt sport een belangrijke plek in het leven in bij mensen die in hun jeugdjaren gesport hebben en geven zij sportparticipatie minder snel op wanneer ze tijdsrestricties ervaren door bijvoorbeeld het krijgen van het eerste kind dan mensen die niet gesport hebben in hun jeugdjaren.

Op het moment dat mensen hun eerste kind krijgen, hebben ze een kleinere kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband in vergelijking met sporten in andere organisatievormen. Dit is tegenovergesteld aan hetgeen we op basis van toenemende tijdsrestricties en sociale contacten zouden verwachten (H4.2b), maar kan wellicht weer verklaard worden met behulp van de 'social motivation theory' (Hills et al., 1998; Hills et al., 2000). Hieruit kan namelijk worden afgeleid dat sport in competitief verenigingsverband minder snel wordt opgegeven dan sport in informeel verband, omdat het meer sociale opbrengsten heeft.

Het krijgen van het eerste kind is een belangrijke transitie die een negatief effect blijkt te hebben op sportparticipatie. Doordat ouders, met name moeders, veel tijd kwijt zijn met het huishouden en opvoeden van het kind, wordt op het moment van het krijgen van het eerste kind gestopt met sporten en wordt er niet meer gestart met een nieuwe sport, waardoor de betrokkenheid in sport bij het meemaken van deze transitie sterk afneemt.

5.1.5 Het uit huis gaan van kinderen

Doordat de directe zorg van ouders voor hun kinderen sterk daalt vanaf het moment dat kinderen het huis uit gaan (De Haan, 2010), neemt de hoeveelheid vrije tijd bij ouders toe. De vrijgekomen tijd kan gevuld worden met sporten, wat

gezien onze bevindingen ook lijkt te gebeuren. Op het moment dat kinderen het huis uit gaan, wordt de kans om te starten met sporten namelijk groter (H5.1a).

De veronderstelde afname van sociale contacten blijkt geen reden te zijn om te starten met sporten. Bij het uit huis gaan van kinderen neemt de kans om in plaats van te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief of intrinsieke motivatie te starten vanuit een sociale motivatie niet toe (H5.4a). Het uit huis gaan van kinderen lijkt dus niet in zulke grote mate te zorgen voor een afname van sociale contacten, dat de ouders de noodzaak of drang voelen om nieuwe contacten op te doen via sport. De kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband en vaak sporten wordt zelfs groter (H5.2b en H5.3b). Mensen hebben op het moment dat kinderen het huis uit gaan dus een grotere kans om te stoppen met de sporten met grote sociale opbrengsten. Een mogelijke verklaring voor deze bevinding is dat ouders voorheen betrokken waren bij de sportvereniging waar de kinderen sportten en er daardoor ook zelf lid van waren en vaak sportten. Wanneer het kind het huis uit gaat, is de kans groot dat ouders stoppen met sporten bij deze vereniging, waardoor ook de betrokkenheid bij de vereniging afneemt en ook zij minder gaan sporten of zelf hun lidmaatschap helemaal opzeggen.

Al met al blijkt het uit huis gaan van kinderen als transitie van belang te zijn bij sportparticipatie gedurende de levensloop, doordat het de kans vergroot om te starten met sporten. De voornaamste reden hiervoor lijkt de toename van de hoeveelheid vrije tijd te zijn.

5.1.6 Met pensioen gaan

Wanneer mensen met pensioen gaan, krijgen ze meer vrije tijd waarin ze kunnen deelnemen aan sport. Dit blijkt ook uit onze bevinding dat mensen op het moment dat ze met pensioen gaan een grotere kans hebben om te starten met een sport (H6.1a). Ze hebben echter ook een grotere kans om een sport te stoppen (H6.1b). Net als bij gaan beginnen met werken en zelfstandig gaan wonen, blijkt met pensioen gaan een moment te zijn waarop een persoon stopt met zijn of haar oude sport en een nieuwe sport start.

Naast een toename van vrije tijd leidt met pensioen gaan vaak tot het verminderen van sociale contacten. De combinatie meer vrije tijd en het verminderen van het aantal sociale contacten lijkt voor mensen die met pensioen gaan een reden om te gaan sporten. Zo verkiezen gepensioneerden vaker sporten die het meest tijdrovend zijn en waarmee de meeste sociale contacten opgedaan kunnen worden, zoals sporten in competitief verenigingsverband en vaak sporten. Dat de sociale contacten belangrijk zijn, blijkt ook uit de startmotivatie van mensen die met pensioen gaan. Zoals Elling (2007) en Kelly (1993) al aangeven neemt het belang van sociale motieven in relatie tot sportbeoefening toe door het verlies van werkgerelateerde contacten. Uit ons onderzoek blijkt ook dat mensen op het moment dat ze met pensioen gaan een grotere kans hebben om te starten vanuit een sociale motivatie, vergeleken met starten vanuit andere motivaties (H6.4a).

Mensen die een hogere opleiding hebben voltooid en mensen die in hun jeugd sportten, starten op het moment van pensionering minder snel een sport dan respectievelijk mensen met een lagere opleiding en mensen die niet sportten in hun jeugd. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat hoger opgeleiden en mensen die in hun jeugd sportten al een grotere kans hebben om te sporten wanneer ze nog werken. Hierdoor is de kans groot dat ze al vrije tijd besteden aan sport op het moment van pensionering en dan niet starten met het beoefenen van een nieuwe sport.

Jettinghof en Smulders (2008) en Elovianio et al. (2005) laten zien dat (vervroegd) uittreden vaak gepaard gaat met een slechtere gezondheid. Dat het verbeteren van de gezondheid dan belangrijk is, blijkt uit de bevinding dat de mensen die starten met sporten op het moment dat ze met pensioen gaan sporten met hoge gezondheidseffecten verkiezen boven sporten met lagere gezondheidseffecten (H6.5a). Ook de kans om te stoppen met een sport met hoge gezondheidseffecten vergeleken met sporten met zwakkere gezondheidseffecten wordt groter. Dit valt echter te verklaren door de operationalisatie van sporten met verschillende gezondheidseffecten. Vanaf een leeftijd van 56 jaar vallen namelijk meer sporten onder de categorie met sterke gezondheidseffecten. Doordat het moment van pensionering over het algemeen ook vanaf dat moment plaats vindt, is de kans voor mensen om te stoppen met sporten met sterke gezondheidseffecten ten tijde van pensionering relatief groot.

Ter afsluiting kan gesteld worden dat met pensioen gaan eenzelfde invloed heeft op sportparticipatie gedurende de levensloop, als de transities gaan beginnen met werken en zelfstandig gaan wonen. Pensionering is namelijk ook een belangrijk moment in het leven waarin overgangen plaatsvinden op het gebied van sportparticipatie; de sport die tot dat moment werd beoefend wordt beëindigd en maakt plaats voor nieuwe vormen van sportbeoefening. Als gevolg van de toename in vrije tijd en de afname in sociale hulpbronnen door pensionering, is de nieuwe sportbeoefening vaak tijdrovend en draagt bij aan het sociaal kapitaal van de gepensioneerde.

5.2 Maatschappelijke bijdrage

Zoals al beschreven stond in hoofdstuk één, richten veel beleidsmakers zich op sport. Dit doen zij met de gedachte dat sportbeoefening verschillende positieve effecten met zich meebrengt. Zo onderschrijven veel onderzoeken de positieve effecten van sport op de individuele gezondheid, waardoor het lichaam fitter en weerbaarder wordt tegen allerlei medische condities en chronische ziektes (Branca, 1999; Bergstrom et al., 2001; Batty, 2002; Wendel-Vos et al., 2004; Tardon et al., 2005; Jeon et al., 2007; Monninkhof et al., 2007; Physical Activity Guidelines Advisory Committee, 2008). Wanneer meer mensen sporten, zal de bevolking gezonder zijn en kunnen de volksgezondheidsuitgaven van Nederland gereduceerd worden. Ook kan sportdeelname positieve sociale gevolgen hebben. Volgens Putnam (1995, 2000) zorgt sportdeelname voor een grotere cohesie binnen een samenleving door een positieve interactie tussen mensen, zowel binnen een groep als tussen verschillende groepen.

In de Rapportage Sport 2010 (Tiessen-Raaphorst et al., 2010) geven de auteurs aan dat zij in samenspraak met de directie Sport van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) hebben besloten om als thema te kiezen voor de betrokkenheid bij sport in verschillende fases van het leven. Vanuit maatschappelijk of beleidsperspectief is er een behoefte aan informatie over het verloop van betrokkenheid bij sport in verschillende levensfasen en mogelijke knelpunten. Ons onderzoek heeft hier een belangrijke bijdrage geleverd. Het blijkt dat het meemaken van belangrijke levensgebeurtenissen veranderingen in sportparticipatie met zich meebrengt. Ten eerste hebben mensen op het moment dat ze beginnen met werken, zelfstandig gaan wonen en met pensioen gaan een grotere kans om te wisselen van sport. Op deze momenten is zowel de kans om te stoppen als de kans om te starten met een sport namelijk groter. Ten tweede hebben mensen op het moment dat ze gaan samenwonen of trouwen en op het moment dat ze hun eerste kind krijgen een grotere kans om minder betrokken te raken bij sport. Op deze momenten is de kans om te stoppen met een sport namelijk groter en bij het krijgen van het eerste kind is de kans om te starten met een sport kleiner. Ten derde hebben

mensen op het moment dat hun kinderen uit huis gaan een grotere kans om juist meer betrokken te raken bij sport. Op dat moment is de kans om te starten met een sport namelijk groter.

Sportparticipatie in elke levensfase kan volgens ons, gezien de resultaten van dit onderzoek, gestimuleerd worden door sportbeleid te maken en te implementeren, waarbij rekening wordt gehouden met de veranderingen die belangrijke levensgebeurtenissen die mensen gedurende hun levensloop meemaken (en zo nieuwe levensfasen inleiden) met zich meebrengen. Hierdoor kan een sportaanbod worden gecreëerd waardoor ieder individu een sport kan beoefenen die bij hem of haar past, op ieder moment in zijn of haar leven. Echter, mensen zullen er ook van op de hoogte moeten zijn dat er voor elke levensfase een passend sportaanbod is. Bij het sportbeleid zal daarom een communicatieplan opgesteld dienen te worden dat ervoor zorgt dat de informatie over een bepaald sportaanbod op het juiste moment terecht komt bij de juiste personen.

Het maken en implementeren van dit soort sportbeleid en bijbehorende communicatieplannen kan plaatsvinden bij sportaanbieders. Zij bepalen onder andere de vorm, de kosten, de randvoorwaarden van en het soort sportbeoefening en zo direct het sportaanbod. Hierdoor zijn ze in staat om het sportaanbod zo aan te passen dat het voor iedereen, in elke levensfase, aantrekkelijk is om te sporten. Concreet kan er gedacht worden aan sportverenigingen die hun sportaanbod uitbreiden met flexibele en weinig tijdrovende sportvormen, waarbij competitie- en/of trainingdeelname bijvoorbeeld facultatief is of ontbreekt. Hierdoor is het ook voor mensen die een belangrijke levensgebeurtenis meemaken die tot minder vrije tijd leidt (zoals beginnen met werken en het krijgen van het eerste kind) aantrekkelijk om lid te worden en blijven van een sportvereniging. Ook kan er gedacht worden aan een commerciële sportaanbieder die verschillende, voordelige abonnementen invoert waarbij alleen op bepaalde tijden (bijvoorbeeld in de ochtend, middag of avond) of dagen (bijvoorbeeld doordeweeks of in het weekend) gesport kan worden. Hiermee wordt ingespeeld op het feit dat mensen in verschillende levensfasen op verschillende momenten in de week tijd hebben om te sporten. Iemand die begint met werken, zal bijvoorbeeld geen tijd meer hebben om overdag te sporten en moet het van de avonden en weekenden hebben, terwijl iemand die met pensioen gaat juist overdag weer veel vrije tijd krijgt.

Wanneer mensen belangrijke levensgebeurtenissen meemaken, krijgen ze te maken met verschillende instanties. Zo komt iemand die begint met werken in aanraking met een nieuwe organisatie (de werkgever). Wanneer mensen hun eerste kind krijgen, komen ze onder andere in aanraking met de huisarts, het ziekenhuis (bijvoorbeeld voor controles en de bevalling) en de gemeente (voor de aangifte van de geboorte bij de Burgerlijke Stand). Wanneer iemand uit huis gaat, komt hij of zij ook in aanraking met de gemeente en vaak zelfs met een hele nieuwe leefomgeving. Deze instanties kunnen ook een bijdrage leveren aan het stimuleren van sportparticipatie in elke levensfase. Ten eerste door zelf sportbeleid te maken (zoals hierboven is beschreven) en dit te implementeren, inclusief de benodigde informatievoorziening. Zo kan bijvoorbeeld een werkgever middels een goed sportbeleid zorgen voor een sportaanbod dat past bij zijn (nieuwe) werknemers. Concreet valt te denken aan het aanbieden van bedrijfssport, bijvoorbeeld met interne competities, een gunstige contributie en sportfaciliteiten op of dicht bij de werklocatie, waardoor mensen die beginnen met werken sportdeelname gemakkelijk in kunnen passen in hun leven. Een samenwerking tussen werkgevers en sportaanbieders, waarbij werkgevers hun werknemers een bepaald sportaanbod aanbieden en sportaanbieders dit faciliteren, is hierbij zeer goed denkbaar en biedt wellicht perspectief voor subsidies vanuit gemeentes of andere overheidsinstellingen.

Ten tweede kunnen de instanties waarmee mensen door het meemaken van belangrijke levensgebeurtenissen in aanraking komen, zoals de werkgever, gemeente en het ziekenhuis, sportparticipatie in elke levensfase stimuleren door te fungeren als doorgeefluik van specifieke informatie over een bepaald sportaanbod van sportaanbieders. Deze instanties zijn namelijk op de hoogte van de momenten waarop en de reden waarom mensen met hun in aanraking komen. Hierop kunnen ze inspelen door zeer gerichte informatie te geven, bijvoorbeeld over het aanbod van sporten dat past bij het leven van een persoon op het moment dat hij of zij met de instantie in aanraking komt. Zo komt de juiste informatie, op het juiste moment, terecht bij de juiste persoon. Zoals blijkt uit de rol van doorgeefluik, is het voor een goede, gerichte informatievoorziening uiterst belangrijk dat er door de beleidsmakers duidelijke communicatierichtlijnen worden opgesteld en er gezorgd wordt voor up-to-date informatie op maat. Daarvoor is een goede samenwerking tussen de instanties en sportaanbieders onontbeerlijk. In de praktijk kan een gemeente iemand die uit huis is gegaan en daarom een verhuizing komt melden bij het gemeentehuis van informatie worden voorzien over het gehele sportaanbod, zodat hij of zij weet welke sportmogelijkheden er zijn. Extra aandacht zou besteed kunnen worden aan sportvormen waarmee iemand veel sociale contacten kan opdoen, zodat hij of zij snel contacten kan opdoen in de nieuwe woonplaats. Mensen die hun eerste kind krijgen en daardoor in aanraking komen met het ziekenhuis en de gemeente, kunnen door deze instanties van informatie worden voorzien over sportbeoefening die past bij een leven met veel tijdsrestricties en de fysieke gesteldheid van de moeder na een bevalling.

5.3 Wetenschappelijke bijdrage

Ons onderzoek heeft het inzicht in mechanismen die van invloed zijn op sportparticipatie vergroot en levert daardoor extra kennis op over leefstijldifferentiatie en sociale segmentering in de Nederlandse samenleving. Deze wetenschappelijke bijdrage is mogelijk dankzij unieke levensloopgegevens uit de SportersMonitor 2010 van het Mulier Instituut en NOC*NSF, waarmee op een aantal vlakken vooruitgang geboekt kon worden ten opzichte van eerder onderzoek. Dit bracht in sommige gevallen echter wel complicaties met zich mee. Hieronder volgt een beschrijving van de vooruitgang en de complicaties die daarbij aan het licht kwamen.

5.3.1 Levensloopperspectief

Onderzoeken waarbij sportparticipatie onder de bevolking centraal staat, hebben zich veelal gericht op de vraag wie sport en wie niet. Voor de beantwoording van deze vraag beschikken de meeste onderzoeken over cross-sectionele data (Lunn, 2010). Het nadeel van het gebruik van cross-sectionele data is dat het niet mogelijk is om de causaliteit van verbanden te achterhalen. Zo kan bijvoorbeeld niet bepaald worden of mensen die minder gezond zijn (bijvoorbeeld mensen met een hogere 'Body Mass Index' [BMI]) daardoor minder sporten, of dat mensen die niet sporten daardoor minder gezond zijn (en bijvoorbeeld een hogere BMI krijgen). Sportdeelname heeft bij uitstek een dynamisch karakter. Mensen beoefenen in hun levensloop vaak verschillende sporten, starten en stoppen daarmee op verschillende momenten en soms pakken ze een sport later in hun leven weer op. Voorts kunnen mensen in hun leven op verschillende momenten deelnemen aan verschillende soorten sporten en kan de intensiteit en frequentie waarmee gesport wordt toe- of afnemen. Wanneer sportdeelname slechts op één tijdstip gemeten is, zoals bij de cross-sectionele data het geval is, blijft het bij een momentopname en wordt het dynamische proces onderbelicht.

Longitudinaal onderzoek naar sportparticipatie vond tot nu toe met name plaats aan de hand van paneldata. Een van de weinige uitzonderingen hierop is het onderzoek van Lunn (2010). De meeste bijdrages op het terrein van sportloopbanen hebben hierdoor te kampen met problemen die het gebruik van paneldata met zich meebrengt. Ten eerste is dat uitval en slijtage van de panelleden, waardoor een panel geleidelijk aan de oorspronkelijke populatie onvoldoende weerspiegelt. Ten tweede slijtage van het meetinstrument, waardoor sommige vragen niet meer passen bij een bepaald meetmoment. Tot slot paneleffecten, waardoor de validiteit van de meting afneemt (Lammers en Eisinga, 2006). Deze algemene problemen worden versterkt, doordat er in de onderzoeken op het terrein van sportloopbanen slechts gebruik gemaakt is van twee of drie meetmomenten, vaak verspreid over relatief lange periodes. In het onderzoek van Barnett et al. (2008) bijvoorbeeld vindt de eerste meting plaats in 1981 en vinden de follow-up metingen plaats in 1988 en tussen 2002 en 2004. Vanreusel et al. (1997) hebben de beschikking over 3 meetmomenten, over een periode van 22 jaar. Daar komt bij dat er weinig vragen worden gesteld over belangrijke levensgebeurtenissen die zich mogelijk in de periodes tussen de meetmomenten voorgedaan kunnen hebben. Hierdoor is het ondanks de longitudinale gegevens nog steeds erg lastig om gedetailleerde levenslopen in kaart te brengen.

In onze bijdrage kan sportparticipatie vanuit een levensloopperspectief bestudeerd worden aan de hand van longitudinaal onderzoek, door gebruik te maken van retrospectieve data uit de SportersMonitor 2010. De retrospectieve data, die afgelopen jaar voor het eerst werd verzameld door het Mulier Instituut en NOC*NSF, voorzien ons in gedetailleerde, doorlopende informatie over het leven van een individu, in het bijzonder op het gebied van sportparticipatie. Dit in tegenstelling tot paneldata, bestaande uit een serie van momentopnames van het leven van een individu. De gegevens stellen ons in staat om de gehele sportloopbaan van een individu te reconstrueren en deze te koppelen aan mogelijke determinanten van sportparticipatie, zoals belangrijke levensgebeurtenissen. Het is de eerste keer dat data van het Mulier Instituut en NOC*NSF op deze manier gebruikt wordt.

De retrospectieve methode kan ook nadelen met zich meebrengen. De methode leidt vaak tot een over- of onderschatting van de duur of frequentie van activiteiten en er worden regelmatig fouten gemaakt over de datering van gebeurtenissen (Niemi, 1993). Zo kan het ten eerste voorkomen dat een respondent zich schaamt over bepaalde activiteiten, waardoor hij of zij een antwoord geeft dat sociaal wenselijk is. Bij de gegevens over het meemaken van belangrijke gebeurtenissen verwachten we niet dat sociale wenselijkheid tot problemen leidt, aangezien het om zeer normale transities gaat, die (vrijwel) iedereen op een bepaald moment in zijn leven meemaakt. Wat betreft de gegevens over de sportloopbaan, verwachten we dat respondenten mogelijk sociaal wenselijke antwoorden kunnen geven als het gaat om de frequentie waarmee ze gesport hebben of sporten. Het is voor te stellen dat zij vaak sporten als sociaal wenselijker beschouwen dan soms sporten en daarom opgeven vaker te sporten dan dat ze in werkelijkheid doen. Dit kan in dit onderzoek hebben geleid tot een overschatting van de sportfrequentie. Wat betreft andere sportloopbaangegevens verwachten we geen problemen met sociale wenselijkheid, omdat we er op basis van algemeen geldende normen en waarden vanuit zijn gegaan dat er geen specifieke voorkeur bestaat voor bijvoorbeeld een bepaalde organisatievorm of startmotivatie.

Ten tweede worden activiteiten soms vroeger of juist later in de tijd geplaatst dan wanneer deze activiteit daadwerkelijk plaatsvond (ook wel ‘telescoping’ genoemd). Omdat de transities waar in dit onderzoek naar gevraagd wordt betrekking hebben op belangrijke levensgebeurtenissen, verwachten wij dat de respondenten zich betrekkelijk goed

kunnen herinneren in welk jaar zij ze meemaakten. Mocht een respondent er toch een jaar naast zitten, dan wordt dit opgevangen doordat we bij het meemaken van transities niet alleen de waarde '1' toegekend hebben in het jaar waarin de transities volgens de respondenten plaatsvinden, maar ook in het jaar dat daaraan vooraf gaat en het jaar dat daarna komt. Wat betreft het moment waarop iemand een bepaalde sport is gestart of gestopt, verwachten we dat 'telescoping' zich vaker voordoet. De kans dat iemand een verkeerde inschatting maakt van het jaar waarin hij of zij begonnen of gestopt is met een sport achten we namelijk groter, omdat deze gebeurtenissen minder ingrijpend zijn in het leven van een persoon. Wanneer starten of stoppen met een sport echter het gevolg is van het meemaken van een belangrijke levensgebeurtenis, zullen respondenten zich dit waarschijnlijk wel goed herinneren. Aangezien wij ons hierop hebben gefocust, verwachten we dat telescoping geen belangrijke invloed heeft gehad op onze onderzoeksresultaten.

Ten derde kan het voorkomen dat een respondent een activiteit in zijn geheel vergeten is of niet meer precies weet wanneer een bepaalde activiteit plaatsvond. Vertekeningen kunnen naast deze herinneringsproblemen ook ontstaan doordat respondenten zich laten beïnvloeden door ervaringen die men later in het leven heeft meegemaakt. Zulke 'memory effects' doen zich voornamelijk voor bij het meten van 'zachte' kenmerken, zoals gezondheid, zelfvertrouwen en motivaties (Kalmijn, 2008). We verwachten daarom dat deze effecten een minimale rol spelen bij vragen over de belangrijke levensgebeurtenissen en het starten en stoppen met een sport. Wel zou het kunnen voorkomen dat respondenten een sport slechts een hele korte periode beoefenen (bijvoorbeeld een paar maanden om de sport te proberen) en deze sport niet opgeven wanneer gevraagd wordt naar hun sportloopbaan, omdat ze de korte sportbeoefening niet het vermelden waard vinden. Dit zou kunnen hebben geleid tot een onderschatting van het aantal beoefende sporten en het aantal start- en stopmomenten. In ons onderzoek meten we één relatief zacht kenmerk aan de hand van de retrospectieve data, namelijk de motivatie van waaruit iemand startte met een sport. Per tien jaar dat een persoon een sport beoefende, kon echter ook worden aangegeven wat de motivatie was om door te gaan met het beoefenen van de sport. Hierdoor werd de kans op vertekening van de startmotivatie door latere motivaties om te sporten geminimaliseerd.

Voor vervolgonderzoek zou het interessant zijn om mensen gedurende de levensloop te volgen door ze jaarlijks te ondervragen over hun sportparticipatie en het meemaken van belangrijke levensgebeurtenissen. Hierdoor zou namelijk onderzocht kunnen worden of een uitgebreid paneldesign tot andere resultaten leidt op het gebied van veranderingen in sportparticipatie gedurende de levensloop dan een retrospectieve design, zoals dat nu werd gehanteerd.

5.3.2 Gebeurtenissenanalyse

Doordat onderzoek naar sportparticipatie tot nu toe voornamelijk gebaseerd is op cross-sectionele data, wordt er over het algemeen gekozen voor het uitvoeren van regressieanalyses (Lunn, 2010). Dit maakt het alleen mogelijk om te bepalen welke factoren invloed hebben op sportparticipatie van een individu op een bepaald moment. De retrospectieve data waarover wij de beschikking hebben maakt het mogelijk om de levensloop van individuen te reconstrueren aan de hand van een persoon-jaar bestand. Daaruit zijn vervolgens 'risk sets' gedestilleerd voor wellicht de meest belangrijke veranderingen op het gebied van sportparticipatie, namelijk starten en stoppen met sporten. Op deze 'risk sets' zijn vervolgens gebeurtenissenanalyses uitgevoerd, waardoor rekening is gehouden met het dynamische karakter van sportparticipatie, de causaliteit in grote mate is gewaarborgd en we inzicht hebben gekregen in welke mensen op welke

momenten in hun levensloop veranderingen in sportparticipatie doormaken en daardoor wel en niet profiteren van de positieve gevolgen en functies van sporten.

Bij het aanmaken van de 'risk sets' zijn we tegen het probleem aangelopen dat respondenten van maximaal tien sporten de loopbaan konden rapporteren. Hierdoor kan de sportloopbaan van respondenten die gedurende hun levensloop meer dan tien sporten hebben beoefend, niet in zijn geheel worden gereconstrueerd. Vanaf het jaar dat respondenten beginnen met het beoefenen van hun tiende sport, is namelijk onduidelijk of ze in de jaren daarna wel of niet gestart zijn met een of meerdere sporten. Respondenten waarbij dit vanaf hun achttiende levensjaar of in 25 levensjaren of meer het geval is, zijn daarom buiten beschouwing gelaten. In de andere gevallen komen de jaren nadat een respondent het maximum van tien sporten heeft bereikt in de 'risk sets' voor als jaren waarin hij of zij niet gestart is met sporten (terwijl dat in werkelijkheid dus wel het geval kan zijn geweest). Doordat slechts een klein aantal respondenten tien sporten in hun sportloopbaan heeft gerapporteerd, verwachten we dat dit niet tot een grote vertekening van resultaten heeft geleid. Echter, voor vervolgonderzoek zou het niet misstaan om respondenten de loopbaan te laten rapporteren van alle sporten die ze in hun leven beoefend hebben, ongeacht het aantal. Alleen op die manier kunnen sportloopbanen namelijk in zijn totaliteit en naar werkelijkheid worden gereconstrueerd.

5.3.3 Meer diepgang in onderzoek naar sportparticipatie

In voorgaande onderzoeken naar sportparticipatie wordt veelal genoeg genomen met informatie over sportparticipatie in het algemeen. Sport als vrijetijdsbesteding is echter zeer divers. Daarom zijn wij in dit onderzoek een stap verder gegaan, door sporten op te delen in verschillende theoretisch en maatschappelijk relevante categorieën. Dit was mogelijk doordat in de SportersMonitor 2010 niet alleen gevraagd is naar algemene dynamische informatie over sportparticipatie, zoals op welk moment iemand gestart of gestopt is met een sport, maar ook is doorgevraagd naar belangrijke details van de sportdeelname, zoals welke sport er werd beoefend, in welk verband de sportbeoefening plaatsvond, met welke frequentie er werd gesport en wat de achterliggende motivatie was om te starten met sporten. Dankzij deze unieke informatie hebben we inzicht gekregen in mechanismes die gedurende de levensloop van invloed zijn op starten en stoppen met sporten in het algemeen en op starten en stoppen met sporten in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties, vanuit verschillende soorten motivaties en met verschillende gezondheidseffecten.

Bij het analyseren van de kans om te starten met sporten in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties, vanuit verschillende soorten motivaties en met verschillende gezondheidseffecten, worden de verschillende categorieën als concurrenten van elkaar beschouwd, waardoor sprake is van 'competing risks' (Hachen, 1988). Wanneer iemand start met sporten, kan hij of zij namelijk keuzes maken. Wat betreft organisatievormen kan er bijvoorbeeld gekozen worden voor een competitief verenigingsverband, recreatief verenigingsverband, ander formeel verband of een informeel verband. Hierdoor kon worden onderzocht onder welke omstandigheden en op welke momenten respondenten de voorkeur gaven aan een bepaalde organisatievorm. In dit onderzoek is ervoor gekozen om de 'risk sets' voor stoppen met sporten te laten bestaan uit alle persoon-jaar combinaties waarin respondenten deelnamen aan minstens één sport. Hierdoor worden de categorieën van de verschillende indelingen ook bij het stoppen met sporten als 'competing risks' beschouwd en krijgen we per indeling (bijvoorbeeld met betrekking tot organisatievormen) inzicht in de kans om te stoppen met sporten in één van de categorieën (competitieve verenigingssport) versus de kans om te

stoppen met sporten in de andere categorieën (recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet stoppen met sporten). Echter, de kans om te stoppen met sporten in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties en met verschillende gezondheidseffecten hangt af van de mate waarin respectievelijk sporten in verschillende organisatievormen, met verschillende frequenties en met verschillende gezondheidseffecten beoefend worden. Zo loopt alleen iemand die sport in competitief verenigingsverband de kans om te stoppen met sporten in deze organisatievorm. Om hier beter rekening mee te kunnen houden, zouden in vervolgonderzoek de verschillende categorieën van een indeling van sporten wellicht geïsoleerd kunnen worden door per categorie een ‘risk set’ aan te maken waarin alleen de persoon-jaar combinaties zitten waarin een sport wordt beoefend die in de desbetreffende categorie valt. Zo zou bijvoorbeeld een ‘risk set’ van stoppen met sporten in competitief verenigingsverband kunnen worden aangemaakt, waarin alleen de jaren zitten waarin een respondent minstens één competitieve verenigingssport beoefent en dus daadwerkelijk de kans loopt om te stoppen met sporten in deze organisatievorm. Op die manier kan de zuivere kans om onder bepaalde omstandigheden en op een bepaald moment te stoppen met sporten in competitieve verenigingsverband worden geanalyseerd.

In dit onderzoek zijn kansen om te starten en stoppen met sporten geanalyseerd. Met de verschillende indelingen van sporten in een aantal categorieën was het ook mogelijk geweest om de kans op het maken van verschillende overgangen met betrekking tot sportparticipatie te onderzoeken. Zo had met behulp van de indeling van sporten in verschillende frequenties bijvoorbeeld onderzocht kunnen worden wat de kans is om onder bepaalde omstandigheden, op een bepaald moment, van vaak sporten over te gaan op soms sporten, of andersom. Met behulp van de indeling van sporten in verschillende organisatievormen had onder andere de kans om van competitieve verenigingssport over te stappen op recreatieve verenigingssport of sporten in informeel verband kunnen worden onderzocht. Hiermee kan op een andere wijze inzicht verkregen worden in veranderingen in sportparticipatie gedurende de levensloop en dus verdere theoretische vooruitgang worden geboekt. Gezien de breedte en diepgang van dit onderzoek en de tijd die beschikbaar was, is ervoor gekozen om deze invalshoek buiten beschouwing te laten. Het biedt dan ook een mooi aanknopingspunt voor vervolgonderzoek.

Een andere manier waarop theoretische vooruitgang geboekt kan worden is door dynamische gegevens te verzamelen over hulpbronnen en restricties, zoals de hoeveelheid vrije tijd, economische hulpbronnen en sociale hulpbronnen, en deze informatie mee te nemen in gebeurtenissenanalyses. Voor dit onderzoek beschikten we niet over zulke gegevens. Dit is nadelig voor ons onderzoek, omdat onze theoretische verwachtingen vaak gebaseerd zijn op een verandering in de hoeveelheid beschikbare hulpbronnen en ervaren restricties om te sporten bij het meemaken van een bepaalde transitie. Door hulpbronnen en restricties dynamisch mee te nemen in gebeurtenissenanalyses kan onderzocht worden in hoeverre de hoeveelheid hulpbronnen en restricties verandert bij het meemaken van transities en kan op directe wijze het effect ervan op sportparticipatie geanalyseerd worden. Hierdoor kunnen theoretische verwachtingen omtrent de invloed van belangrijke levensgebeurtenissen op sportparticipatie op een meer strikte wijze getoetst worden.

Een andere suggestie voor vervolgonderzoek waarmee theoretische vooruitgang te boeken is, is het meenemen van het netwerk van een persoon. Hiermee bedoelen we bijvoorbeeld kenmerken van de ouders, partner en eventueel familie en vrienden. Sportgedrag en stimulatie van ouders en partner blijkt uit onderzoek vaak een positief effect te hebben op sportparticipatie (Brown et al., 1989; Brukx et al., 2009; Lunn, 2010; Woolger & Power, 2000; Yang, Telama, &

Laakso, 1996). Door hier rekening mee te houden kan gekeken worden in welke mate het sportgedrag van de mensen in iemands omgeving effect heeft op sportparticipatie in het algemeen (hoofdeffecten) en op de invloed van het meemaken van belangrijke levensgebeurtenissen op sportparticipatie in het bijzonder (interactie-effecten). Het sportgedrag van ouders en partner dient hiervoor dynamisch meegenomen te worden, zodat de informatie gekoppeld kan worden aan de levensjaren van een persoon.

De laatste suggestie die wij hebben voor vervolgonderzoek betreft het verdisconteren van de gezondheidsloopbaan van een persoon. In ons onderzoek hebben we geen rekening kunnen houden met de gezondheidssituatie van een persoon in een bepaald levensjaar. Ongetwijfeld heeft de gezondheid invloed op het sportgedrag. Zo kan een blessure en overgewicht ervoor zorgen dat iemand respectievelijk stopt met een sport of start met een sport om af te vallen. In vervolgonderzoek kan hier rekening mee gehouden worden door op een dynamische wijze gegevens over de gezondheid van een persoon mee te nemen.

5.3.4 De invloed van het meemaken van belangrijke gebeurtenissen op sportparticipatie

Net als sportparticipatie zijn sommige andere persoonlijke karakteristieken dynamisch en niet statisch. Voorbeelden zijn iemands positie op de arbeidsmarkt, woonsituatie, huwelijkse staat en het aantal kinderen. Transities die veranderingen in dit soort karakteristieken weergeven, zoals gaan beginnen met werken, zelfstandig gaan wonen, gaan samenwonen of trouwen, het krijgen van het eerste kind, het uit huis gaan van kinderen en met pensioen gaan, vinden namelijk niet op een vast moment in iemands leven plaats. Doordat sportparticipatie vaak op basis van een momentopname of een serie momentopnames onderzocht wordt, kunnen persoonlijke karakteristieken alleen statisch of in zeer beperkte mate dynamisch worden meegenomen in modellen om sportparticipatie te verklaren en blijven transities vaak buiten beschouwing. Eerder onderzoek geeft echter wel aanleiding tot het onderzoeken van de invloed van deze transities op sportparticipatie (Seefeldt et al., 2002).

In dit onderzoek stellen we de invloed van belangrijke levensgebeurtenissen op sportparticipatie gedurende de levensloop centraal. De door ons gebruikte dataset bevat retrospectieve informatie over of en zo ja wanneer een individu begon met werken, zelfstandig ging wonen, ging samenwonen of trouwen, het eerste kind kreeg, te maken kreeg met het uit huis gaan van kinderen en wanneer iemand met pensioen ging. Aan de hand van deze informatie waren we in staat om deze transities te koppelen aan de gereconstrueerde sportloopbanen van ieder individu. Een kanttekening hierbij is dat er geen retrospectieve gegevens zijn verzameld van ‘nooit sporters’ (mensen die nooit of nooit regulier of periodiek intensief hebben gesport). Hierdoor ontbreekt bij deze mensen informatie over de momenten waarop ze transities hebben meegemaakt en hebben we deze groep buiten beschouwing moeten laten. Ondanks dat deze mensen geen sportloopbaan hebben, is het aan te bevelen om retrospectieve levensloopvragen in het vervolg aan alle respondenten voor te leggen.

De focus op belangrijke levensgebeurtenissen binnen het levensloopperspectief, dat in dit onderzoek naar sportparticipatie wordt gehanteerd, levert niet eerder verkregen kennis op over de invloed van het meemaken van transities op het starten dan wel het stoppen met sporten gedurende de levensloop. De overgang van de ene levensfase naar de volgende, ingeluid door het meemaken van belangrijke levensgebeurtenissen, blijkt tot duidelijke veranderingen in sportparticipatie te leiden. De betrokkenheid bij sport neemt af op het moment dat mensen gaan samenwonen of

trouwen en op het moment dat ze hun eerste kind krijgen. De betrokkenheid neemt toe op het moment dat kinderen uit huis gaan. Wanneer mensen beginnen met werken, zelfstandig gaan wonen en met pensioen gaan wisselen ze vaak van sport. Belangrijke levensgebeurtenissen hebben dus niet per definitie positieve of negatieve gevolgen voor de sportparticipatie van Nederlanders, maar de uitspraak in de titel van dit onderzoek: 'een nieuwe fase, een nieuwe sport' blijkt in veel gevallen van toepassing. Met deze nieuwe inzichten, de gegeven beleidsadviezen en de beschreven suggesties voor vervolgonderzoek hopen we een impuls te hebben gegeven aan onderzoek op het gebied van leefstijldifferentiatie en sociale segmentering waarbij sportparticipatie centraal staat en hopen we een nieuwe 'levensfase' te hebben ingeluid van sportparticipatie in Nederland, waarin zo veel mogelijk mensen zo lang mogelijk betrokken zijn bij sport en de positieve gevolgen en functies hiervan ervaren.

Literatuurlijst

- Ainsworth, B.E., Haskell, W.L., Leon, A.S., Jacobs, D.R., Montoye, H.J., Sallis, J.F. & Paffenbarger, R.S. (1993). Compendium of physical activities: classification by energy costs of human physical activities. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 25, 71-80.
- Alexandris, K., Tsorbatzoudis, C., & Grouios, G. (2002). Perceived constraints on recreational sport participation: Investigating their relationship with intrinsic motivation, extrinsic motivation and amotivation. *Journal of Leisure Research*, 34, 233-252.
- Allison, P. (1984). *Event history analysis: Regression for longitudinal event data*. Newbury Park, CA: Sage Publications.
- American College of Sports Medicine Position Stand. (1998). Exercise and physical activity for older adults. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 6, 992-1008.
- Baelen, H. van. (2003). *Moeder zorgt, vader werkt? Een onderzoek naar de veranderingen in de verdeling van het huishoudelijke werk tussen mannen en vrouwen bij de komst en aanwezigheid van kind(eren)*. Eindverhandeling voor het behalen van de graad van Licentiaat Sociologie, Vrije Universiteit Brussel, 107.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall
- Barnett, T.A., Gauvin, L., Craig, C.L., & Katzmarzyk, P.T. (2008). Distinct trajectories of leisure time physical activity and predictors of trajectory class membership: A 22 year cohort study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 5, 57-65.
- Batty, G. (2002). Physical activity and coronary heart disease in older adults. *European Journal of Public Health*, 12(3), 171-176.
- Berg, E. van den, & Tiessen-Raaphorst, A. (2010). Samen spelen, samen delen: Informele groepen in de sport. In E. van den Berg, J. de Hart, & P. van Houwelingen (eds.), *Informele groepen. Verkenningen van nieuwe bronnen van sociale cohesie*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Bergstrom, A., Pisani, P., Tenet, V., Wolk, A., & Adami, H. (2001). Overweight as an avoidable cause of cancer in Europe. *International Journal of Cancer* 91, 421-30.
- Biddle, S., Sallis, J., Cavill, N. (eds.) (1998). *Young and active? Policy framework for young people and health-enhancing physical activity*. London: Health Education Authority.
- Bird, C., E. (1997). Gender differences in the social and economic burdens of parenting and psychological distress. *Journal of Marriage and the Family*, 59, 809-823.
- Bois-Reymond, M. du, Peters, E.W., Ravesloot, J., & Guit, H. (1994). *Keuzeprocessen van jongeren: Een longitudinale studie naar veranderingen in de jeugdfase en de rol van ouders*. 's-Gravenhage: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Bottenburg, M. van (2001). *Global games*. Illinois: University of Illinois Press.
- Bourdieu, P. (1978). Sport and social class. *Social Science Information* 17 (6), 819-840.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction. A social critique of the judgement of taste*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital. In J. Richardson (eds.) *Handbook of theory and research for the sociology of education* (p.241-258). New York, NY, Verenigde Staten: Greenwood.

- Branca, F. (1999). Physical activity, diet and skeletal health. *Public Health Nutrition* 2, 391–396.
- Breedveld, K., G. Molleman, F. Smits en N. Reijgersberg (2010). *Kennisagenda sport 2011-2016*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut / Bureau Maat.
- Breedveld, K., & Tiessen-Raaphorst, A. (2006). *Rapportage sport 2006*. Den Haag: Sociaal en Cultureel planbureau.
- Breedveld, K., Kamphuis, C., & Tiessen-Raaphorst, A. (2008). *Rapportage sport 2008*. Den Haag / 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.
- Broeck, A. van den, Vansteenkiste, M., Witte, H. de, Lens, W., & Andriessen, M. (2009). De zelf-determinatie theorie: Kwalitatief goed motiveren op de werkvloer. *Gedrag & Organisatie*, 22, 316-335.
- Broek, A. van den, Haan, J. de, Tiessen-Raaphorst, A., Schols, M., & Verbeek, D. (2010). Verschillen in vrijetijdsbesteding. In A. van den Broek, R. Bronneman-Helmers, & V. Veldheer (Eds.), *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland* (p. 359-383). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Brown, B. (1983). Factors influencing the process of withdrawal by female adolescents from the role of competitive age group swimmer. *Sociology of Sport Journal* 2 (2), 111-129.
- Brown, B.A., Frankel, B.G., & Fennel, M.P. (1989). Hugs or Shrugs: Parental and Peer Influence on Continuity of Involvement in Sport by Female Adolescents. *Sex roles: a journal of research* 20 (7/8), 397-413.
- Brukx, D., Need, A., & Ultee, W.C. (2009). *Hoe ver valt de appel van welke boom? De overdracht door moeders en vaders op dochters en zoons van de beoefening van met naam en toenaam genoemde sporten en van sport in het algemeen in Nederland tussen 1983 en 1999*. Bewerking Scriptie. Radboud Universiteit Nijmegen.
- Deci, E. L. (1971). Effects of externally mediated rewards on intrinsic motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 18, 105- 115.
- Dool, R. van den, Elling, A., & Hoekman, R. (2009). *SportersMonitor 2008. Een beschrijving van actuele sportissues*. Den Bosch / Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut / Arko Sports Media,
- Duquin, M.E. (1978). The androgynous advantage. In C. A. Oglesby (Ed.), *Women and sport: from myth to reality*. Philadelphia, Pennsylvania: Lea & Febiger.
- Elling, A. (2011). Geen zin in sport. In A. Elling, & F. Kemper (Eds.) *Het kost veel tijd en je wordt er moe van: Verklaringen voor sportdeelname en inzichten in de leefwereld van niet-sporters*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Elling, A., & Dool, R., van den. (2010). *Niet-sporters: Achtergronden en opvattingen: aanvullende rapportage SportersMonitor 2008*. 's Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Elling, A. (2007). *Het voordeel van thuis spelen: Sociale betekenissen en in- en uitsluitingsmechanismen in sportloophanen*. 's Hertogenbosch/Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut/Arko Sports Media.
- Elovainio M., Kivimäki, M. & Forma, P. (2005). Job demands and job control as correlates of early retirement thoughts in Finnish social and health care employees. *Work and Stress* 19, 84-92.
- Ester, P., Muffels, R., & Schippers, J. (2006). Levensloop, vrijekeuzebiografie en arbeidsmarkttransities. In P. Ester, R. Muffels, & J. Schippers (Eds.) *Dynamiek en levensloop. De arbeidsmarkt in transitie*. Assen: Koninklijke Van Gorcum.
- Exel, N. van, Graaf, G. de, & Brouwer, W. (2005). *Beelden van eigen gezondheid onder jongeren*. Rotterdam: Erasmus MC/ Institute for Medical Technology Assessment.

- Farrell, L., & Shields, M.A. (2002). Investigating the economic and demographic determinants of sporting participation in England. *Journal of the Royal Statistical Society: series A* 165 (2), 335-348.
- Fine, G. (1996). *Kitchens: The Culture of Restaurant Work*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Ganzeboom, H. (1988). *Leefstijlen in Nederland: Een verkennende studie*. Rijswijk: Sociaal Cultureel Planbureau.
- Ganzeboom, H., & Ultee, W. (1996). *De sociale segmentatie van Nederland in 2015*. Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Gershuny, J., & Sullivan, O. (1998). The Sociological Uses of Time-use Diary Analysis, *European Sociological Review*, 14 (1), 69-86.
- Gils, W. S. van. (2007). *Full-time working couples in the Netherlands: Causes and consequences*. Wageningen : Ponsen & Looijen
- Glenn, N. D. (1980). Values, attitudes and believes. In O. G. Brim Jr., & J. Kagan (eds.), *Constancy and change in human development* (p. 596-639). Cambridge, Engeland: Harvard University Press.
- Glorieux, I., Koelet, S., & Moens, M. (2001), Vlaanderen in tienduizend en tachtig minuten: een tijdsbudget-onderzoek. In: Vlaanderen gepeild! De Vlaamse overheid en burgeronderzoek 2001, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap: 157-184.
- Haan, J. de. (2010). Transities in de levensloop als context voor sport. In A. Tiessen-Raaphorst, D. Verbeek, J. de Haan, & K. Breedveld, (Eds.). *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010*. Den Haag / 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.
- Hachen, D.S. (1988). The Competing Risks Model: A Method for Analyzing Processes with Multiple Types of Events. *Sociological Methods & Research* 1988, 17 (1), 21-54.
- Hansen, H. (1978). Responsibility for the "drop-out" rate. *The International Swimmer* 15, 19-21.
- Hildebrandt, V., Chorus, A. & Tiessen-Raaphorst, A. (2010). Volwassenen: sport, bewegen en werk. In A. Tiessen-Raaphorst, D. Verbeek, J. de Haan, & K. Breedveld, (Eds.). *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010*. Den Haag / 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.
- Hills, P., & Argyle, M. (1998). Positive moods derived from leisure and their relationship to happiness and personality. *Personality and Individual Differences*, 25, 523-535.
- Hills, P., Argyle, M., & Reeves, R. (2000). Individual differences in leisure satisfactions: an investigation of four theories of leisure motivation. *Personality and Individual Differences*, 28 (4), 763-779.
- Jabaaij, L., Timmermans, A., Dekker, J., Bakker, D., de, Schellevis, F. (2006). Jonge kinderen? Zorggebruik van de ouders is hoger dan van leeftijdsgenoten, www.nivel.nl, geraadpleegd op 10 mei 2011.
- Jeon, C., Lokken, R., Hu, F., & Dam, R. van. (2007). Physical activity of moderate intensity and risk of type 2 diabetes: A systematic review. *Diabetes Care* 30 (3), 744-752.
- Jettinghof, K. & Peter G.W. Smulders, P.G.W. (2008). Wie kan en wil doorwerken. *Tijdschrift voor arbeidsmarktvraagstukken* 24 (1), 88-100.
- Kalmijn, M. (2008). De toegenomen aandacht voor dynamiek in de sociale wetenschappen en het tekort aan panelsurveys. In M. Mol, H.J. Dirven, & R. van der Bie, (Eds.), *Dynamiek in de sociale statistiek: nieuwe cijfers over de sociaal-economische levensloop* (p. 23-35). Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

- Kamphuis, C., & Dool, R. van den. (2008). Sportdeelname. In K. Breedveld, C. Kamphuis, & A. Tiessen-Raaphorst, (Eds.), *Rapportage sport 2008* (p. 74-101). Den Haag/'s-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut.
- Kelly, J.R. (1993). *Activity and aging: staying involved in later life*. Newbury Park: Sage.
- Kemper, H.C.G., Ooijendijk, W.T.M. & Stiggelbout, M. (2000). Consensus over de Nederlandse norm voor gezond bewegen. *Tijdschrift voor gezondheidswetenschappen* 78 (3), 180-183.
- Knoppers, A. (2006). *Wat brengt sport teweeg?* Zeist: Jan Luiting.
- Knulst, W. (1989). *Van vaudeville tot video. Een empirisch-theoretische studie naar verschuivingen in het uitgaan en het gebruik van media sinds de jaren vijftig*. Rijswijk: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Kraaykamp, G. (1996). Ontwikkelingen in de sociale segmentering van vrijetijdsbesteding. Toenemende exclusiviteit of evenredige participatie? In H. Ganzeboom, & W. C. Ultee, (Eds.) *De sociale segmentatie van Nederland in 2015* (p. 171-203). Den Haag: Sdu Uitgevers.
- Kraaykamp, G., Gils, W. van, & Lippe, T. van der. (2009). Working status and leisure. An analysis of the trade-off between solitary and social time. *Time & Society* 18 (2-3), 264-283.
- Kuh, .D. J. L., & Cooper, C. (1992). Physical activity at 36 years: patterns and childhood predictors in a longitudinal study. *Journal of Epidemiology & Community Health* 46, 114-119.
- Lammers, J., & Eisinga, R. (2006). Panelonderzoek. In F. Wester, K. Renckstorf, & P. Scheepers. (Eds.) *Onderzoekstypen in de communicatiewetenschap* (p. 295-318). Alphen aan de Rijn: Kluwer.
- Lammers, J., Pelzer, B., Hendrickx, J. & Eisinga, R. (2007). *Categorische data analyse met SPSS. Inleiding in loglineaire analysetechnieken*. Assen: Van Gorcum.
- Lefevre, J., Philippaerts, R. M., Delvaux, K., Thomis, M., Vanreusel, B., Eynde, B. Vanden, Claessens, A. L., Lysens, R., Renson, R., & Beunen, G. (2000). Daily physical activity and physical fitness from adolescence to adulthood: a longitudinal study. *American Journal of Human Biology* 12, 487-497.
- Liefbroer, A., & Dykstra, P. (2000). *Levenslopen in verandering: Een studie naar ontwikkelingen in de levenslopen van Nederlanders geboren tussen 1900 en 1970*. Den Haag: Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.
- Lunn, P. D., (2010). The sports and exercise life-course - A survival analysis of recall data from Ireland. *Social Science & Medicine* 70, 711-719.
- Meulen, R. van der. (2000). *Een leven lang in beweging. Een dynamisch sociologisch onderzoek naar drop-out in de sport*. Doctoraalscriptie sociologie. Nijmegen: Radboud Universiteit.
- Minnen, J., & Glorieux, I. (2004), Kinderen maken het verschil: over de invloed van kinderen op het tijdsbestedingspatroon van ouders, *Tijdschrift van de gezinsbond-studiedienst*, 33 (1), 2-10.
- MINTEL. (2000). *Family Leisure Trends*. London: MINTEL.
- Monninkhof, E. M., Elias, S. G., Vlems, F. A., Tweel, I. van der, Schuit, A. J., Voskuil, D. W., & Leeuwen, F. E. van. (2007). Physical activity and breast cancer: a systematic review. *Epidemiology* 18 (1), 137-157.
- NOC*NSF. (2007). *Sport groeit! Sportagenda 2012*. Arnhem: NOC*NSF.
- NOC*NSF. (2009a). *Olympisch plan 2028. Heel Nederland naar olympisch niveau; Plan van aanpak op hoofdlijnen*. Arnhem: NOC*NSF.

- NOC*NSF (2009b). Proeftuinen nieuwe sportmogelijkheden, www.noc-nsf.nl, geraadpleegd op 10 mei 2011.
- Nomaguchi, K. M., & Bianchi, S. M. (2004) Exercise Time: Gender Differences in the Effects of Marriage, Parenthood, and Employment. *Journal of Marriage and Family* 66 (2), 413–30.
- Orlick, T. (1974). The athletic drop-out: A high price for inefficiency. *CAHPER Journal* 41 (21), 24-27.
- Pate, R. R., Pratt, M., Blair, S. N., Haskell, W. L., Macera, C. A., Bouchard, C., Buchner, D., Ettinger, W., Heath, G. W., King, A. C., Kriska, A., Leon, A. S., Marcus, B. H., Morris, J., Paffenbarger, R. S., Patrick, K., Pollock, M. L., Rippe, J. M., Sallis, J., Wilmore, J. H. (1995). Physical activity and public health: A recommendation from the centers for disease control and prevention and the American College of Sports Medicine. *JAMA* 273 (5), 402-407.
- Pooley, J. (1981). *Drop-outs from sport: A case study of boys' age group soccer in Halifax, Nova Scotia*. Paper gepresenteerd op de "American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance National Convention", Boston, Massachusetts.
- Putnam, R. (1995). Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of democracy*, 6 (1), 65-78.
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York: Simon & Schuster.
- Raitakari, O. T., Porkka, K. V. K., Taimela, S., Telama, R., Rasanen, L., & Viikari, J. S. A. (1994). Effects of persistent physical activity and inactivity on coronary risk factors in children and young adults: The cardiovascular risk in young Finns study. *American Journal of Epidemiology* 140, 195-205.
- Rijsdorp, K. (1966). *Sport als jong-menselijke activiteit*. Utrecht: Stichting Jan Luiting Fonds.
- Roberts, G., & Kleiber, D. (1982). *The importance of perceived ability in the developing child's participation of recreation and sport*. Paper gepresenteerd op het "Symposium on Leisure Research, National Recreation and Parks Association Annual Meeting", Louisville, Kentucky.
- RMO. (2002). *Levensloop als perspectief: kanttekeningen bij de Verkenning Levensloop – beleidsopties voor leren, werken, zorgen en wonen* (advies 20). Den Haag: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions, *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Sallis, J.F. (1994). Physical activity guidelines for adolescents. *Pediatric Exercise Science (Special Issue)* 6 (4), 299-463.
- Scheerder, J., Thomis, M., Vanreusel, B., Lefevre, J. Renson, R., Eynde, B. Vanden, & Beunen, G. P. (2006). Sports participation among females from adolescence to adulthood. A longitudinal Study. *International Review for the Sociology of Sport*, 41 (3), 413-430.
- Scheerder, J., Vanreusel, B. (2011). Een leven lang sporten? Longitudinaal onderzoek naar sport(in)activiteit. In A. Eling, & F. Kemper (Eds.) *Het kost veel tijd en je wordt er moe van: Verklaringen voor sportdeelname en inzichten in de leefwereld van niet-sporters*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Scheerder, J., Vanreusel, B., Taks, M., & Renson, R. (2002). Social sports stratification in Flanders 1969-1999. Intergenerational reproduction of social inequalities? *International Review for the Sociology of Sport*, 37 (2), 219-245.
- Scheerder, J., Vanreusel, B., & Taks, M. (2005). Stratification patterns of active sport involvement. Social change and persistence, *International Review for the Sociology of Sport*, 40 (2), 139-162.
- Schor, J.B. (1991) *The overworked American: The unexpected decline of leisure*. New York: HarperCollins.

- Seefeldt, V., Malina, R. M., & Clark, M. A. (2002). Factors Affecting Levels of Physical Activity in Adults. *Sports Medicine*, 32 (3), 143-168.
- Southerton, D. (2003). Squeezing time: Allocating practices, coordinating networks and scheduling society, *Time & Society* 12 (1), 5-25.
- Southerton, D. (2006). Analysing the Temporal Organization of Daily Life: Social Constraints, Practices and their Allocation. *Sociology*, 40 (3), 435-454.
- Stamm, H., & Lamprecht, M. (2005). Structural and cultural factors influencing physical activity in Switzerland. *Journal of Public Health* 13 (4), 203-211.
- Stempel, C. (2005). Adult participation sports as cultural capital. A test of Bourdieu's theory of the field of sports. *International Review for the Sociology of Sport* 40 (4), 411-432.
- Stempel, C. (2006). Gender, social class and the sporting capital-economic capital nexus. *Sociology of Sport Journal* 23, 273-292.
- Stuij, M., Wisse, E., Mossel, G. van, Lucassen, J., & Dool, R. van den. (2010). *School, Bewegen en Sport*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.
- Szalai, S. (1973). *The Use Of Time: Daily Activities of Urban and Suburban Populations in Twelve Countries*. The Hague: Mouton.
- Tardon, A., Lee, W., Delgado-Rodriguez, M., Dosemeci, M., Albanes, D., Hoover, R., & Blair, A. (2005). Leisure-time physical activity and lung cancer: a meta-analysis. *Cancer Causes Control* 16, 389-397.
- Telama, R., Yang, X., Laakso, L., & Viikari, J. (1997). Physical activity in childhood and adolescence as predictors of physical activity in young adulthood. *American Journal of Preventive Medicine* 13, 317-323.
- Telama, R., Leskinen, E., & Yang, X. (1996). Stability of habitual physical activity and sport participation: A longitudinal tracking study. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports* 6, 371-8.
- Tiessen-Raaphorst, A. (2010). Sportdeelname. In A. Tiessen-Raaphorst, D. Verbeek, J. de Haan, & K. Breedveld, (Eds.). *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010*. Den Haag / 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.
- Tiessen-Raaphorst, A., & Haan, J. de. (2010). Een leven lang betrokken bij sport. In A. Tiessen-Raaphorst, D. Verbeek, J. de Haan, & K. Breedveld, (Eds.). *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010*. Den Haag / 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.
- Tiessen-Raaphorst, A., Verbeek, D., Haan, J. de, & Breedveld, K. (2010). *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010*. Den Haag / 's-Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.
- Ultee, W. C., Arts, W. A., & Flap, H. D. (2003). *Sociologie. Vragen, Uitspraken, Bevindingen*. Groningen: Martinus Nijhoff.
- Vanreusel, B., Renson, R., & Beunen, G. (1993). Involvement in physical activity from youth to adulthood: A longitudinal analysis. In A. L. Claessens, J. Lefevre, & B. vanden Eynde (Eds.) *World-wide variation in physical fitness*. Leuven: Institute of Physical Education, Katholic University of Leuven, 187-95.
- Vanreusel, B., Renson, R., & Beunen, G. (1997). A longitudinal study of youth sport participation and adherence to sport in adulthood. *International Review for the Sociology of Sport* 32, 373-87.

- Veldhoven, N.H.M.J. van, & Smink, K. (2009). *Rapportage ledentalen NOC*NSF 2008*. Leiden: TNO.
- VWS. (2005). *Tijd voor sport*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- VWS. (2005). *Tijd voor sport: Bewegen, meedoen, presteren*. Den Haag: Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- VWS. (2007a). *Impuls brede scholen, sport en cultuur*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- VWS. (2007b). *De kracht van sport*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- VWS/OCW. (2008). *Beleidskader sport, bewegen en onderwijs*. Den Haag: ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.
- Wendel-Vos, G. C., Schuit, A. J., Feskens, E. J., Boshuizen, H. C., Verschuren, W. M., Saris, W. H., & Kromhout, D. (2004). Physical activity and stroke. A meta-analysis of observational data. *International Journal of Epidemiology*, 33 (4), 787–798.
- Woolger, C., & Power, T. G. (2000). Parenting and children's intrinsic motivation in age group swimming. *Journal of Applied Developmental Psychology* 21, 595-607.
- Yang, X., (1997). *A multidisciplinary analysis of physical activity, sport participation and dropping out among young Finns: A 12-year follow-up study*. Proefschrift in sport pedagogie. Jyväskylä, Finland: University of Jyväskylä.
- Yang, X., Telama, R., & Laakso, L. (1996). Parents' physical activity, socioeconomic status and education as predictors of physical activity and sport among children and youths. *International Review for the Sociology of Sport* 31, 273-289.
- Yang, X., Telama, R., Leino, M., & Viikari, J. (1999). Factors explaining the physical activity of young adults: the importance of early socialization. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports* 9, 120-127.

Bijlagen

Bijlage A. Definitieve vragenlijst SportersMonitor 2010

Versie, 11 oktober 2010

Start veldwerk: 12 oktober 2010

Methode: Internetpanel van GfK Panel Services (5-80 jaar)

Screening: Algemene screening gehele panel (ongeveer 20.000 deelnemers binnen 10.000 gezinnen) op sportdeelname (via RSO toonblad), plus vervolg onderzoek onder netto steekproef van 4000. Voor 2010 geen afname Screeningsdata door Mulier Instituut.

Achtergrond-
Variabelen:

Leeftijd
Geslacht
Postcode
Huishoudpositie (inwonend, alleen, samen, samen en kind(eren), alleen en kind(eren)
Opleiding (nu gevolgd of hoogst voltooide en opleiding ouders)
Werkzaamheid (bij partner, ook werkzaamheid partner)
Maandinkomen
Etniciteit
Lengte
Gewicht
Seksuele voorkeur
Deelname aan SportersMonitor 2008 (koppelnummer zodat bekend is wie deelnam)

Duur: 20 minuten maximaal per respondent

Volwassenen: **Volwassenrouting** aan deelnemers van 15-80 jaar, versie 'u'.

Kinderen: **Kinderrouting** deelnemers 6 tot 14 jaar, versie 'uw kind' (zie blokmarkering **u**), steekproef van de kinderen: ouders vullen de vragen voor hun kind in
Alle spatie u spatie kan vervangen worden door spatie uw kind spatie, uitzonderingen zijn bij de vragen beschreven.

Weging: conform onderzoek 2008 (SportersMonitor)

Algemeen: <...xxx.> invullen antwoord op een eerdere vraag/informatie

Vragenlijst 15 plus respondenten

A RSO-vraagblok (6-80 jaar)

B Actieve leefstijl (6-80 jaar)

C Sportloopbanen (6-80 jaar)

D Leden sportverenigingen (6-80 jaar)

E Sport en homoseksualiteit (**15**-80 jaar) **splithalf** (helpt resp. blok E, rest F)

F Vrijwilligerswerk, stellingen en overige (6-80 jaar) **splithalf** (behalve F5 en 6)

Blok E en F lopen parallel, een respondent krijgt (random) het ene of het andere blok. Een uitzondering zijn de vragen F5 en F6.

Ondervraagde groepen:

- a. Niet sporters
- b. Weinig sporters (personen die bij A2 aangeven 1 t/m 11 keer per jaar te sporten)
- c. Sporters

A RSO-vraagblok

De volgende vragen gaan over sportbeoefening. Het gaat om activiteiten die **u** in de afgelopen twaalf maanden heeft verricht volgens gebruiken of regels uit de sportwereld. U moet dus denken aan bijvoorbeeld badminton, fitness, toerfietsen en schaken, maar niet aan tuinieren, puzzelen of fietsen naar de bakker. Sporten die **u** tijdens de vakanties heeft beoefend, tellen wel mee; sporten tijdens lessen lichamelijke opvoeding op school niet.

1. Welke sport of sporten heeft **u** in de afgelopen twaalf maanden beoefend?

[Bij enkele sporten doorvragen naar specifieke discipline: fitness, bergklimsport, schaatsen, voetbal, volleybal, wielrennen] U heeft aangegeven in de afgelopen twaalf maanden << sport >> beoefend te hebben. Welke specifieke discipline(s) heeft **u** beoefend?

1	aerobics/steps/spinning (groepslessen op muziek)	27	roeien
2	atletiek	28	schaatsen [lange baan/kunstschaatsen /ijshockey]
3	badminton	29	schaken
4	basketbal	30	schietsport
5	biljart/poolbiljart/snooker	31	skeeleren/skaten
6	bowling	32	skiën/langlaufen/snowboarden
7	bridge	33	squash
8	dammen	34	tafeltennis
9	danssport	35	tennis
10	darts	36	vecht- en verdedigingssporten (excl. judo)
11	duiksport	37	voetbal [veld/zaal (futsal)]
12	fitness [cardio/kracht]	38	volleybal [zaalvolleybal/beachvolleybal]
13	golf	39	wandelsport
14	gymnastiek/turnen	40	waterpolo
15	handbal	41	wielrennen/toerfietsen [wielrennen/mountainbiken/toerfietsen]
16	hardlopen/joggen/trimmen	42	zeilen/surfen
17	hockey	43	zwemsport (excl. waterpolo)
18	honkbal/softbal	44	andere sport, namelijk:
.....
19	jeu de boules	45	Geen sport → Ga door met blok B
20	judo		
21	kano		
22	(berg)klimsport [indoor/outdoor]		
23	korfbal		
24	midgetgolf		
25	motorsport		
26	paardensport		

2. Hoeveel keer heeft **u** in de afgelopen twaalf maanden in totaal gesport?

Indien u het niet precies weet, geeft u dan een zo nauwkeurig mogelijke schatting.
..... keer (Programmeren → maximum is 999)

3. Hieronder staan de sporten die **u** de afgelopen 12 maanden heeft beoefend. Welke drie sporten heeft **u** in de afgelopen twaalf maanden het meest beoefend.

Vul drie sporten in

Programmeurs: laat de bij vraag 1 aangekruiste antwoorden zien.

Programmeurs: vraag 4-7 voor maximaal drie sporten (de sportnamen in antwoorden teruglaten komen).

4. Hoeveel keer heeft u de volgende <...indien 2 of meer: sporten; indien 1: sport..> in de afgelopen twaalf maanden beoefend?

..... keer (Programmeren → antwoord per sport kan niet hoger zijn dan frequentie A2)

5. Beoefende u de volgende <...indien 2 of meer: sporten; indien 1: sport..> in de afgelopen twaalf maanden... Meer antwoorden mogelijk.

als lid van een sportvereniging

15 jaar of ouder: als rechtstreeks lid van een sportbond

als abonnee/lid/cursist van een fitnesscentrum of andere commerciële sportaanbieder

via school (naschoolse sport)

15 jaar of ouder: in het kader van bedrijfssport

via het sociaal-cultureel werk, sportbuurtwerk of welzijnswerk

tijdens een georganiseerde sportvakantie

als deelnemer aan een georganiseerd sportevenement

in groepsverband, georganiseerd door <...uzelf/u zelf, uw kind..>, familie, vrienden en/of kennissen alleen, ongeorganiseerd

15 jaar of ouder: Bij een zorginstelling

anders, namelijk

6. Heeft u voor de volgende <...indien 2 of meer: sporten; indien 1: sport..> in de afgelopen twaalf maanden deelgenomen aan... Meer antwoorden mogelijk.

lessen/cursussen

trainingen

competitie [Doorvragen: 'Op welk niveau speelt u: lokaal/regionaal/landelijk']

toernooien/sportevenementen

geen van bovenstaande

7. Waar heeft u de volgende <...indien 2 of meer: sporten; indien 1: sport..> in de afgelopen twaalf maanden beoefend? En was dit binnen uw eigen gemeente en/of elders? Meer antwoorden mogelijk.

	Eigen gemeente	elders
Officiële binnensportaccommodatie	☐	☐
zoals sporthal, gymnastieklokaal, fitnesscentrum/sportschool, overdekt of combi-zwembad, ijshal/ijsbaan (binnen), tennisbaan (binnen), klimhal, karthal etc.		
Officiële buitensportaccommodatie	☐	☐
zoals voetbalveld, hockeyveld, tennisbaan (buiten), openluchtzwembad, ijsbaan (buiten/halfoverdekt), manege, golfbaan etc.		
Niet officiële sportaccommodatie	☐	☐
Zoals buurthuis, wijkcentrum, café		
Sportvoorziening in de openbare ruimte	☐	☐
zoals halfpipe, basketbalpleintje, trapveldje/voetbalkooi (met goals) etc.		
Andersoortige voorziening	☐	☐
zoals park, bos, bergen, strand, meer, openbare weg, huis/tuin etc.		

B Actieve Leefstijl, Bewegen en Gezondheid (Squash en Obin)

De volgende vraag gaat over lichaamsbeweging, zoals wandelen of fietsen, tuinieren, sporten, en andere lichaamsbeweging op school/werk, in het huishouden of in <...15-80 jaar: uw vrije tijd/6-14 jaar: in de vrije tijd van uw kind...>. Het gaat om alle lichaamsbeweging die tenminste even inspannend is als stevig doorlopen of fietsen.

1. **Hoeveel dagen per week heeft u tenminste <...15-80 jaar: 30/6-14 jaar: 60...> minuten per dag zulke lichaamsbeweging?** Het gaat om het gemiddeld aantal dagen van een normale week in de afgelopen maand.

.... Aantal dagen per week

De volgende vraag gaat over inspannende lichaamsbeweging, waarvan u merkbaar sneller gaat ademen en lang genoeg duurt om bezweet te raken, zoals sporten en andere inspannende activiteiten op school/werk, in het huishouden of in <...15-80 jaar: uw vrije tijd/6-14 jaar: in de vrije tijd van uw kind...>.

2. **Hoe vaak per week beoefent u inspannende sporten of zware lichamelijke activiteiten die lang genoeg duren om bezweet te raken?** Het gaat om inspannende lichaamsbeweging die tenminste 20 minuten per keer duurt. Neem in uw gedachten een normale week in de afgelopen maand.

.... Aantal keer per week

- 3a. **Neem in uw gedachten een normale week in de afgelopen maanden. Wilt u aangeven hoeveel dagen per week u de onderstaande activiteiten verrichtte en hoeveel tijd u daar gemiddeld op zo'n dag mee bezig was?**

	Aantal dagen per week niet van toepassing	Gemiddelde tijd per dag	
Woon/werkverkeer			
Lopen van/naar werk of school	0-7	... uur	... min
Fietsen van/naar werk of school	0-7	... uur	... min
Huishoudelijke activiteiten			
Licht en matig inspannend werk (zoals koken, afwassen, strijken etc).	0-7	... uur	... min
Zwaar inspannend werk (zoals vloeren schrobben, met zware boodschappen lopen)	0-7	... uur	... min
Vrije tijd			
Wandelen	0-7	... uur	... min
Fietsen	0-7	... uur	... min
15-80 jaar: Tuinieren /6-14 jaar: Buiten spelen	0-7	... uur	... min
15-80 jaar: Klussen/doe-het-zelfen	0-7	... uur	... min
Sport	0-7	... uur	... min

Selectie 15-80 jaar:

3b. Hoeveel dagen per week verrichtte u de onderstaande activiteiten en hoeveel uur per week was u daar gemiddeld mee bezig was?

Lichamelijke activiteit op werk of school

	Aantal dagen per week	Aantal uren per week
Licht en matig inspannend werk	0-7	... uur
Zwaar inspannend werk (lopend werk of werk waarbij regelmatig zware dingen moeten worden opgetild)	0-7	... uur

4. Hoe zou u over het algemeen <...15-80 jaar: uw gezondheid/6-14 jaar: de gezondheid van uw kind...> noemen?

Uitstekend
Zeer goed
Goed
Matig
Slecht

5. Heeft u last van een langdurige aandoening of handicap?

Ja
Nee

Indien langdurige aandoening of handicap:

6. In welke mate wordt u door deze langdurige aandoening of handicap belemmerd bij het sporten en bewegen?

Sterk belemmerd
Licht belemmerd
Niet belemmerd

7. Wat is <...15-80 jaar: uw lichaamslengte/ 6-14 jaar: de lichaamslengte van uw kind...> (zonder schoenen) in centimeters?

..... centimeter

8. Wat is <...15-80 jaar: uw lichaamsgewicht / 6-14 jaar: het lichaamsgewicht van uw kind...> (zonder kleren) in kilogrammen? 15-80 jaar: Indien u zwanger bent, hier graag uw gewicht van vóór de zwangerschap invullen.

..... kilogram

9. Rookt u (wel eens)?

Ja
Nee, maar vroeger wel
Nee, ik heb nooit gerookt

10. Hoeveel glazen alcohol drinkt u gewoonlijk per week? glazen

11. Op hoeveel dagen per week eet of drinkt u de volgende producten? Denk hierbij aan het afgelopen jaar. S.v.p. één antwoord per product.

Groenten
Fruit
Ontbijt (ook vloeibaar, ontbijtcreep etc.)

Antwoordmogelijkheden: Nooit, Minder dan 1x, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

C Sportloopbanen

Eerder hebben we u vragen gesteld over de sporten die u in het afgelopen jaar heeft beoefend. Nu willen we ook een aantal vragen stellen over sporten die u eerder in uw leven heeft beoefend.

C1 Welke sport(en) heeft u ooit beoefend? (afgezien van de sporten die u volgens uw eerdere opgave in de afgelopen 12 maanden heeft beoefend) Denk ook aan de sporten die u beoefende toen u nog heel jong was en de sporten die u sporadisch heeft beoefend

Programmeurs: selecteer de niet gekozen sporten van het toonblad van vraag A1 inclusief Geen sport + extra categorie Zwemles

Anders zonder open antwoordmogelijkheid

Indien nooit gesport: blok D

Bij de volgende vragen maken we onderscheid tussen sporten die minimaal eens per 14 dagen zijn te beoefenen en sporten die in een bepaalde periode van het jaar intensief zijn te beoefenen. Bij de laatste vorm kunt u denken aan tennissen en zeilen in de zomer en skiën in de winter

C2 Welke sport(en) beoefent u momenteel minimaal eens per 14 dagen of heeft u ooit minimaal eens per 14 dagen beoefend?

Antwoorden: sporten genoemd bij vraag A1 (RSO-blok, huidige sport + extra categorie Zwemles) en C1, exclusief anders

C3 Welke sport(en) beoefent u een bepaalde periode van het jaar intensief of heeft u ooit een bepaalde periode van het jaar intensief beoefend? Denk hierbij aan tennissen en zeilen in de zomer en bijvoorbeeld skiën in de winter. Intensief is minimaal 4 dagen per jaar gedurende een groot deel van de dag.

Antwoorden: sporten genoemd bij vraag A1 (huidige sport) en C1, exclusief anders en exclusief de sporten die in vraag C2 zijn aangevinkt.

Indien geen enkele sport regulier of periodiek intensief: blok D

Volgende vraag (C4) wordt alleen voorgelegd als uit vraag 2 en 3 meer dan 10 verschillende sporten naar voren komen, vraag 4 is bedoeld om de belangrijkste 10 te selecteren.

In de volgende vraag staan de sporten waarvan u bij de vorige twee vragen heeft aangegeven dat u ze nu of in het verleden op regelmatige basis (minimaal eens per 14 dagen) of in een bepaalde periode van het jaar intensief beoefent of heeft beoefend.

C4 Geef aan welke 10 sporten u in uw leven (in tijd) het meest heeft beoefend of nog beoefent.

C0 Wat is uw leeftijd? ... jaar

C5a1 Hier geven we een aantal belangrijke levensfasen weer. Kunt u aangeven welke leeftijd u toen had?

Geef hier per levensfase aan op welke leeftijd u deze levensfase bent gestart en op welke leeftijd deze voor u is geëindigd. Als een levensfase nog doorloopt kunt u voor 'nog steeds' kiezen. Als u een levensfase niet heeft meegemaakt dan kunt u 'niet van toepassing' kiezen.

Basisschool	Nvt Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Nog steeds
Middelbare school	Nvt Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Nog steeds
Vervolgopleiding/Studie	Nvt Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Nog steeds
Werken	Nvt Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Nog steeds
Geboorte van kinderen (1 ^e t/m laatste)	Nvt Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Nog steeds

C5a2 Hier geven we een aantal belangrijke momenten in uw leven weer. Kunt u aangeven welke leeftijd u toen had? Als u een moment niet heeft meegemaakt dan kunt u 'niet van toepassing' kiezen.

Zelfstandig wonen	Nvt ...jaar
Samenwonen/Huwelijk	Nvt ...jaar
Kinderen uit huis	Nvt ...jaar
Pensioen	Nvt ...jaar

De volgende vraag is bedoeld om de antwoorden die we verderop stellen beter te kunnen begrijpen. Als u de vragen te persoonlijk vindt kunt u kiezen voor het antwoord 'Nee'.

C5b Zijn er andere voor u belangrijke levensfasen of momenten in uw leven? Denk aan de aankoop van een huis, het overlijden van een naaste, een scheiding, ziekte of een ongeval. U kunt maximaal 3 levensfasen of gebeurtenissen benoemen.

Nee, geen andere levensfasen of gebeurtenissen

Ja, namelijk...

Ja, namelijk...

Ja, namelijk...

C5c Kunt u aangeven op welke leeftijd de voor u belangrijke levensfasen of momenten plaatsvonden? Als deze nog doorloopt kunt u voor 'tot heden' kiezen. Als het op een specifiek moment plaatsvond dan is voor u de leeftijd begonnen gelijk aan de leeftijd geëindigd.

Antwoord C5b-1	Nvt Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Nog steeds
Antwoord C5b-2	Nvt Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Nog steeds
Antwoord C5b-3	Nvt Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Nog steeds

In de volgende vragen staan de sporten die u momenteel beoefent of eerder in uw leven heeft beoefend. Van elk van deze sporten willen we weten of u deze in een aaneengesloten periode heeft beoefend of dat u tussentijds één jaar of langer bent gestopt.

C6a U heeft aangegeven <..dat uw kind..> <... reguliere sport...> minimaal eens per 14 dagen te beoefenen of te hebben beoefend. Kunt u aangeven op welke leeftijd u met <...reguliere sport...> begon en wanneer u hiermee stopte? Als u niet gestopt bent, kunt u dit steeds aangeven. Als u de sport meer dan vijf keer tussentijds gestopt bent, benoemt u dan de eerste 5 perioden.

Eerste periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt *
Tweede periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt
Derde periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt
Vierde periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt
Vijfde periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt

* Indien iemand *Niet gestopt* invult en later vult deze nog een periode in, een waarschuwing geven: S.v.p. alleen van de laatste periode aangeven dat u nog niet gestopt bent.

C6b t/m C6j Idem aan vraag C6a.

Aantal vragen afhankelijk van aantal opgegeven sporten (maximaal tien huidige of toenmalige reguliere sporten).

C7a U heeft aangegeven <..dat uw kind..> <...periodieke sport...> intensief te beoefenen of te hebben beoefend. (Minimaal 4 dagen per jaar gedurende een groot deel van de dag.) **Kunt u aangeven op welke leeftijd u met <...periodieke sport...> begon en wanneer u hiermee stopte?** Met stoppen bedoelen we hier dat u tussentijds deze sport vijf jaar of langer niet heeft beoefend.

Als u niet gestopt bent, kunt u dit steeds aangeven. Als u de sport meer dan vijf keer tussentijds gestopt bent, benoemt u dan de eerste 5 perioden.

Eerste periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt *
Tweede periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt
Derde periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt
Vierde periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt
Vijfde periode	Leeftijd begonnen	Leeftijd gestopt	Niet gestopt

* Indien iemand *Niet gestopt* invult en later vult deze nog een periode in, een waarschuwing geven: S.v.p. alleen van de laatste periode aangeven dat u nog niet gestopt bent.

C7b t/m C7j Idem aan vraag C7a.

Aantal vragen afhankelijk van aantal opgegeven sporten (maximaal tien huidige of toenmalige periodieke sporten).

De volgende vragen worden per sport en per periode gesteld. Dat zijn maximaal 10 sporten x 5 perioden.

Tussenscherm:

De volgende vragen worden u per sport en per periode gesteld. Voor elke periode dat u een sport beoefende, willen wij een aantal details van u weten.

Teller inbouwen; indien 20 of meer combinaties van sport x periode, dan de tekst toevoegen:

Omdat u zojuist heeft aangegeven veel verschillende sporten in meerdere perioden te hebben uitgeoefend, zal de vragenlijst voor u iets langer zijn dan gemiddeld. U krijgt hiervoor een extra vergoeding van 200 bonuspunten.

Bij de volgende vraagreeks worden zowel de afgesloten perioden (gestart en gestopt) in de kolommen weergegeven als de perioden die vanwege de lengte (11 jaar of langer) opgesplitst zijn (opsplitsen doet het vragenprogramma).

C8a Waarom bent u met <... sport...> begonnen of doorgegaan?

Meer antwoorden mogelijk (per kolom).

Indien meer dan een kolom (tussentijds gestopt of periode langer dan 10 jaar)

Elke leeftijdsperiode die u gesport heeft, is in een kolom weergegeven. Perioden die langer dan 10 jaar duren zijn naar kortere leeftijdsperioden opgesplitst (kolom per periode).

Start-stop leeftijd periode 1	Start-stop leeftijd periode 2	Start-stop leeftijd periode 3	Start-stop leeftijd periode 4	Start-stop leeftijd periode 5
-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Verbeteren conditie / fitheid

Afslanken

Gering blessurerisico

Prestatie
 Leuke sport
 Bekende mensen
 Leren kennen mensen
 Ontspanning/uitlaatklep
 Kosten
 In de buurt
 Ouders wilden dit
 Weet ik niet (meer)
 Anders

Aantal perioden in het grid is afhankelijk van antwoord op vraag 6 en 7.

Indien gestopt voor 2010

C8b Waarom **bent u** met <... sport....> (tijdelijk) gestopt?

Meer antwoorden mogelijk (per kolom).

Indien meer dan een kolom (tussentijds gestopt of periode langer dan 10 jaar)

Elke leeftijdsperiode die **u** gesport heeft, is in een kolom weergegeven. Perioden die langer dan 10 jaar duren zijn naar kortere leeftijdsperiodes opgesplitst (kolom per periode).

Bent u deze sport in de beschreven leeftijdsperiode niet gestopt, vink dan onderaan 'niet gestopt' aan.

Start- stop leeftijd periode 1	Start- stop leeftijd periode 2	Start- stop leeftijd periode 3	Start- stop leeftijd periode 4	Start-stop leeftijd periode 5
--	--	--	--	-------------------------------------

Tijdsdruk werk/opleiding
 Tijdsdruk gezin
 Verhuizing
 Blessures/lichamelijke klachten
 Kosten
 Sfeer
 Geen persoonlijk succes (meer)
 Opheffen sportgelegenheid
 Mijn sportieve instelling veranderde
 De sportieve instelling van
 medesporters/club veranderde
 Bekende(n) stopten
 Sport niet leuk (meer)
 Hoefde niet meer van ouders
 Weet ik niet (meer)
 Anders
Niet gestopt in deze periode

(aantal perioden in het grid)

Aantal perioden in het grid afhankelijk van antwoord op vraag 6 en 7.

C8c In welk verband beoefent of beoefende u <... sport....> doorgaans?

Hierbij is één antwoord mogelijk (per kolom). Zijn meerdere verbanden voor u van toepassing, kies dan het voor het verband waarin u deze sport het meest beoefend hebt.

Indien meer dan een kolom (tussentijds gestopt of periode langer dan 10 jaar)

Elke leeftijdperiode die u gesport heeft, is in een kolom weergegeven. Perioden die langer dan 10 jaar duren zijn naar kortere leeftijdperioden opgesplitst (kolom per periode).

Start-stop leeftijd periode 1	Start-stop leeftijd periode 2	Start-stop leeftijd periode 3	Start-stop leeftijd periode 4	Start-stop leeftijd periode 5
-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Bij sportvereniging inclusief
deelname aan wedstrijden

Bij sportvereniging zonder
deelname aan wedstrijden

In ander formeel verband
(school, werk, sportcentrum,
sportkamp, buurthuis etc.)

Informeel (alleen, met
vrienden/familie)

Aantal perioden in het grid is afhankelijk van antwoord op vraag 6 en 7.

C8d1 voor reguliere sporten:

C8d1 Hoe vaak beoefent of beoefende u <... sport....>?

Eén antwoord mogelijk (per kolom).

Indien meer dan een kolom (tussentijds gestopt of periode langer dan 10 jaar)

Elke leeftijdperiode die u gesport heeft, is in een kolom weergegeven. Perioden die langer dan 10 jaar duren zijn naar kortere leeftijdperioden opgesplitst (kolom per periode).

Start-stop leeftijd periode 1	Start-stop leeftijd periode 2	Start-stop leeftijd periode 3	Start-stop leeftijd periode 4	Start-stop leeftijd periode 5
-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Dagelijks

3 of meer keer per week

1 of 2 keer per week

2 keer per maand

1 keer per maand of minder

C8d1 voor periodieke sporten

C8d 2 U heeft aangegeven <...dat uw kind...><sport> intensief te beoefenen of te hebben beoefend. (Minimaal 4 dagen per jaar gedurende een groot deel van de dag.)

Hoe vaak beoefent of beoefende u <... sport....>? Eén antwoord mogelijk (per kolom).

Indien meer dan een kolom (tussentijds gestopt of periode langer dan 10 jaar)

Elke leeftijdperiode die u gesport heeft, is in een kolom weergegeven. Perioden die langer dan 10 jaar duren zijn naar kortere leeftijdperioden opgesplitst (kolom per periode).

Start-stop leeftijd periode 1	Start-stop leeftijd periode 2	Start-stop leeftijd periode 3	Start-stop leeftijd periode 4	Start-stop leeftijd periode 5
-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

1 tot 4 dagen per jaar

5 tot 8 dagen per jaar

9 of meer dagen per jaar

C8e Hieronder staat uw beoefening van <sport> weergegeven over één of meerdere perioden. Kunt u per periode aangeven of u deze sport aan het einde van de betreffende periode vaker, even vaak of minder vaak bent gaan beoefenen dan aan het begin van deze periode? *Eén antwoord mogelijk (per kolom).*

Indien meer dan een kolom (tussentijds gestopt of periode langer dan 10 jaar)

Elke leeftijdsperiode die u gesport heeft, is in een kolom weergegeven. Perioden die langer dan 10 jaar duren zijn naar kortere leeftijdsperioden opgesplitst (kolom per periode).

Start-stop leeftijd periode 1	Start-stop leeftijd periode 2	Start-stop leeftijd periode 3	Start-stop leeftijd periode 4	Start-stop leeftijd periode 5
-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------

Vaker

*(ik ben deze sport aan het
einde van deze periode vaker
gaan beoefenen dan aan het
Even vaak*

*(ik beoefende deze sport aan
het einde van deze periode en
vaak als aan het begin van
Minder vaak*

*(ik ben deze sport aan het
einde van deze periode vaker
gaan beoefenen dan aan het*

D Leden sportverenigingen

niet leden (niet sporters of vraag A5 is voor geen enkele sport code 1):

1. <...6-14 jaar: is/15-80 jaar: Bent...> u lid van een sportvereniging?

Ja

Nee → volgende vraagblok

Lid van vereniging (op basis van de vorige vraag):

2. Voor welke sport <...6-14 jaar: is/15-80 jaar: bent...> u lid? 15-80 jaar: Als u lid bent van meer dan één sport, kies dan s.v.p. de sport waar u het meest bij betrokken bent. 6-15 jaar: Als uw kind lid is van meer dan één sport, kies dan s.v.p. de sport waar uw kind het meest bij betrokken is. Eén antwoord mogelijk.

Antwoordlijst vraag A1

De rest van de vragen van dit blok gaan over de meest beoefende verenigingssport (basis vraag A5, code 1, bij meer verenigingen de meest beoefende sport of de sport die bij D2 genoemd is).

3. Is de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging een officiële vereniging? Een officiële vereniging kenmerkt zich onder andere door het uitbrengen van jaarverslagen en het houden van algemene ledenvergaderingen. Als u abonnee <...6-14 jaar: is/15-80 jaar: bent...>van bijvoorbeeld een fitnessclub dan is het vaak geen officiële vereniging.

Ja

Nee, een commerciële sportorganisatie

Nee, meer een groep vrienden/kennissen die samen een informele club vormen

4. Hoe vaak gebeurt het dat als u gaat sporten bij de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging:

(Een sportvoorziening kan zijn: veld, park, sporthal, bad, etc. Als de vereniging meer sportvoorzieningen heeft: de meest door u gebruikte.)

Samen met anderen naar de sportvoorziening rijdt

U zich op de sportvoorziening omkleedt

Na het sporten gaat douchen op de sportvoorziening

Na het sporten wat blijft drinken in de kantine van de sportvoorziening

Na het sporten naar een café in de buurt gaat

Antwoordmogelijkheden: vrijwel altijd als ik daar sport, soms wel, soms niet, (bijna) nooit, niet van toepassing

5a. Hoe vaak neemt u bij de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging deel aan:

De algemene ledenvergadering (ALV)

De clubkampioenschappen van uw vereniging

De officiële competities

Antwoordmogelijkheden vraag 5a: ieder jaar/seizoen, soms maar niet ieder jaar/seizoen, (vrijwel) nooit, niet van toepassing

5b. Hoe vaak neemt u bij de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging deel aan:

Het spelen van recreatieve, onderlinge wedstrijden

Het bezoek aan de sportvoorziening van uw <...6-14 jaar: kinds ...> vereniging maar niet om te sporten

Het ontmoeten van verenigingsleden buiten de vereniging om

Het bellen of mailen met leden van de vereniging

Het bezoek aan de website van de vereniging

Het lezen van het verenigingsblad

Andere activiteiten buiten het sporten om

Antwoordmogelijkheden vraag 5a: paar keer per week, wekelijks, paar keer per maand, maandelijks, paar keer per jaar, jaarlijks, minder dan eens per jaar, nooit, niet van toepassing

6. Wat waardeert u aan de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging? Meer antwoorden mogelijk

Goede omkleedruimten
Goede douches
Goede sportfaciliteiten (hal, veld, bad, baan etc.)
Goede trainingen/instructies
Sportmomenten komen mij goed uit
Er zijn veel speelmogelijkheden
Hebben sportieve ambitie
Niveau past bij mij
Is in de buurt
Gezellig/ongedwongen
Ken er veel mensen
Niet zo duur
Nog anders
Geen van deze

7. Hoe <...6-14 jaar: is/15-80 jaar: bent...> u betrokken bij de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging? U kunt meer antwoorden geven.

Als incidentele vrijwilliger (helpt als het uitkomt, hulp bij transport, opbouw en opruimen)
Als vaste vrijwilliger (bestuur, bar, training, coaching etc.)
Als supporter van competitie spelers
Als (regelmatige) sporter
Neem deel aan activiteiten rond de club (feest, cafe/kantine bezoek etc.)
Geen van deze

8a. Voelt u zich betrokken bij de <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging?

Nee, nauwelijks
Enigszins
Ja, tamelijk
Ja, in sterke mate

8b. Voelt u zich betrokken bij de <... meest beoefende verenigingssport ...>sportbond?

Nee, nauwelijks
Enigszins
Ja, tamelijk
Ja, in sterke mate
Vereniging is niet aangesloten bij sportbond
Weet niet of vereniging is aangesloten bij sportbond

De volgende vraag is afkomstig uit de SportersMonitor 2008 (vraag E3):

9. Hoe lang denkt u voor <... meest beoefende verenigingssport ...> nog lid te blijven van deze sportclub?

<...15-80 jaar: Ik denk/ 6-14 jaar: Mijn kind denkt...> er over om binnenkort te stoppen
<...15-80 jaar: Ik blijf/ 6-14 jaar: Mijn kind blijft...> zo lang mogelijk lid
Als het niet meer bevalt, <...15-80 jaar: ga ik/ 6-14 jaar: gaat mijn kind...> weg
Weet ik niet

10. Hoeveel jaar <...6-14 jaar: is/15-80 jaar: bent...> u lid van deze <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging?

..... jaar

11. Hoeveel leden heeft deze <... meest beoefende verenigingssport ...>vereniging? Als u het niet precies weet kunt u een schatting maken.
..... leden

12. Biedt deze vereniging ook andere sporten dan <... meest beoefende verenigingssport ...> aan?

Nee

Ja, maar <...15-80 jaar: ik beoefen deze niet/6-14 jaar: mijn kind beoefent deze niet...>

Ja, <...15-80 jaar: ik beoefen deze (soms) /6-14 jaar: mijn kind beoefent deze (soms)...>

E Sport en homoseksualiteit

Selecteer voor het hele blok sporters (A2, antwoord 12 keer of vaker) en 15 jaar of ouder. Splitrun met blok F.

De volgende uitspraken gaan over homoseksualiteit in relatie tot sportdeelname

1. In hoeverre bent u het met de volgende stellingen eens?

Antwoorden per item:

- Helemaal mee eens
- mee eens
- niet mee eens / niet mee oneens
- mee oneens
- helemaal mee oneens

In onze samenleving is homoseksualiteit geen enkel probleem meer

In de wedstrijd sport is mannelijke homoseksualiteit nog een groot taboe

Als je in Nederland als homoman of lesbische vrouw problemen hebt ligt dat vooral aan jezelf

Ik zou het prima vinden als mijn kind training krijgt van een homoseksuele/lesbische train(st)er van hetzelfde geslacht

Dat er aparte sportverenigingen bestaan voor homoseksuele mannen en lesbische vrouwen vind ik onzin

Het zou mij niets uitmaken om samen met een homoseksuele/lesbische sporter van hetzelfde geslacht te douchen

Ik vind dat scheidrechters moeten ingrijpen wanneer sporters 'homo' of 'mietje' gebruiken als scheldwoord

De volgende uitspraken gaan over sportsituaties waarin u te maken heeft met medesporters.

2. In hoeverre bent u het met de volgende stellingen eens?

Antwoorden als hiervoor inclusief 'niet van toepassing'

Ik zou er geen enkel probleem mee hebben wanneer een medesporter aangeeft homoseksueel te zijn

In mijn sportgroep worden wel eens grappen of opmerkingen gemaakt over homoseksuelen

Ik vind het aanstootgevend wanneer twee mannen elkaar in de sportaccommodatie zoenen

Ik vind het aanstootgevend wanneer een man en vrouw elkaar in de sportaccommodatie zoenen

3. Bent u het eens met de volgende uitspraken?

Selecteer verenigingssporters (A5, antwoord 1), extra selectie

Antwoordcategorieën ja/nee

Ik ken tenminste één openlijk homoseksuele mannelijke sporter in mijn vereniging (exclusief eventueel uzelf)

Ik ken tenminste één openlijk lesbische sporter in mijn vereniging (exclusief eventueel uzelf)

F Vrijwilligerswerk, stellingen, overige

De volgende vragen gaan over andere vormen van betrokkenheid bij sport dan sportdeelname zelf.

Selectie 15 tot 80 jaar (splitrun met blok E):

1. Heeft u in de afgelopen 12 maanden een of meer vrijwillige functies in een sportorganisatie vervuld?

Nee

Ja, bestuursfunctie

Ja, trainers/coachfunctie

Ja, scheidsrechter/jurylid

Ja, commissielid

Ja, bardienst draaien

Ja, anders:.....

Als vraag 1=ja (vrijwillig):

2. Hoe vaak verricht u vrijwillige werkzaamheden in de sport?

Dagelijks

Wekelijks

Maandelijks

Enkel malen per jaar

Als vraag 1= ja vrijwillig:

3. Om welke reden(en) bent u deze vrijwillige functie(s) gaan vervullen?

Meer antwoorden mogelijk.

omdat mij dat leuk leek

omdat het goed is voor mijn persoonlijke ontwikkeling

omdat ik mij daartoe verplicht voelde

omdat ik iets voor mijn sport(vereniging) wilde betekenen

omdat ik niet meer kan sporten maar wel bij de sport betrokken wil blijven

omdat ik mijzelf daartoe goed in staat achtte

omdat een familielid/ bekende van mij dat deed

omdat iemand mij dat heeft aangeraden

anders, namelijk <open>

weet niet

Selectie 15 tot 80 jaar (splitrun met blok E):

4a. In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen over sport? Stellingen laten roteren

Voor een goede gezondheid is actieve sportbeoefening nodig

Meer geld en aandacht voor topsport mag niet ten koste gaan van de breedtesport

Ik heb sporten nooit leuk gevonden

Ik zou graag zien dat de Olympische Spelen in 2028 in Nederland worden gehouden

Ik ben trots op Nederland als geheel

Ik voel me sterk met Nederland verbonden

Ik zou graag zien dat het Wereldkampioenschap voetbal in 2018 of 2022 in Nederland en België wordt gehouden

Ik ondersteun de ambitie van Nederland om op de Olympische Spelen bij de beste tien landen van de wereld te horen.

Ik vind het belangrijk dat de overheid veel geld investeert in de ambitie om op de Olympische Spelen bij de beste tien landen van de wereld te horen

Antwoorden per item (split-run antwoord groep 1):

- Helemaal niet
- Grotendeels niet
- Enigszins
- Grotendeels
- Helemaal wel

Antwoorden per item (split-run antwoord groep 2):

- Sterk mee eens
- Mee eens
- Niet eens, niet oneens
- Mee oneens
- Sterk mee oneens

Selectie 15 tot 80 jaar (splitrun met blok E):

4b. In welke mate zou u het steunen of afwijzen wanneer Nederland in 2028 het gastland voor de Olympische Zomerspelen is?

- Sterk afwijzen
- Afwijzen
- Geen mening / neutraal
- Steunen
- Sterk steunen

Selectie iedereen van 6 tot 80 jaar

5. Welke van de onderstaande activiteiten heeft u ooit gedaan?

Skateboarden
Inline skating/ rollerskating
BMX/ fixed gear
Mountainbiken
Windsurfen
Golfsurfen
Kitesurfen
Wakeboarden/Waterskieën
Skimboarden
Raften
Wild water kanoën
Scuba duiken
Snowboarden
Snowkiten
Blokarten
Kite buggieën
Paragliden/parapenten/deltavliegen
Parachutespringen/ skydiven
Klimmen/abseilen/boulderen
Canyoning
Parkour/freerunning
Capoeira
Geen van deze

Indien bij de voorgaande vraag activiteiten zijn aangekruist:

6. Welke van deze activiteiten heeft u in de afgelopen twee jaar meer dan 5 keer gedaan?

Antwoorden vorige vraag
Geen van deze

Einde

Bijlage B. Indeling van sporten met sterke, matige en zwakke gezondheidseffecten, gebaseerd op de Metabolic rate (MET)

Tabel B1: Indeling van sporten met sterke, matige en zwakke gezondheidseffecten voor mensen van 18 tot en met 55 jaar

Sporten met sterke gezondheidseffecten (MET ≥ 6,5)	MET	Sporten met matige gezondheidseffecten (MET = 4 - 6,5)	MET	Sporten met zwakke gezondheidseffecten (MET < 4)	MET
Atletiek	8	Aerobics/steps/spinning (groepslessen op muziek)	5,5	Biljart/poolbiljart/snooker	2,5
Duiksport	7	Badminton	4,5	Bowling	3
Handbal	8	Basketbal	6	Bridge	1,5
Hardlopen/joggen/trimmen	7	Danssport	4,5	Dammen	1,5
Hockey	8	Fitness [cardio/kracht]	6	Darts	2,5
Judo	10	Golf	4,5	Jeu de boules	3
(Berg)klisport [indoor/outdoor]	8	Gymnastiek/turnen	4	Kano	3,5
Roeien	7	Honkbal/softball	5	Midgetgolf	3
Schaatsen [lange baan/kunstschaatsen/ijs hockey]	7	Korfbal	6	Schaken	1,5
Skeeleren/skaten	7	Motorsport	4	Schietsport	3,5
Squash	12	Paardensport	4	Volleybal [zaal/beach]	3
Tennis	7	Skien/langlaufen/snowboarden	6,3	Wandelsport	3,5
Vecht- en verdedigingssporten (exclusief judo)	10	Tafeltennis	4	Zeilen/surfen	3
Voetbal	7	Zwemsport (exclusief waterpolo)	6	Overige	-
Waterpolo	10				
Wielrennen/toerfietsen					
[wielrennen/mountainbiken/toerfietsen]	8				

Tabel B2: Indeling van sporten met sterke, matige en zwakke gezondheidseffecten voor mensen ouder dan 55 jaar

Sporten met sterke gezondheidseffecten (MET ≥ 5)	MET	Sporten met matige gezondheidseffecten (MET = 3 - 5)	MET	Sporten met zwakke gezondheidseffecten (MET < 3)	MET
Aerobics/steps/spinning (groepslessen op muziek)	5,5	Badminton	4,5	Biljart/poolbiljart/snooker	2,5
Atletiek	8	Bowling	3	Bridge	1,5
Basketbal	6	Danssport	4,5	Dammen	1,5
Duiksport	7	Golf	4,5	Darts	2,5
Fitness [cardio/kracht]	6	Gymnastiek/turnen	4	Schaken	1,5
Handbal	8	Jeu de boules	3	Overige	-
Hardlopen/joggen/trimmen	7	Kano	3,5		
Hockey	8	Midgetgolf	3		
Honkbal/softball	5	Motorsport	4		
Judo	10	Paardensport	4		
(Berg)klisport [indoor/outdoor]	8	Schietsport	3,5		
Korfbal	6	Tafeltennis	4		
Roeien	7	Volleybal [zaal/beach]	3		
Schaatsen [lange baan/kunstschaatsen/ijs hockey]	7	Wandelsport	3,5		
Skeeleren/skaten	7	Zeilen/surfen	3		
Skien/langlaufen/snowboarden	6,3				
Squash	12				
Tennis	7				
Vecht- en verdedigingssporten (exclusief judo)	10				
Voetbal	7				
Waterpolo	10				
Wielrennen/toerfietsen					
[wielrennen/mountainbiken/toerfietsen]	8				
Zwemsport (exclusief waterpolo)	6				

Bijlage C. Lineariteitstoetsen opleidingsniveau

Tabel C1: Globale lineariteitstoetsen van opleidingsniveau

	Starten met sporten			Stoppen met sporten		
	N	Gem.	S.D.	N	Gem.	S.D.
Laag	22.934	0,05	0,22	12.490	0,07	0,26
Gemiddeld	27.900	0,07	0,26	17.219	0,09	0,29
Hoog	19.796	0,09	0,28	14.003	0,10	0,30
Totaal	70.631	0,07	0,26	43.712	0,09	0,29

BRON: SportersMonitor, 2010 ($N_{\text{resp. (starten)}} = 2707$; $N_{\text{resp. (stoppen)}} = 2580$)

Tabel C2: ANOVA-analyse van opleidingsniveau (starten met sporten)

			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Starten met een sport in het algemeen * Opleiding	Between Groups	(Combined)	13,035	2	6,517	98,796	0,000
		Linearity	12,701	1	12,701	192,540	0,000
		Deviation from Linearity	0,333	1	0,333	5,052	0,025
	Within Groups		4659,090	70.628	0,066		
	Total		4672,124	70.630			

Tabel C3: Measures of association van opleidingsniveau (starten met sporten)

	R	R Squared	Eta	Eta Squared
Starten met een sport in het algemeen * Opleiding	0,052	0,003	0,053	0,003

Tabel C4: ANOVA-analyse van opleidingsniveau (stoppen met sporten)

			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Stoppen met een sport in het algemeen * Opleiding	Between Groups	(Combined)	6,805	2	3,403	41,351	0,000
		Linearity	6,391	1	6,391	77,667	0,000
		Deviation from Linearity	0,414	1	0,414	5,034	0,025
	Within Groups		3596,744	43.709	0,082		
	Total		3603,550	43.711			

Bijlage C3: Measures of association van opleiding (stoppen met sporten)

	R	R Squared	Eta	Eta Squared
Starten met een sport in het algemeen * Opleiding	0,042	0,002	0,043	0,002

Bijlage D. Sensitiviteitsanalyses

*Tabel D1: Sensitiviteitsanalyse van starten met een sport in het algemeen
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>			
Man	a		
Leeftijd	a		
Periode	a		
Etniciteit			
Autochtoon (ref.)			
Niet westerse allochtoon	a		
Westerse allochtoon	a		
<i>Overige individuele kenmerken</i>			
Aantal sporten	a		
Sportparticipatie in de jeugd	a		
Opleidingsniveau	a		
<i>Transities</i>			
Gaan beginnen met werken	0,216***	0,053	1,241
Zelfstandig gaan wonen	0,222***	0,050	1,248
Gaan samenwonen of trouwen	0,087*	0,050	1,091
Het krijgen van het eerste kind	-0,226***	0,065	0,798
Het uit huis gaan van kinderen	0,272**	0,096	1,312
Met pensioen gaan	0,832***	0,127	2,297
Constante	a		
Model Chi-kwadraat	a		
Vrijheidsgraden	9		
N persoon-jaar combinaties	70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, +p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het binomiale logistische model moest er per transitie één binomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

*Tabel D2: Sensitiviteitsanalyse van stoppen met een sport in het algemeen
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>			
Man	^a		
Leeftijd	^a		
Periode	^a		
Etniciteit			
Autochtoon (ref.)			
Niet westerse allochtoon	^a		
Westerse allochtoon	^a		
<i>Overige individuele kenmerken</i>			
Sportduur	^a		
Aantal sporten	^a		
Sportparticipatie in de jeugd	^a		
Opleidingsniveau	^a		
<i>Startmotivaties</i>			
Sociale motivatie (ref.)			
Gezondheidsmotief	^a		
Intrinsieke motivatie	^a		
Gemengde of andere motivatie	^a		
<i>Transities</i>			
Gaan beginnen met werken	0,267***	0,060	1,306
Zelfstandig gaan wonen	0,267***	0,056	1,306
Gaan samenwonen of trouwen	0,248***	0,055	1,281
Het krijgen van het eerste kind	0,117*	0,067	1,124
Het uit huis gaan van kinderen	0,132	0,119	1,141
Met pensioen gaan	0,452**	0,177	1,572
Constante	^a		
Model Chi-kwadraat	^a		
Vrijheidsgraden	12		
N persoon-jaar combinaties	43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	^a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<.05, ^ap<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het binomiale logistische model moest er per transitie één binomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

Tabel D3: *Sensitiviteitsanalyse van de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans om te starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband of niet starten met sporten*
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Comp. verenigingsverband vs. Informeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Ander formeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Recr. verenigingsverband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>												
Man	a			a			a			a		
Leeftijd	a			a			a			a		
Periode	a			a			a			a		
<i>Etniciteit</i>												
Autochtoon (ref.)												
Niet westerse allochtoon	a			a			a			a		
Westerse allochtoon	a			a			a			a		
<i>Overige individuele kenmerken</i>												
Aantal sporten	a			a			a			a		
Sportparticipatie in de jeugd	a			a			a			a		
Opleidingsniveau	a			a			a			a		
<i>Transities</i>												
Gaan beginnen met werken	0,092	0,149	1,096	-0,012	0,165	0,988	0,256*	0,165	1,292	0,306**	0,127	1,358
Zelfstandig gaan wonen	0,109	0,141	1,116	-0,077	0,156	0,926	0,070	0,153	1,073	0,264*	0,120	1,303
Gaan samenwonen of trouwen	-0,290*	0,156	0,749	-0,434**	0,170	0,648	-0,205	0,169	0,815	-0,175	0,138	0,840
Het krijgen van het eerste kind	-0,015	0,194	0,985	0,053	0,219	1,055	-0,019	0,210	0,981	-0,225*	0,169	0,799
Het uit huis gaan van kinderen	-0,242	0,346	0,785	-0,347	0,364	0,707	0,308	0,396	1,361	0,133	0,320	1,142
Met pensioen gaan	0,652*	0,395	1,920	0,640*	0,428	1,896	0,672*	0,440	1,958	1,409***	0,350	4,094
<i>Constante</i>												
Model Chi-kwadraat	a			a			a			a		
Vrijheidsgraden	36			36			36			36		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	a			a			a			a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<.05, *p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het multinomiale logistische model moest er per transitie één multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

Tabel D4: *Sensitiviteitsanalyse van de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus de kans om te stoppen met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband of niet stoppen met sporten*
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Comp. verenigingsverband vs. Informeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Ander formeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Recr. verenigingsverband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Niet stoppen (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>												
Man	a			a			a			a		
Leeftijd	a			a			a			a		
Periode	a			a			a			a		
Etniciteit												
Autochtoon (ref.)												
Niet westerse allochtoon	a			a			a			a		
Westerse allochtoon	a			a			a			a		
Overige individuele kenmerken	a			a						a		
Sportduur	a			a			a			a		
Aantal sporten	a			a			a			a		
Sportparticipatie in de jeugd	a			a			a			a		
Opleidingsniveau	a			a			a			a		
<i>Startmotivaties</i>												
Sociale motivatie (ref.)												
Gezondheidsmotief	a			a			a			a		
Intrinsieke motivatie	a			a			a			a		
Gemengde of andere motivatie	a			a			a			a		
<i>Transities</i>												
Gaan beginnen met werken	0,008	0,146	1,008	0,088	0,155	1,092	0,181	0,152	1,199	0,276**	0,103	1,318
Zelfstandig gaan wonen	0,404**	0,137	1,498	0,511***	0,149	1,667	0,335**	0,138	1,398	0,505***	0,092	1,656
Gaan samenwonen of trouwen	-0,133	0,135	0,875	0,030	0,149	1,031	0,105	0,145	1,111	0,229*	0,100	1,257
Het krijgen van het eerste kind	-0,350*	0,179	0,704	-0,386*	0,191	0,680	-0,280*	0,189	0,756	-0,133	0,142	0,875
Het uit huis gaan van kinderen	0,851**	0,313	2,341	0,538*	0,345	1,712	0,726*	0,355	2,067	0,718**	0,249	2,051
Met pensioen gaan	0,840*	0,480	2,317	1,119*	0,589	3,062	1,580*	0,671	4,853	1,140**	0,423	3,126
Constante	a			a			a			a		
Model Chi-kwadraat	a			a			a			a		
Vrijheidsgraden	52			52			52			52		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	a			a			a			a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, †p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het multinomiale logistische model moest er per transitie één multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

Tabel D5: *Sensitiviteitsanalyse van de kans om te starten met vaak sporten versus de kans om te starten met regelmatig sporten, weinig sporten of niet starten met sporten*
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Vaak sporten vs. Weinig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Regelmatig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>									
Man	a			a			a		
Leeftijd	a			a			a		
Periode	a			a			a		
<i>Etniciteit</i>									
Autochtoon (ref.)									
Niet westerse allochtoon	a			a			a		
Westerse allochtoon	a			a			a		
<i>Overige individuele kenmerken</i>									
Aantal sporten	a			a			a		
Sportparticipatie in de jeugd	a			a			a		
Opleidingsniveau	a			a			a		
<i>Transities</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,223	0,180	0,800	-0,140	0,121	0,869	0,099	0,105	1,105
Zelfstandig gaan wonen	-0,028	0,167	0,972	0,086	0,109	1,090	0,273**	0,094	1,314
Gaan samenwonen of trouwen	-0,235 ⁺	0,168	0,791	-0,006	0,114	0,994	0,057	0,098	1,058
Het krijgen van het eerste kind	-0,273	0,235	0,761	-0,269*	0,159	0,764	-0,435**	0,141	0,647
Het uit huis gaan van kinderen	0,309	0,380	1,363	0,122	0,221	1,130	0,382*	0,191	1,465
Met pensioen gaan	1,019*	0,566	2,769	0,508*	0,272	1,662	1,248***	0,229	3,482
Constante	a			a			a		
Model Chi-kwadraat				a			a		
Vrijheidsgraden	27			27			27		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	a			a			a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, ⁺p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het multinomiale logistische model moest er per transitie één multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

Tabel D6: *Sensitiviteitsanalyse van de kans om te stoppen met vaak sporten versus de kans om te stoppen met regelmatig sporten, weinig sporten of niet stoppen met sporten*
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Vaak sporten vs. Weinig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Regelmatig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Niet stoppen (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>									
Man	a			a			a		
Leeftijd	a			a			a		
Periode	a			a			a		
Etniciteit									
Autochtoon (ref.)									
Niet westerse allochtoon	a			a			a		
Westerse allochtoon	a			a			a		
<i>Overige individuele kenmerken</i>									
Sportduur	a			a			a		
Aantal sporten	a			a			a		
Sportparticipatie in de jeugd	a			a			a		
Opleidingsniveau	a			a			a		
<i>Startmotivaties</i>									
Sociale motivatie (ref.)									
Gezondheidsmotief	a			a			a		
Intrinsieke motivatie	a			a			a		
Gemengde of andere motivatie	a			a			a		
<i>Transities</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,101	0,227	0,904	0,120	0,128	1,128	0,305**	0,112	1,356
Zelfstandig gaan wonen	0,228	0,226	1,256	0,141	0,118	1,151	0,347***	0,104	1,415
Gaan samenwonen of trouwen	-0,116	0,204	0,891	0,159*	0,119	1,172	0,336***	0,104	1,400
Het krijgen van het eerste kind	0,234	0,288	1,264	-0,138	0,153	0,871	0,038	0,136	1,039
Het uit huis gaan van kinderen	0,818*	0,449	2,265	0,376*	0,258	1,457	0,440*	0,217	1,553
Met pensioen gaan	0,847*	0,567	2,332	0,727*	0,381	2,068	0,847**	0,306	2,332
Constante	a			a			a		
Model Chi-kwadraat	a			a			a		
Vrijheidsgraden	39			39			39		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	a			a			a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<.05, +p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het multinomiale logistische model moest er per transitie één multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

Tabel D7: *Sensitiviteitsanalyse van de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie versus de kans om te starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie, een gemengde of andere motivatie of niet starten met sporten*
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Sociale motivatie vs. Gezondheidsmotief (ref.)			Sociale motivatie vs. Intrinsieke motivatie (ref.)			Sociale motivatie vs. Gemengde of andere motivatie (ref.)			Sociale motivatie vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>												
Man	a			a			a			a		
Leeftijd	a			a			a			a		
Periode	a			a			a			a		
<i>Etniciteit</i>												
Autochtoon (ref.)												
Niet westerse allochtoon	a			a			a			a		
Westerse allochtoon	a			a			a			a		
<i>Overige individuele kenmerken</i>												
Aantal sporten	a			a			a			a		
Sportparticipatie in de jeugd	a			a			a			a		
Opleidingsniveau	a			a			a			a		
<i>Transities</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,536*	0,307	0,585	-0,393*	0,295	0,675	-0,475*	0,284	0,622	-0,227	0,277	0,797
Zelfstandig gaan wonen	0,412*	0,243	1,510	0,288*	0,223	1,334	0,355*	0,211	1,426	0,551**	0,203	1,735
Gaan samenwonen of trouwen	-0,397*	0,275	0,672	-0,184	0,265	0,832	-0,231	0,253	0,794	-0,149	0,246	0,862
Het krijgen van het eerste kind	-0,303	0,412	0,739	-0,371	0,391	0,690	-0,609*	0,375	0,544	-0,725*	0,367	0,485
Het uit huis gaan van kinderen	-1,359*	0,797	0,257	-1,209*	0,792	0,298	-1,280*	0,775	0,278	-0,967	0,766	0,380
Met pensioen gaan	1,511**	0,533	4,531	1,028*	0,492	2,795	0,974*	0,442	2,649	1,835***	0,413	6,265
Constante	a			a			a			a		
Model Chi-kwadraat	a			a			a			a		
Vrijheidsgraden	36			36			36			36		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	a			a			a			a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, *p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het multinomiale logistische model moest er per transitie één multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

Tabel D8: *Sensitiviteitsanalyse van de kans om te starten met een sport met sterke gezondheidseffecten versus de kans om te starten met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten of niet starten met sporten*
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Sterkte gezondheidseffecten vs. Zwakke gezondheidseffecten (ref.)			Sterkte gezondheidseffecten vs. Matige gezondheidseffecten (ref.)			Sterkte gezondheidseffecten vs Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Controlevariabelen</i>									
Man	a			a			a		
Leeftijd	a			a			a		
Periode	a			a			a		
<i>Etniciteit</i>									
Autochtoon (ref.)									
Niet westerse allochtoon	a			a			a		
Westerse allochtoon	a			a			a		
<i>Overige individuele kenmerken</i>									
Aantal sporten	a			a			a		
Sportparticipatie in de jeugd	a			a			a		
Opleidingsniveau	a			a			a		
<i>Transities</i>									
Gaan beginnen met werken	0,131	0,141	1,140	0,360***	0,111	1,434	0,396***	0,080	1,485
Zelfstandig gaan wonen	0,062	0,134	1,064	0,052	0,104	1,053	0,258***	0,079	1,294
Gaan samenwonen of trouwen	0,164	0,140	1,178	0,010	0,106	1,010	0,121	0,080	1,129
Het krijgen van het eerste kind	-0,012	0,175	0,988	0,055	0,141	1,056	-0,205*	0,106	0,814
Het uit huis gaan van kinderen	-0,417*	0,259	0,659	-0,271	0,222	0,762	0,051	0,178	1,052
Met pensioen gaan	1,073**	0,405	2,924	0,438*	0,261	1,549	1,194***	0,185	3,301
Constante	a			a			a		
Model Chi-kwadraat	a			a			a		
Vrijheidsgraden	27			27			27		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	a			a			a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, *p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het multinomiale logistische model moest er per transitie één multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

Tabel D9: *Sensitiviteitsanalyse van de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten versus de kans om te stoppen met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten of niet stoppen met sporten*
Transities separaat toegevoegd aan model;
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Sterkte gezondheidseffecten vs. Zwakke gezondheidseffecten (ref.)			Sterkte gezondheidseffecten vs. Matige gezondheidseffecten (ref.)			Sterke gezondheidseffecten vs Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
Controlevariabelen									
Man	a			a			a		
Leeftijd	a			a			a		
Periode	a			a			a		
Etniciteit									
Autochtoon (ref.)									
Niet westerse allochtoon	a			a			a		
Westerse allochtoon	a			a			a		
Overige individuele kenmerken									
Sportduur	a			a			a		
Aantal sporten	a			a			a		
Sportparticipatie in de jeugd	a			a			a		
Opleidingsniveau	a			a			a		
Startmotivaties									
Sociale motivatie (ref.)									
Gezondheidsmotief	a			a			a		
Intrinsieke motivatie	a			a			a		
Gemengde of andere motivatie	a			a			a		
Transities									
Gaan beginnen met werken	0,025	0,160	1,025	0,303**	0,119	1,354	0,370***	0,087	1,448
Zelfstandig gaan wonen	0,112	0,153	1,119	0,206*	0,111	1,229	0,346***	0,082	1,413
Gaan samenwonen of trouwen	-0,319*	0,149	0,727	-0,159*	0,113	0,853	0,111	0,088	1,117
Het krijgen van het eerste kind	-0,266*	0,184	0,767	-0,173	0,140	0,841	-0,009	0,108	0,991
Het uit huis gaan van kinderen	0,582*	0,397	1,789	-0,006	0,242	0,994	0,187	0,173	1,205
Met pensioen gaan	0,277	0,469	1,319	0,870*	0,422	2,386	0,613**	0,230	1,845
Constante	a			a			a		
Model Chi-kwadraat	a			a			a		
Vrijheidsgraden	39			39			39		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	a			a			a		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, †p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Door de separate toevoeging van de transities aan het multinomiale logistische model moest er per transitie één multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er zes verschillende schattingen van de waarden van de overige variabelen, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden zijn de waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

Bijlage E. Modellen inclusief interactie-effecten

Tabel E1: Invloed van geslacht (man), opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te starten met sporten in competitief verenigingsverband versus starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet starten met sporten;^a Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Comp. verenigingsverband vs. Informeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Ander formeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Recr. verenigingsverband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Hoofdeffecten</i>												
Man	c			c			c			c		
Opleidingsniveau	c			c			c			c		
Sportparticipatie in de jeugd	c			c			c			c		
<i>Hoofdeffecten transities^b</i>												
Gaan beginnen met werken	c			c			c			c		
Zelfstandig gaan wonen	c			c			c			c		
Gaan samenwonen of trouwen	c			c			c			c		
Het krijgen van het eerste kind	c			c			c			c		
Het uit huis gaan van kinderen	c			c			c			c		
Met pensioen gaan	c			c			c			c		
<i>Interacties met geslacht (man)^b</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,238	0,293	0,789	-0,385	0,321	0,680	-0,007	0,328	0,994	-0,045	0,252	0,956
Zelfstandig gaan wonen	-0,108	0,276	0,898	-0,371	0,303	0,690	-0,018	0,303	0,982	-0,100	0,238	0,905
Gaan samenwonen of trouwen	-0,020	0,313	0,981	-0,337	0,339	0,714	-0,087	0,343	0,917	-0,054	0,279	0,947
Het krijgen van het eerste kind	0,585 ⁺	0,423	1,795	0,113	0,468	1,120	1,059 [*]	0,475	2,884	0,671 [*]	0,377	1,956
Het uit huis gaan van kinderen	0,511	0,717	1,667	0,278	0,755	1,320	0,206	0,823	1,229	0,299	0,668	1,349
Met pensioen gaan	-0,183	0,903	0,833	0,701	0,941	2,016	1,014	0,984	2,758	0,454	0,812	1,575
<i>Interacties met opleidingsniveau^b</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,688 ^{***}	0,194	0,503	-0,553 ^{**}	0,218	0,575	-0,456 [*]	0,217	0,634	-0,616 ^{***}	0,163	0,540
Zelfstandig gaan wonen	-0,092	0,180	0,912	-0,051	0,202	0,950	-0,031	0,197	0,970	-0,052	0,153	0,950
Gaan samenwonen of trouwen	-0,218	0,204	0,804	-0,295 [*]	0,224	0,745	-0,355 [*]	0,223	0,702	-0,189	0,180	0,827
Het krijgen van het eerste kind	0,036	0,257	1,036	0,030	0,292	1,030	-0,233	0,279	0,792	-0,039	0,222	0,962
Het uit huis gaan van kinderen	0,570 ⁺	0,443	1,768	0,148	0,462	1,159	0,447	0,504	1,563	0,416	0,409	1,516
Met pensioen gaan	0,026	0,476	1,026	-0,079	0,511	0,924	0,280	0,545	1,323	-0,300	0,418	0,741
<i>Interacties met sportparticipatie in de jeugd^b</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,446 ⁺	0,315	0,640	0,044	0,343	1,045	-0,352	0,354	0,703	-0,143	0,263	0,867
Zelfstandig gaan wonen	0,104	0,290	1,109	0,063	0,324	1,065	-0,145	0,321	0,865	-0,094	0,249	0,910
Gaan samenwonen of trouwen	-0,267	0,327	0,766	0,108	0,352	1,114	-0,300	0,358	0,741	-0,181	0,288	0,834
Het krijgen van het eerste kind	-0,476	0,395	0,621	-0,657 ⁺	0,461	0,518	-1,057 ^{**}	0,450	0,347	-0,517 ⁺	0,340	0,596
Het uit huis gaan van kinderen	-0,509	0,679	0,601	-0,621	0,720	0,538	0,507	0,786	1,661	-0,253	0,626	0,777
Met pensioen gaan	0,269	0,799	1,308	-1,273 ⁺	0,841	0,280	-0,493	0,859	0,611	-0,757	0,686	0,469
Model Chi-kwadraat	c			c			c			c		
Vrijheidsgraden	40			40			40			40		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	c			c			c			c		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, ⁺p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van multinomiale gebeurtenissenanalyse van starten met sporten in competitief verenigingsverband versus starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet starten met sporten. Omdat we ons focussen op de interactie-effecten, is een presentatie van de effecten van de andere variabelen achterwege gelaten.

^b De interactietermen met bijbehorende transitie zijn separaat toegevoegd aan het multinomiale logistische model

^c Door de separate toevoeging moest er per interactie een multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er verschillende schattingen van de waarden van de hoofdeffecten, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden deze waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N respondenten = 2707)

Tabel E2: *Involed van geslacht (man), opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet stoppen met sporten;^a Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	Comp. verenigingsverband vs. Informeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Ander formeel verband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Recr. verenigingsverband (ref.)			Comp. verenigingsverband vs. Niet stoppen (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Hoofdeffecten</i>												
Man	c			c			c			c		
Opleidingsniveau	c			c			c			c		
Sportparticipatie in de jeugd	c			c			c			c		
<i>Hoofdeffecten transities^b</i>												
Gaan beginnen met werken	c			c			c			c		
Zelfstandig gaan wonen	c			c			c			c		
Gaan samenwonen of trouwen	c			c			c			c		
Het krijgen van het eerste kind	c			c			c			c		
Het uit huis gaan van kinderen	c			c			c			c		
Met pensioen gaan	c			c			c			c		
<i>Interacties met geslacht (man)^b</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,231	0,278	0,794	-0,162	0,302	0,850	-0,217	0,297	0,805	-0,286*	0,199	0,751
Zelfstandig gaan wonen	-0,340*	0,261	0,712	-0,873**	0,284	0,418	-0,022	0,276	0,978	-0,493**	0,176	0,611
Gaan samenwonen of trouwen	0,020	0,266	1,021	-0,831**	0,292	0,436	-0,220	0,293	0,802	-0,316*	0,199	0,729
Het krijgen van het eerste kind	0,084	0,358	1,088	-0,540*	0,383	0,583	0,318	0,405	1,375	-0,298	0,284	0,742
Het uit huis gaan van kinderen	-0,362	0,621	0,697	-0,705	0,689	0,494	-1,782**	0,698	0,168	-0,707*	0,489	0,493
Met pensioen gaan	0,032	0,969	1,033	-0,006	1,179	0,994	1,042	1,551	2,835	0,046	0,864	1,047
<i>Interacties met opleidingsniveau^b</i>												
Gaan beginnen met werken	0,159	0,195	1,172	-0,030	0,216	0,971	0,115	0,206	1,122	0,069	0,139	1,072
Zelfstandig gaan wonen	0,316*	0,178	1,371	0,340*	0,197	1,405	0,408*	0,180	1,503	0,326**	0,121	1,385
Gaan samenwonen of trouwen	-0,039	0,176	0,962	-0,164	0,198	0,849	-0,101	0,190	0,904	-0,074	0,130	0,929
Het krijgen van het eerste kind	-0,311*	0,237	0,733	-0,040	0,254	0,960	-0,045	0,250	0,956	-0,282*	0,187	0,754
Het uit huis gaan van kinderen	-0,094	0,385	0,910	0,391	0,428	1,479	0,132	0,442	1,141	-0,065	0,306	0,937
Met pensioen gaan	-0,414	0,569	0,661	0,001	0,693	1,001	0,428	0,849	1,534	0,006	0,500	1,006
<i>Interacties met sportparticipatie in de jeugd^b</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,048	0,351	0,953	0,021	0,367	1,021	-0,217	0,364	0,805	-0,396*	0,249	0,673
Zelfstandig gaan wonen	0,244	0,347	1,277	0,113	0,381	1,119	0,300	0,336	1,350	0,123	0,239	1,130
Gaan samenwonen of trouwen	0,620*	0,336	1,858	0,022	0,388	1,022	-0,044	0,374	0,957	0,150	0,267	1,162
Het krijgen van het eerste kind	0,695*	0,427	2,004	-0,408	0,498	0,665	0,115	0,456	1,122	-0,027	0,358	0,974
Het uit huis gaan van kinderen	-0,261	0,666	0,770	1,034*	0,697	2,812	-0,876	0,802	0,416	0,031	0,515	1,031
Met pensioen gaan	-0,483	1,030	0,617	-0,245	1,269	0,783	1,854	1,529	6,387	0,675	0,881	1,964
Model Chi-kwadraat	c			c			c			c		
Vrijheidsgraden	56			56			56			56		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	c			c			c			c		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, †p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van multinomiale gebeurtenissenanalyse van stoppen met sporten in competitief verenigingsverband versus starten met sporten in recreatief verenigingsverband, ander formeel verband, informeel verband en niet stoppen met sporten. Omdat we ons focussen op de interactie-effecten, is een presentatie van de effecten van de andere variabelen achterwege gelaten.

^b De interactietermen met bijbehorende transitie zijn separaat toegevoegd aan het multinomiale logistische model

^c Door de separate toevoeging moest er per interactie een multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er verschillende schattingen van de waarden van de hoofdeffecten, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden deze waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N respondenten = 2580)

Tabel E3: *Invloed van geslacht (man), opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te starten met vaak sporten versus starten met regelmatig sporten, soms sporten en niet starten met sporten;^a
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	Vaak sporten vs. Weinig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Regelmatig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Hoofdeffecten</i>									
Man	c			c			c		
Opleidingsniveau	c			c			c		
Sportparticipatie in de jeugd	c			c			c		
<i>Hoofdeffecten transitities^b</i>									
Gaan beginnen met werken	c			c			c		
Zelfstandig gaan wonen	c			c			c		
Gaan samenwonen of trouwen	c			c			c		
Het krijgen van het eerste kind	c			c			c		
Het uit huis gaan van kinderen	c			c			c		
Met pensioen gaan	c			c			c		
<i>Interacties met geslacht (man)^b</i>									
Gaan beginnen met werken	0,025	0,348	1,026	-0,041	0,232	0,959	0,146	0,203	1,158
Zelfstandig gaan wonen	-0,005	0,320	0,995	0,064	0,208	1,066	0,067	0,178	1,069
Gaan samenwonen of trouwen	-0,367	0,333	0,693	-0,032	0,224	0,969	-0,036	0,192	0,964
Het krijgen van het eerste kind	-0,806*	0,498	0,447	-0,081	0,318	0,922	0,043	0,281	1,044
Het uit huis gaan van kinderen	-0,103	0,757	0,902	-0,767*	0,443	0,464	-0,571*	0,386	0,565
Met pensioen gaan	-18,169	0,000	1,286e ^{8d}	-0,750*	0,514	0,472	-0,461	0,429	0,631
<i>Interacties met opleidingsniveau^b</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,483*	0,245	0,617	-0,234*	0,160	0,791	-0,334**	0,138	0,716
Zelfstandig gaan wonen	-0,048	0,213	0,953	-0,316*	0,141	0,729	-0,193*	0,119	0,825
Gaan samenwonen of trouwen	-0,080	0,220	0,923	-0,292*	0,151	0,747	-0,137	0,129	0,872
Het krijgen van het eerste kind	0,204	0,315	1,226	-0,316*	0,213	0,729	-0,197	0,188	0,821
Het uit huis gaan van kinderen	0,815*	0,535	2,256	-0,061	0,277	0,941	0,057	0,241	1,059
Met pensioen gaan	1,159	1,045	3,188	-0,200	0,335	0,819	-0,431*	0,283	0,650
<i>Interacties met sportparticipatie in de jeugd^b</i>									
Gaan beginnen met werken	0,239	0,373	1,270	-0,188	0,257	0,829	0,010	0,221	1,010
Zelfstandig gaan wonen	0,051	0,346	1,053	0,102	0,225	1,107	-0,035	0,191	0,966
Gaan samenwonen of trouwen	0,440	0,358	1,552	0,484*	0,248	1,623	0,343*	0,217	1,409
Het krijgen van het eerste kind	-0,784*	0,544	0,456	-0,199	0,329	0,819	-0,162	0,289	0,850
Het uit huis gaan van kinderen	0,043	0,744	1,044	-0,439	0,433	0,645	-0,213	0,373	0,808
Met pensioen gaan	17,996	0,000	6,541e ^{6d}	0,083	0,522	1,086	-0,263	0,438	0,769
Model Chi-kwadraat	c			c			c		
Vrijheidsgraden	30			30			30		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	c			c			c		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, ^ap<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van multinomiale gebeurtenissenanalyse van starten met vaak sporten versus starten met regelmatig sporten, soms sporten en niet starten met sporten. Omdat we ons focussen op de interactie-effecten, is een presentatie van de effecten van de andere variabelen achterwege gelaten.

^b De interactietermen met bijbehorende transitie zijn separaat toegevoegd aan het multinomiale logistische model

^c Door de separate toevoeging moest er per interactie een multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er verschillende schattingen van de waarden van de hoofdeffecten, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden deze waarden niet gepresenteerd in de tabel.

^d Het effect kan niet op een betrouwbare manier geschat worden, doordat een categorie van de interactievariabele te weinig voorkomt op een van de twee afhankelijke variabelen.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

*Tabel E4: Invloed van geslacht (man), opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te stoppen met vaak sporten versus starten met regelmatig sporten, soms sporten en niet stoppen met sporten;^a
Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	Vaak sporten vs. Weinig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Regelmatig sporten (ref.)			Vaak sporten vs. Niet stoppen (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>				<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Hoofdeffecten</i>									
Man	c			c			c		
Opleidingsniveau	c			c			c		
Sportparticipatie in de jeugd	c			c			c		
<i>Hoofdeffecten transities^b</i>									
Gaan beginnen met werken	c			c			c		
Zelfstandig gaan wonen	c			c			c		
Gaan samenwonen of trouwen	c			c			c		
Het krijgen van het eerste kind	c			c			c		
Het uit huis gaan van kinderen	c			c			c		
Met pensioen gaan	c			c			c		
<i>Interacties met geslacht (man)^b</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,056	0,428	0,946	-0,186	0,242	0,830	-0,223	0,212	0,800
Zelfstandig gaan wonen	0,338	0,429	1,402	-0,034	0,224	0,967	-0,152	0,196	0,859
Gaan samenwonen of trouwen	-0,241	0,400	0,786	0,085	0,233	1,088	-0,044	0,202	0,957
Het krijgen van het eerste kind	0,754*	0,582	2,125	0,404*	0,309	1,499	0,063	0,273	1,065
Het uit huis gaan van kinderen	-0,341	0,924	0,711	-1,190*	0,534	0,304	-0,839*	0,460	0,432
Met pensioen gaan	0,123	1,121	1,131	0,440	0,748	1,552	0,213	0,601	1,237
<i>Interacties met opleidingsniveau^b</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,089	0,313	0,915	0,084	0,172	1,087	0,054	0,151	1,055
Zelfstandig gaan wonen	0,174	0,295	1,191	0,190	0,155	1,209	0,234*	0,136	1,264
Gaan samenwonen of trouwen	-0,195	0,268	0,823	0,029	0,155	1,029	-0,002	0,135	0,998
Het krijgen van het eerste kind	-0,063	0,380	0,939	-0,178	0,203	0,837	-0,285*	0,181	0,752
Het uit huis gaan van kinderen	0,489	0,600	1,630	-0,197	0,322	0,822	-0,231	0,273	0,794
Met pensioen gaan	-0,540	0,702	0,583	-0,149	0,444	0,862	0,048	0,356	1,049
<i>Interacties met sportparticipatie in de jeugd^b</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,501	0,576	0,606	-0,280	0,293	0,756	-0,539*	0,252	0,583
Zelfstandig gaan wonen	0,910*	0,498	2,483	0,059	0,299	1,061	0,092	0,260	1,096
Gaan samenwonen of trouwen	1,009*	0,445	2,742	0,001	0,296	1,001	0,067	0,256	1,069
Het krijgen van het eerste kind	1,266*	0,674	3,546	0,941*	0,421	2,563	0,574*	0,390	1,775
Het uit huis gaan van kinderen	-0,905	1,316	0,404	0,590	0,550	1,804	0,366	0,473	1,442
Met pensioen gaan	-17,031	0,000	4,012e ^{8d}	0,767	0,808	2,153	1,093*	0,671	2,982
Model Chi-kwadraat	c			c			c		
Vrijheidsgraden	42			42			42		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	c			c			c		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, ^ap<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van multinomiale gebeurtenissenanalyse van stoppen met vaak sporten versus starten met regelmatig sporten, soms sporten en niet stoppen met sporten. Omdat we ons focussen op de interactie-effecten, is een presentatie van de effecten van de andere variabelen achterwege gelaten.

^b De interactietermen met bijbehorende transitie zijn separaat toegevoegd aan het multinomiale logistische model

^c Door de separate toevoeging moest er per interactie een multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er verschillende schattingen van de waarden van de hoofdeffecten, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden deze waarden niet gepresenteerd in de tabel.

^d Het effect kan niet op een betrouwbare manier geschat worden, doordat een categorie van de interactievariabele te weinig voorkomt op een van de twee afhankelijke variabelen.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

Tabel E5: *Invloed van geslacht (man), opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te starten met sporten vanuit een sociale motivatie versus starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie, een gemengde of andere motivatie en niet starten met sporten;^a Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar*

	Sociale motivatie vs. Gezondheidsmotief (ref.)			Sociale motivatie vs. Intrinsieke motivatie (ref.)			Sociale motivatie vs. Gemengde of andere motivatie (ref.)			Sociale motivatie vs. Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Hoofdeffecten</i>												
Man	c			c			c			c		
Opleidingsniveau	c			c			c			c		
Sportparticipatie in de jeugd	c			c			c			c		
<i>Hoofdeffecten transities^b</i>												
Gaan beginnen met werken	c			c			c			c		
Zelfstandig gaan wonen	c			c			c			c		
Gaan samenwonen of trouwen	c			c			c			c		
Het krijgen van het eerste kind	c			c			c			c		
Het uit huis gaan van kinderen	c			c			c			c		
Met pensioen gaan	c			c			c			c		
<i>Interacties met geslacht (man)^b</i>												
Gaan beginnen met werken	0,090	0,602	1,094	-0,417	0,571	0,659	-0,587	0,549	0,556	-0,269	0,536	0,764
Zelfstandig gaan wonen	0,645 ⁺	0,474	1,906	-0,073	0,419	0,930	0,074	0,395	1,077	0,119	0,378	1,126
Gaan samenwonen of trouwen	0,612	0,550	1,844	-0,019	0,518	0,981	0,101	0,495	1,106	0,180	0,481	1,197
Het krijgen van het eerste kind	-0,092	0,825	0,912	0,203	0,781	1,225	0,306	0,749	1,358	0,392	0,733	1,479
Het uit huis gaan van kinderen	18,993	0,000	1,773e ^{8d}	19,613	0,000	3,296e ^{8d}	19,713	0,000	3,640e ^{8d}	19,493	0,000	2,922e ^{8d}
Met pensioen gaan	0,251	1,007	1,285	0,580	0,923	1,786	0,104	0,826	1,110	0,326	0,767	1,385
<i>Interacties met opleidingsniveau^b</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,481	0,415	0,618	-0,348	0,392	0,706	-0,223	0,376	0,801	-0,402	0,367	0,669
Zelfstandig gaan wonen	-0,182	0,323	0,833	-0,081	0,284	0,922	0,175	0,268	1,191	0,082	0,257	1,085
Gaan samenwonen of trouwen	-0,326	0,366	0,722	-0,316	0,345	0,729	-0,192	0,329	0,825	-0,176	0,319	0,839
Het krijgen van het eerste kind	-1,147 [*]	0,583	0,818	-0,432	0,530	0,649	-0,470	0,509	0,625	-0,498	0,498	0,607
Het uit huis gaan van kinderen	-0,500	1,118	0,606	-0,553	1,113	0,575	-0,644	1,094	0,525	-0,558	1,084	0,572
Met pensioen gaan	-0,473	0,650	0,623	0,382	0,647	1,465	-0,490	0,542	0,613	-0,631	0,508	0,532
<i>Interacties met sportparticipatie in de jeugd^b</i>												
Gaan beginnen met werken	-0,500	0,661	0,606	0,004	0,615	1,005	-0,084	0,588	0,919	-0,008	0,573	0,992
Zelfstandig gaan wonen	-0,237	0,503	0,789	-0,032	0,441	0,969	0,039	0,413	1,040	-0,108	0,395	0,898
Gaan samenwonen of trouwen	0,169	0,567	1,184	0,064	0,544	1,067	-0,035	0,517	0,966	-0,007	0,501	0,993
Het krijgen van het eerste kind	0,344	0,873	1,411	0,211	0,827	1,235	0,083	0,791	1,087	0,202	0,774	1,224
Het uit huis gaan van kinderen	-0,395	1,608	0,674	0,061	1,590	1,063	0,429	1,554	1,536	0,282	1,537	1,326
Met pensioen gaan	-0,143	1,089	0,867	-1,065	0,991	0,345	-0,418	0,902	0,659	-0,894	0,846	0,409
Model Chi-kwadraat	c			c			c			c		
Vrijheidsgraden	40			40			40			40		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	c			c			c			c		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, ⁺p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van multinomiale gebeurtenissenanalyse van starten met sporten vanuit een sociale motivatie versus starten met sporten vanuit een gezondheidsmotief, een intrinsieke motivatie, een gemengde of andere motivatie en niet starten met sporten. Omdat we ons focussen op de interactie-effecten, is een presentatie van de effecten van de andere variabelen achterwege gelaten.

^b De interactietermen met bijbehorende transitie zijn separaat toegevoegd aan het multinomiale logistische model

^c Door de separate toevoeging moest er per interactie een multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er verschillende schattingen van de waarden van de hoofdeffecten, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden deze waarden niet gepresenteerd in de tabel.

^d Het effect kan niet op een betrouwbare manier geschat worden, doordat een categorie van de interactievariabele te weinig voorkomt op een van de twee afhankelijke variabelen.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N respondenten = 2707)

Tabel E6: Invloed van geslacht (man), opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te starten met een sport met sterke gezondheidseffecten versus starten met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten en niet starten met sporten;^a Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Sterkte gezondheidseffecten vs. Zwakke gezondheidseffecten (ref.)			Sterkte gezondheidseffecten vs. Matige gezondheidseffecten (ref.)			Sterke gezondheidseffecten vs Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Hoofdeffecten</i>									
Man	c			c			c		
Opleidingsniveau	c			c			c		
Sportparticipatie in de jeugd	c			c			c		
<i>Hoofdeffecten transities^b</i>									
Gaan beginnen met werken	c			c			c		
Zelfstandig gaan wonen	c			c			c		
Gaan samenwonen of trouwen	c			c			c		
Het krijgen van het eerste kind	c			c			c		
Het uit huis gaan van kinderen	c			c			c		
Met pensioen gaan	c			c			c		
<i>Interacties met geslacht (man)^b</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,355	0,370	0,701	-0,099	0,202	0,906	0,088	0,139	1,092
Zelfstandig gaan wonen	0,292	0,333	1,339	-0,067	0,189	0,935	0,043	0,128	1,044
Gaan samenwonen of trouwen	0,675*	0,370	1,963	-0,136	0,198	0,872	0,054	0,131	1,055
Het krijgen van het eerste kind	0,340	0,431	1,404	0,099	0,268	1,104	0,223	0,182	1,250
Het uit huis gaan van kinderen	0,140	0,578	1,150	-0,282	0,437	0,754	-0,105	0,241	0,900
Met pensioen gaan	0,403	0,804	1,497	0,234	0,550	1,264	0,242	0,301	1,273
<i>Interacties met opleidingsniveau^b</i>									
Gaan beginnen met werken	0,288	0,227	1,334	0,225 ⁺	0,144	1,252	-0,004	0,101	0,996
Zelfstandig gaan wonen	0,023	0,217	1,023	-0,013	0,130	0,987	-0,005	0,089	0,995
Gaan samenwonen of trouwen	0,171	0,246	1,186	0,030	0,135	1,030	0,066	0,090	1,069
Het krijgen van het eerste kind	0,340	0,291	1,406	0,124	0,179	1,132	0,085	0,123	1,089
Het uit huis gaan van kinderen	-0,129	0,372	0,879	0,184	0,378	1,202	0,086	0,149	1,090
Met pensioen gaan	-0,463	0,498	0,629	-0,330	0,346	0,719	-0,471**	0,199	0,625
<i>Interacties met sportparticipatie in de jeugd^b</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,163	0,387	0,849	0,548**	0,229	1,730	0,293*	0,162	1,341
Zelfstandig gaan wonen	-0,052	0,343	0,949	0,126	0,207	1,134	-0,084	0,138	0,919
Gaan samenwonen of trouwen	0,253	0,377	1,288	0,178	0,216	1,195	0,044	0,141	1,045
Het krijgen van het eerste kind	-0,430	0,471	0,650	0,279	0,285	1,321	0,105	0,193	1,111
Het uit huis gaan van kinderen	0,323	0,577	1,382	0,852*	0,436	2,344	0,362 ⁺	0,238	1,436
Met pensioen gaan	-0,190	0,819	0,827	-0,718	0,560	0,488	-0,614*	0,318	0,541
Model Chi-kwadraat	c			c			c		
Vrijheidsgraden	30			30			30		
N persoon-jaar combinaties	70.631			70.631			70.631		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	c			c			c		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, ⁺p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van multinomiale gebeurtenissenanalyse van starten met een sport met sterke gezondheidseffecten versus starten met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten en niet starten met sporten. Omdat we ons focussen op de interactie-effecten, is een presentatie van de effecten van de andere variabelen achterwege gelaten.

^b De interactietermen met bijbehorende transitie zijn separaat toegevoegd aan het multinomiale logistische model

^c Door de separate toevoeging moest er per interactie een multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er verschillende schattingen van de waarden van de hoofdeffecten, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden deze waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2707)

Tabel E7: Invloed van geslacht (man), opleidingsniveau en sportparticipatie in de jeugd op de effecten van de zes transities op de kans om te stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten versus starten met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten en niet stoppen met sporten;^a Nederlandse bevolking van 18 tot en met 65 jaar

	Sterkte gezondheidseffecten vs. Zwakke gezondheidseffecten (ref.)			Sterkte gezondheidseffecten vs. Matige gezondheidseffecten (ref.)			Sterke gezondheidseffecten vs Niet starten (ref.)		
	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>	<i>b</i>	<i>s.e.</i>	<i>Exp(B)</i>
<i>Hoofdeffecten</i>									
Man	c			c			c		
Opleidingsniveau	c			c			c		
Sportparticipatie in de jeugd	c			c			c		
<i>Hoofdeffecten transities^b</i>									
Gaan beginnen met werken	c			c			c		
Zelfstandig gaan wonen	c			c			c		
Gaan samenwonen of trouwen	c			c			c		
Het krijgen van het eerste kind	c			c			c		
Het uit huis gaan van kinderen	c			c			c		
Met pensioen gaan	c			c			c		
<i>Interacties met geslacht (man)^b</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,588	0,501	0,555	-0,203	0,227	0,816	-0,249*	0,186	0,779
Zelfstandig gaan wonen	-0,254	0,435	0,776	0,114	0,216	1,121	-0,128	0,181	0,880
Gaan samenwonen of trouwen	-0,404	0,409	0,668	0,338*	0,214	1,402	0,067	0,168	1,069
Het krijgen van het eerste kind	-0,305	0,485	0,737	0,392*	0,275	1,479	-0,124	0,211	0,884
Het uit huis gaan van kinderen	1,381*	1,023	3,980	-0,196	0,478	0,822	-0,046	0,370	0,955
Met pensioen gaan	0,839	0,914	2,314	1,067*	0,763	2,907	0,487	0,495	1,628
<i>Interacties met opleidingsniveau^b</i>									
Gaan beginnen met werken	-0,670*	0,333	0,512	0,058	0,159	1,060	-0,018	0,129	0,982
Zelfstandig gaan wonen	-0,186	0,267	0,830	-0,183	0,148	0,832	-0,040	0,124	0,960
Gaan samenwonen of trouwen	-0,111	0,241	0,895	0,071	0,144	1,074	0,019	0,114	1,019
Het krijgen van het eerste kind	0,251	0,303	1,285	0,292*	0,181	1,340	0,018	0,141	1,018
Het uit huis gaan van kinderen	-0,535	0,580	0,586	-0,392*	0,300	0,676	-0,388*	0,232	0,678
Met pensioen gaan	0,452	0,568	1,572	0,246	0,457	1,279	0,393*	0,302	1,482
<i>Interacties met sportparticipatie in de jeugd^b</i>									
Gaan beginnen met werken	0,527	0,468	1,694	-0,311	0,278	0,733	-0,459*	0,214	0,632
Zelfstandig gaan wonen	0,273	0,462	1,314	0,055	0,280	0,946	-0,053	0,228	0,948
Gaan samenwonen of trouwen	-0,408	0,439	0,665	-0,223	0,264	0,800	-0,180	0,195	0,835
Het krijgen van het eerste kind	-0,416	0,569	0,659	0,607*	0,313	1,835	0,052	0,256	1,053
Het uit huis gaan van kinderen	-0,288	0,922	0,750	-0,724*	0,506	0,485	-0,350	0,361	0,705
Met pensioen gaan	0,220	0,941	1,246	-0,138	0,863	0,871	0,856*	0,528	2,353
Model Chi-kwadraat	c			c			c		
Vrijheidsgraden	42			42			42		
N persoon-jaar combinaties	43.712			43.712			43.712		
Verklaringskracht (Nagelkerke R ²)	c			c			c		

***p<0.001, **p<0.01, *p<0.05, †p<0.10 (enkelzijdige toetsing)

^a Resultaten van multinomiale gebeurtenissenanalyse van stoppen met een sport met sterke gezondheidseffecten versus starten met een sport met matige gezondheidseffecten, zwakke gezondheidseffecten en niet stoppen met sporten.

Omdat we ons focussen op de interactie-effecten, is een presentatie van de effecten van de andere variabelen achterwege gelaten.

^b De interactietermen met bijbehorende transitie zijn separaat toegevoegd aan het multinomiale logistische model

^c Door de separate toevoeging moest er per interactie een multinomiale logistische gebeurtenissenanalyse worden uitgevoerd. Hierdoor zijn er verschillende schattingen van de waarden van de hoofdeffecten, de model Chi-kwadraat en de verklaringskracht. Om die reden deze waarden niet gepresenteerd in de tabel.

BRON: SportersMonitor, 2010 (N_{resp.} = 2580)

